

T.C.

BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANA SANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ FİRST LADY'LERİNİN
GİYİM VE YAŞAM STİLLERİ VE YAŞADIKLARI
DÖNEMDEKİ MODA AKIMLARI İLE İLİŞKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
ŞEYMA BÜŞRA GÜNCÜ

İSTANBUL, 2016

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANA SANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ FİRST LADY'LERİNİN
GİYİM VE YAŞAM STİLLERİ VE YAŞADIKLARI
DÖNEMDEKİ MODA AKIMLARI İLE İLİŞKİLERİ**
(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:
ŞEYMA BÜŞRA GÜNCÜ

Öğrenci No:
130783004

Danışman:
Prof. Hamdi Ünal

İSTANBUL, 2016

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum ‘‘TÜRKİYE CUMHURİYETİ FİRST LADY’LERİNİN GİYİM VE YAŞAM STİLLERİ VE YAŞADIKLARI DÖNEMDEKİ MODA AKIMLARI İLE İLİŞKİLERİ’’ başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmanın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

Şeyma Büşra GÜNCÜ

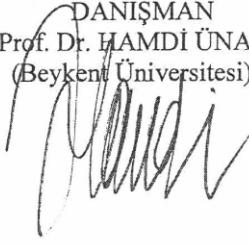
T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS SINAV TUTANAĞI

15.04.2016

Enstitümüz **Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat** dalı **Tekstil ve Moda Tasarımı programı** yüksek lisans öğrencilerinden **130783004** numaralı **Şeyma Büşra GÜNCÜ'nün** "**Beykent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği**"nin ilgili maddesine göre hazırlayarak, Enstitümüze teslim ettiği "**Türkiye Cumhuriyeti First Lady'lerinin Giyim ve Yaşam Stilleri ve Yaşadıkları Dönemdeki Moda Akımları ile İlişkileri**" konulu tezini, Yönetim Kurulumuzun 29.03.2016 tarih ve 2016/13 sayılı toplantısında seçilen ve Taksim Yerleşkesinde toplanan biz jüri üyeleri huzurunda, ilgili yönetmeliğin (c) bendi gereğince (.69 dakika süre ile aday tarafından savunulmuş ve sonuçta adayın tezi hakkında ~~oyçokluğu/oybirliği~~ ile **Kabul/Kesir** ~~veya Düzeltme~~ kararı verilmiştir.

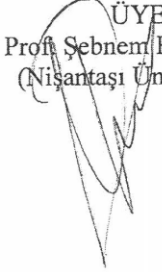
İşbu tutanak, 4 nüsha olarak hazırlanmış ve Enstitü Müdürlüğü'ne sunulmak üzere tarafımızdan düzenlenmiştir.

DANIŞMAN
Prof. Dr. HAMDİ ÜNAL
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Esin SARIOĞLU
(Beykent Üniversitesi)

ÜYE
Prof. Sebnem R. TEMÜR
(Nişantaşı Üniversitesi)

Adı ve Soyadı : Şeyma Büşra GÜNCÜ
Danışmanı : Prof. Hamdi ÜNAL
Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans / Tez, 2016
Alanı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Anahtar Kelimeler : First Lady’ler, First Lady’lerin Giyim ve Yaşam Stilleri

ÖZ

TÜRKİYE CUMHURİYETİ FIRST LADY’LERİNİN GİYİM VE YAŞAM STİLLERİ VE YAŞADIKLARI DÖNEMDEKİ MODA AKIMLARI İLE İLİŞKİLERİ

Bu çalışmada Türkiye Cumhuriyeti First Lady’lerinin giyim ve yaşam stillerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlarının biyografileri ve devamında Cumhurbaşkanı eşlerinin biyografileri incelenmiş olup; eğitim hayatları, evlilikleri, First Lady ünvanını alma süreçleri ve First Lady ünvanı aldıkları dönem itibarıyla tercih ettikleri giysiler incelenmiştir. First Lady’lerin yaşadıkları dönemlerdeki moda akımları, moda ile ilişkileri ve günümüze yansımaları araştırılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti’nin ilk First Lady’si ünvanını taşıyan ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk’ün eşi Latife Uşşaki ardından Mevhibe İnönü, Reşide Bayar, Melahat Gürsel, Atifet Sunay, Emel Korutürk, Sekine Evren, Semra Özal, Nazmiye Demirel, Semra Sezer, Hayrünnisa Gül ve dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan’ın eşi Emine Erdoğan Hanımefendilerin giyim ve yaşam stilleri incelenmiş ve yaşadıkları dönemlerdeki moda kültürleri ile ilişkileri ele alınmıştır. Daha sonra moda ile ilişkileri, modaya bakış açıları ve çalıştıkları modacılar incelenmiştir.

Tüm bu araştırmalar doğrultusunda, geçmişten günümüze, First Lady ünvanı taşıyan tüm hanımefendilerin, birbirinden özgün karakterlere ve giyim stillerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Name and Surname : Şeyma Büşra GÜNCÜ
Supervizor : Prof. Hamdi ÜNAL
Degree and Date : Master, 2016
Major : Textile and Fashion Design
Key Words : The First Ladies, The First Lady's Clothing and Life Styles

ABSTRACT

FIRST LADY OF THE REPUBLIC OF TURKEY CLOTHING AND LIFE STYLE AND LIVE THE RELATIONS WITH FASHION TRENDS IN THE PERIOD OF THEIR LIVES

This study aimed to investigate the life of the First Lady of the Republic of Turkey clothing and life style. Presidents of the Republic of Turkey is examined biographies, biographies and President of the spouses in attendance; educational life, marriage, the title of First Lady making and clothes of their choice as the period, they receive the title First Lady were studied. They live in the period of the First Lady of fashion trends, fashion and relationships, and present reflections were investigated.

Republic of Turkey was the First Lady of title bearing the first president Mustafa Kemal Atatürk's wife, starting from Latife Uşşaki respectively Mevhibe İnönü, Reşide Bayar, Melahat Gürsel, Atifet Sunay, Emel Korutürk, Sekine Evren, Semra Özal, Nazmiye Demirel, Semra Sezer, Hayrünnisa Gül, period of Prime Minister Recep Tayyip Erdoğan and his wife Emine Erdoğan examined clothing and fashion lifestyle and culture relations with the periods in which they live are discussed. Later relations with fashion, fashion point of view, they are inspired by fashion or they work have been investigated.

In line with all this research, past and present, all the ladies of the First Lady with the title, it was concluded from the results that each have unique character and style of clothing.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada, yoğun iş temposundan fırsat yaratarak bana vakit ayıran ve yardımlarını eksik etmeyen sevgili tez danışmanım **Prof. Hamdi ÜNAL'A** ilgisinden dolayı teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca hiçbir zaman maddi ve manevi yardım ve desteğini esirgemeyen aileme sonsuz saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZ.....	I
ABSTRACT.....	II
ÖNSÖZ.....	III
RESİMLER LİSTESİ.....	VII
GİRİŞ.....	1

I. BÖLÜM

CUMHURBAŞKANI VE FİRST LADY KAVRAMI

1. CUMHURBAŞKANI TANIMI.....	2
1.1. Cumhurbaşkanı Nitelikleri ve Tarafsızlığı.....	2
1.2. Cumhurbaşkanı Seçimi.....	3
1.3. Cumhurbaşkanı Görev ve Yetkileri.....	3
2. FİRST LADY TANIMI.....	6
2.1. First Lady Kavramının Ortaya Çıkışı ve Önemi.....	6
2.2. First Lady Görevleri.....	7
2.3. First Lady Ünvanının Diğer Ülkelerde Kullanımı.....	8
2.4. Türkiye Cumhuriyeti First Lady'leri.....	9

II. BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLARI VE FİRST LADYLERİ

3. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK VE LATİFE UŞŞAKİ.....	12
3.1. Mustafa Kemal Atatürk Hayatı.....	12
3.2. Şapka ve Kıyafet İnkılâbı.....	15
3.3. Cumhuriyet Dönemi Terzileri.....	19
3.4. Mustafa Kemal Atatürk Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	22
3.5. Latife Uşşaki Hayatı.....	23
3.6. Latife Uşşaki Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	28
4. İSMET İNÖNÜ VE MEVHİBE İNÖNÜ.....	50
4.1. İsmet İnönü Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	50
4.2. Mevhibe İnönü Hayatı.....	53
4.3. Mevhibe İnönü Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	59
5. CELAL BAYAR VE REŞİDE BAYAR.....	71
5.1. Celal Bayar Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	71
5.2. Reşide Bayar Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	74
6. CEMAL GÜRSEL VE MELAHAT GÜRSEL.....	89
6.1. Cemal Gürsel Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	89
6.2. Melahat Gürsel Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	91
7. CEVDET SUNAY VE ATİFET SUNAY.....	102
7.1. Cevdet Sunay Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	102
7.2. Atifet Sunay Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	104
8. FAHRİ KORUTÜRK VE EMEL KORUTÜRK.....	119
8.1. Fahri Korutürk Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	119
8.2. Emel Korutürk Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	121
9. KENAN EVREN VE SEKİNE EVREN.....	140
9.1. Kenan Evren Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	140
9.2. Sekine Evren Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	142

10. TURGUT ÖZAL VE SEMRA ÖZAL.....	150
10.1. Turgut Özal Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	150
10.2. Semra Özal Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	153
11. SÜLEYMAN DEMİREL VE NAZMİYE DEMİREL.....	180
11.1. Süleyman Demirel Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	180
11.2. Nazmiye Demirel Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	183
12. NECDET SEZER VE SEMRA SEZER.....	206
12.1. Necdet Sezer Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	206
12.2. Semra Sezer Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	208
13. ABDULLAH GÜL VE HAYRÜNNİSA GÜL.....	223
13.1. Abdullah Gül Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	223
13.2. Hayrünnisa Gül Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	226
14. RECEP TAYYİP ERDOĞAN VE EMİNE ERDOĞAN.....	257
13.1. Recep Tayyip Erdoğan Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi.....	257
13.2. Emine Erdoğan Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi.....	262
SONUÇ.....	294
KAYNAKÇA.....	299
ÖZGEÇMİŞ.....	304

RESİMLER LİSTESİ

Resim 1: Türkiye Cumhuriyeti İlk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk.....	13
Resim 2: Cemal Bürün	19
Resim 3: Latife Hanım ve Babası Muammer Bey	23
Resim 4: Latife Hanım Giyim Analizi	26
Resim 5: Latife Hanım Giyim Analizi	27
Resim 6: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	29
Resim 7: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	30
Resim 8: Latife Hanım Giyim Analizi	31
Resim 9: Latife Hanım Giyim Analizi	32
Resim 10: Latife Hanım Giyim Analizi	34
Resim 11: Latife Hanım'ın Yaşadığı Döneme Ait Moda Öğeleri	35
Resim 12: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	37
Resim 13: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	37
Resim 14: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	38
Resim 15: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	39
Resim 16: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	39
Resim 17: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	40
Resim 18: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	40
Resim 19: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	41
Resim 20: Latife Hanım Giyim Analizi	42
Resim 21: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	43
Resim 22: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	44
Resim 23: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	44
Resim 24: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	45
Resim 25: Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk	46

Resim 26: Latife Hanım	47
Resim 27: Uşşaki Aile Resmi.....	48
Resim 28: Latife Hanım Son Resmi	49
Resim 29: Türkiye Cumhuriyeti İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü	52
Resim 30: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	53
Resim 31: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	54
Resim 32: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	55
Resim 33: Mevhibe İnönü ve İsmet İnönü	57
Resim 34: Mevhibe İnönü ve İsmet İnönü	58
Resim 35: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	60
Resim 36: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	61
Resim 37: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	62
Resim 38: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	63
Resim 39: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	64
Resim 40: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	65
Resim 41: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	65
Resim 42: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	67
Resim 43: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	68
Resim 44: Mevhibe İnönü Giyim Analizi	69
Resim 45: Mevhibe İnönü ve İsmet İnönü	70
Resim 46: Mevhibe İnönü Son Resmi	70
Resim 47: Türkiye Cumhuriyeti Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar	73
Resim 48: Reşide Bayar Giyim Analizi	75
Resim 49: Reşide Bayar Giyim Analizi	80
Resim 50: Reşide Bayar Giyim Analizi	81
Resim 51: Reşide Bayar Giyim Analizi	82

Resim 52: Reşide Bayar Giyim Analizi	83
Resim 53: Reşide Bayar Giyim Analizi	83
Resim 54: Reşide Bayar Giyim Analizi	84
Resim 55: Reşide Bayar ve Celal Bayar	85
Resim 56: Türkiye Cumhuriyeti Dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel	90
Resim 57: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel	91
Resim 58: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel	92
Resim 59: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel	93
Resim 60: Melahat Gürsel ve Oğlu Özdemir Gürsel	95
Resim 61: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel	96
Resim 62: Melahat Gürsel Giyim Analizi	98
Resim 63: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel	99
Resim 64: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel	101
Resim 65: Türkiye Cumhuriyeti Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay.....	103
Resim 66: Atifet Sunay ve Cevdet Sunay	105
Resim 67: Atifet Sunay ve Cevdet Sunay	106
Resim 68: Atifet-Cevdet Sunay ve Kızları	107
Resim 69: Atifet Sunay ve Cevdet Sunay Aile Resmi	109
Resim 70: Atifet Sunay ve Cevdet Sunay	110
Resim 71: Atifet Sunay ve Cevdet Sunay	112
Resim 72: Atifet Sunay ve Giyim Analizi	116
Resim 73: Atifet Sunay ve Giyim Analizi	116
Resim 74: Atifet Sunay Emeklilik Günleri	117
Resim 75: Atifet Sunay ve Torunları	118
Resim 76: Türkiye Cumhuriyeti Altıncı Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk	120
Resim 77: Askeri Üniforması İle Emel Korutürk'ün Babası Salah Cimcoz	121

Resim 78: Emel Korutürk'ün Annesi Hasene Cimcoz	125
Resim 79: Moda Kıyılarında Emel Korutürk	126
Resim 80: Emel Korutürk Giyim Analizi	127
Resim 81: Korutürk Ailesi Çankaya Köşkünde	129
Resim 82: Emel Korutürk Giyim Analizi	130
Resim 83: Emel Korutürk Giyim Analizi	131
Resim 84: Emel Korutürk ve Fahri Korutürk	133
Resim 85: Emel Korutürk Giyim Analizi	134
Resim 86: 1970'ler Punk Modası	135
Resim 87: Emel Korutürk'ün Yaptığı Tablo	138
Resim 88: Emel Korutürk Emeklilik Günlerinde	139
Resim 89: Türkiye Cumhuriyeti Yedinci Cumhurbaşkanı Kenan Evren	141
Resim 90: Sekine Evren ve Kenan Evren	144
Resim 91: Sekine Evren ve Kenan Evren	145
Resim 92: Sekine-Kenan Evren ve Kızları	147
Resim 93: Sekine Evren ve Kenan Evren	148
Resim 94: Sekine Evren ve Kenan Evren	149
Resim 95: Türkiye Cumhuriyeti'nin Sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal	152
Resim 96: Semra Özal ve Kız Kardeşi Selma Yeyinmen	153
Resim 97: Semra Özal Gençlik Resmi	154
Resim 98: Semra Özal Dayısı ve Yengesi	156
Resim 99: Semra Özal ve Turgut Özal Düğün Resmi	157
Resim 100: Semra Özal ve Turgut Özal	158
Resim 101: Semra Özal Giyim Analizi	160
Resim 102: Semra Özal'ın Silvana Mangano'ya Benzetildiği Resim	162
Resim 103: Semra Özal Giyim Analizi	163

Resim 104: Semra Özal ve Papatyalar	165
Resim 105: Semra Özal Giyim Analizi	166
Resim 106: Semra Özal Giyim Analizi	166
Resim 107: Semra Özal ve Turgut Özal	167
Resim 108: Özal Ailesi	171
Resim 109: Unicef Başkanı James Grant'ten Ödül Alırken Semra Özal	173
Resim 110: Semra Özal ve Turgut	174
Resim 111: Semra Özal ve Turgut Özal	175
Resim 112: Semra Özal ve Turgut Özal	176
Resim 113: Semra Özal ve Turgut Özal	176
Resim 114: Semra Özal ve Turgut Özal	177
Resim 115: Semra Özal Ve Turgut Özal	177
Resim 116: Emeklilik Günlerinde Semra Özal	179
Resim 117: Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel	182
Resim 118: Nazmiye Demirel Giyim Analizi	184
Resim 119: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	186
Resim 120: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	188
Resim 121: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	190
Resim 122: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	191
Resim 123: Nazmiye Demirel Giyim Analizi	193
Resim 124: Nazmiye Demirel Giyim Analizi	194
Resim 125: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	195
Resim 126: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	197
Resim 127: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	198
Resim 128: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	199
Resim 129: Nazmiye Demirel Giyim Analizi	200

Resim 130: Nazmiye Demirel Giyim Analizi	202
Resim 131: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	203
Resim 132: Nazmiye Demirel ve Süleyman Demirel	204
Resim 133: Nazmiye Demirel Emeklilik Günlerinde	205
Resim 134: Onuncu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer	207
Resim 135: Semra Sezer Çocukluk Fotoğrafi	208
Resim 136: Semra-Ahmet Necdet Sezer ve Kızları	209
Resim 137: Semra Sezer ve Ahmet Necdet Sezer	212
Resim 138: Sezer Ailesi	212
Resim 139: Semra Sezer ve Ahmet Necdet Sezer	213
Resim 140: Semra Sezer Giyim Analizi	215
Resim 141: Semra Sezer ve Ahmet Necdet Sezer	216
Resim 142: Semra Sezer ve Ahmet Necdet Sezer	217
Resim 143: Semra Sezer Giyim Analizi	218
Resim 144: Semra Sezer Giyim Analizi	219
Resim 145: Semra Sezer ve Ahmet Necdet Sezer	220
Resim 146: Semra Sezer Giyim Analizi	222
Resim 147: Türkiye Cumhuriyeti On Birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül	225
Resim 148: Hayrünnisa Gül Öğrencilik Resmi	227
Resim 149: Hayrünnisa Gül Gençlik Resmi	228
Resim 150: Katlamalı Beyaz Başörtüsü İle Hayrünnisa Gül	230
Resim 151: Hayrünnisa Gül ve İngiltere Kraliçesi Elizabeth	231
Resim 152: Hayrünnisa Gül ve İngiltere Kraliçesi Elizabeth	232
Resim 153: İngiltere Gezisinde Hayrünnisa Gül	233
Resim 154: İngiliz Gazetelerinde Hayrünnisa Gül	234
Resim 155: Hayrünnisa Gül ve Abdullah Gül	236

Resim 156: Hayrünnisa Gül Giyim Analizi	239
Resim 157: Hayrünnisa Gül ve Amerikalı First Lady Michelle Obama	241
Resim 158: Hayrünnisa Gül ve Abdullah Gül	243
Resim 159: Hayrünnisa Gül ve Abdullah Gül	247
Resim 160: Hayrünnisa Gül ve Abdullah Gül Resepsiyon	249
Resim 161: Hayrünnisa Gül ve Abdullah Gül Resepsiyon	250
Resim 162: Hayrünnisa Gül ve Abdullah Gül Resepsiyon	251
Resim 163: Hayrünnisa-Abdullah Gül ve Emine-Recep Tayyip Erdoğan	252
Resim 164: First Lady Hayrünnisa Gül ve First Lady Emine Erdoğan	253
Resim 164: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve First Lady Hayrünnisa Gül	253
Resim 165: On İkinci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan	261
Resim 166: Emine Erdoğan Gençlik Resmi	262
Resim 167: Erdoğan Çiftinin Düğün Resmi	263
Resim 168: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	263
Resim 169: Emine Erdoğan'ın Kullandığı Türban Modelleri	267
Resim 170: Emine Erdoğan Giyim Analizi	269
Resim 171: Emine Erdoğan Giyim Analizi	270
Resim 172: Sezonun Moda Öğeleri	272
Resim 173: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan Resepsiyon	274
Resim 174: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan Resepsiyon	275
Resim 175: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan Resepsiyon	276
Resim 176: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan Resepsiyon	277
Resim 177: Emine Erdoğan Giyim Analizi	278
Resim 178: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	279
Resim 179: Emine Erdoğan ve ABD First Lady'si Michelle Obama	281
Resim 180: Erdoğan Çifti ve Obama Çifti	281

Resim 181: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	282
Resim 182: Emine Erdoğan Giyim Analizi	283
Resim 183: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	284
Resim 184: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	285
Resim 185: Emine Erdoğan Giyim Analizi	286
Resim 186: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	287
Resim 187: Emine Erdoğan Giyim Analizi	288
Resim 188: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	289
Resim 189: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	290
Resim 190: Emine Erdoğan ve Recep Tayyip Erdoğan	292
Resim 191: First Lady Ünvanını Taşıyan First Lady Emine Erdoğan	293

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Türkiye Cumhuriyeti devletinin başıdır. Bu sebeple Türkiye Cumhuriyeti ve Türk halkının birliğini temsil etmektedir. First Lady ise, ülkelerin seçilmiş devlet başkanlarının eşleri için kullanılan resmî olmayan ünvandır. First Lady terimi ABD kökenlidir ve ilk kullanımı ABD'nin ilk Başkanı George Washington'un eşi Martha Washington için olmuştur.

Dünya'da ve Türkiye'de Cumhurbaşkanı ya da Devlet Başkanları eşleri, yurtdışı gezilerinde eşleri ile birlikte ülkelerini temsil etmektedirler.

Resmi bir konumları veya konumlarına ait belirli bir ofisleri ya da maaşları bulunmayan First Lady'ler eşlerine eşlik etmekte ve diğer ülke başkanlarının eşleri ile ikili ilişkiler kurmaktadır.

Bu çalışmanın birinci bölümünde, Cumhurbaşkanı ve First Lady kavramları incelenmiştir. Cumhurbaşkanı nitelikleri ve tarafsızlığı, Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanı görev ve yetkileri hakkında bilgiler verilmiştir. Cumhurbaşkanı eşi olan First Lady'nin tanımı yapılmış, First Lady kavramının ortaya çıkışı ve önemi, First Lady görevleri, First Lady ünvanının diğer ülkelerde kullanımı açıklanmıştır.

İkinci bölümde ise, Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk First Lady'si ünvanını taşıyan ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün eşi Latife Uşşaki'den başlayıp sırasıyla İsmet İnönü ve eşi Mevhibe İnönü, Celal Bayar ve eşi Reşide Bayar, Cemal Gürsel ve eşi Melahat Gürsel, Cevdet Sunay ve eşi Atifet Sunay, Fahri Korutürk ve eşi Emel Korutürk, Kenan Evren ve eşi Sekine Evren, Turgut Özal ve eşi Semra Özal, Süleyman Demirel ve eşi Nazmiye Demirel, Ahmet Necdet Sezer ve eşi Semra Sezer, Abdullah Gül ve eşi Hayrünnisa Gül, dönemin Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan Hanımefendilerin ve Cumhurbaşkanıların biyografileri ve Cumhurbaşkanlığı dönemleri araştırılmış, First Ladylerin biyografileri, yaşam stilleri, benimsedikleri giyim stilleri, dönemlerindeki moda olayları ve modaya karşı tutumları incelenmiştir.

I.BÖLÜM

CUMHURBAŞKANI VE FİRST LADY KAVRAMI

1. CUMHURBAŞKANI TANIMI

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Türkiye Cumhuriyeti devletinin başıdır. Bu mahiyetle Türkiye Cumhuriyeti ve Türk halkının birliğini temsil etmektedir. Türk Anayasasının yerine getirilmesi ve devlet organlarının organize ve uyumlu iş yapabilmesini garanti eder. Görev ve yetkileri anayasanın 101. maddesinden 107. Maddesine kadar belirtilmiştir.¹

1.1. Cumhurbaşkanı Nitelikleri ve Tarafsızlığı

Cumhurbaşkanı, kırk yaşını doldurmuş ve yüksek öğrenim yapmış Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri veya bu niteliklere ve milletvekili seçilme yeterliğine sahip Türk vatandaşları arasından, halk tarafından seçilir. Cumhurbaşkanının görev süresi beş yıldır. Bir kimse en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.

Cumhurbaşkanlığına Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri içinden veya Meclis dışından aday gösterilebilmesi yirmi milletvekilinin yazılı teklifi ile mümkündür. Ayrıca, en son yapılan milletvekili genel seçimlerinde geçerli oylar toplamı birlikte hesaplandığında yüzde onu geçen siyasi partiler ortak aday gösterebilir. Cumhurbaşkanı seçilenin, varsa partisi ile ilişkisi kesilir ve Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeliği sona erer.

¹ 23/05/1987 tarihli ve 3376 sayılı Anayasa Değişikliklerinin Halkoyuna Sunulması Hakkında Kanun gereğince, halkoyuna sunulmak üzere 16/06/2007 tarihli ve 26554 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 16/10/2007 tarihli ve 5697 sayılı Kanunla değişik 31/05/2007 tarihli ve 5678 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının Bazı Maddelerinde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 21/10/2007 tarihinde yapılan halkoylaması sonucu kabul edilmiş ve buna ilişkin Yüksek Seçim Kurulu Kararı 31/10/2007 tarihli ve 26686 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

1.2. Cumhurbaşkanını Seçimi

Cumhurbaşkanı seçimi, Cumhurbaşkanının görev süresinin dolmasından önceki altmış gün içinde; makamın herhangi bir sebeple boşalması halinde ise boşalmayı takip eden altmış gün içinde tamamlanır.

Genel oyla yapılacak seçimde, geçerli oyların salt çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanını seçilmiş olur. İlk oylamada bu çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamayı izleyen ikinci pazar günü ikinci oylama yapılır. Bu oylamaya, ilk oylamada en çok oy almış bulunan iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday Cumhurbaşkanını seçilmiş olur.

İkinci oylamaya katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya seçilme yeterliğini kaybetmesi halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır. İkinci oylamaya tek adayın kalması halinde, bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların çoğunluğunu aldığı takdirde Cumhurbaşkanını seçilmiş olur.

1.3. Cumhurbaşkanını Görev ve Yetkileri

Cumhurbaşkanı Devletin başıdır. Bu sıfatla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk Milleti'nin birliğini temsil eder; Anayasa'nın uygulanmasını, Devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını gözetir.

Bu amaçlarla Anayasa'nın ilgili maddelerinde gösterilen şartlara uyarak yapacağı görev ve kullanacağı yetkiler şunlardır:

a) Yasama ile ilgili olanlar:

- Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde açılış konuşmasını yapmak, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni gerektiğinde toplantıya çağırmak,
- Yasaları yayımlamak,
- Yasaları yeniden görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne geri göndermek,
- Anayasa değişikliklerine ilişkin yasaları gerekli gördüğü takdirde halkoyuna sunmak,
- Yasaların, kanun hükmündeki kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün, tümünün ya da belirli kurallarının Anayasa'ya biçim ya da esas yönünden aykırı oldukları gerekçesi ile Anayasa Mahkemesi'nde iptal davası açmak,
- Türkiye Büyük Millet Meclisi seçimlerinin yenilenmesine karar vermek,

b) Yürütme alanına ilişkin olanlar:

- Başbakanı atamak ve istifasını kabul etmek,
- Başbakanın önerisi üzerine Bakanları atamak ve görevlerine son vermek,
- Gerekli gördüğünde Bakanlar Kurulu'na Başkanlık etmek ya da Bakanlar Kurulu'nu Başkanlığı altında toplantıya çağırmak,
- Yabancı devletlere Türk Devleti'nin temsilcilerini göndermek, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul etmek,
- Uluslararası antlaşmaları onaylamak ve yayımlamak,
- Türkiye Büyük Millet Meclisi adına Türk Silahlı Kuvvetleri'nin Başkomutanlığını temsil etmek,
- Türk Silahlı Kuvvetleri'nin kullanılmasına karar vermek,

- Genelkurmay Başkanı'nı atamak,
- Milli Güvenlik Kurulu'nu toplantıya çağırmak,
- Milli Güvenlik Kurulu'na Başkanlık etmek,
- Başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulu kararıyla sıkıyönetim ya da olağanüstü hal ilan etmek ve kanun hükmünde kararname çıkarmak,
- Kararnameleri imzalamak,
- Sürekli hastalık, sakatlık ve kocama sebebi ile belirli kişilerin cezalarını hafifletmek ya da kaldırmak,
- Devlet Denetleme Kurulu'nun üyelerini ve Başkanını atamak,
- Devlet Denetleme Kurulu'na inceleme, araştırma ve denetleme yaptırmak,
- Yükseköğretim Kurulu üyelerini seçmek,
- Üniversite rektörlerini seçmek,

c) Yargı ile ilgili olanlar:

Anayasa Mahkemesi üyelerini, Danıştay üyelerinin dörtte birini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı vekilini, Askerî Yargıtay üyelerini, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi üyelerini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu üyelerini seçmek.

Cumhurbaşkanı, ayrıca Anayasada ve kanunlarda verilen seçme ve atama görevleri ile diğer görevleri yerine getirir ve yetkileri kullanır.²

² http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi/gorev_yetki/

2. FİRST LADY TANIMI

Birinci Bayan (İngilizce: First Lady), ülkelerin seçilmiş devlet başkanlarının eşleri için kullanılan resmî olmayan unvandır. Bu kavramın çıkış yeri olan Amerika Birleşik Devletleri'nde, eyalet valilerinin eşleri de kimi zaman "First Lady" olarak anılmaktadır.

2.1. First Lady Kavramının Ortaya Çıkışı

First Lady, ülkelerin erkek devlet başkanı veya Amerika Birleşik Devletleri Başkanı'nın karısı için kullanılan resmi olmayan bir başlıktır.³⁴⁵ Bu terim aynı zamanda onun meslek veya sanat alanında başarılı görülen bir kadın olduğunu tanımlamak için kullanılmaktadır.⁶

Bu terimi özellikle Amerika Birleşik Devletleri kullanmaktadır ve diğer ülkeler eğer kendi ülkelerinde bu tarz bir ünvan yoksa diğer devlet başkanları eşleri için kullanabilmektedir. Diğer ülkelerde "Birinci Bayan" olarak resmi veya resmi olmayan bir ünvan olarak tercüme edilmektedir.

Terimin kökeni Anglo-Sakson veya Eski İngilizcedir.⁷ First Lady terimi ABD kökenlidir ve ilk kullanımı Amerika Birleşik Devletleri'nin ilk Başkanı George Washington'un eşi Martha Washington için olmuştur.⁸

Martha Washington dünyanın ilk First Lady'si ünvanına sahip olmasının yanı sıra ABD posta pulu üzerinde resmi olan ilk Amerikalı kadındır. Ayrıca Martha Washington Amerika Birleşik Devletleri Banknotları üzerinde yüzü tasvir edilen tek kadındır.

ABD devlet başkanlarından şu ana kadar seçilen bir bayan başkan yoktur ancak ABD eyalet valisinin eşi için ve bazı edebi eserlerinde kurgusal bayan başkanları için devlet başkanının eşini " First Gentleman " olarak adlandırmışlardır.

³ <http://www.merriam-webster.com/dictionary/first%20lady>

⁴ <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/first-lady>

⁵ <http://www.wsj.com/articles/the-first-ladies-and-their-predecessors-1432830990>

⁶ <http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/first-lady>

⁷ http://www.billcasselman.com/wording_room/lord_lady.htm

⁸ Mrs. Sigourney, "Martha Washington," St. Johnsbury (VT) Caledonian, August 7, 1838, p. 1

2.2. First Lady Görevleri

Kurumsal ya da anayasal açıdan First Lady'nin resmi bir statüsü bulunmamaktadır. Herhangi bir maaşı ya da Cumhurbaşkanlığı (Devlet) Sarayında bir ofisi de yoktur. Ancak bununla birlikte uzun zamandan bu yana First Lady protokolde önemli bir yere sahiptir. Cumhurbaşkanının yurt dışına yaptığı yolculuklarda, resmi törenlerde ya da uluslararası zirvelerde eşine eşlik etmektedir.

789 yılından bu yana, First Lady'ler hem siyasi hem de sosyal hayat açısından etkili ve aktif olmuştur. First Lady'lerin son derece, kararlı, hırslı ve akıllı olma eğilimi vardır. Başkan eşlerini destekleyen eşler olarak, First Lady'ler sadece kişisel ve kamusal yaşamda değil aynı zamanda siyasi kariyeri ve sosyal tutum açısından da eşlerini etkilemektedir. Siyasi etkiler cumhurbaşkanlarının "Konuşma, yazma ve düzenleme, politika danışmanlık ve savunma, başkanlık randevuları ve kampanya seçimlerini de" içermektedir.

Kişisel etkileri ise, aile hayatı, sosyal çıkarlar ve ahlaki inançlar gibi konularda Cumhurbaşkanlarını etkilemişlerdir. First Lady'ler görev süreleri boyunca eşlerine yardımda önemli bir rol oynamaktadır.⁹

⁹ https://en.wikipedia.org/wiki/First_Lady

2.3. First Lady Ünvanının Diğer Ülkelerde Kullanımı

- Ermenistan: Mevcut başkanın eşi "Ermenistan'ın First Lady'si" olarak anılır.¹⁰
- Azerbaycan: Mevcut başkanın eşi için kullanılan terim "Birinci Xanim".¹¹
- Kolombiya: Başkanın eşine "Primera Dama" denir.¹²
- Kamboçya: Başkan eşine "Lok Chumteav" ünvanı verilir.¹³
- Çek Cumhuriyeti: "Vadeli První Dama" Başkan eşi için kullanılan ünvandır.¹⁴
- Hindistan: "First Lady" ünvanını daha az kullanan Hindistan, "Cumhurbaşkanı Eşi" ünvanını kullanmaktadır.¹⁵
- Türkiye: Cumhurbaşkanı ve Başbakan eşi için "First Lady" ünvanı kullanılmaktadır. Ama genel kullanımda daha yaygın bir terim olan "Cumhurbaşkanı eşi" veya "Başbakanın karısı / eşi" ünvanları da kullanılmaktadır.

¹⁰ <http://www.president.am/en/first-lady/>

¹¹ <http://www.mehriban-aliyeva.org/en/article/item/4>

¹² http://wsp.presidencia.gov.co/Prensa/2010/Octubre/Paginas/20101001_15.aspx

¹³ https://en.wikipedia.org/wiki/First_Lady

¹⁴ https://en.wikipedia.org/wiki/First_Lady

¹⁵ https://en.wikipedia.org/wiki/First_Lady

2.4. Türkiye Cumhuriyeti First Lady'leri

Latife Uşşaki: (17 Haziran 1898 - 12 Temmuz 1975)

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu ve ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün eşi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk First Lady'sidir.

29 Ocak 1923 - 5 Ağustos 1925 tarihleri arasında iki buçuk yıl Mustafa Kemal Atatürk ile evli kalmış ve iki buçuk yıl First Lady ünvanını taşımıştır.

Mevhibe İnönü: (22 Eylül 1897 - 7 Şubat 1992)

Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün eşidir. 11 Kasım 1938 tarihinde İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı seçilmesinin ardından Türkiye'nin ikinci Cumhurbaşkanı eşi olarak 22 Mayıs 1950 yılına dek köşke 12 yıl ev sahibeliği yapmıştır.

Reşide Bayar: (1886 - 24 Aralık 1962)

Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın eşidir. 1950 yılından 27 Mayıs 1960 darbesine kadar Çankaya Köşkü'ne 10 yıl ev sahibeliği yapmıştır.

Melahat Gürsel: (.. - 23 Şubat 1975)

Türkiye Cumhuriyeti'nin dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in eşidir. 10 Ekim 1961 - 28 Mart 1966 yılları arasında 5 yıl Türkiye'nin 4. Cumhurbaşkanı eşi olmuştur.

Atifet Sunay: (1908 - 21 Ekim 2002)

Türkiye Cumhuriyeti'nin beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın eşidir. 28 Mart 1966 – 28 Mart 1973 Tarihleri arasında Cumhurbaşkanlığı yapan Cevdet Sunay'ın eşi olarak Çankaya Köşkü'ne 7 yıl boyunca ev sahibeliği yapmıştır.

Emel Korutürk: (1915 - 11 Mart 2013)

Türkiye Cumhuriyeti'nin altıncı Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün eşidir. 6 Nisan 1973 – 6 Nisan 1980 tarihleri arasında Çankaya Köşkü'ne 7 yıl ev sahibeliği yapmıştır.

Sekine Evren: (1922 - 3 Mart 1982)

Türkiye Cumhuriyeti'nin yedinci Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in eşidir. 9 Kasım 1982 – 9 Kasım 1989 tarihleri arasında Cumhurbaşkanlığı yapan Kenan Paşa'nın karısı Sekine Evren 7. Cumhurbaşkanı eşidir. Çankaya köşküne taşınmadan vefat etmiştir.

Semra Özal: (12 Ocak 1934 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşidir. 9 Kasım 1989 – 17 Nisan 1993 tarihlerinde Çankaya Köşkünün ev sahibeliğini yapmıştır.

Nazmiye Demirel: (3 Ocak 1927 - 27 Mayıs 2013)

Türkiye Cumhuriyeti'nin dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in eşidir. 16 Mayıs 1993 – 16 Mayıs 2000 tarihleri arasında 7 yıl Çankaya Köşkünün ev sahibeliğini yapmıştır.

Semra Sezer: (1944 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin onuncu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in eşidir. 16 Mayıs 2000 – 28 Ağustos 2007 yılları arasında görev yapan kocasının yanında Çankaya Köşkü'nde yer almıştır.

Hayrünnisa Gül: (18 Ağustos 1965 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin on birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün eşidir. 28 Ağustos 2007 - 10 Ağustos 2014 yılları arasında Çankaya Köşkünü ev sahipliğini yapmıştır.

Emine Erdoğan: (21 Şubat 1955 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşidir. 28 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na ev sahipliği yapmakta ve First Lady ünvanını taşımaktadır.

II. BÖLÜM

TÜRKİYE CUMHURİYETİ CUMHURBAŞKANLARI VE FİRST LADYLERİ

3. MUSTAFA KEMAL ATATÜRK VE LATİFE UŞŞAKİ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün eşidir. 29 Ocak 1923 - 5 Ağustos 1925 tarihleri arasında yaklaşık olarak iki buçuk sene boyunca Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk ile evli kalmıştır.¹⁶

3.1. Mustafa Kemal Atatürk Hayatı

Görev Süresi: 29 Ekim 1923 - 10 Kasım 1938

1881 yılında, Osmanlı İmparatorluğu'nun bir ili olan Selanik'te doğdu. Babası Ali Rıza Efendi, annesi Zübeyde Hanım'dır. Babasını küçük yaşta kaybettikten sonra ilkokulu Selanik'te Şemsi Efendi Mektebi'nde okudu. Öğrenimini Selanik Askerî Rüştîyesi ve Manastır Askeri İdadisi'nde sürdürdü. 1899'da girdiği İstanbul Harbiye Mektebi'ni 1902 yılında piyade teğmeni rütbesiyle, Harp Akademisi'ni de 1905'te kurmay yüzbaşı olarak bitirdi.

Mustafa Kemal 1905 yılında Şam'da 5. Ordu'da, 1907'de Makedonya'daki 3. Ordu'da görevlendirildi. Manastır ve Selanik'te görevli iken 1909'da İstanbul'daki (31 Mart Vak'ası) ayaklanmayı bastıran Hareket Ordusu'nda görev yaptı. Arnavutluk isyanını bastırma harekâtına katıldı. 1911'de İtalya'nın Trablusgarp'a asker çıkarması üzerine Tobruk'a gönderildi.

Tobruk ve Derne'de Türk Kuvvetlerini başarı ile yönettikten sonra binbaşı rütbesiyle 1912–1913 yıllarında Balkan Savaşı'na katıldı; Edirne'yi Bulgaristan'dan geri alan kolorduda görev yaptı.

¹⁶ http://tr.wikipedia.org/wiki/Latife_U%C5%9F%C5%9Faki

Resim 1: Türkiye Cumhuriyeti İlk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk

(http://www.tccb.gov.tr/ata_ozel/fotograf/)

1913–1915 yıllarında Sofya’da ataşe olarak bulundu. Birinci Dünya Savaşı’nda, 1915’te, 19. Tümen Komutanı olarak Çanakkale Savaşı’na katıldı. Gelibolu’da düşman saldırılarını başarı ile durdurdu; “Anafartalar Kahramanı” olarak ün kazandı. 1916’da Doğu Cephesi’ne Kolordu Komutanı olarak atandı ve generalliğe yükseltildi. Rus saldırılarını durduran Mustafa Kemal, Bingöl ve Muş’u düşmandan geri aldı. 1917’de Filistin ve Suriye’de görevli 7. Ordu Komutanlığı’na atandı. Aynı yıl Veliaht Vahdettin ile Almanya’ya gitti.

Alman Genel Karargâhı ve Alman savaş cephelerinde incelemeler yaptı. 1918’de yeniden görevlendirildiği Suriye cephesinde 7. Ordu Komutanı iken, Birinci Dünya Savaşı’nın sona ermesiyle imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşması’ndan sonra İstanbul’a geldi. Ülkeyi düşman işgalinden kurtarmak amacını gizli tutarak, Ordu Müfettişliği görevi ile İstanbul’dan ayrıldı.

Karadeniz yoluyla 19 Mayıs 1919’da Samsun’a çıkan Mustafa Kemal, 22 Haziran 1919’da Amasya Genelgesi’ni yayımladı. Türk milletine, “Vatanın bütünlüğünün ve milletin bağımsızlığının tehlikede olduğunu, azim ve kararlılıkla vatanın kurtarılması için Sivas’ta bir kongre toplanacağını” bildirdi. Ayrıca Osmanlı Hükümeti’nin verdiği görevden ve askerlikten istifa ederek 23 Temmuz 1919’da Erzurum’da, 4 Eylül 1919’da Sivas’ta toplanan kongrelerin başkanlığını yaptı.

Bu kongrelerde, “Düşman işgaline karşı milletin vatani savunacağı, bu amaçla geçici bir hükümetin kurulacağı ve bir millî meclisin toplanacağı, manda ve himayenin kabul edilmeyeceği” kararları alındı ve açıklandı. Türkiye Büyük Millet Meclisi, onun çabalarıyla 23 Nisan 1920’de Ankara’da tarihî görevine başladı; Mustafa Kemal, Meclis ve Hükümet Başkanı seçildi.

Osmanlı Hükümeti ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Sevr Antlaşması’nı Türk milletinin kabul etmediğini dünyaya duyurdu. İtilaf Devletleri’nin yardımıyla İzmir’i işgal eden Yunan Kuvvetlerinin ilerlemesi 1921’de Birinci ve İkinci İnönü savaşlarıyla durduruldu.

23 Ağustos 1921’de yeniden saldıran Yunan Ordusu bozguna uğratılarak Başkomutan Mustafa Kemal Paşa’nın yönettiği Türk Ordusu Sakarya Meydan Savaşı’nı zaferle sonuçlandırdı. 22 gün geceli gündüzlü süren bu savaşta Yunan Ordusu ağır kayıplara uğratıldı. Bu zafer nedeniyle Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Mustafa Kemal’e ‘Mareşal’ rütbesi ve 'Gazi' unvanı verildi.

Türk Ordusu, vatani düşman işgalinden kurtarmak için 26 Ağustos 1922’de karşı saldırıya başladı. Mustafa Kemal Paşa’nın yönettiği Başkomutan Meydan Savaşı’nda (30 Ağustos 1922) Türk Ordusu Yunan Ordusu’nun büyük kısmını yok etti. Bozguna uğrayarak kaçan düşman kuvvetlerini izleyen Türk Ordusu 9 Eylül 1922’de İzmir’e girdi. 11 Ekim 1922’de Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı ve İtilaf Devletleri işgal ettikleri Türk topraklarından çekildiler. Kurtuluş Savaşı’nın ardından TBMM tarafından 29 Ekim 1923 günü Cumhuriyet ilan edilirken, Mustafa Kemal de Cumhurbaşkanı seçildi.¹⁷

3.2. Şapka ve Kıyafet İnkılâbı

Şapka ve Kıyafet İnkılâbı, Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasının ardından, halkın kılık ve kıyafetinin düzenlenerek batı ülkelerindeki normlara uygun hâle getirilmesi için 1925 ve 1934 yıllarında yapılan kanuni düzenlemelerdir. Atatürk Devrimleri’nin bir parçası olan bu kanunla, erkeklerin baş örtme uygulamaları ve şapka kullanımı düzenlenmiştir ve belirli tipte kıyafetlerin giyilmesi ise yasaklanmıştır. Bu dönemde kadınlar ise “Çağdaş Kıyafet” giymeye teşvik edilmişler; ancak kadın giyimine dair herhangi bir yasal düzenleme yapılmamıştır.¹⁸

Kurumsal değişim gerçekleştirmiş bütün devrimlerin kültürel değişimi de beraberinde getirmiş olması, Atatürk reformlarının da hareket noktasını oluşturmuştur. Nitekim reformların kültürel alandaki yansımaları, Cumhuriyet öncesi dönemde onlara karşı çıkışın temel nedenlerinden biri olmuştur.¹⁹

¹⁷ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/kemal_ataturk/

¹⁸ https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1yafet_%C4%B0nk%C4%B1%C3%A2b%C4%B1

¹⁹ Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI, “Kültür Devrimleri Yönüyle Atatürk Reformları”, Türkiye Günlüğü, Yaz 1996, sayı:56, s. 62

Şapka kanununun, Cumhuriyet dönemindeki reformlar içinde ilklerden olması, onun topluma daha sonra yapılacak reformların sembolik bir öncüsü olduğunu göstermektedir. Şapka kanunu yoluyla halk, psikolojik olarak değişime hazırlanacaktı. İkincisi olarak muhtemelen şapka kanunu, tepkilerin ölçüsünü ölçecek bir barometre işlevi görecekti, bu sayede toplumun reformlara tahammül sınırı ölçülerek, reformların çapı ve düzeyi tespit edilecekti. Üçüncü olarak kıyafet, kendi başına insan davranışına da etki edebilirdi.

Kıyafetin taşıdığı sembolün anlamı insanın psikolojisine etki ederek onu yönlendirebilirdi. Geleneksel giysiler, doğu toplumlarının sembolü olarak aynı zamanda batının ve batıcıların bakış açısından geri kalmışlığı hatırlatan bir karaktere sahipti.

Reformcu devlet adamlarının bakış açısından mistisizmle ve kadercilikle özdeşleşmiş doğu kıyafetleri giyen bir toplumun, o kıyafetleri giydiği sürece, kendisiyle özdeşleşen ruh halini terk etmesi mümkün olmazdı. Batının ruh halini ve davranış biçimini benimsemenin yollarından biri, batı insanının psikolojisini temsil eden giysileri giymektir.²⁰

Atatürk Devrimi, tümünden değişimi başlattığı için, diğer bazı siyasi devrimlerden ayrılır. Sadece iktidarın değişim ya da ekonomik ilişkilerin yeniden düzenlenmesini hedefleyen devrimlerden ayrımla; hem bunları ve hem de toplumu, hatta toplumdaki bireyin anlamını, ilişkilerini, düşüncesini, davranışını yani kısacası özünü değiştirmeyi amaçlamaktadır.²¹

²⁰Şaban SİTEMBÖLÜKBAŞI, a.g.m. s. 69

²¹Şener AKSU, “Atatürk Devrimi Sürecinde Kıyafet Devrimin Yeri”, Atatürk’ün Cumhuriyetin İlanından Sonraki Hedefleri Sempozyumu 4-6 Haziran 1998- İzmit, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara-1999, s.123

Atatürk’e göre şapka; çağdaş olma, evrensel medeniyete katılma, kafaların içini hurafelerden kurtarıp bilimsel düşünceye açma yolundaki çabaları destekleyen ve simgeleyen bir adımdı. Atatürk, yüzyıl önce halka benimsetilen fes, Türklük veya İslamlık simgesi olarak görmeyecek kadar tarih bilgisine sahipti.²²

Atatürk’ün şapka inkılâbını yapmasındaki maksadını şu sözlerinden çıkarmak mümkündür: “Baylar ulusumuzun giymekte bulunduğu ve bilgisizliğin, aymazlığın, bağnazlığın, yenilik ve uygarlık düşmanlığının bir simgesi gibi görünen ‘fes’i atarak onun yerine, bütün uygar dünyanın kullandığı şapkayı giymesi ve böylece Türk ulusunun uygar toplumlardan anlayış yönünden de hiçbir ayrılığı olmadığını göstermesi gerekiyordu.”²³

Atatürk bu konuda Nutuk’ta der ki: “Fesin kaldırılması zorunluydu. Çünkü fes, kafalarımızın üstünde; bilgisizliğin bağnazlığın, uygarlık ve her türlü ilerleme karşısında duyulan nefretin bir simgesi gibi oturuyordu.”²⁴

Kurtuluş Savaşında Mustafa Kemal, sivil giyindiğinde çoğu kez “kalpak” giyerdi. Diğer “Kuvay-ı Milliyeciler’in” de Mustafa Kemal’e uymalarıyla kalpak, Anadolu’dan ve “Ulusal Savaş”tan yana olanların bir tür simgesi olmuştur. Bununla birlikte, 1. Büyük Millet Meclisindeki “İkinci Grup” üyeler arasında fes ve sarık da oldukça yaygındı.²⁵

Mustafa Kemal, bir ulus olmanın, dış görünüş konusunda da çağdışı baskılardan özgürleşmeyi zorunlu kıldığını biliyordu.²⁶

²² Turhan FEYZİOĞLU, “Türk İnkılâbını Temel İlkesi: Laiklik”, Atatürk Yolu, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi, Ankara-1995, s. 207-208

²³ Filiz KESKİNKILIÇ, “Hukuksal Bir Yaklaşımla Kılık- Kıyafet Devriminin Değerlendirilmesi”, T.C. Genelkurmay Başkanlığı-Atatürk Haftası Armağanı, Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları, Genelkurmay Basımevi, Ankara-2000, s. 269

²⁴ Seçil ERDEN, “Kültürel Batılılaşma”, Modern Türkiye’de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi, 3.cilt, “Modernleşme ve Batılılaşma”, İletişim Yay., s. 387-388

²⁵ Toktamış ATEŞ, Türk Devrim Tarihi, 8. Basım, Der Yay., İstanbul-1999, s.342

²⁶ Özer OZANKAYA, Cumhuriyet Çınarı, 4. Baskı, Ankara-1999, s. 456-457

Burada asıl sorun ulus-devlet oluşturma çabasıdır. Çünkü bireysel irade, ulusal iradenin temel taşıdır ve ulus devlette; ulusal irade ile bireysel irade arasında ikinci derecede bir otorite kabul edilmez. Farklı dinsel kimliği ifade eden giysiler, toplumun “milli duygu” etrafında birleşmesi yönünde bir engel sayılmakta, kaynaşmayı önlediği kabul edilmektedir.²⁷

Şapka inkılâbıyla ulus-devlet oluşum süreci tamamlanabilir, oluşturulan ulusal üst kimlik aile toplumdaki bütün bireyler, dinsel ayrımlardan arınarak, ulusa ait olma duygusunu yaşayabilir. Fesin yasaklanması ve yerine şapkanın konmasıyla; gerek değişik din ve mezhepten, gerekse değişik görüşten yurttaşlar arasında Müslüman-Müslüman olmayan ayrımı yapılması da son buldu.²⁸

Cumhuriyet reformlarıyla gelen şapka ve kravat, moda unsuru olmanın ötesinde; dinsel, etnik ve toplumsal (kentli-köylü) farklılıkları eritip ortadan kaldıran bir nitelik kazanış ve devlete sadakati gösteren bir laiklik üniforması haline gelmiştir.²⁹

²⁷ Şener AKSU, a.g.m., S. 125

²⁸ Özer OZANKAYA, a. g. m., s. 459

²⁹ Seçil ERDEN, a. g. m., s. 388

3.3. Cumhuriyet Dönemi Terzileri

1930 yıllarında, Beyoğlu, başta İstanbul'un sonra Türkiye'nin moda merkezi durumuna gelmiştir. Avrupa eğitimi alan öğrenciler yurda dönüşlerinde Beyoğlu'nda atölyeler açmışlardır. Öğrenilerek gelineen Paris ve Avrupa modası buradan Türkiye'ye yayılmıştır. Cadde-i Kebir üzerinde bulunan 'Mısırlı Han', önemli terzilerin bulunduğu bir mekân olmuştur. Madam Fegara, Calibe Seyfettin, Yaman Uzun ve Eyüp Usta gibi ünleri Cadde-i Kebir'i çoktan aşmış isimler arasındadır.

Cemal Bürün:

Resim 2: Cemal Bürün için Mustafa Kemal Atatürk "Cemal Bey bizim yaptığımız inkılâbı siz giydirdiniz" demiştir.

Cemal Bürün, Türkiye Cumhuriyetinin ilk Türk ve Müslüman terzisi olarak kabul edilmektedir. 1905'de doğan Bürün, Atatürk'ün 1925'de kıyafet devrimini yapması ile oturduğu mahallenin kadınlarına manto dikerek işe başlamıştır. İlk atölyesini, Cadde-i Kebir'de Beyoğlu apartmanında açmış, ancak talebin çokluğunda daha sonra Mısırlı Handaki meşhur atölyesine geçmiştir. Mesleğinde kısa sürede parlayınca, moda merkezi haline getirmek istediği 'Bürün' apartmanını inşa ettirmiştir. Soyadını, bürünmekten gelen 'Bürün' kelimesinden almıştır.

Cemal bey, Türkiye’de düzenlenen defilelerde de öncü olmuştur. Atatürk döneminde Dolmabahçe Saray’ında düzenlediği defileden sonra Atatürk ; ‘Cemal bey, bizim yaptığımız inkılâbı siz giydirdiniz’ demiştir.

Atatürk’ün kız kardeşi ve ilk kadın milletvekilleri de Cemal beyin müşterisi olmuştur. Defilelerinde, ilk mankenleri Müslüman olmaya Türklerden oluşmuştur. Türk kadınları, mankenlik konusunda ilerleyen yıllarda aşama kaydedecek ve bu konuda eğitim almaya Mualla Özbek zamanında başlanacaktır.

Cemal Bürün, meslektaşlarını kıskanmadan, yetenekli kişilerin de yükselmesi için öncü olmuştur. Mısırlı Han’daki atölyesi, bir okul niteliğinde ve 50 – 60 kişinin çalıştığı bir kurum olmuştur.

Burada yetişen gençler, kendi atölyelerini kurmuş hatta Cemal beyin yetiştirdiği öğrencilerin çoğu, Paris’ten çağırılmış ve oradaki çeşitli atölyelerde çalışmaya başlamıştır. Cemal bey, her Paris’e gidişinde onu yüzlerce öğrencisi karşılamıştır. Günümüzün önde gelen modacılarından, Vural Gökçaylı ’da Cemal Bürün ’ün atölyesinde yetişmiş ve mesleğinde kendisini ispat etmiş kıymetli bir şahsiyettir. O yıllarda, atölyesinin bir bölümünü boncuk işleme bölümü olarak ayırmış kendi özel tasarımlarını burada hayata geçirmeye çalışmıştır. Çizdiği desenlerin prototiplerini, kendi işlemiş diğerlerini, yanında çalışan kızlara işletmiştir. Dönemde hazır işlenmiş kumaş olamaması sebebiyle, kumaşlar elde işlenmiştir. Elbiselerin tasarımları Cemal beye aittir.

Hazırladığı tasarımların aksesuarlarına kadar kendi ilgilenerek elbiselere özel hazırlatmıştır. Bürünün gelinlikleri drapeleri, farklı kalıplarla mantoları ve tayyörleri en çok beğenilen ve talep edilen bürün modelleri olmuştur. İlerleyen yıllarda yaptığı kürk tasarımlar da ilgi görür. Yanında çalışan hanımlar da marifetlidir, şapkaların üzerine çiçekler yaparak tam donanımlı bir atölye kurdukları açıkça görülmektedir. Cemal beyin müşterisi şehir dışında ise, elbiseler özel olarak hazırlanır kutulara konarak bir eleman vasıtasıyla trenle yerlerine teslim edilirdi. Tüm bu çalışmalar 1925 sonrası, ayakları üzerinde durma çabası içindeki yeni Türkiye’de yapılması dikkat çekici olmuştur.

Cemal bey, 1959 senesinde Hilton da yaptığı defilesinde kullandığı emprime kumaşlar, yeni kurulmuş olan Vakko firması tarafından renklendirilmiş ve desenlenmiştir. Cemal bey, yine bir ilke imza atarak defilesinin kumaşlarını tasarladığı gibi olması için bir firma ile ortaklaşa çalışmıştır.

Selim Emre:

Selim Emre, 1934 yılında, Londra'daki 'Tailor and Cutter Akademi'sine gitmiştir. Burada terzilik eğitimi almaya başlamış, ancak, bu bölümü monoton bulunca okulunun kadın kısmına geçmiştir. Bu branş aradığı heyecanı ona vermiştir. Londra'nın tanınmış terzihanesi 'Piter and Piter' de çalışmıştır. Bu firma, onu sık sık Paris'e göndermiş. Burada model seçme görevini kendisine vermiştir. Paris'i keşfeden Selim Emre'nin tek arzusu, Paris'te Rafael firmasında çalışmaktır. Tam amacına ulaşmak üzere iken, II. Dünya savaşı tedirginliği başlar ve ülkesine geri dönme kararı almıştır.

1939 yılında, atölyesini açmıştır. Savaş döneminde kısır döngüye giren modelleri kullanmayarak, kendi Türk zevkine uygun Türk tarzında modeller yapmaya başlamıştır. İlk yaptığı derviş modeli ise büyük ilgi görmüştür. İlk defilesinde 30 parça ürün sunan Selim Emre, defile sonunda büyük ve olumlu tepkiler almıştır. Bir modelini sadece beş kere kopya eden Emre, ürünlerinin aynısını defile sonucu her yerde görünce şaşkınlığa uğramıştır. Avrupa eğitimi alan bir terzinin, kimsenin modelini taklit etmeyip kendi modellerini yaratması ve tasarım ahlakına uygun davranması normal bir davranıştır. Ancak günümüzün de sıkıntısı olan bu durum neredeyse kanıksanmıştır. Oysa bu tutum dönemin eğitimli terzisine yanlış bir davranıştır. Bu olay sonucu, daha çok yabancılarla çalışan Emre, hiçbir zaman taklit bir elbise dikmediğini, tamamen bünyesinde ürettiği modellerle müşterilerini giydirdiğini belirtmiştir. Tasarım konularını günlük yaşamdan alan Emre, Rus ordusu başbakanı Mareşal isminden bir model üretmiştir.³⁰

³⁰ <https://issuu.com/womendergisi/docs/womendergisi>

3.4. Mustafa Kemal Atatürk Cumhurbaşkanlığı Dönemi

1938'deki ölümüne dek arka arkaya 4 kez cumhurbaşkanı seçilen Atatürk, bu görevi en uzun süre yürüten cumhurbaşkanı oldu. Mustafa Kemal'e, 24.11.1934 günü, 2587 sayılı kanunla Atatürk soyadı verildi ve bu soyadının başkaları tarafından kullanılması yasaklandı.

Mustafa Kemal Atatürk, 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı'nın etkilerini hafifletmek ve ülkenin kalkınmasını hızlandırmak amacı ile 1933'te Beş Yıllık Sanayi Planı'nı başlattı.

Aynı dönemde dış politikada da önemli adımlar atıldı; Milletler Cemiyeti'ne girilmesi (1932), Balkan Antantı'nın imzalanması (1934), Montrö Boğazlar Sözleşmesi (1936) ve Sadabat Paktı (1937) gibi girişimler Türkiye'nin bölgesinde ve dünyada etkili bir aktör olarak öne çıkmasına katkıda bulundu. Atatürk, Hatay'ın anavatanına katılması için yoğun bir diplomatik çaba sarf etti ve onun bu amacı, vefatının ardından 1939 yılında gerçekleşti.

Atatürk, yalnızca Türk milletinin Kurtuluş Savaşı'nı başarı ile yöneten bir komutan değil, aynı zamanda gerçekleştirdiği devrimler ile de dâhi bir devlet adamı idi. 57 yıl süren yaşamının büyük kısmında, milletinin ve vatanının bağımsızlığı ve mutluluğu için yılmadan çalıştı ve girdiği her mücadeleden zaferle çıktı.

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, cesur ve unutulmaz önderi Mustafa Kemal Atatürk, 10 Kasım 1938'de aramızdan ayrıldı.³¹

³¹ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/kemal_ataturk/

3.5. Latife Uşşaki Hayatı

Latife Uşşaki, 01 Temmuz 1899 yılında İzmir'de doğmuştur. İzmir'in tanınmış ailelerinden birine mensuptur. Uşak kökenli aile, önce "Helvacızade", İzmir'e göçünce de Uşakizade" olarak anılmıştır. Uşakizade Muammer Bey ile Adeviye Hanım'ın kızı olan Latife Uşşaklı'nın Vecihe (1907-1992), İsmail (1902-1973), Münici (1910-1932), Ömer (1903-1938) ve Rukiye (1908-1970) adlarında 5 kardeşi vardır.³²

Resim 3: Latife Hanım ve babası Muammer Bey (Uşaklı) ile, sağ alt köşedeki ise çocukluk zamanlarına ait fotoğraftır. (Uşakizadeler Aile Albümü)

³² https://tr.wikipedia.org/wiki/Latife_U%C5%9F%C5%9Faki

Uşakizade Köşkü'nün bahçesinde bulunan Camlı Köşk'te İlkokulu, İstanbul Arnavutköy Amerikan Kolejinde ortaokulu ve liseyi okumuştur.³³ Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde Hukuk Eğitimi alan Latife Hanım ayrıca Londra'da dil öğrenimi görmüştür ve Kurtuluş Savaşı bitmeden Türkiye'ye dönmüştür.³⁴

Latife Hanım ile ilgili yazılan İpek Çalışların kaleme aldığı ‘‘Latife Hanım’’ isimli kitapta kendisi şu şekilde anlatılmaktadır:

‘‘Latife'nin annesi Adeviye, İzmir'in önde gelen varlıklı ailelerinden birinin kızıydı özel hocalardan ders almış, Arapça ve Fransızca öğrenmişti. Latife'nin babası Muammer, üç kuşak ticaretle uğraşmış Uşak kökenli zengin bir ailenin tek oğluydu. Adeviye ile Muammerin tam on çocukları oldu, çocuklardan ilk dördü öldü.

Hayatta kalan en büyük çocuk 1899 yılının 17 Haziranında dünyaya gelen Latife'ydı. Ardından aileye iki oğlan çocuk daha katıldı, İsmail ile Ömer. Sonra da Vecihe, Rukiye ve Münci doğdu. Aileye geleneksel olarak Batı'ya dönük ama Doğulu değerlere de saygılı bir yaşam tarzı hâkimdi. Abdülhamid'in saltanat dönemine rastlayan o yıllarda ihracatçılar arasında Türklere pek rastlanmıyordu. Muammer Bey, İngiltere'yle yaptığı ticaretle yetinmedi, bir süre sonra da Amerika'ya ulaştı. 1900 yılında Türk tüccarı sıfatıyla Tütün Borsası'nda ilk kez kendi adına bir sandalye elde etti. Türkiye'nin New York ve New Orleans pamuk borsalarındaki ilk üyesiydi.

Latife mürebbiyeleri, aşçıları hizmetçileri, bahçıvanları olan bir evde büyüdü. Onda çekingenlikten hiçbir eser yoktu karşısındakinin dosdoğru gözlerine bakan bir çocuktu. Kız kardeşi Vecihi doğana kadar İsmail ile Ömer'in dünyası onunda dünyası oldu. Hakkını aramayı ezilmemeyi öğrenmek için onlar gibi olmaya çabalıyordu. Bebekleri ile oynamayı pek fırsat bulamadı. Muammer Bey dış dünya ile iç içe yaşadığından çocuklarının çok sayıda yabancı dil konuşmasına önem veriyordu.

³³ https://tr.wikipedia.org/wiki/Latife_U%C5%9F%C5%9Faki

³⁴ http://bolulatifehanima.meb.k12.tr/meb_ys_dosyalar/14/01/970448/icerikler/latife-hanim-kimdir_274095.html

Dünya dilinin İngilizce olacağını fark ettiği için ilk çocuğu Latifenin mürebbiyesini İngiltere'den getirtmişti. Kızını oğullarından ayırmadı. 4 yaşında İngilizce derslerine başlayan Latife hemen ardından da Fransızcayla Almancayla Latinceyle tanıştı.

Latife kardeşleriyle birlikte her biri başka dil konuşan mürebbiyeler gözetiminde gelişip serpildi. Muammer Bey bugünkü İzmir Türk Kolejinin altında dağ evlerini andıran saçaklı bir binacık yaptırıp okula dönüştürdü. Latife'nin Türkçesini Farsçasını ve Arapçasını ilerletmesi için bir çözüm arandı. Latife bir süre İstanbul'da Sadık dedesinin kardeşi Hacı Halil Bey'in oğlu olan dönemin ünlü edebiyatçısı Halit Ziya'nın Yeşilköy'deki evinde kalacak ve eksiklerini kapatacağı.

Latife, İstanbul'a geldiğinde 14 yaşındaydı. Halit Ziya'nın edebiyattaki ustalığı onu çok etkiledi. Latife, Halit Ziya'dan Arapça dersleri, dönemin bir başka edebiyat ustası Tefik Fikret'ten de Türkçe ve Farsça dersleri aldı. Halit Ziya Latife'nin Türkçesiyle, Fransızcasıyla, genel kültürüyle de yakından ilgilenmişti. Latife de, Halit Ziya'nın oğlu Vedat'a yoldaşlık etmişti. Latife'nin İstanbul'da bulunduğu yıl, Amerikan Koleji'nin hazırlık bölümüne de bir süre devam ettiği biliniyor. Hep ev içinde yetiştirildiği için, gerçek bir okul görsün, havasını koklasın diye düşünülmüş olmalı.

Latifeyi Çerkez güzellerine benzetenler az değildi. Parlak cildi, siyah saçlarıyla Çerkez babaannesi Makbule Hanımı andırırdı. Boyu daha ziyade aile içinde Minik Hanım diye adlandırılan anneannesi Havva Refika Hanım'a çekmişti. 1,55 civarındaydı. Gözleriyle güler, gözleriyle öfkelenirdi. Türkçeyi, kâh çok neşeli, kâh mağrur, müzikal bir tonlamayla konuşur "Ben buradayım" diyen duruşuyla öne çıkardı. Latife'nin sanata, edebiyata ve müziğe özel bir yeteneği vardı. Büyük dedesi Salih Bey ona Londra'dan bir piyano getirtmişti.

Ünlü Avusturyalı şair Rilke'nin yeğeni olan piyanist Anna Grosser-Rilke, Latife'ye üç sene piyano dersi verdi. Muammer Bey, 15 yaşına basan her kızına bir yardımcı veriyordu. Latifeyle de Kalyopi adında İzmirli bir Rum kadın ilgilenecek, bir ömür boyu onun yanında kalacaktı.

Dünyadaki gelişmeler Latifeyi yakından ilgilendiriyor, olan biten her şeyi izliyordu. Aile fertleri dönemin fikir akımlarından fikirlerin etkilendiler, Osmanlı İmparatorluğunda temsil edilen fikirlerin neredeyse tamamı ailede ilgi ve kabul görüyordu. Saray'da görev alanlar, Jön Türk hareketine ilgi gösterenler, İttihatçılarla yakın ilişki kuranlar, hatta sosyalistler vardı. ³⁵

Resim 4: Latife Hanım'ın silindir şapkalı pozu 1915 yılında, 17 yaşındaki haline aittir. Okumak için gittiği Nice'den dönen Latife Hanım, geminin güvertesinde poz vermektedir. (Uşakızadeler Aile Albümü,1915)

³⁵ İpek Çalışlar, *Latife Hanım*, Doğan Kitapçılık, 2. Baskı, Ekim 2006, İstanbul

Resim 5: Latife Hanım 18 yaşında iken Piyano hocası Anna Grosser-Rilke'ye gönderdiği imzalı fotoğrafıdır. Koyu renk ökçeli ayakkabıları, pileli eteği, volan kollu gömleği ve üzerine giydiği pelerini ile Avrupalı bir genç kız imajı çizmektedir. (Uşakizadeler Aile Albümü,1918)

3.6. Latife Uşşaki Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

11 Eylül 1922'de tanışan Mustafa Kemal Atatürk ile Latife Hanım, 29 Ocak 1923'de Muammer bey'in evinde sade bir nikâhla evlenmişlerdir.³⁶

Bu nikâhın en büyük özelliği Medeni Kanun'un kabulünden çok önce yapıldığı halde, sonradan Medeni Kanuna girecek olan "Nikâh biçimini başlatması, ayrıca nikâhı bir dini bağlantıdan çıkarıp, bir hukuki bağlantı haline getirmesiydi. Bu nedenle, nikâh merasimi için şehrin müftüsü değil, kadısı davet edilmiştir. Toplumun temeline inen bir devrim, sessiz sedasız İzmir'de gerçekleşmiştir.³⁷

Mustafa Kemal Paşa ve Latife Hanım'ın düğün töreni İsmet Bozdağ'ın Gazi ve Latife kitabında şu şekilde anlatılmaktadır:

“ Mustafa Kemal Paşa arkadaşlarına bakarak ayağa kalktı. Salona çıktıkları zaman, Latife, annesi ve kardeşlerinin arasında duruyordu. Vücudunun hatlarını belli etmeyen bol, fûme bir esvap giymişti. Saçlarını, Mustafa Kemal Paşa'yı ilk gördüğü gün başında taşıdığı mor eşarpla örtmüştü. Mor eldivenliydi ve elinde beyaz bir gül tutuyordu. Yüzünde çok hafif bir makyaj vardı. Koyu kestane gözleri, mutlu aydınlıklarla ışıyordu.

Mustafa Kemal Paşa, sivil giyinmişti. Üstünde lacivert kruvaze bir elbise vardı. Aynı renkte, içinde kırmızı kıvılcımlar yanan bir kravat bağlamıştı. Ceketinin üst cebinde titizlikle yerleştirildiği halde rastgele konmuş gibi görünen, bir ak keten mendil vardı. Güzel, gri bir astragan kalpak giymişti. Endamının üstünde sarışın başı, mavi ışıldayan gözleriyle bir erkeğin olabileceği kadar güzel görünüyordu.”³⁸

30 Ocak günü Vakit gazetesinde evlilik haberi "İzmir'de Pek Kutlu Bir Evlenme" başlığıyla verilmiş, haberde Latife Hanım'ı tanıtan şu satırlar da yer almıştır: "Latife Hanımefendi pek müstesna meziyetlere sahiptir. Avrupa'nın her tarafını gezmiş, görmüş, anlayarak tanımıştır. Fransız, İngiliz, Alman dillerini gayet iyi bilmektedir. Musikide de büyük bilgisi vardır. Türkçeyi pekiyi yazar.

³⁶ http://bolulatifehanimao.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/14/01/970448/icerikler/latife-hanim-kimdir_274095.html

³⁷ İsmet Bozdağ, *Gazi ve Latife*, Tekin Yayın Dağıtım, 9. Basım, 2001, s.102

³⁸ İsmet Bozdağ, *Gazi ve Latife*, Tekin Yayın Dağıtım, 9. Basım, 2001, s.105

Latife Hanımefendi'yi tanıyanlar, zekâsı, azim ve iradesi hakkında pek takdîr-kâr lisan kullanmakta, pek ateşli bir vatanperver olduğunu söylemektedirler."³⁹

Evlendiklerinde Atatürk 41, Latife Hanım ise 24 yaşındaydı ve kendisi o tarihlerde İngilizce, Almanca İtalyanca, Fransızca ve Rumca'yı ana dili gibi konuşmaktaydı. Türkçeye son derece hâkimdi ve Halit Ziya Uşaklıgil tarafından edebi yazım dili konusunda yetiştirilmiştir. Dünya edebiyatını çok iyi bilmekteydi ve müzik konusunda çok bilgili olup profesyonel olarak piyano çalmaktaydı.

Resim 6: Bu fotoğraf Cumhuriyet'in ilanından 5 ay önce, Mayıs 1923'de Çankaya Köşkü'nde çekilmiştir. Atatürk, yanında kayınbiraderi, kayınvalidesi Advîye Hanım ve Latife Hanım olmak üzere bir hanım misafirle köşkün fotoğrafçısına poz vermiştir. Latife Hanım yüzü açık olmasına rağmen, üzerinde siyah çarşafıyla görülmektedir. (Türk Araştırmacı-Yazar Mustafa Armağan Arşivinden)

³⁹ İpek Çalışlar, *Latife Hanım*, Doğan Kitapçılık, 2. Baskı, Ekim 2006, İstanbul, s.43

Resim 7: Bu fotoğraf Temmuz 1923’de Latife Hanım’ın ailesinin Ankara ziyaretlerinde çekilmiştir. Resmin solundan itibaren Latife Hanım’ın kız kardeşi Rukiye Hanım, Mustafa Kemal Atatürk, annesi Advie Hanım, kız kardeşi Vecihe Hanım ve babası Muammer Bey yer almaktadır. Resmin sağ tarafında bulunan Latife Hanım; beyaz elbisesi, çorapları ve yüksek ökçeli ayakkabıları ile oldukça uyumlu ve şık görünmektedir. Uşakzade ailesi genel görüntüleri ile Avrupalı bir aileyi andırmaktadır. (Türk Araştırmacı-Yazar Mustafa Armağan Arşivinden)

Latife Hanım ayrıca at binmekte ve silah kullanmaktaydı. Bu sebeple kendisine Atatürk düğün hediyesi olarak ona tüm savaşlarında yanında olan Sakarya isimli kendi atını ve tabancasını hediye etmiştir.

Resim 8: Latife Hanım Sakarya ismini verdiği atı ile binici çizmeleri, binici pantolonu, tek düğmeli şal yaka ceket ve şapkası ile görülmektedir. (Türk Araştırmacı-Yazar Mustafa Armağan Arşivinden)

Latife Hanım Gazi Mustafa Kemal ile ilk tanıştıkları yer olan İzmir'deki köşkleri Atatürk ve silah arkadaşları tarafından kullanılırken, orayı adeta bir karargâh komutanı gibi idare etmiştir ve sonunda Mustafa Kemal Paşa onu yaveri tayin etmiştir. Kendisi gerek uluslar arası diplomatik görüşmelerde, gerekse dünya basını ile olan randevularda bazı dillerde Atatürk'ün çevirmenliğini ve sekreterliğini yapmıştır.

Resim 9: 1923 yılında Çankaya Köşkünde çekilen bu resimde Latife Hanım; siyah ökçeli ayakkabıları, açık renkli kolsuz dantel detaylı elbisesi ile görülmektedir. (<http://www.meb.gov.tr/belirliGunler/ataturk/Foto/002/2a11.htm>)

Meclise ayak basan ilk Türk kadınıdır ve Cumhuriyetin ilanını salonun balkondaki localarından izlemiştir. Çankaya'ya ilk protokol düzenini getiren kişi Latife Hanımdır.

Çocuk Esirgeme Kurumu başkanlığını yapmış, bu kurum için çok çalışmıştır. Çankaya Köşkü'nde tertiplediği beş çayları ile halkı ve hükümet mensuplarını bir araya getiren ilk kişi Latife Hanımdır.

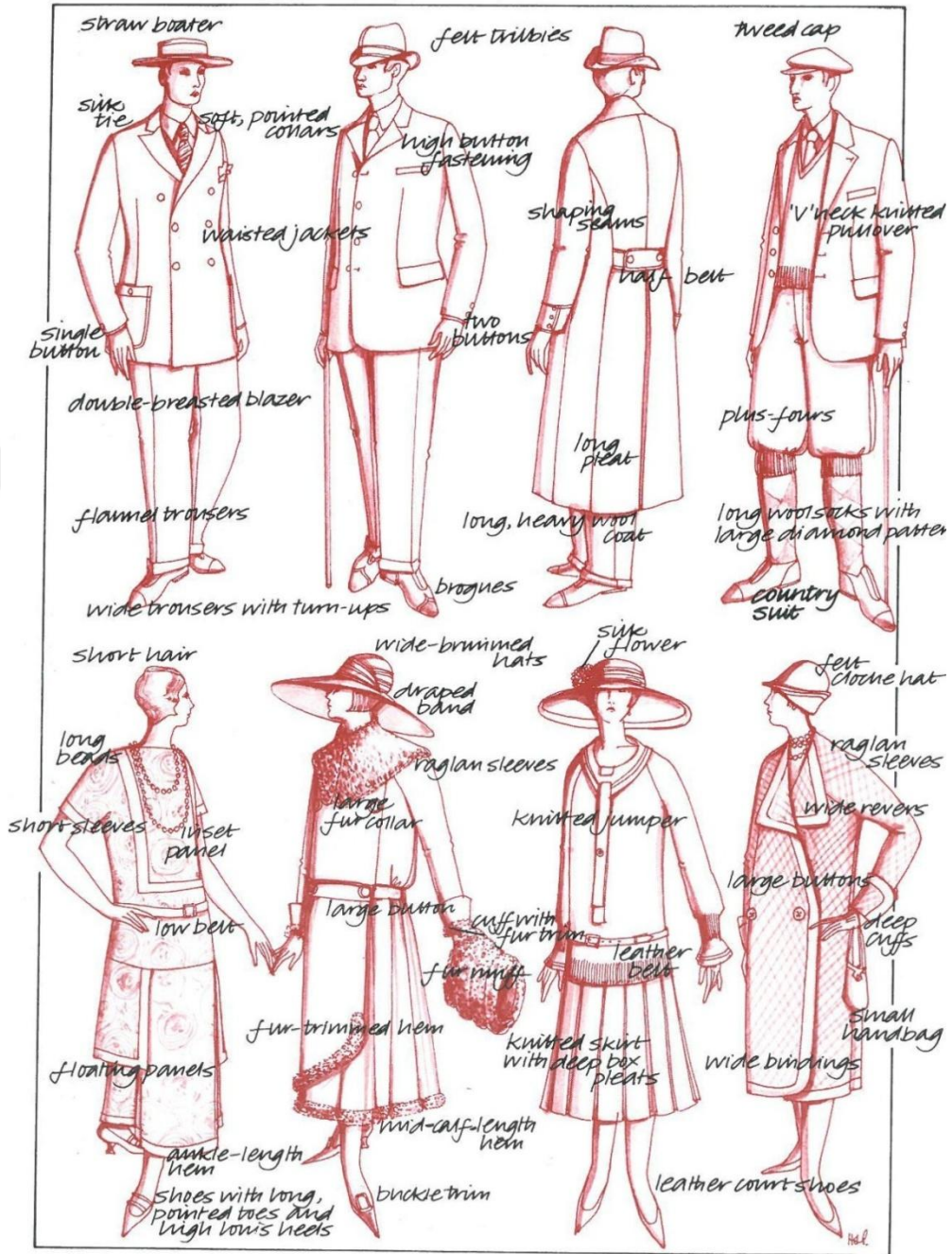
Latife Hanım'ın en büyük çabası Türk kadınının seçme ve seçilme hakkı için göstermiş olduğu çabadır. Dünya onu kadın feminist hareketinin öncüsü ve büyük bir kadın hakları savunucusu olarak görmektedir.⁴⁰

⁴⁰ İpek Çalışlar, Latife Hanım, Doğan Kitapçılık, 2. Baskı, Ekim 2006, İstanbul

Resim 10: 1923 yılına ait bu fotoğrafta Latife Hanım, 1920li yılların moda hareketlerinden biri olan “V”yaka beyaz kürkle çevrelenmiş koyu renkli elbisesi ve ile görülmektedir. (Atatürk’ün manevi kızı Ülkü Adatepe’nin arşivinden)

GEORGE V-1910-36 (iii) c.1920-24

Resim 11: Latife Hanım'ın yaşadığı döneme ait moda öğeleri

(Costume 1066-1990's, John Peacock, Thomas and Hudson, British Library Cataloguing-in-Publication Data, London)

1930’larda, çekilen sesli filmler, filmlerdeki kadın ve erkek yıldızların giyiniş tarzları tüm dünyada etkili olmuş ve hayranları tarafından taklit edilmişlerdir. Türkiye’de bu yenilikten etkilenmiştir. 1930 kadını, uzun etekli, erkeksi tayyörlü, kloş kenarlı fötr şapkası ile yalın bir figür çizerken, gece kıyafetlerinde, has ipekten vücudunu saran verev kesimli giysileri giymişlerdir.

Kadınlar, Hollywood etkisi ile omuzları ve sırtı açıkta bırakan elbiseler kullanmışlardır. Omuzsuz (straplez) gece elbiseleri ve sırtlarda çaprazlar oluşturan modeller dönemin elbiselerinde en çok kullanılan unsurlar arasında yer almıştır.⁴¹

Latife Hanım, Mustafa Kemal Atatürk ile evliliği süresi içerisinde modern ve medeni Türk kadınının simgesi olma görevini üstlenmiş, yeni devletin başkenti Ankara’ya gelerek Çankaya’da ilk Cumhurbaşkanlığı köşkü olarak belirlenen Kuleli Köşke (günümüzde Atatürk Müzesi olarak kullanılan bugünkü adıyla Eski Köşke) taşınmıştır.

Latife Hanım taşıdığı bu misyona paralel olarak Mustafa Kemal’in isteği üzerine TBMM’deki oturumları izlemeye gitmiş ve böylelikle o dönemde TBMM’ye giren ilk Türk kadını olmuştur. Pek çok yurt gezisinde yine eşine eşlik etmiştir.⁴²

⁴¹ <http://issuu.com/womendergisi/docs/womendergisi>

⁴² http://bolulatifehanimao.meb.k12.tr/meb_lys_dosyalar/14/01/970448/icerikler/latife-hanim-kimdir_274095.html

Atatürk - Latife Hanım - Adana (1923)

Resim 12: Yüzünü tümünden açık bırakan başörtüsü, pantolonlu tayyörü, pelerini ile Adana gezisinde görüntülenen Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk (<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Akhisar – Manisa (1923)

Resim 13: Yüzünü açık bırakan renkli başörtüsü, uzun, koyu renkli, mantosu ile Manisa gezisinde Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk (<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Atatürk - Latife Hanım ve Öğrenciler - Konya (1923)

Resim 14: Yüzünü açık bırakan başörtüsü, uzun, koyu renkli, erkek yaka mantosu ile Konya gezisinde Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk

(<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Resim 15: Peçesiz başörtüsü, uzun, koyu renkli, yaka kısmı kürklü pelerini ile Anadolu gezisinde görüntülenen Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk (Atatürk'ün manevi kızı Ülkü Adatepe'nin arşivinden)

Resim 16: Eşi Mustafa Kemal Atatürk ile birlikte, pantolon ile kullandığı erkek yaka şık tayyörü, uzun çizmeleri, deri eldivenleri, yüzünü açıkta bırakan peçesiz başörtüsü ile Latife Hanım

(<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Resim 17: Latife Hanım Rus Başı diye tabir edilen peçesiz başörtüsü, erkek yaka uzun mantosu ve deri eldivenleriyle Anadolu gezisinde Atatürk'e eşlik etmiştir. (<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Resim 18: Yüzünü açık bırakan renkli başörtüsü, uzun, koyu renkli, mantosu ile Anadolu gezisinde Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk (<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Resim 19: Çankaya Köşkünün bahçesinde eşine hayranlıkla bakan Latife Hanım, vücuduna oturan elbisesi, annesinin hediyesi çok sevdiği inci küpeleri ve saçlarının bir kısmını açıkta bırakan başörtüsü ile görüntülenmiştir. (<http://www.haber3.com/iste-latife-hanimin-giyim-tarzi-foto-galerisi-943-p7.htm#ixzz3WSlaO19i>)

Resim 20: Çankaya Köşkünün bahçesinde, çarşafı ve ökçeli ayakkabıları ile poz veren Latife Hanım

(<http://www.meb.gov.tr/belirligunler/ataturk/Foto/002/2a10.htm>)

Resim 21: Çankaya Köşkünün bahçesinde, uzun elbisesi, Rus başı başörtüsü, ökçeli ayakkabıları ile poz veren Latife Hanım ve Atatürk
(<http://www.meb.gov.tr/belirligunler/ataturk/Foto/002/2a10.htm>)

Resim 22: Çankaya Köşkünün bahçesinde, uzun elbisesi, saçlarının bir kısmını açıkta bırakan Rus başı başörtüsü, ökçeli ayakkabıları ile Latife Hanım ve Mustafa Kemal Atatürk poz vermişlerdir.

Resim 23: TBMM Başkanı Gazi Mustafa Kemal ve Ali Fethi (Okyar), Çankaya Köşkü bahçesinde, eşleriyle birlikte. Latife Hanım inci küpeleri, saçlarını açıkta bırakan Rus Başı başörtüsü ile poz vermişlerdir.

(<http://www.meb.gov.tr/belirligunler/ataturk/Foto/002/2a10.htm>)

Resim 24: 31 Ağustos 1924 tarihinde çekilen fotoğrafta Latife Hanım, kürk detaylı uzun pelerini, başörtüsü ve ökçeli ayakkabıları ile eşi Mustafa Kemal Bursa ziyareti sırasında eşlik etmektedir. (<http://www.kultur.gov.tr/TR,45644/siyah-beyaz-fotograflarla-ataturk.html>)

Mustafa Kemal, 'peçesiz eşi' ile

Bu fotoğraf, "The Illustrated London News" adlı, Türkiye'de gerçekleşen reformlara, özellikle kadın hakları konusundaki gelişmelere geniş yer veren haftalık derginin 17 Mart 1923 tarihli sayısının kapağında, "Türk kadını için özgürlük simgesi: Kemal'in peçesiz eşi" ibaresiyle yer almıştı. Mustafa Kemal, bu yayının dört gün sonrasında, Latife Hanım'la birlikte gittiği Konya'da kadının toplumsal işlevine ilişkin bir konuşma yapacaktı. 17 Şubat 1926'da gerçekleşecek Medeni Kanun'un ağırlık noktası belirginleşiyordu...

Resim 25: Dünya basınında Atatürk ve eşi Latife Hanım ile ilgili çıkan haberlerden biridir. (London News 1923)

1925 yazında Doğu Anadolu gezisinde aralarında geçen tatsız bir tartışmadan sonra Latife Hanım ve Atatürk boşanmış, boşanma haberi, 5 Ağustos 1925 günü radyoda yayımlanan bir hükümet bildirisi ile duyurulmuştur.

Resim 26: Atatürk ile boşandıktan sonra çekilen fotoğraf Soyadı Kanunu sonrasına aittir. Fotoğrafın üzerinde Latife Hanıma Atatürk tarafından verilen ‘Uşşaki’ soyadı görülmektedir. (Sadık Öke Arşivinden)

Resim 27: Uşşaki ailesinin poz verdiği fotoğraf, 1946 yılındaki Latife Hanım'ın yeğeni Gönül İlmen'in 500 kişilik düğün davetindendir. Latife Hanım koyu renkli abiye elbisesiyle poz vermiştir. (Sadık Öke Arşivinden)

Ölümüne kadar İzmir'de ve İstanbul'da yaşayan Latife Hanım, 12 Temmuz 1975'te İstanbul'da 77 yaşındayken göğüs kanserinden hayatını kaybetmiştir.

Resim 28: Latife Hanım vefatından önceki bilinen son resimlerinden
(Uşakizadeler Aile Albümü)

Dönemin İstanbul Valisi Namık Kemal Şentürk'ün gayretiyle kara, hava ve deniz birliklerinden oluşan bir şeref kıtasının katıldığı cenazesi Teşvikiye Cami'sinden kaldırılarak, Edirnekapı Şehitliği'ndeki aile mezarlığına defnedilmiştir. Ölümünden önce anıları ve sakladığı kıymetli bazı belgeleri Türk Tarih Kurumu'na bağışlamıştır. İzmir'de ailesi tarafından yaptırılarak daha sonradan Latife Hanım'ın mülkiyetine geçmiş iki köşk bulunmaktadır. Bunlardan Göztepe'deki İzmir Özel Türk Koleji kampüsü içindeki aile malikânesi bugün müze olarak hizmet vermektedir. Karşıyaka Belediyesi tarafından restore edilen Karşıyaka'daki ikinci köşkten ise günümüzde kültürel manada yararlanılmaktadır.⁴³

⁴³ http://bolulatifehanima.o.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/14/01/970448/icerikler/latife-hanim-kimdir_274095.html

4. İSMET İNÖNÜ VE MEVHİBE İNÖNÜ

Türkiye Cumhuriyeti'nin ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün eşidir. 11 Kasım 1938 – 22 Mayıs 1950 tarihleri arasında 12 yıl boyunca Türkiye Cumhuriyeti First Lady'si olmuştur.

4.1. İsmet İnönü Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 10 Kasım 1938 - 22 Mayıs 1950

1884 yılında İzmir'de doğdu. İlk ve orta öğrenimini Sivas'ta tamamladı. Bir yıl Sivas'ta Mülkiye İdadisi'nde okuduktan sonra, 1897 yılında İstanbul'daki Mühendishane İdadisi'ne gitti. 1901'de Mühendishane-i Berri-i Hümayun'a (Kara Harp Okulu) giren İsmet İnönü, bu okulu 1903'te topçu teğmeni olarak birincilikle bitirdi. 1906'da Erkân-ı Harbiye Mektebi'nden gene birincilikle mezun olarak kurmay yüzbaşı rütbesiyle Edirne'deki 2. Ordu'nun 8. Alayı'nda bölük komutanlığına atandı. Bu görevi sırasında İttihat ve Terakki Cemiyetine üye oldu (1907). 1908'de kolağası oldu ve 31 Mart Olayı (13 Nisan 1909) olarak bilinen ayaklanmayı Selanik'ten gelerek bastıran Hareket Ordusu'nda görev aldı.

1910–1913 yılları arasında Yemen İsyanı'nın bastırılması harekâtına katıldı. Bu ve bundan önceki görevlerinde hudut problemleri ve asilerle yapılan anlaşmalarda başarılı hizmetleri ve meslekî özellikleriyle dikkati çekti. I. Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi'nde Kolordu Komutanı olarak Atatürk'le birlikte çalışırken, dostlukları ve devletin geleceği hakkında ortak fikirleri gelişti.

Ardından Suriye Cephesi'nde savaşan Mustafa İsmet Bey, Millî Mücadele sırasında Atatürk'ün en yakın silâh arkadaşı olarak öne çıktı. 23 Nisan 1920'de açılan Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne Edirne milletvekili olarak katıldıktan sonra, 3 Mayıs'ta İcra Vekilleri Heyeti'nde Erkân-ı Harbiye-i Umumiye Vekili oldu.

Albay İsmet Bey, mebusluk ve bakanlık görevleri de uhdesinde kaldığı halde Garp Cephesi Komutanlığı görevine getirildi. Kuruluş aşamasındaki düzenli ordu ile Çerkez Ethem ayaklanmasının ve iç isyanların bastırılmasında etkin rol oynadı. Ocak ve Nisan 1921’de I. ve II. İnönü savaşlarında Yunan ordusunun Anadolu içlerine ilerleyişini durdurdu. I. İnönü Savaşı ile tuğgeneral rütbesine yükselen İsmet Paşa, Sakarya Meydan Savaşı ve Büyük Taarruz’dan sonra kazanılan zafer üzerine Mudanya Ateşkes toplantısında Büyük Millet Meclisi’ni temsil etti. 1922’de hariciye vekili oldu. Gençlik yıllarından beri edindiği diplomatik müzakere tecrübesi nedeniyle Lozan Barış Konferansı’na Dışişleri Bakanı ve Türk heyeti başkanı olarak gönderildi. Görüşmeler sırasında Türkiye’nin çıkarlarını titizlikle savunan İsmet Paşa, 24 Temmuz 1923’te Türkiye Cumhuriyeti’nin bağımsızlığının ve egemenliğinin tanınmasını sağlayan Lozan Antlaşması’nı imzaladı.

Cumhuriyetin ilânından sonra 1923–1924 yıllarında ilk hükümette başbakan olarak görev aldı, aynı zamanda Halk Fırkası Genel Başkan Vekilliği’ni üstlendi. 1934’te Soyadı Kanunu çıktığında Atatürk’ün verdiği İnönü soyadını alan İsmet Paşa, başbakanlık görevini 1925–1937 yılları arasında da sürdürdü. Atatürk’ün ölümünden sonra 1938 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye’nin ikinci cumhurbaşkanı olarak seçilen İnönü, cumhurbaşkanlığının yanı sıra CHP Genel Başkanlığı’na da getirildi. CHP’nin 26 Aralık 1938’de toplanan I. Olağanüstü Kurultayı’nda partinin değişmez genel başkanı seçilerek Millî Şef unvanını aldı.

II. Dünya Savaşı sırasında Türkiye’yi savaş felâketinin dışında tutmayı başaran İnönü, savaştan sonra çok partili siyasi rejime geçilmesinde etkili oldu. 1950 genel seçimlerinden sonra CHP, iktidarı Demokrat Parti’ye bırakırken, İsmet İnönü de 1960 yılına kadar ana muhalefet partisi genel başkanlığı yaptı. 27 Mayıs askerî müdahalesinden sonra Kurucu Meclis üyeliğine seçildi ve 10 Kasım 1961 tarihinde başbakanlığa atandı. 1965 yılında bu görevden ayrıldıktan sonra milletvekili olarak siyasi yaşamını sürdürdü. 1972’de toplanan CHP Kongresi’nde kendi desteklediği grubun Bülent Ecevit’in listesi karşısında yenilgiye uğraması üzerine, genel başkanlık ve milletvekilliğinden istifa etti.

25 Aralık 1973 tarihinde ölünceye kadar Anayasa gereğince Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliği yapan İsmet İnönü'nün, 1916 yılında evlendiği Mevhibe Hanım'dan üç çocuğu bulunmaktaydı.⁴⁴

Resim 29: Türkiye Cumhuriyeti İkinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/ismet_inonu/)

⁴⁴ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/ismet_inonu/

4.2. Mevhibe İnönü Hayatı

Mevhibe Hanım 1897'de İstanbul'da doğmuştur. Babası Süleyman Zühtü Bey, annesi Ayşe Saadet Hanım'dır. Aile Bulgaristan'ın Zıştov kasabasından "93 Harbi" diye bilinen 1877-1878 savaşıdan sonra İstanbul'a göç etmiştir. Mevhibe Hanım o yılların kargaşası içinde bir kız çocuğu olarak ancak ortaokula kadar okumuştur. 1916'da komşuları olan Hacı Reşit Bey ve Cevriye Hanım'ın oğlu Kurmay Albay İsmet Bey'le 19 yaşındayken evlenmiştir. İsmet Bey o sıralar 32 yaşındaydı. İsmet Bey, anılarında anlatırken, Mevhibe Hanım'ı ancak kapının aralığında gördüğünü söylemiştir.

Resim 30: Koyu renkli şal yaka kürkü ve peçesiz başörtüsü ile bu resim Mevhibe Hanım'ın gençlik yıllarına aittir. (<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 31: Bu fotoğraf, işlemeli ve saçlarının bir kısmını açıkta bırakan başörtüsü ile Mevhibe Hanım'ın gençlik yıllarına ait bir fotoğraftır.

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 32: Sivri burun, ökçeli ayakkabıları, koyu renkli eteği, kayık yaka gömleği ve omuzlarını örten saçlarının bir kısmını açıkta bırakan başörtüsü ile İstanbul silüetinin önünde poz vermiş Mevhibe İnönü (<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

İsmet Bey evliliğinden 21 gün sonra Diyarbakır'a gitmiştir. Oradan genç eşine sık sık mektuplar yazmıştır. 1918 yılında Mondros Ateşkes antlaşmasından sonra İstanbul'a Harbiye Nezareti Müsteşarlığına tayin edilmiştir. 1919'da ilk çocukları İzzet doğmuştur. Oğlu üç aylıkken İsmet Paşa Anadolu'ya Mustafa Kemal'in yanına gitmiştir. Kurtuluş Savaşının başlaması ile Mevhibe Hanım da İstanbul'dan ayrılarak Hacı Reşit Bey ailesi ile beraber zorlu bir yolculuktan sonra Karadeniz üzerinden Malatya'ya gelmiştir. İzzet iki yaşında burada ölmüştür. Kısa bir süre Konya'da kaldıktan sonra aile İzmir'e geçmiştir.

1923'de Mevhibe Hanım 2. Lozan konferansı çalışmalarını sürdüren İsmet Paşa ile İsviçre'ye gitmiştir. 1924'de İzmir'de oğlu Ömer doğmuştur. Cumhuriyetin ilk başbakanı olan İsmet Paşa 1925'de eşini Ankara'ya aldırıştır ve sonradan Pembe Köşk diye bilinen Çankaya'daki bir bağ evine yerleşmişlerdir.

1926'da Erdal ve 1930'da Özden bu evde dünyaya geldiler. 1938'de İnönü Cumhurbaşkanı seçilince aile Çankaya Köşküne taşınmışlardır. 1950 seçimlerinden sonra Mevhibe Hanım, kısa bir süre Ayten Sokak'ta oturdukları iki katlı ev hariç, hayatının sonuna kadar Pembe Köşk'te yaşamıştır.⁴⁵

⁴⁵ <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>

Resim 33: Evlerinin bahçelerinde çekilen bu resimde, koyu renkli yakası kürklü pelerini, Rus Başı başörtüsü ve vücut hatlarını belli etmeyen bol elbisesi ile Mevhibe Hanım ve takım elbisesi ile İsmet İnönü poz vermişlerdir.

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 34: Sivri burun, ökçeli topuklu ayakkabıları, diz altı eteği saçlarının bir kısmını açıkta bırakan başörtüsü ve yakalı ceketi ile Mevhibe Hanım eşi İsmet İnönü ve çocukları Erdal ve Özden İnönü ile birlikte Pembe Köşkte poz vermişlerdir.

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

4.3. Mevhibe İnönü Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Türkiye Cumhuriyeti ilk Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Atatürk'ün vefatının ardından İsmet İnönü ikinci Cumhurbaşkanı seçilmiş ve eşi Mevhibe İnönü ikinci First Lady ünvanını almıştır.

Mevhibe Hanım mütevazı tavırlarından, tutumluluğundan Çankaya Köşkü'nde de vazgeçmemiştir. Kıyafetlerini Kız Enstitüsü'nde diktirmiştir.⁴⁶

1930 kadını ise, uzun etekli, erkeksi tayyörlü, kloş kenarlı fötr şapkası ile yalın bir figür çizirken, gece kıyafetlerinde, has ipekten vücudunu saran verev kesimli giysileri giymişlerdir. Kadınlar, Hollywood etkisi ile omuzları ve sırtı açıkta bırakan elbiseler kullanmışlardır. Omuzsuz (straplez) gece elbiseleri ve sırtlarda çaprazlar oluşturan modeller dönemin elbiselerinde en çok kullanılan unsurlar arasında yer almıştır.

1930'larda, çekilen sesli filmler, filmlerdeki kadın ve erkek yıldızların giyiniş tarzları tüm dünyada etkili olmuş ve hayranları tarafından taklit edilmişlerdir. Türkiye'de bu yenilikten etkilenmiştir.⁴⁷

⁴⁶ http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=cts&haberno=6654

⁴⁷ <http://www.stildolabim.com/2012/07/turkiye-de-1930-yillar-giyim-kusam.html>

Resim 35: Ön kısmı taşlı, sivri burun, ökçeli koyu renk ayakkabısı, diz altı boyu ve dökümlü eteği ve aynı tonlarda tercih ettiği açık renk gömleği ile çok şık görünen Mevhibe Hanım omuzlarına aldığı koyu renkli kürkü ve yaşadığı dönemin modası olan ‘‘Flapper modeli saçları’’ ile poz vermiştir.

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

1930’larda modayı etkileyen etmenlerden birisi sinema olmuştur. Greta Garbo, Jean Harlow ve Marlene Dietrich gibi film aktrislerin tarzları dönemi etkilemiştir. 1933 yılında Rene Lacoste, timsah marka-monogramlı kazaklar üreterek moda dünyasına girmiştir. 1934 yılında kürklü mantolar moda olmuştur. Palto yakalarında kürk kullanımı yaygınlaşmıştır. Gece elbiselerinde omuzlardaki vurgu kollara kaymaya başlamıştır.⁴⁸

Resim 36: 1920’ler ve devamında 1930’lu yılları etkisi altına alan Flapper saç modası ikinci First Lady Mevhibe Hanım tarafından sıklıkla tercih edilmiştir. Yakası taş detaylı elbisesi ve yine dönemin favori aksesuarlarından olan kürkü ile oldukça şık görünmektedir. (<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

⁴⁸ <http://ds.anadolu.edu.tr/eKitap/EVI210U.pdf>

1938'e kadar başbakan ve 1938-1950 arası Cumhurbaşkanı eşi olarak toplum önünde sürekli “en önemli kadın” görevini üstlenen Mevhibe İnönü, daha sonraki yıllarda da sade kişiliği, zarafeti ve iyi kalbiyle Türk Halkının gönlüne yerleşmiştir.⁴⁹

Resim 37: Koyu renkli, uzun, belden kemerli kışlık mantosu, omuzlarını örten kürkü, modern şapkası ve portföy çantası ile Mevhibe Hanım askeri törende Modern Türk Kadını başarı ile temsil etmektedir.(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

⁴⁹ <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>

Resim 38: Yan taktığı çiçekli şapkası, bigudi ile sarılmış saçları, inci küpeleri, güpürlü gömleği ve ince şal yaka ceketini ile ikinci First Lady Mehriban Hanım (<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 39: ‘V’ yaka koyu renkli, vatkalı elbisesi ve birbirleriyle uyum haldeki aksesuarları; yakasına taktığı broşu, inci küpeleri, yüzükleri ile ikinci First Lady Mevhibe Hanım poz vermiştir. (<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 40: Bele oturan, düz kesimli, vatkalı, düğmeli ceket, erkek yaka gömleği ve şıklığın ayrıntılarda gizli olduğunu gösteren, yakasına taktığı çiçeği ile Türk halkının arasına karışmış bir First Lady, Mevhibe Hanım

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 41: Bele oturan erkek yaka mantosu, açık renk gömleği, pilikaşeli eteği, ökçeli ayakkabıları, deri eldivenleri ve şapkasıyla Cumhurbaşkanı eşine halk gezisinde eşlik eden First Lady Mevhibe Hanım (<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

1940'lar İkinci Dünya Savaşı yılları Avrupa ve Amerika'nın savaşa katıldığı bu dönem darlık, yoksulluk yılları olmuştur. Giyim kuşam müsriflik olarak kabul edilmiş ve İngiltere ve Amerika'da bazı kısıtlamalar getirilmiştir. En az kumaş, malzeme ve iş gücü gerektirecek sade ve gösterişsiz giysiler üretilmiştir. Bu dönemde köşegen vatkalı omuzlar, kalçaya ve bele oturan düz kesimli ceket ve mantolar moda olmuştur. Bütün bunlara rağmen yokluk yaratıcılığı artırmış perdelik kumaşlardan, çarşaflardan ve Amerikan bezinden spor ceketler, şortlar yapılmıştır.

1940'lı yıllarda kadın modası, korsenin sağladığı ince bir bel, huni biçimli etekler ve karpuz kollarla karakterize edilmiştir. Kumaş olarak yumuşak müslinler, çiçekli organzeler, çizgili desenli kumaşlar ve ipek kullanılmıştır. Gece elbiselerinin yakaları, omuzları açıkta bırakacak derecede açık bırakılmıştır. Elbiselerin eteği çok geniş olup altına rengârenk ve çizgili birçok etek giyilmiştir.

1948-1949'dan sonra kadınların giysileri daha yumuşak ve dişi bir görünüm kazanmıştır. Paris tekrardan moda merkezi olurken, İngiltere ve Amerika'da kendi moda endüstrilerini kurarak hızla geliştirmeye başlamıştır.⁵⁰

⁵⁰ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Resim 42: Belden oturtmalı pileli elbisesinin üzerine, belini kemerle bağladığı bir manto tercih eden Mevhibe Hanım, açık renk yuvarlak burun ökçeli ayakkabıları, aynı renk eldivenleri, kare çantası, inci kolyesi, şapkası ve giysi kombinini tamamlayan gerçek tilki kürkü ile poz vermiştir.

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Resim 43: İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanı olduğu 40'lı yıllarda Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde düzenlenen davette giydiği belden oturtmalı, yarım kol işlemeli elbisesi ile Mevhibe Hanım ve manken üzerinde sergilenen elbisesi
(<http://www.radikal.com.tr/radikal.aspx?atype=haberyazdir&articleid=961753>)

Mevhibe İnönü, eşinin büyük desteği ile Türk Kadınının toplum içindeki gerçek yerini bulması için önderlik etmiştir. Latin harfleri ile yazı yazan ilk kadınlardan olmuştur. Çarşafını çıkartmış, otomobil kullanmış, ata binmiştir. Atatürk'ün emri ile 1927'de Pembe Köşk'te cumhuriyetin ilk balosunu vermiştir.⁵¹

⁵¹ <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>

Resim 44: Belden oturtmalı erkek yaka ceket, gömleği, kravatı ve pantolonuyla maskülen bir giyim tercih eden Akasya isimli atı ile Mevhibe Hanım

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

Türkiye Yardım Sevenler Derneği ve Türk Kadınlar Birliği gibi sosyal amaçlı kuruluşlarda kurucu olarak çalışan Mevhibe Hanım, gelenek ve inançlarına bağlılığını sürdüren çağdaş bir “Cumhuriyet Hanımefendisi” olarak tanınmıştır. İsmet İnönü muhalefet lideri olunca da yine eşinin yanında yurdu baştanbaşa onunla dolaşmıştır.⁵²

⁵² <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>

Resim 45: Kruvaze döpiyesi ile İsmet İnönü'ye eşlik eden Mevhibe Hanım

Resim 46: Vefatından önce çekilen son fotoğraflarından biri olan bu resimde çok sevdiği kürk mantosu ile Mevhibe Hanım

(<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>)

7 Şubat 1992'de vefat ettiğinde arkasında unutulmayacak bir isim, pek çok anı, belge, mektup, titizlikle saklanmış özel eşyalarını bırakmıştır. Mevhibe İnönü beş torun ve on torun çocuğuna sahiptir.⁵³

⁵³ <http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu>

5. CELAL BAYAR VE REŞİDE BAYAR

Türkiye Cumhuriyeti'nin üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ın eşidir. 1950 yılından 27 Mayıs 1960 darbesine kadar Çankaya Köşkü'ne 10 yıl ev sahibeliği yapmıştır.

5.1. Celal Bayar Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 22 Mayıs 1950 - 27 Mayıs 1960

1883 yılında Bursa'nın Gemlik ilçesinin Umurbey köyünde doğdu. Bursa'da İpek Meslek Yüksek Okulu ve College Francais de l'Assomption'da eğitim gördü ve memuriyet yaşamına atıldı. Hukuk ve bankacılık alanlarında çalıştı. 1907'de İttihat ve Terakki'nin Bursa'daki gizli kolu olan Küme adlı örgüte girdi. Ardından Cemiyet tarafından İzmir'e gönderildi.

Mütareke döneminde İzmir Müdafaa-i Hukuk-i Osmaniye Cemiyeti'ne girdi. İzmir'in işgali tehlikesi belirince, Galip Hoca takma adıyla zeybek ve köy hocası kılığında bölgeyi dolaşarak işgale karşı propaganda yaptı. İzmir'in işgalinden sonra Aydın'ın geri alınması mücadelesine katıldı. Balıkesir Kongresi kararıyla Akhisar Cephesi Komutanlığına getirildi.

12 Ocak 1920'de toplanan son Osmanlı Mebusan Meclisi'ne Saruhan Sancağı milletvekili olarak katıldı. Millî Mücadele'nin başlaması ile birlikte Anadolu'ya geçerek bu hareketteki yerini aldı. Birinci Büyük Millet Meclisi'nde milletvekili olarak görev alan Mahmut Celal Bey, 1921'de İktisat Bakanı oldu.

Lozan Barış Konferansı'na danışman göreviyle katıldı. 1923 seçimlerinden sonra II. Büyük Millet Meclisi'ne İzmir milletvekili olarak girdi. Mart 1924'te Mübadele, İmar ve İskân Bakanlığına atandı. Temmuz 1924'te bu görevinden istifa etti.

1924 yılında İş Bankası'nın kurulmasında önemli rol oynadı ve 1932'ye kadar genel müdürlüğünü yaptı. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda politika becerisi ve iktisatçı kimliği ile parladı. 1932'de İktisat Bakanlığı'na getirilen Bayar, 1937'ye kadar bu görevde kaldı. Ayrıca 1937–1939 yılları arasında başbakanlık yaptı. Daha sonra siyasî yaşamını İzmir milletvekili olarak sürdürdü.

Çok partili siyasî yaşamın başlaması üzerine 1946 yılında Adnan Menderes, Fuat Köprülü ve Refik Koraltan ile birlikte Demokrat Parti'yi kurdu ve başkanlığa getirildi. Partisinin 1950 seçimlerini kazanmasından sonra 22 Mayıs 1950'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce Türkiye'nin üçüncü cumhurbaşkanı seçildi.

10 yıl boyunca sürdürdüğü bu görevden 27 Mayıs askerî müdahalesi ile 1960 yılında uzaklaştırılan Mahmut Celal Bayar, 15 Eylül 1961'de Yassıda Mahkemesi tarafından idama mahkûm edildi. Cezası daha sonra müebbet hapse çevrilerek Yassıda'dan Kayseri Bölge Cezaevi'ne nakledilen Bayar, 7 Kasım 1964'te rahatsızlığı nedeniyle serbest bırakıldı. 1903 yılında Reşide Hanım'la evlenen ve üç çocuğu olan Celal Bayar 22 Ağustos 1986 günü İstanbul'da vefat etti.⁵⁴

⁵⁴ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/

Resim 47: Türkiye Cumhuriyeti Üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/)

5.2. Reşide Bayar Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Reşide Bayar Bursa İnegöl'de 1887 yılında doğmuştur. Reşide Hanım'ın annesi Zehra Hanım Bulgar göçmeni, babası Refet Bey İnegöl'ün yerlilerinden ve eşrafındandır.

Refet Bey, üç kez evlenmiştir ve birinci hanımı Zehra Hanım'dan; Reşide, Zafire, Cemile; Zehra Hanım'ın ölümünden sonra evlendiği ikinci hanımı Nazikter Hanım'dan Zekai ve Hasnune isimli çocukları dünyaya gelmiştir.

Reşide Hanım'ın çocukluğu Bursa'da geçmiştir. Okula ve özellikle matematik dersine belirgin bir ilgisi olan Reşide, rüştiyeden mezun olarak eğitimini tamamlamıştır. Reşide hanım; zeki, sosyal, hareketli ve çevresi tarafından sevilen bir çocuktur.

1903'te Mahmut Celal Bey, Orient Bank'ta genç bir memur olarak görev yaparken, Refet Bey'in ağabeyi olan Banka Müdürü Saffet İnegöllü Bey'in, arabuluculuğuyla Reşide Hanım'la görücü usulüyle evlenmiştir. Mahmut Celal Bey ve eşi Reşide Hanım, Bursa'da evlendiler. Reşide Hanım Celal Bey ile evlendikten sonra uzun bir süre kayın validesi Emine Hanım'la birlikte aynı evi paylaşmıştır. Emine Hanım ile gelini Reşide Hanım'ın son derece saygı ve sevgi dolu bir diyalogu olmuş ve Emine Hanım Reşide Hanım'ı sevmiş ve takdir etmiştir.

Reşide Hanım ve Mahmut Celal Bey'in; Refi (1904-1941), Turgut (1911-1976), Nilüfer (1921-) adlarında üç çocuğu dünyaya gelmiştir. Reşide Hanım, maiyetindekilere ve aile üyelerine karşı; candan, candan olduğu kadar da ciddi ve otoriter olmuştur. Celal Bey ile son derece iyi, mutlu ve uyum içerisinde bir evliliği olmuştur. Reşide Hanım çocukların yetişmesi, eğitimi ve terbiyesiyle bizzat ilgilenmiştir. Reşide Hanım namaz kılmış ve orucunu tutmuştur. Fakat çocuklarına dini konularla ilgili zorlama ya da telkinde bulunmamıştır.⁵⁵

⁵⁵ BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRSİ LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nilüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

Resim 48: Kruvaze yakalı koyu renkli mantosu ve koyu renkli başörtüsü ile Reşide Hanım ve kızı Nilüfer Hanım

(<http://www.trthaber.com/foto-galeri/turkiyenin-first-ladyleri/6384/sayfa-6.html>)

Mahmut Celal Bey, Reşide Hanım’la evlendikten sonra; bankadaki görevine devam etmiş diğer taraftan da İttihat ve Terakki içinde aktif bir şekilde çalışmıştır. Celal Bey, gerek halkın arasında gerekse teşkilatlarda yoğun bir çaba ve gayret göstermiştir. Reşide Hanım ilk defa eşinin Bursa’da halka hitaben bir konuşmasını dinlemiş ve Celal Bey’in konuşmasından oldukça etkilenen Reşide Hanım’ın, eşine olan hayranlığı bir kat daha artmıştır. Reşide Hanım, Celal Bey’in bütün siyasi faaliyetlerinde ve etkinliklerinde en büyük destekçisi olmuştur.

Celal Bey de Reşide Hanım'ın fikirlerine, sezgilerine büyük değer vermiş, alacağı kararlarda eşiyle bire bir konuşmuş hem görüşünü almış hem de desteğini almaya özen göstermiştir.

Celal Bey'in İttihat ve Terakki İzmir Katib-i Mes'ulü olarak tayini üzerine Reşide Hanım, eşiyle birlikte İzmir'e gitmiştir.⁵⁶ I. Dünya savaşında Osmanlının mağlup olması sonrası, İzmir'in kozmopolit yapısına ilaveten İtilaf devletlerinin bölgeye belirgin bir ilgi göstermesi İzmir'de yaşayan Türk-Müslüman nüfusu daha fazla endişelendirmiş ve İzmir'de ki siyasi sorunlar Celal Bey'i önemli kararlar almaya itmiştir.

Celal Bey, İstanbul Hükümeti'nin, bir İttihatçı olduğu için kendisini takip ettirmesi, azınlıkların kendisine karşı düşmanca tavırlar göstermesi üzerine İzmir'den uzaklaşıp direnişe katılmayı düşündüğünü Reşide Hanım'a açıklamıştır. Reşide Hanım son derece vakur bir duruşla eşine "Tabii ki gideceksin, bu senin görevin. Gözün arkada kalmasın ben çocuklarına, annene bakarım. Ama annen de iznini al" demiştir. Celal Bey, Reşide Hanım'ın bu desteği ve verdiği moralle, annesinin elini operek iznini almış ve izini kaybettirerek efelerin arasına katılmıştır.⁵⁷

Celal Bey'in evden ayrılmasından bir saat sonra Celal Bey'i tutuklamak amacıyla görevliler gelmiş ancak Reşide Hanım, mahkemeden arama izni isteyerek evi aramalarına kesinlikle izin vermemiş ve Celal Bey'e zaman kazandırmak için görevlileri oyalamıştır. Hatta Reşide Hanım, hava karardığında başına kalpak giyerek pencere önünde ileri geri yürüyüşler yapmak suretiyle evi takip eden askerleri meşgul ederek Celal Bey'in kaçmasını sağlamıştır. Celal Bey'in İzmir'den ayrılması üzerine Reşide Hanım İzmir'den Bursa'ya geri dönmüştür.

Celal Bey, 1919 seçimlerinde Saruhan mebusu seçilerek Meclis-i Mebusan'a İstanbul'a gittiğinde de Reşide Hanım Bursa'da kalmayı tercih etmiş ve bu süre içerisinde evin ihtiyaçlarını Reşide Hanım kendi ailesinden aldığı yardımlarla sağlamıştır.

⁵⁶ Celal Bey'in İzmir'e 1912 ile 1914 tarihleri arasında gittiği söylenmekle birlikte kesin olarak hangi tarihte gittiği bilinmemektedir. Erkan Şenşekerci, Türk Devriminde Celal Bayar (1918-1960), Alfa yay, İstanbul 2000, s. 33.

⁵⁷ BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRST LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nilüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

Meclis-i Mebusan İngilizler tarafından basıldığı zaman Celal Bey, İstanbul'dan ayrılarak Ankara'ya gitmeden önce Bursa'ya ailesinin yanına gelmiş ve Mustafa Kemal'den aldığı telgraf üzerine Anzavur'un saldırılarını önlemek için Bursa'da bir müddet kaldıktan sonra yeni açılan Meclis'e katılmak üzere Ankara'ya gitmiştir.⁵⁸

Celal Bey; eşi Reşide Hanım, annesi Emine Hanım, oğlu Turgut, henüz bir yaşındaki kızı Nilüfer ile birlikte Bursa'dan atlı araba ile Ankara'ya yola çıkmıştır. Celal Bey ailesini Ankara Samanpazarı'nda bir eve yerleştirmiştir. Celal Bey daha sonra ailesini Keçiören'de Ahmet Ağaoğlu'na ait bir eve nakletmiştir. Ankara'da, Büyük Millet Meclisinin açılmasıyla büyük bir değişim ve dönüşüm yaşanırken Celal Bey, meclis içinde oldukça aktif çalışmıştır. Reşide Hanım, Celal Bey'in siyasetteki yoğun mesaisinde eşine destek olmuş, ailesinin sorunlarıyla ilgilenmiş ve sosyal faaliyetlerde de aktif bir şekilde yer almıştır.

Reşide Hanım; Ankara'ya yeni gelen milletvekilleri aileleriyle yakın irtibat kurarak yardımcı olduğu gibi diğer taraftan yetim, öksüz ve fakir çocuklara yönelik çeşitli etkinliklerde de bulunmuştur.

Ankara'da zorlu günler ve büyük bir savaş yaşanırken Reşide Hanım da savaşın toplum üzerindeki etkilerinin hızla silinerek yeni devletin doğuşuna tanıklık edilen bir zamanda, bütün gayretiyle ailesine ve çevresindeki insanlara yardım için çaba göstermiştir.

Bayar ailesi kirada geçen süre zarfında, kendilerine ait bir ev sahibi olmak için çaba göstermiştir. Öncelikle Celal Bey ve Reşide Hanım, Kavaklıdere'de bir arsa satın alarak mimar Arif Hikmet Koyunoğlu'ndan yeni bir ev yapmasını istemiştir. Kavaklıdere'de ki ev, o günkü ihtiyaçlara göre tasarlanmış, dönem şartlarını taşıyan mütevazı bir ev olarak inşa edilmiştir.

Celal Bey, İş Bankası Müdürü olarak göreve başladığında, misafirlerini kendi evinde ağırlamıştır. Evin bahçesine bir tenis kortu yaptırmıştır. Bu bahçe İş Bankası çalışanları için adeta bir buluşma yeri olmuştur.

⁵⁸ Şerif Demir, "Milli Mücadelede Celal Bayar (1919-1923), İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi, 8/2009, S.15-16 İstanbul, s. 63

Cumhuriyetin ilk yıllarında Atatürk'ün devrimleri ardı ardına gelmiş sosyal ve toplumsal hayatta da büyük bir değişim yaşanmıştır. Ankara'da eşli balolar, toplantılar ve çeşitli etkinlikler yapılmıştır.

Ülkenin önde gelen isimlerinin eşleriyle katıldığı bu toplantılarda; Atatürk bayanlarla yakından ilgilenmiş, inkılâplar ve değişim hakkında sohbetlerde bulunmuştur. Böyle bir toplantıda Atatürk Reşide Hanım'a dönerek; "Başınızı açar mısınız?" demiştir. Böyle bir soruyu beklemeyen Reşide Hanım, mahcup bir eda ile kıpkırmızı kesilerek susmuştur. Kısa bir sessizlik sonrası Celal Bey devreye girmiş; "Açacaktır Paşam" demiştir. Reşide Hanım o gün başını açmamış, fakat bir daha da sıkma baş şeklinde bir örtüyü kullanmamıştır. Reşide Hanım, Atatürk'ün isteğine uygun bir şekilde açtığı başını bir daha hiç kapatmamıştır.

1937'de Başbakanlık görevine getirilen Celal Bey, ilk bakanlar kurulu toplantısını Kavaklıdere'de ki evinde gerçekleştirmiştir. Reşide Hanım normal şartlarda mutfağa ve aşçılara hiç müdahale etmezken, o gün her şeyin düzenli olmasına bizzat nezaret etmiştir. Celal Bayar 1939'de başbakanlık görevinden ayrılmıştır. Aile İstanbul'a taşınarak Lalelide bir apartmana yerleşmiş ve Halide Edip Adıvar'la komşu olmuşlardır.

Celal Bey, İstanbul'da bir yıl kaldıktan sonra Ankara'ya tekrar dönmüştür. Çocuklarından en büyüğü Refii Bayar, yolsuzluktan yargılanırken (sonradan beraat edeceği), 1941'de vefat etmiştir. 6. Reşide Hanım, oğlunun bu şekilde vefatına çok üzülmüştür. Aynı dönemde Turgut Bayar hakkında darbe hazırlığı içinde olduğuna ilişkin bir tahkikatın yürütülmesi de aileyi oldukça rahatsız etmiştir.

Celal Bey başbakanlıktan ayrıldıktan sonra Meclis Başkan vekilliği dâhil bazı makamlar teklif edilmiştir. Hatta araya Reşide Hanım'ın yakınlarını da koyarak ısrar edilmiştir. Fakat Bayar teklifleri sürekli reddetmiştir. Celal Bey Demokrat Parti kurulana kadar hiç bir görev almamakta kararlı olmuş ve kararının da arkasında durmuştur. Bu süre zarfında hatta 1950'ye kadar geçen zaman içinde Bayar ailesi, Meşrutiyet Caddesi'nde Alev Ok Apartmanı'nda kalmaya devam etmiştir.

Reşide Bayar ailenin karşılaştığı zorluk ve sıkıntılardan çok etkilenmiştir. Örneğin Reşide Hanım oğlu Refii Bayar'ın 1941'de vefatıyla adeta yıkılmıştır. Kendisini sosyal faaliyetlerden ve etkinliklerden uzak tutmuştur.

1950 seçimleri sonrasında Demokrat Parti'nin büyük zafer kazanması, Bayar ailesinde büyük bir sevince sebep olmuştur. Celal Bayar'dan kamuoyu büyük bir beklenti içine girmiştir. Ülke yönetiminde etkin bir görev alması beklenen Celal Bey'in hangi göreve geleceğini bütün ülke gibi aile de bilmemektedir. Demokrat Parti grubunun teklifi ve TBMM'nin onayıyla Celal Bayar 22 Mayıs 1950'de Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Reşide Hanım Çankaya Köşkü'nün yeni First Leydi'siydi. Fakat Reşide Bayar bir ay Köşk'e çıkmak istememiştir. Reşide Hanım özellikle oğlunun kaybı sonrasında siyasete yönelik belirgin bir küskünlük duymuştur. Fakat Celal Bayar'ın üstlendiği büyük sorumlulukta eşine de önemli görevler düşürmüştür. Sorumluluklarının bilincinde olan Reşide Hanım, eşi Celal Bey'i yalnız bırakmamak ve kendisine duyulan ihtiyaca karşılık vermek için bir anlamda Çankaya Köşk'üne mecburen çıkmıştır.⁵⁹

⁵⁹ BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRST LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nilüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

Resim 49: 1954 yılında çekilen bu fotoğrafta, koyu renkli kürkü ve şapkası ile Reşide Bayar Savarona Yatu mürettebatı ile birlikte poz vermiştir.

(Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

Reşide Hanım uzun süredir ihmal edildiğini düşündüğü Köşk'e çeki düzen vermek için büyük bir çalışma başlatmıştır. Daha önce Afet Hanım'ın kullandığı odaya Cumhurbaşkanı Celal Bayar taşınmıştır. Celal Bey'in odasının yanındaki odaya Reşide Hanım yerleşmiştir.

Atatürk'ün Çankaya'daki hatırasını yaşatmak amacıyla Atatürk'ün kullandığı odaya hiç girilmemiş ve bu oda hiç bir zaman da kullanılmamıştır. Hatta Reşide Hanım; Afet Hanım ile Sabiha Gökçen Hanım'ı Köşk'e davet ederek Atatürk'ün odasının 1938'den önceki halinin tespitini yaptırmış ve odayı o şekilde yeniden düzenletmiştir. Böylece odanın asıl hali ortaya çıkmıştır.⁶⁰

⁶⁰ BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRST LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nîlüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

Resim 50: 1955 yılındaki Nüfus Sayımı sırasında Çankaya Köşkünde çekilen bu resimde koyu renkli döpiyesi ve arkasından topladığı saçları ile Reşide Hanım eşi Celal Bey ile birlikte görülmektedir. (Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

Celal Bayar'ın Cumhurbaşkanlığı dönemiyle birlikte Reşide Hanım'ın gözetiminde eski Köşk yeniden tanzim edilmiştir. Reşide Hanım Köşk'te, bir dizi tedbir almış ve değişiklikler yapmıştır. Öncelikle Köşk personeliyle yakından ilgilenen Reşide Hanım, personelin yaşam şartlarının yükseltilmesi ve Köşk imkânlarından daha fazla yararlanmalarının yolunu açmıştır. Reşide Hanım'ın Köşk'e yönelik en büyük değişikliklerden birisi de Köşk'ü halka açması olmuştur.

Bayan Bayar, devlet işlerini aksatmayacak şekilde bir planlamayla, halkın hafta sonu Köşk'ü gezmesine imkân sağlamıştır. Halkın büyük ilgi gösterdiği Köşk'e ilk günlerde büyük bir izdiham yaşanmıştır.

Reşide Hanım, halkla yakından ilgilenmek ve özellikle bürokrat hanımlarına daha yakın olabilmek amacıyla haftanın bir gününü ziyaret ve görüşme günü olarak belirlemiştir. Siyasiler, bürokratlar ve halktan insanlar randevu almadan doğrudan Reşide Hanım'ın yanına çıkarak birebir görüşme imkânı bulmuştur.

Reşide Hanım; yapmış olduğu görüşmelerdeki izlenimleri Cumhurbaşkanı Bayar ile paylaşmıştır. Böylece Reşide Hanım bir yönüyle siyasilerin ve bürokratların eşlerine yol gösterirken, diğer taraftan meydana gelen haksızlıkların ve yanlışlıkların da giderilmesi için çaba sarf etmiştir.⁶¹

Resim 51: 21 Şubat 1955 yılında Karaçi Kız Enstitüsünde kız öğrencilerle birlikte olan siyah döpiyesi, şapkası ve eldivenleri ile sade bir şıklığa sahip bir First Lady Reşide Bayar (Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

⁶¹ BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRST LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nilüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

Resim 52: 1995 yılında Reşide Bayar Çankaya Köşkü'nde Hindistan Sefiresi (Büyükelçinin Eşi) ile birlikte (Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

Resim 53: Koyu renkli "V" yaka elbisesi ve yakasına taktığı broşu ile Reşide Bayar Hindistan Sefiresi ile birlikte (Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

Resim 54: 1957 yılı Reşide Bayar İtalya Cumhurbaşkanı eşi Carla Gronchi ile birlikte, Reşide Hanımın koyu renkli saten kumaş üzerine el işi Türk motifleri ile işlenmiş elbisesi yine el yapımı çantasıyla tamamlanmıştır. İtalyan First Lady'nin abartılı şıklığının yanında Reşide Hanım sade şıklığı ile göz doldurmaktadır.

(Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

Reşide Hanım Çankaya’da bir First Leydinin görevlerini eksiksiz bir şekilde yerine getirerek, eşine her türlü katkı ve yardımı sağlamıştır. Cumhurbaşkanı Celal Bayar’la yurt dışı gezilerine katılan Reşide Hanım, yabancı misyon ve devlet başkanlarını da Çankaya’da son derece başarılı bir şekilde ağırlamıştır. Çankaya’da bulunduğu esnada Reşide Hanım herkese eşit ve kusursuz davranarak başarılı bir ev sahipliği yapmıştır.

Yalnızca Reşide Hanım Yunan işgalini unutamamış ve Yunanlı devlet adamlarına karşı tepkisini kibarca göstermiştir. Diplomatik kurallara aykırı hareket etmeden, nezaket çerçevesinde hareket eden Reşide Hanım, Cumhurbaşkanı Celal Bayar’ın Yunanistan ziyaretine iştirak etmediği gibi, Yunan Kralı Ankara’ya geldiğinde de Bursa’ya giderek resmi toplantılara katılmamıştır.⁶²

Resim 55: 1957 yılı Reşide ve Celal Bayar Irak kralı Faysal’ı Çeşme’deki evlerinde ağırlarken, Reşide Hanım desenli elbisesi ile sade bir giyim stili içerisinde görülmektedir. (Prof. Dr. Emine Gürsoy arşivinden)

⁶² BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRST LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nilüfer Bayar-Gürsoy’un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

1950'li yılların First Lady'si Reşide Hanım sade bir şıklığı tercih ederken dünyada, savaş boyunca oluşan kısıtlı ve tutucu tarz, savaş sonrası, kadın bedeni ve güzelliğini yansıtan New Look akımını başlatmıştır. Tasarımcılar; “lüks ve abartılı giysilerle savaş zamanı getirilen kısıtlamaları telafi etmişlerdir”. Kadınların giyim tercihlerinde etkili olan sosyal sınıfların etkisi azalmıştır.

1950'lerde Amerika'da da Greaser'lar ve Rocker'lar giydikleri deri ceket ve pantolonlar moda olmuştur. 1950'lerin sonlarında kızlar tarafından giyilen daire kloş etekler enerjik bir görünüm kazandırmıştır. Bunun yanı sıra pilili etekler, ütü gerektirmeyen gömlekler, kalem etekler kadınların giysileri arasında yer almıştır. Bu dönemde naylon, orlon gibi sentetik kumaşların yerini yünlü kumaşlar almıştır. Etoller moda olmuştur. 1953-1954 yılları arasında giysilerin altına kat kat jüponlar giyilmiştir. 1955-1957 yılları arasında pantolonlar dar baldır hizasında ve yırtmaçlı bir görünüm kazanmıştır.⁶³

Bursa'da yarım bıraktığı eğitimi kendisini yetiştirerek tamamlayan Reşide Hanım, günlük gazeteleri takip eden, siyaseti izleyen ve eşiyle sürekli müzakereler yapan düşünen ve üreten bir zihne sahiptir. Celal Bey, İş Bankası'nı yönetirken sadece zihnini, fikrini değil aynı zamanda evini açacak kadar cömert bir ev sahibesi olmuştur. İnkılâplara içten bağlı olan Reşide Hanım dini ibadetlerini yerine getiren samimi bir müslümandı. Reşide Hanım birçok zorluk ve sıkıntılar görmesine rağmen hayatının her safhasında büyük bir gayret, inanılmaz bir enerjiyle inandığı doğrular uğruna örnek bir mücadele örneğidir.

Zira Reşide Hanım; hiç bir zaman makam mevki, şan şeref ya da farklı hiç bir şeyin peşinden koşmadığı gibi eşiyle birlikte verilen sorumlulukları hakkıyla yerine getiren bir asil hanımefendidir. Örneğin Reşide Hanım'ın, Celal Bayar'ın 1937'de Başbakanlık vazifesini üstlendiğindeki tavrı ile vazifeden ayrıldığı 1939'da ki tavrında bir sevinç ya da bir öfke görülmemiştir. Zira Bayan Bayar için her iki durum da son derece doğaldır.

⁶³ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Ülkeye hizmet etmek yolunda bir anlamda vazifelerin de önemi yoktur. Önemli olan bu vatan uğruna hizmet ediyor olmaktır. Bu tavrı Reşide Hanım'da net olarak görmek mümkündür. Celal Bey, İzmir'de efelere katılmak istediğinde Reşide Hanım'dan gördüğü olumlu yaklaşımı, 1950'de Cumhurbaşkanı seçilerek Çankaya'ya çıktığında da görmek mümkündür. 27 Mayıs 1960 Askeri Darbesi sonrasında da Reşide Hanım, eşiyle gurur duyan, her türlü zorluğa hazır ve son derece vakur bir Anadolu insanını duruşunu göstermiştir. Onda öfke, nefret, düşmanlık ve isyanı görmek mümkün olmamıştır. Çünkü ömrünün sonuna kadar Celal Bayar ile birlikte olmuş ve Celal Bayar'a büyük bir güçle, moral ve desteğini esirgememiştir.

27 Mayıs Askeri darbesi Bayar ailesini her bakımdan olumsuz etkilemiştir. Müdahalenin gerçekleştiği gün Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve ailesi Çankaya Köşkü'nde bulunmaktaydı. Radyolardan Albay Alpaslan Türkeş'in konuşması yayımlanırken Adnan Menderes yurt gezisinde olduğundan eşi Berrin Menderes Çankaya Köşkü'ne sığınmıştır. 27 Mayıs sabahı askerler Köşke gelerek Cumhurbaşkanı Celal Bayar'ı tutuklayıp Harp Okuluna götürmüşler, Reşide Bayar ve Berrin Menderes bir odaya kapatılarak denetim altına almışlardır.

Ülkede belirsizlik ve aile üzerinde korku hâkimken ve kimse ne yapacağını ve ne olacağını bilemiyorken Celal Bayar'ın yokluğunda sorumluluğu üzerine alan Reşide Bayar, aileyi teskin ve teselli etmek için büyük çaba göstermiştir. Müdahalenin askerler tarafından yapılması ve işin içinde siyasilerin doğrudan bulunmamasından büyük bir rahatlık duyan Reşide Hanım, "Askerler dürüst insanlardır, haklıyı haksızı ayırırlar" diyerek aileye moral ve güç vermiştir.

Reşide Hanım Celal Bayar'ın mahkemelerinin devam ettiği Yassıada'ya hiç gitmek istememiştir. Celal Bayar'ın Kayseri'ye nakledilmesi üzerine Reşide Hanım, iki kez Kayseri'ye giderek Celal Bey'le görüşmüştür. 24 Aralık 1962 tarihinde Reşide Hanım, Celal Bey'le üçüncü kez görüşmek üzere kız kardeşi Zafire Hanım'la birlikte İstanbul'dan trenle yola çıkmak için hazırlanmıştır.

Reşide Hanım, kalp ve tansiyon rahatsızlığı çekiyor ve sürekli ilaç kullanarak yaşıyordu. Sağlık durumu böyle bir seyahat içinde uygun değildi. Doktorların daha ikazlarına rağmen Reşide Hanım uyarıları dikkate almamış ve eşiyle görüşmek için ısrar etmiştir. Yataklı trende üstte Zafire Hanım alt katta Reşide Hanım Haydarpaşa'dan Ankara'ya doğru seyahat ediyorlardı. Reşide Hanım sürekli Kur'an okur bir vaziyetteyken, İzmit yakınlarında rahatsızlanmış ve sabaha kaşı 03.00 sıralarında aniden gelen kalp kriziyle vefat etmiştir.

11.07'de Ankara'ya getirilen Reşide Hanım'ın cenazesi, Ankara hastanesine kaldırılmıştır. Reşide Hanım'ın vefat haberi aynı gün Kayseri'ye Celal Bayar'a iletilmiştir. Celal Bey önce titremiş, sonra gözlerinden yaşlar gelmiştir. Celal Bey, eşinin Cebeci Asri Mezarlıkta annesinin yanına defnedilmesini istemiştir.

27 Aralık 1962'de Reşide Hanım'ın naaşı Hacı Bayram Camii'nde kılınan cenaze namazıyla kaldırılmıştır. Hacı Bayram Camiinden, öğle namazından sonra 13.30'da yola çıkan cenaze eller üzerinde 2,5 saatte mezarlığa ulaştırılmıştır. Cenaze arabasına konulmayan naaş, yoğun bir katılım neticesinde halkın omuzlarında taşınmıştır. Cebeciye kadar büyük bir kortej oluşmuştur. Yollar tıklım tıklım doluydu ve o güne kadar Ankara'da bir bayan için yapılan en büyük cenaze merasimi gerçekleşmiştir. Reşide Hanım'ın naaşı, kayınvalidesi Emine Hanımında bulunduğu aile kabristanına defnedilmiştir.⁶⁴

⁶⁴ BİR OSMANLI HANIMEFENDİSİ VE BİR CUMHURİYET FİRST LEYDİSİ REŞİDE BAYAR, (Nilüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre), Şerif DEMİR, Kasım 2012

6. CEMAL GÜRSEL VE MELAHAT GÜRSEL

Melahat Gürsel: (... - 23 Şubat 1975)

Türkiye Cumhuriyeti'nin dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in eşidir. 10 Ekim 1961 - 28 Mart 1966 yılları arasında 5 yıl Türkiye'nin 4. Cumhurbaşkanı eşi olmuştur.

6.1. Cemal Gürsel Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 27 Mayıs 1960 - 28 Mart 1966

1895 yılında Erzurum'da doğdu. İlköğrenimini Ordu ilinde yaptı. Daha sonra Erzincan ve İstanbul'da askerî öğrenci olarak eğitim hayatını sürdürdü. 1915–1917 yıllarında Topçu Subayı olarak Çanakkale Savaşlarına katılan Cemal Bey, Filistin ve Suriye cephesinde görev aldı. Kurtuluş Savaşı'nın Batı cephesindeki bütün savaşlarına katıldı. 1929 yılında Harp Akademisi'ni bitiren Gürsel, 1958 yılında Kara Kuvvetleri Komutanlığı'na atandı. 3 Mayıs 1960'ta bir mektupla silahlı kuvvetlere veda ederek İzmir'e gitti.

27 Mayıs 1960 günü gerçekleştirilen askerî müdahaleden hemen sonra MBK'nın başına getirildi. 28 Mayıs'ta devlet ve hükümet başkanlığı, Türk Silahlı Kuvvetleri Başkomutanlığı ve Milli Savunma Bakanlığı yetkilerini üstlenerek yeni hükümeti kurdu.

Devrik Başbakan Adnan Menderes ve iki bakanının idam edilmesinden sonra yeniden demokratik düzene dönülmesi ve 1961 Anayasası'nın hazırlanmasında önemli rol oynadı. Halkoyuna sunulan ve kabul edilen bu Anayasa gereğince 10 Ekim 1961'de yapılan seçimlerden sonra oluşturulan Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin dördüncü cumhurbaşkanı seçildi.

Resim 56: Türkiye Cumhuriyeti Dördüncü Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/cemal_gursel/)

1966 yılında başlayan rahatsızlığının, görevini yapmasına engel olacak duruma gelmesi üzerine, TBMM kararıyla cumhurbaşkanlığı görevine son verildi. 1927 yılında Melahat Hanım'la evlenen ve bir çocuğu olan Cemal Gürsel, 14 Eylül 1966'da vefat etti.⁶⁵

⁶⁵ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/cemal_gursel/

6.2. Melahat Gürsel Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Melahat Gürsel, dönemin önemli mevkilerinden biri kabul edilen, Hamidiye Çarkçıbaşı'nın kızı olup, iyi bir aile eğitiminden geçmiştir. Yaşıtı birçok genç kız gibi o da genç bir subay olan Cemal Bey ile asker olan ağabeyinin aracılığıyla tanışmıştır. Görücü usulu evlenmelerine rağmen aralarındaki sevgi bağı kuvvetli olmuştur. Cemal Gürsel genç eşini tüm içkili sofralardan, Atatürk'ün sofraları da dâhil, uzak tutmuştur.⁶⁶

Resim 57: Nişanlılık dönemlerinde çekilen bu fotoğrafta Cemal Bey subay üniforması içerisinde, Melahat Hanım ise saçlarının bir kısmını açıkta bırakan başörtüsü, kürk yaka mantosu ve yakasına fiyonk şeklinde bağladığı fularlı gömleği ile görülmektedir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁶⁶ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.116,117

Resim 58: Nişanlılık dönemlerinde çekilen bu fotoğrafta Cemal Bey subay üniforması içerisinde, Melahat Hanım ise koyu renkli, belinden kemerli elbisesi ve yandan taradığı saçları ve yakasındaki broşuyla görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

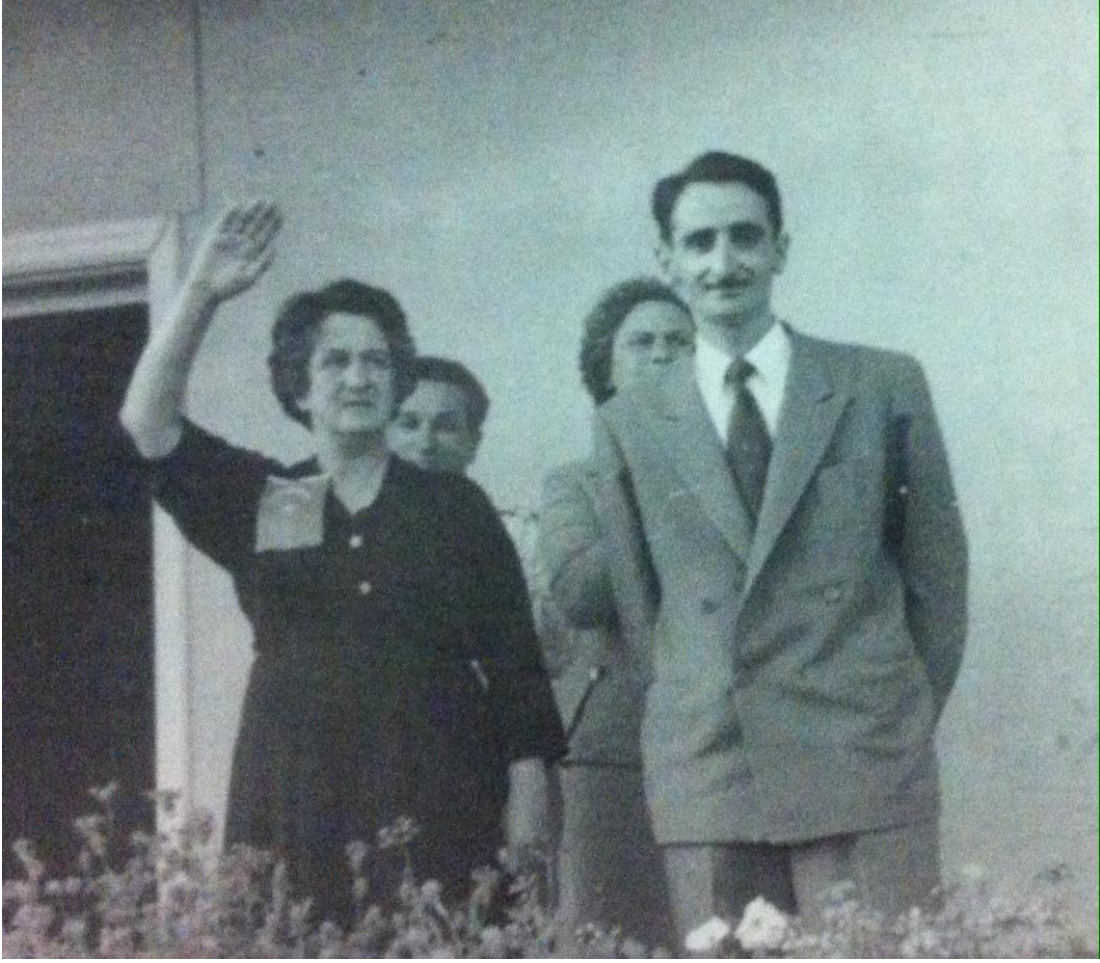
Resim 59: Melahat Gürsel ve Cemal Gürsel Çiftinin evlilik fotoğrafında, Cemal Bey Subay üniforması içerisinde, Melahat Hanım ise uzun kollu gelinliği, saçlarının bir kısmını açıkta bırakan tülten yapılmış işlemeli gelinlik duvağı ve duvağından sarkan gelin telleri, parmağında alyansı ve boynundaki kolyesi ile oldukça zarif görünmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Cemal ve Melahat Gürsel çiftinin gelinleri Türkan Hanım o döneme ait anılarından şu şekilde bahsetmiştir:

"Cemal Gürsel, cumhurbaşkanlığı süresince bir kez bile maaş almayı kabul etmemiştir. Emekli general maaşı ile geçinmiştir. Ayrıca Çankaya'daki yaşamları boyunca mutfak masraflarını kendileri karşılamışlar, bunlara ait faturaları da bir gün gerekebilir diye ötürken bana bırakmışlardır. Tek oğullarını evlendirirken hediye faslı olmasın diye hiçbir parti başkanını ve yabancı misyonu davet etmemişler. Bu hassasiyeti o noktaya vardırırmışlar ki, yurtiçi gezilerin orduyei paralarını kendileri karşılamışlardır. Bizde işler tersine oldu. Paşa babamın cumhurbaşkanı olması aileyi iflasa sürükledi. Eşimde, Paşa'nın kendi kardeşleri de devletle iş yapmayı bırakmak zorunda kaldılar. İşleri ağırlıklı olarak devletle olduğu için çok zor durumda kalındı. Ben ve eşim Çankaya'da hiç yaşamadık ama kayınvalidem o kadar otoriter bir kadındı ki, Cemal Tural Paşa'nın onun karşısında oturuşuna bile çok dikkat ettiğini gayet iyi hatırlıyorum. Hani gölgesi bile ağır dedikleri tiptendi.

Bunların dışında hatırladığım Paşa babam ihtilal sonrasında Türkiye'nin dikta rejiminin devamı için ısrar etmesinden ve birçok arkadaşını sürgüne göndermekten dolayı çok rahatsız olduğudur. Felç geçirmesi bence tamamen bu üzüntüsüne bağlı oldu. Yoksa hastalığından az önce onu kontrol eden Amerikalı Doktor "Bir kalp nasıl bu kadar sağlam olur, onu tanımak isterdim" demişti. Onları çok üzen bir başka olay da Menderes'lerin idamlarıydı. Kayınvalidem infazları telefonda öğrenmiş ve şok olmuştu. Yani 27 Mayıs değil ama akabinde ki olaylar, onu çok üzdü ve Cemal Paşa bu üzüntülere cumhurbaşkanı iken yenik düştü. Kayınpederim sert bilinirdi ama bir o kadar da duygusaldı. Kayınvalideme gelince, Köşk'te fazla bir değişiklik yapmamıştı. Öyle First Lady esprisinde yaşamamıştı. Onu kocasının ölümünden sonra çok üzen bir başka olay daha oldu. Sunaylar Cumhurbaşkanı seçilir seçilmez hemen Köşk'e taşınmak istediler ve annemi apar topar Köşk'ten yolladılar, bu çok kırıcı bir şeydi."⁶⁷

⁶⁷ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.120

Resim 60: Melahat Gürsel ve oğlu Özdemir Gürsel ile birlikte çekilen bu fotoğrafta başının arkasına doğru taradığı kısa saçları, koyu renkli erkek yaka, roba kısmı düğme detaylı elbisesinin yakasına taktığı Türk Bayrağı ile halkı selamlarken görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Melahat Gürsel, Çankaya'ya taşındıklarında üst katta, eşinin yatak odasının yanındaki odaya yerleşmiştir. Çok titiz bir ev hanımı olan Bayan Gürsel, yeni eve yerleşen her kadın gibi önce temizlik yapmış, köşk koltuklarının yüzlerini değiştirmiştir. Sabahları evden dışarı çıkmayı sevmeyen Melahat Hanım'ın en büyük zevki üst kattaki odalardan birine koydurduğu masada dikiş dikmektir.

Güzel kumaştan, temiz dikişten çok iyi anlayan Melahat Hanım, günlük elbiselerini, geceliklerini hep kendi eliyle dikmiştir. Ancak Hanımefendinin tuvaletleri ve akşam kıyafetleri Kız Teknik Okulu ve Olgunlaşma Enstitüsü'nde dikilmiştir. Enstitü Müdür Muavini Zerrin Tüzün ile dikiş hocası Zehra Kahraman sık sık Köşk'e gelip, Melahat Hanım'la yapılacak modeller hakkında görüşmüşlerdir. Bayan Gürsel frapan, süslü giysileri sevmeyen birisi olduğundan, "Bana şöyle sade, biçimli şeyler diki. Yalnız kolları uzun olsun ki romatizmalı omuzlarım kapansın," demiştir.⁶⁸

Resim 61: Sade şıklığını inci kolyesiyle tamamlayan Melahat Hanım, İran Şahı Rıza Pehlevi ve eşi Cemal Gürsel ile birlikte görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁶⁸ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkılap Yayınevi, 2006

1960'lı yılların First Lady'si Melahat Hanım giysilerinde sadeliği tercih ederken, dünyada özgürlük gibi kavramların sorgulanması, sosyal ve politik konulardaki devrimler dönemin modasına etki etmiştir. Vietnam savaşına karşı oluşan protestolar sonucu gelişen ve o dönemin genç kitlesi tarafından oluşturulan Hippi-Look gibi karşı moda hareketleri görülmektedir. Modern dünyanın değerlerini reddeden hippiler, uzun saç ve el işi giysileriyle dünyada popüler hale gelmişlerdir.

Hazır giyimin yükselişe geçtiği bu dönemde, Paris'teki couture modasına duyulan ilgi azalmaya başlamıştır. 1960'larda genç kuşak modada belirleyici bir rol oynamıştır. Moda gençleri hedeflemekte ve elit sınıfa hitap etme özelliğini kaybetmeye başlamıştır. Özgürlük anlayışı gençler arasında önem kazanan bir ideoloji olmaya başlamıştır. Öğrenci hareketleri modaya da yansımış, hippie look adı verilen yeni bir akım ortaya çıkmıştır. Üst üste takılan kolyeler, aksesuarlar, jean pantolonlar ve çiçek desenli giysiler giymişlerdir. Barışseverliği ve doğaya yakınlığı sembolize eden bu yeni görünüm anti-moda akımı olarak nitelendirilmiş ve bütün dünyayı etkisi altına almıştır.

Hippie görünümü düzene karşı hareketin işaretlerinden oluşuyordu. Hippie'ler genel geçer tüm moda giyim tarzlarını reddederek, üçüncü dünya ülkelerinin ezilmiş halkların, Çingenelerin giysilerinden parçaları birleştirmişlerdi. Kızlar ve erkekler saçlarını uzatıp serbest bırakıyorlar başlarına bandana, korsan eşarbları takıyorlardı. Erkekler uzun sakalları hatta uzun Hintli entarileri ile geçmiş zaman insanlarını çağırıyorlardı. Nakışlı Afgan kuzusu kabanlar, hırkalar, el örgüsü, bluzlar, çiçekli uzun etekler ve yapay görüntüsünden hemen ayrılıyorlardı.

1960'lar da İngiltere modada önemli bir rol oynamaktadır. İkinci el giysi modası ilk kez burada doğmuştur. Futuristik moda daha çok Fransız modacılar tarafından benimsenmiştir. Elvis Presley "Rock and Roll" akımının sembolü haline gelmiştir. Presley'in parlak ve renkli giysileri modayı etkilemiştir. Çiçek desenli gömlekler, dar pantolonlar, casual süveterler, sembol ve slogan baskılı giysiler bu dönemin giysileri olmuştur.

Kadınlar şekilsiz süveterler, dize kadar siyah çoraplar, dar etekler giymeye başlamış, erkekler ise kot pantolon, kalın kumaştan büyük palto ve sandaletler giymiş, saç ve sakallarını uzatmışlardır.⁶⁹

Resim 62: Melahat Gürsel, koyu renkli etek-cekete döpiyes takımı, sivri burunlu deri ayakkabıları, fularlı gömleği, bileğinde taşıdığı çantası, kısa saçları ve sade şapkasıyla poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁶⁹ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Bayan Gürsel'in haftada belli bir kabul günü olmadığı için, arzu edenler randevu alarak gelmişlerdir. Protokol dışında genellikle asker aileleri hanımefendiyi ziyaret etmiştir. Çocuk Bakım Derneği'nin tüm yemeklerine mutlaka katılmıştır.⁷⁰

Resim 63: Melahat-Cemal Gürsel çifti Mevhibe-İsmet İnönü çifti ile birlikte poz vermiştir. Her iki Hanımefendide koyu renkli ceketleri ve sade şıklıkları ile görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Ayça Atikoğlu'nun 'Cumhurbaşkanı Eşleri' kitabında Melahat Hanımdan şu şekilde bahsedilmiştir:

“Mutfağa düşkünlüğüyle ünlü olan Melahat Hanım Köşk garsonunun elindeki yemeklere şöyle bir bakıp, "Evladım, bu ne suyuyla yapıldı?" diye sorarmış. Garson boynunu bükerek, "Anne sen nasıl olsa anlarsın, açıkça su çeşme suyuyla pişmiş." diye cevap verirmiş. Bunun üzerine Bayan Gürsel, "Neden yemeğin içine biraz etle kemik kaynatıp koymuyorsunuz? Daha gıdalı olur," diye söylenirmiş.

⁷⁰ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkılap Yayınevi, 2006

Gürsellerin mutfağına Trabzon yağı, tereyağı ve zeytinyağından başka bir şey girmez. Bayan Gürsel, köşkün yemeklerini beğenmez, kendi pişirmeyi tercih eder. Melahat Hanım, Çankaya Köşkü'nün alışlagelmiş mutfak ve alışveriş düzenini de değiştirmişti. Her gün Aşçıbaşı Cemal Usta'yı yukarı çağırarak istediği yemekleri söylüyor ve hatta tariflerini veriyordu. Bazen de kendisi mutfağa inerek her şeyi gözden geçirip, "Cemal Usta gene az yağ koymuşsun," diyerek yemeklere ilaveler yapardı. Gürseller, Köşk'teki son yıllarına kadar perhiz yemeği yemezler. Ancak listede öğlen bir sebze yemeği, akşamları ızgara, haşlama ve hoşaf bulunur. Melahat Hanım bazı geceler aşağıya, "Yarın bize yemek hazırlamayın." diye haber yollar. Ertesi gün sabahtan küçük mutfağa girer, lezzetli zeytinyağlı dolmalar yapar. Melahat Hanım, eşi kendi adına yabancı memleketlerden yollanan hediyeleri hiçbir zaman kabul etmedi: "İstemem, istemem bunlar şahsıma değil makamıma geliyorlar," derdi. İran'dan hediye edilen gümüş tepsilerin, ipek paravanların ve halıların teker teker fotoğraflarını çektirerek demirbaş eşyaya yazdırmıştı.”

Türkan Hanım (Gelini) ve Melkan (Torunu) Melahat Hanım'dan ve First Lady olduğu dönemden şu şekilde bahsetmişlerdir:

"O yıllarda ülke pek parlak durumda olmadığı için çok sık yurtdışı gezileri olmazdı. Annem devletin parası yok diye olan gezilere de katılmazdı. Ananelerine de çok düşküncü; Kurban Bayramı'nda mutlaka kurban kestirir, dağıttırırdı. Saygılı bir evlilikti onlarınki ama pek anlaştıkları, sevgili oldukları söylenemez. Protokolü o kadar sevmezlerdi ki, Paşa cumhurbaşkanıyken tanınmamak için güneş gözlüğü takar, karı koca rahatça sinemaya giderlerdi. Melahat Gürsel de Paşa ölünce sosyal hayattan elini eteğini çekti, o kadar ki arkadaşları olan Kazım Taşkent'in bütün ısrarlarına rağmen Hayat dergisine röportaj vermeyi bile kabul etmedi".⁷¹

⁷¹ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Resim 64: Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel ve First Lady Melahat Gürsel

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Bayan Gürsel eşinin vefatından sonra dış dünya ile ilişkisini keserek İzmir Karşıyaka'daki evine çekilmiş ve 23 Şubat 1975 tarihinde bir kalp krizi sonucu vefat etmiştir.

7. CEVDET SUNAY VE ATİFET SUNAY

Atifet Sunay: (1908 - 21 Ekim 2002)

Türkiye Cumhuriyeti'nin beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay'ın eşidir. 28 Mart 1966 – 28 Mart 1973 Tarihleri arasında Cumhurbaşkanlığı yapan Cevdet Sunay'ın eşi olarak Çankaya Köşküne 7 yıl boyunca ev sahibeliği yapmıştır.

7.1. Cevdet Sunay Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 28 Mart 1966 - 28 Mart 1973

1899 yılında Erzurum(*)⁷², da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Erzurum, Kerkük, Edirne ve İstanbul'da Kuleli Askerî Lisesi'nde yaptı. I. Dünya Savaşı sırasında 1917 yılında subay adayı olarak eğitim kampına katıldı. Aynı yıl Filistin cephesinde görev aldı. 1918 yılında Mısır'da İngilizlere esir düştü. Esaretten döndükten sonra Kurtuluş Savaşı'na katılarak önce Güney, ardından Batı cephesinde hizmetlerde bulundu. 1927 yılında Harp Okulu'nu, 1930 yılında ise Harp Akademisi'ni bitirdi. 1949'dan sonra generallik rütbelerinde görev yapan Cevdet Sunay, 1960 yılında Genelkurmay Başkanlığı'na atandı.

1966 yılında emekliye ayrılmasının ardından Cumhuriyet Senatosu kontenjan üyeliğine getirildi. Sunay, Gürsel'in rahatsızlığı sebebiyle cumhurbaşkanlığı görevinin sona ermesi üzerine 28 Mart 1966'da Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin beşinci cumhurbaşkanı seçildi. Yedi yıllık görev süresini tamamladıktan sonra 1973 yılında cumhurbaşkanlığından ayrıldı. 1980'deki askeri müdahaleye değin anayasa gereğince Cumhuriyet Senatosu üyesi oldu.

1929 yılında Atifet Hanım'la evlenen ve üç çocuğu olan Cevdet Sunay, 22 Mayıs 1982'de vefat etti.⁷³

⁷² (*) Cevdet Sunay'ın doğum yeri, bazı kaynaklarda Trabzon olarak geçmektedir. Bu biyografide, Cumhurbaşkanlığı Arşivi'nde Cevdet Sunay dönemi ile ilgili 5/1-6 numaralı kutuda bulunan Nüfus cüzdanı suretindeki bilgi esas alınmıştır.

⁷³ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/cevdet_sunay/

Resim 65: Türkiye Cumhuriyeti Beşinci Cumhurbaşkanı Cevdet Sunay

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/cevdet_sunay/)

7.2. Atıfet Sunay Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Atıfet Hanım, Bahriye subayı Osman Efendi ile Samiye Hanım'ın kızı olarak Üsküdar'da doğmuştur. Babası İstanbullu, annesi Bulgar göçmenidir. Babası ordudan ayrılıp emekli olunca Adapazarı'na yerleşmişlerdir. Atıfet, İdadi'yi bitirmiştir. Müstakbel eşi Alay Müftüsü'nün oğlu Cevdet ile tanışmaları ağabeyinin arkadaşı olması vasıtasıyla gerçekleşmiştir.

Cevdet Bey askerlik mesleğine adımını Cumhuriyet'in kuruluşundan çok önce atmıştır. Çocuk yaşta giydiği üniformayı yarım yüzyıldan fazla sırtında taşımıştır, henüz Kuleli Askeri Lisesi öğrencisiyken, Birinci Dünya Savaşı'nda Filistin'de çölde ayağından yaralanıp İngilizlere esir düşmüştür.

Mısır'dayken subay olan babasıyla birlikte bir yıl süren esareti nedeniyle eğitime ancak yurda döndükten sonra devam edebilmiştir. Kurtuluş Savaşı sırasında ona verilen görevlerden biri İstanbul'dan aldıkları içi silah dolu tekneyi Samsun'a ulaştırmaktı ve bunu da başarmıştır. Yani Cevdet genç yaşına rağmen zengin bir askerlik deneyimi yaşamıştır.

Cevdet Bey, Atıfet Hanım'la tanıştıktan kısa bir süre sonra nişanlanmışlardır. Ancak bir süre sonra babası, "Kızımı uzak diyarlara götürür, ben subaya kız vermem" demiştir ve nişan bozulmuştur. İki sene sonunda Atıfet Hanım babasını ikna etmiş ve 1929 yılında evlenmişlerdir.⁷⁴

⁷⁴ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s. 130

Resim 66: Cevdet Bey ve Atifet Hanım'ın nişanlılık dönemlerinde çekilen bu fotoğrafta Cevdet Bey askeri üniforma içerisinde Atifet Hanım ise inci kolyesi ve küpeleri, maşalı uzun saçları ile görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Evlendiklerinde Cevdet Bey 31, Atifet Hanım 21 yaşındadır. Sunay Ailesi Beşiktaş'a yerleşmiş ve ilk oğulları Atilla burada doğmuştur. Şark hizmetindeyken de Karaköse'de 1936'da kızları Aysel dünyaya gelmiştir. Karaköse, Sunay Ailesi'nin yaşamları boyunca en sevdikleri, ömür boyu sürececek sıkı dostluklar kurdukları bir yer olmuştur.⁷⁵

⁷⁵ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkılap Yayınevi, 2006, s.131

Resim 67: Bay ve Bayan Sunay koyu renkli erkek yaka kruvaze ceketleri ve açık renkli gömlekleriyle birlikte oldukça uyumlu görünmektedir. Atifet Hanım takımını yandan taktığı tüllü şapkası ve zarif küpeleriyle tamamlamıştır. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Karaköseyi, Konya, Ankara, İstanbul Hadımköy izlemiştir. 1940'ta Sunayların ileride Bahriye subayı olacak olan üçüncü çocukları Argun doğmuştur. Aile 1960'a kadar Anadolu hizmetine devam etmiştir. 1960'da Cevdet Sunay Kara Kuvvetleri Komutanı, İhtilal sırasında Genelkurmay Başkanı olmuştur. İhtilal heyecanı, bunu izleyen karşı ihtilal çabaları, çekilen sıkıntılar Atıfet Hanım'ı şeker ve tansiyon hastası yapmıştır.⁷⁶

Resim 68: Cevdet ve Atıfet Sunay çifti çocukları büyük oğulları Atilla, Aysel ve küçük oğulları Argun ile görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁷⁶ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Ayça Atikoğlu ‘Cumhurbaşkanı Eşleri’ kitabında İhtilal zamanını ve Atifet Hanım’ın yaşadıklarını şu şekilde anlatmıştır:

“Bir sabah Cevdet Sunay işine giderken, evlerinin alt katında oturan bir paşa kendisini içeriye çağırır ve "Harbiyeliler etrafı sardı" diyerek onu kendi evine alır. Az sonra dört Harbiyeli Sunayların kapısına dayanır. Başlarında Önder Aydınlı olmak üzere Paşa'yı sorarlar ve evi aramak isterler. Hatta evi aramakla da yetinmeyip, karyolaların altına bakmaya kalkışınca, Atifet Sunay "Evladım" der "Paşa'yı karyolaların, dolapların altında aramanın ayıp değil mi? Bu zat sizin başkumandanınız, o sizin babanız. Benim de sizin gibi Harbiye'de okuyan oğlum var" der.

Harbiyeliler Paşa'yı bulamayıp evi terk ederler. Çok geçmez bu ikinci ihtilal girişimi de bastırılır. Talat Aydemir ile Fethi Gürcan hakkında idam kararı alınır. Genelkurmay Başkan'ının evini basan dört öğrenci için de idam istenir. Demokrat Partililer de, ordu mensupları da gergindir. O günlerde dört gencin idam kararı için Atifet Hanım'ın şahitliği söz konusu olur. Bu şahitlik öğrencilerin geleceğini belirleyecektir. Atifet Sunay o gün mahkemede yaşadıklarını şöyle anlatır:

"Mahkeme için eve önce çocukların avukatları, ardından da askeri mahkeme heyeti geldi. "Bunlar size ne yaptılar?" diye sordular. Ben de "Hiçbir şey yapmadılar. Paşa'yı karyolaların altında arayıp gittiler" dedim. Ondan sonra Harbiyelileri içeri alıp, "Bunlar mı?" diye sordular. Ben de tanımadığımı söyledim. Ben her şey den önce bir anneydim ve üç çocuğum vardı. Ve bir asker eşiydim, aslan gibi dört genç karşımda dizili duruyor ve annelerine bakar gibi bana bakıyorlardı. "Evet, bunlardı" desem, hayatlarının söneceğini biliyordum. Bana göre suçlu olan bu körpecik çocuklar değildi. Vicdanım sesini dinledim ve tanımadığımı söyledim. Ondan sonra Önder Aydınlı gelip elimi öptü "Anne hakkını helal et" dedi. Ben de "Siz benim oğlumsunuz, Ben sizi affettim. Asıl kanun affetsin" dedim. O da bunun üzerine gözleri dolu dolu, "Anneciğim beni sen affet yeter. Sen ne yüce bir Türk anasıydın böyle? İdam edilsem gam yemem" deyip gitti."

Bir süre sonra sıkıntılı günler yerini istikrara bırakır. Cevdet Sunay'ın Genelkurmay Başkanlığı uzatılarak altı yıl daha sürer. Ancak uzun askerlik yıllarının artık bittiğini düşünüp, emekliliğe hazırlandıkları sırada Sunaylar'ı büyük bir sürpriz beklemektedir. O güne son derece olağan başlamışlar, Atifet Hanım'ın hazırladığı kahvaltı sofrasına oturdukları sırada telefon çalar. Başbakan Süleyman Demirel, ziyaretlerine geliyordur. Demirel, çok bekletmeden Saraçoğlu'ndaki mütevazı daireye gelir. Çayını yudumlarken, Gülhane'de yatan ve durumu ağır olan Cemal Gürsel'den sonra Cevdet Sunay Reisi Cumhur yapmak istediklerini söyler. İsmet Paşa da bu görüşü desteklemektedir. Sunaylar'ı Çankaya'ya taşıyan yol işte böyle açılır. ⁷⁷

Resim 69: Sunay ailesinin Çankaya'da çekilen bu fotoğrafında Atifet Hanım kol kısımları dantelden yapılan, yakalı elbisesi ve kısa taranmış saçları, zarif takıları ile eşi ve çocukları ile poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁷⁷ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkılap Yayınevi, 2006

Görevi sırasında vefat eden ilk cumhurbaşkanı olan Cemal Gürsel'in ardından Cevdet Sunay 5. Cumhurbaşkanımız olarak Çankaya'ya çıkmıştır. Atifet Hanım da uzun ve çileli Anadolu yıllarından sonra kaderin hoş bir cilvesiyle Çankaya'nın First Lady'si olmuştur. Atifet Hanım, evlerini bırakmaya isteksiz, diğer cumhurbaşkanı eşlerinin aksine, Çankaya'ya çıkmaya çok hevesli olmuştur. O kadar ki eşini kaybetmiş, acılı Melahat Gürsel'in bavullarını hazırlamasını beklemeden, köşke taşınmıştır.

Resim 70: Atifet Hanım ve Cevdet Bey dış geziye çıkarken uçakta çekilen bu fotoğrafta Atifet Hanım'ın deri çantası sivri çerçeveli gözlükleri ve boynundaki fuları dikkat çekmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Atifet Hanım sevinçlidir sevinçli olmasına ama Köşk, hiç de beklediği görkeme sahip değildir. O günlerdeki atmosferi yine Selma Tükel'e verdiği söyleşide şöyle anlatmıştır:

"Ben geldiğimde köşk çok bakımsızdı. Bayan Gürsel'in yokluğunda eve kadın eli değmemişti, hemen temizliğe giriştim. Önce mutfığa girdim, aşağıdan yukarıya kadar düzene soktum. İkinci katta, koridor üzerinde sağlam soltu odalar vardı. Her odada da gri demir bir karyola ve üstlerinde askeri battaniye... Koridorun sonunda Gürsel Paşa'nın odası... İçeri girip kapalı perdeleri açmaya çalıştım. Atatürk döneminden kalma olan perdeler çok eskimişti... Salonda çiçekli, delik delik bir halı. Salonun ortasında tahta bir masa, üzerinde etraf makine çekilmiş patiska bir örtü. Büyük toplantı salonunda da durum aynı... Onun yanında da Atatürk'ün yattığı gül bahçesine bakan oda... Odada eskiden kalmış bir divan, solmuş halılar. Fevkalade bakımsız kalmış bir oda. Ve odaya açılan Atatürk'ün kullandığı şahane bir banyo. O da alabildiğine bakımsız. Sauna bölümünde, duvardaki sekiz, on musluktan masaj yapar gibi sıcak sular fışkırıyor. O odada Atatürk'ten sonra kimse yatmamış. Perdeler çürümüş, dökülmüş. O odayı temizledik ve orada biz yattık. Kendi yatak takımımızı getirttik. Uzun yıllar onu kullandık. Sonra oraya iki kişilik bir yatak odası takımı yaptırdık."

Resmi konuklar söz konusu olunca Köşk'teki durum daha vahim bir hal almıştır. İlk konuklar Şah ve Farah Pehlevidir. Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde bir öğle yemeği verilmesi kararlaştırmıştır. Ama masa ve sandalye olmadığı için Orduevi devreye girmiş, yemek masası ve sandalyeler oradan getirilmiştir. Bundan sonrasına Atifet Hanım şöyle anlatmıştır:

"Koşarak aşağı indim. Bunlar, Atatürk'ün Orman Çiftliği'ndeki, sonradan MIT binası olarak kullanılan eski köşkünün eşyalarıydı. Önce, Köşk'ü güve sarmaması için, güveli ayı postlarını oradan uzaklaştırdım. Eşyaların tahtalarını kurtlar yemişti. Çok güzel bir büfe vardı. Üstünde yemek pişirildiği için üstü yanmış, yağlarla, salçalarla kaplanmıştı. 24 kişilik yemek masası ve iskemleler vardı. Bunlar Viyana mali idi. Ama beyaz lakenin üstüne kat kat yeşil yağlıboya çekilmişti.

Erkek Sanat Okulu'ndan 3-4 öğretmen getirttim. Bu eşyaları tamir etmeleri için ricada bulundum. Öğretmenler yağlıboya ları çıkarabilmek için çok uğraştılar. Ben de sık sık ziyaretlerine giderek Cumhurbaşkanlığı sigarası, çikolata gibi hediyelerle gönüllerini almaya çalıştım. İşin bitmesi çok uzun sürdü. Ama bitirdiler. Köşk de bu eşyalarla döşendi. Perdeleri yenilendi. Salon pembe oldu. Paşa'm aşağı kat için Hereke'ye metrekaresi 9 bin liradan halılar yaptırdı. Koridordaki halıların üzerine yolluklar diktirdim. Misafir geldikçe yollukları kaldırıyorduk. Yemek masası için, Kız Sanat Okulu'nda 24 kişilik örtüler yaptırdım. Bütün bunlar Köşk'ün havasını değiştirdi. Nitekim Emel Korutürk, "Hanımefendi o kadar çok uğraşıp emek vermişsiniz ki, bize yapacak bir şey bırakmamışsınız" diyerek teşekkür etti. Onlarda havuzu kapatarak yemek salonu haline getirmişler. Gördüğüm zaman çok beğendim."⁷⁸

Resim 71: Çankaya Köşkünde çekilen bu fotoğrafta Atıfet Hanım kol kısımları ve yaka kısmı dantelle kapatılmış elbisesi, yakasındaki broşu ve zarif takılarıyla, Cevdet Bey ise erkek yaka takım elbisesi ile görülmektedir.(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkan Eşleri)

⁷⁸ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkan Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.136

Atifet Sunay Çankaya'da ev sahibeliği yaptığı yıllarda birçok büyük devlet adamını ağırlamıştır. General De Gaulle ile eşi geldiğinde Atifet Hanım ile Yvonne De Gaulle'un benzerliği herkesin dikkatini çekmiş, bazı gazeteler bu detayın altını çizmiştir. De Gaulle ile Sunay asker kökenli Cumhurbaşkanı oldukları için çok iyi anlaşmıştır. Sunaylar yedi yıllık görev sürelerinde Başkan Podgorni ile kızını, Çavuşevsku ile eşini, Eyüp Han ile kızını, Kral Suud'u, Fas Kralı Hasan'ı, Afgan Kralı Haile Selasiye'yi, Finlandiya Devlet Başkanı Kekkonen'i ağırlamıştır.⁷⁹

Gülsün Bilgehan'ın Çankaya'nın Hanımefendileri dizisinde Atifet Hanım'dan şu şekilde bahsetmiştir:

"Atifet Hanım'ın haftada belli bir kabul günü yoktu. Bayan Sunay her gün doluydu. Çevresinde sevilen bir kişiydi. Köşkteki misafir günleri pek eğlenceli olurdu. Her çevreden randevu isteyenler, yabancı sefireler, ahabplarını hep beraber aynı gün davet ederdi. Önceleri birbirlerini tanımayıp çekingen duran hanımlar daha sonra Atifet Hanım'ın gayretiyle hoşsohbete başlardı. Atifet Hanım resmi davetlerde çok dikkat ederdi. Salonların temizliğinden örtülerin, tabakların kullanımına kadar her şeyi kendisi yerleştirmek isterdi. Özel konuklar içinse kendi eşyalarını çıkarırdı."⁸⁰

Atifet Hanım giyimine önem veren bir First Lady olmuştur. Elbiselerini genellikle Faize Sevim Modaevi'nde yaptırmıştır. Giysilerinde Türk motifli gece elbiselerinin kullanılmasına dikkat etmiştir.

Gelini Sevgül Sunay, "Annem Cumhurbaşkanlığı devrinde o kadar çok elbise diktirmiş ki, bazılarını hiç giymeden dolaba kaldırmış, " diye anlatıyor ve şöyle ekliyor: "Tabii ki çoğunu taksitle ödemiş" demiştir.⁸¹

⁷⁹ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

⁸⁰ Milliyet,1982

⁸¹ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

First Lady Atifet Hanım giyimine gösterdiği özen ile dikkat çekerken, dünya modasında ise etek boyları değişiklik göstermekteydi. 1965'lerin sonlarına doğru kısaltmaya başlayan etek boyları 1960'larda kalça hizasına çıkmıştır. Etek boyları jartiyerle arasındaki açıklığı kapanamayacak kadar kısaldığında, külotlu çorap kullanılmaya başlanmıştır.

Bu dönemde erkekler, kot pantolon ve ayaklarına sandalet giymişlerdir. Saçlarını uzatmışlar ve sakal bırakmışlardır. Üstlerine kalın kumaşlardan geniş paltolar giyerek asi bir görüntü kazanmışlardır. Kravatları büyümüş daha renkli ve desenli bir şekil almıştır.

1965'de geometrik biçimde, optik yanılsama amacı güden Pop-Art modası tüm Avrupa'da etkisini göstermiştir. Özellikle siyah-beyaz zıtlığı ve geometrik desenlerden yararlanılmış, kumaş desenleri giysiyi kaplayacak büyüklükte yapılmıştır. Bu dönemde el örgüsü ve dantelden yapılmış elbiseler moda olmuştur. Pamuklu perdeleri boyayarak elbise haline getirmişlerdir.⁸²

1960'larda Mary Quant tarafından ortaya çıkarılan mini etek modası, gelenek ve göreneklerine bağlı çevrelerce önceleri çok tepki görmesine rağmen toplumca benimsenmiştir. 1960'da başlayan mini etek modası 1966'ta maksi etek modasına dönüşmüştür.⁸³

⁸² T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

⁸³ Megep, 2008

Ayça Atikoğlu ‘Cumhurbaşkanı Eşleri’ kitabında Sunay çiftinin Köşk’teki düzenlerinden şu şekilde bahsetmiştir:

“Sunay çifti Çankaya’da iki kişi oturmaktadırlar. Oğulları Atilla ve kızları Aysel evli olduklarından, küçük çocukları Argun da İstanbul’da görevli olduğu için onlar uzaktalar. Bu yüzden Atifet Hanım üst kattaki sofanın beş altı garsonla dolu olmasına tahammül edemiyor, "Biz iki kişiyiz." diyerek onları aşağıya yolluyor. Sunaylar devrinde üst kat hizmetine köşk emektarı Ahmet Efendi ve ailenin emir eri, aşçısı her şeyi olan Bayram bakıyor. Atifet Hanım beraberinde getirdiği Bayram’ı, Cevdet Sunay’ın kumandanlığı sırasında evine alıp eğitmiştir. Ütüye, çamaşıra, koruma polisliğine kadar Paşa’nın her hizmetini Bayram görür. Çankaya Köşkü’nde mutfak alışverişine bile o gider, hanımefendiye daha sonra kontrol için hesap defterini verir. Sunaylar meyve içinse köşkün bahçesinden faydalanırlar. Birçok konuda anlaşılan Sunay çiftinin uyuşamadıkları tek konu ise yemek listesidir.

Atifet Hanım tavuk, balık sevmez; zeytinyağlı ve kıymalı sebzeler yer. Sunay Paşa ise sebze sevmez: tavuk ve balık ister. Sunayların yemek saatleri oldukça düzenlidir, sabah saat 08.30’da kuvvetli bir kahvaltı, öğlen 12.00’de az yemek yerler. Cevdet Sunay ise sadece çorba içer, akşamlarıysa yemek saati 19.00’dur. Paşa, sık sık eşine, "Hanımefendi hadi bir zahmet mutfağa inde Osman Efendi’ye bizim sevdiğimiz yemekleri tarif et," der.

Atifet Hanım’ın yurtdışı gezileri kamuoyu nezdinde pek ünlü olsa da o dış gezilerden hiç hoşlanmaz, o kadar ki her yurtdışı gezisi söz konusu olduğunda Paşa, kızını çağırıp, "Annemi ikna etmeye çalış" der. Fakat Atifet Hanım, yolculuk vakti geldiğinde "Paşam siz yalnız gitseniz olmaz mı?" diye ayak diretir. Buna rağmen dış gezilerin çoğuna katılır ve İran, Pakistan, Romanya, Sovyetler Birliği, Amerika, Tunus ve Almanya’da eşini yalnız bırakmaz.”⁸⁴

⁸⁴ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya’ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.140

Resim 72: Bükreş gezisinde, dönemin Romanya Sefiresi Gencay Gürün ile birlikte çekilen bu fotoğrafta Atifet Hanım; diz hizasındaki saten mantosu ve gözlükleriyle görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 73: Moskova gezisinde çekilen bu fotoğrafta Atifet Hanım, kürk yakalı mantosu, deri çantası ve eldivenleri, şapkası ve gözlükleriyle görülmektedir.(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Atifet Hanım'ın yolculuğa isteksiz olma nedenlerinden birisi de şeker ve tansiyon hastası olması yüzünden hamur işi ve et yiyememesi, özellikle baharatın bol kullanıldığı ülkelerde büyük zorluk yaşamasıdır. Örneğin Pakistan'da çok zorluk çekmiştir.

Çankaya'daki görevleri bitince, tabii senatör olan Cevdet Paşa ve Atifet Hanım bir süre daha Ankara'da oturmaya devam etmiştir. İstanbul Yeşilyurt'ta bulunan evlerine ancak 12 Mart'tan sonra taşınmış ve sade birer vatandaş olarak yaşamlarına devam etmişlerdir.⁸⁵

Resim 74: Atifet hanım emeklilik günlerinde, fular detaylı elbisesi ile poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁸⁵ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.141,143

Resim 75: Emeklilik günlerinde çekilen bu fotoğrafta Atifet Hanım puantiyeli elbisesi ile torunlarıyla birlikte görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Eşi Cevdet Sunay'ın ölümünün ardından İstanbul'daki evinde yaşamını sürdüren Atifet Hanım 21 Ekim 2002 tarihinde 94 yaşında vefat etmiştir.

8. FAHRİ KORUTÜRK VE EMEL KORUTÜRK

Emel Korutürk: (1915 - 11 Mart 2013)

Türkiye Cumhuriyeti'nin altıncı Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün eşidir. 6 Nisan 1973 – 6 Nisan 1980 tarihleri arasında Çankaya Köşkü'ne 7 yıl ev sahibeliği yapmıştır.

8.1. Fahri Korutürk Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

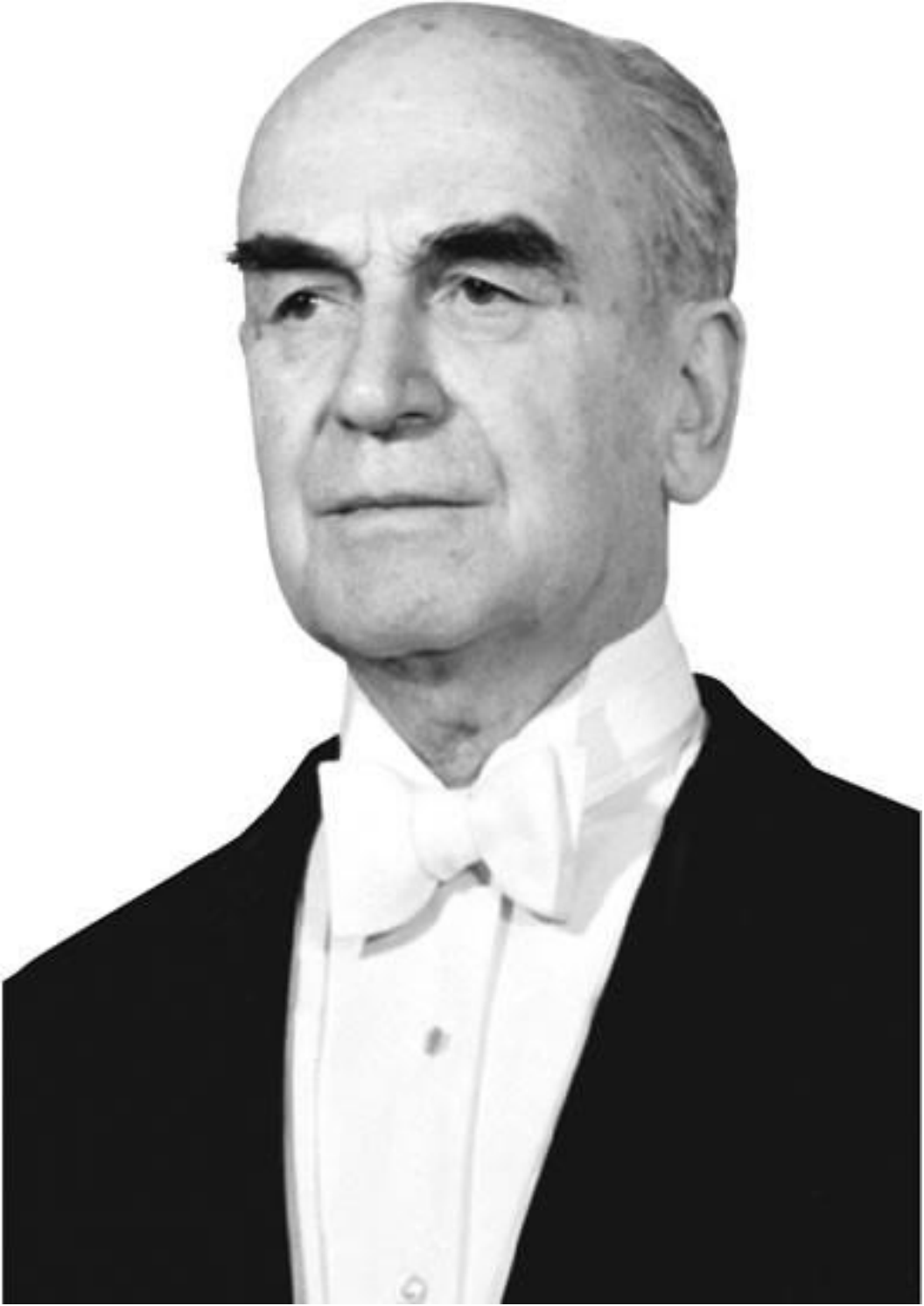
Görev Süresi: 6 Nisan 1973 - 6 Nisan 1980

1903 yılında İstanbul'da doğdu. 1916 yılında Bahriye Mektebi'ne girdi. 1923 yılında Deniz Harp Okulu'nu, 1933 yılında Deniz Harp Akademisi'ni bitirdi. Deniz Kuvvetleri'nin çeşitli kademelerinde görev yaptıktan sonra Roma, Berlin ve Stockholm'de Deniz Ataşesi olarak hizmet verdi.

1936'da Montrö Boğazlar Konferansı'na askerî uzman olarak katıldı. 1950 yılında amiralliğe yükseldi. Oramiralliğe kadar çeşitli rütbelerde komuta görevleri yapan Korutürk, Deniz Kuvvetleri Komutanlığı görevinden 1960 yılında emekli olduktan sonra Moskova Büyükelçiliği'ne atandı. Ardından Madrid Büyükelçiliğine getirildi. 1965'te istifa ederek Türkiye'ye döndü. 1968 yılında Cumhuriyet Senatosu üyesi oldu. 1973 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nce Türkiye Cumhuriyeti'nin altıncı cumhurbaşkanı seçildi.

1980 yılında yedi yıllık hizmet süresi tamamlandığından cumhurbaşkanlığı görevinden ayrıldı ve 12 Eylül 1980 askerî müdahalesine kadar Cumhuriyet Senatosu tabii üyeliği sürdü. 1944 yılında Emel Hanım'la evlenen ve üç çocuğu olan Fahri Korutürk, 12 Ekim 1987'de vefat etti.⁸⁶

⁸⁶ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/fahri_koruturk

Resim 76: Türkiye Cumhuriyeti Altıncı Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/fahri_koruturk/)

8.2. Emel Korutürk Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

İstanbul'un köklü ailelerinden Cimcozların kızı olan Emel Korutürk'ün ailesinin soy kütüğü, 19. Yüzyıl başlarına, bugünkü Yunanistan sınırları içinde kalan Mora'ya uzanmaktadır. Ailenin bilinen en eski üyesi Yenişehirli İbrahim Paşadır. İbrahim Paşa, Bosna Valiliği ve Osmanlı Donanma Komutanlığı yapmış, başarılı ve varlıklı bir devlet adamıdır. Mora ve Yenişehir'in Yunan ayaklanması sonucu elden çıkmasıyla aile, takriben 19. yüzyılın ilk yarısında İstanbul'a göçmüştür. İbrahim Paşazade Hasan Asım Bey, babası kadar başarılı olmasa da varlıklı bir hayat sürmüş, yine kendileri gibi göçmen bir ailenin kızı olan Ayşe Hanım ile hayatını birleştirmiş, bu evlilikten Salah, Kasım ve Fahriye adında üç çocuğu olmuştur.

Resim 77: Askeri üniforması ile Emel Korutürk'ün babası Salah Cimcoz

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Cimcoz ailesinin İstanbul'da yerleştikleri semt bugün hala aile fertlerinin bir çoğunun yaşadığı Kadıköy ilçesine bağlı Moda'dır. Hasan Asım Bey'in büyük oğlu Salah Bey iyi eğitim görmüş, kendileri gibi göçmen, Morali Ali Bey'in torunu Hasene Hanım ile evlenerek Fatma, İbrahim, Bülent, Emel ve Saynur adlarında beş çocuk sahibi olmuştur. Emel Hanım'ın babası Salah Bey, 1877 doğumludur ve Cimcoz ailesinin en tanınmış fertlerinden biridir. İyi eğitim almış, görgülü ve bilgili bir kişi olan Salah Bey, nüktedanlığı ve sanat dostu olmasıyla tanınmaktadır. Aynı zamanda İttihat ve Terakki Partisi'nin destekleyicilerindendir.

Sanatsever Salah Cimcoz, Türk sinemasının kuruluşunun ilk günlerinde de yer almıştır. Siyasi kimliği sanatseverliğinin de önünde giden beyefendi, 28 Mayıs 1914'te Meclisi Mebusan'a İstanbul Mebusu olarak seçilir ve İttihat ve Terakki'nin önde gelen stratejistleri arasında yer alır. Cimcoz, 1917 de Stockholm'de toplanan Milletlerarası Sosyalist Kongresi'nde Osmanlı Devleti'ni temsil etmiştir.

Takvimler 1924'ü gösterdiğinde Cimcoz, İstanbul Şehremaneti Şehir Meclisi üyesi olarak karşımıza çıkmıştır. Cimcoz'un siyasi görüşü gereği üye olduğu Cumhuriyet Halk Partisi, onu 1931 seçimlerinde İstanbul Milletvekili olarak Meclise göndermiştir. Salah Bey 1931'den 1946'ya kadar, partinin Merkez Yönetim Kurulu üyeliği ve Parti Sanat Bölümü şefliğinde bulunmuştur. Nüktedanlığı ile tanınan Cimcoz'un nüktelerini Atatürk de çok sevdiğinden onu Florya'daki köşküne aldirmek için özel teknesini göndermiştir. Cimcoz'un Fikret Mualla ile tanışması da yine ilginç bir olay olarak anlatılmaktadır:

Torununun kızı Sina Gürel'in anlattığına göre, Cimcoz, bir gün Koço Restaurant'ta arkadaşlarıyla birlikte oturmaktadır. Orada bulunan Mualla, içki mezesi olan leblebiyi, şaka olsun diye Cimcoz ve arkadaşlarının masasına atar; tanışmaları böyle olur. Bir süre sonra Moda'daki köşkünde Fikret Mualla'nın rahatça çalışabileceği bir odayı atölyeye çevirerek kendisine tahsis eder. Maddi olarak rahat etmesi için de ona hamilik yapmaya ve geniş çevresini kullanmaya başlar. Ne var ki ressam, Fikret Muallalığını yapar ve CHP'nin sipariş ettiği devlet büyüklerinin toplu halde resmedildiği büyük panodaki portreleri jiletle birer birer keser, gözlerini oyar.

Salah Cimcoz 1947'de öldüğünde arkasında eşsiz bir koleksiyon bırakmıştır. Böylesi bir ortamda büyüyen Emel Cimcoz, Moda'daki köşkte birçok siyasi ve sanatçı ile tanışmıştır. Dame de Sion'u bitirdikten sonra Lozan'da sanat tarihi okuması bu yüzden doğal bir sonuç olmuştur.

Emel Hanım o günleri şöyle anlatmıştır:

"Evimizde çok davet verilirdi. Çok aranan hoş bir insandı Salah Cimcoz. Hukuk tahsili görmüş, politik kimliği olmuş, Malta'ya sürülmüş. Fahri Bey ile çok politika konuşulmazdı ama babamın evinde hep politika konuşulurdu. Evimizin sürekli konuklarından biri de Fikret Mualla idi. Mualla'nın resimleri hep çarçur olur, o da hep parasız gezerdi. Bu yüzden babam atölyemi bir süre ona vermemi istedi.(Atölye yine Moda'da büyükannesinin yaşadığı köşkte bulunmaktadır) ve Mualla'ya CHP İdare Meclisi'nin büyük bir tablosunu ısmarladı. Fikret Mualla hep mavi ile başlardı, bu tabloya da mavi ile başladı. Gündüzleri çalışıyor, akşamları da bize yemeğe geliyordu. Bu gidip gelişlerinden birinde evimizdeki emektara davranışından dolayı annemle arası açıldı, yardımcımıza davranış şekli annemi sinirlendirmişti ve müdahale etmişti. Fikret Mualla içkiliydi yine ve çıkıp gitti. Bir süre ortalarda gözükmedi. Derken bir gece geldi ve 'Emel Hanım ben bir şey yaptım, Salah Bey'in yüzüne bakamayacağım. Bana ısmarladığı tabloda İsmet Paşa'nın, Recep Peker'in, hepsinin yüzünü siyaha boyadım ve parçaladım' dedi. Paris'e gitmesi de bu olaydan sonra oldu. Babama büyük hürmeti vardı, çok mahcup olmuştu. Babamda onu çok severdi. Hatta bir keresinde Suadiye'de içmiş içmiş, Atatürk'ün aleyhinde konuşmuş. Tabii tevkif etmişler. Babam "Delidir" dedi. Bakırköy'e göndertip çıkarılmasını sağladı."

Fikret Mualla, Paris'e gittikten sonra da Emel Hanım ile ilişkisini kesmemiş ve uzun süre mektuplaşmışlardır. Emel Hanım ünlü ressamla ilgilenmeyi öldükten sonra da sürdürmüş ve Karacaahmet'te mezarını yaptırmayı da o üstlenmiştir.

Emel Korutürk'ün annesi Hasene Hanım 20. yy başlarında Kadıköy'ün tanınmış ailelerinden olan Moralıların kızıdır. Dedesi Moralı Ali Bey ise Kadıköy Belediye Reisliği de yapmış ünlü bir devlet adamıdır.

Hasene Hanım'ın erkek kardeşi Belahattin, evliliğini Sultan V. Murat'ın torunu Adile Sultan'la yapmıştır. Çiftin kızı Nilüfer Morali, Haydarabad mihracesinin oğlu ile hayatını birleştirir. Diğer erkek kardeş Naci Morali, Abbas Halim Paşa'nın kızı Prenses Vicdan'la evlenir. Çiftin Sina Abbase adını verdikleri bir kızları olur. İki kez evlenen Sina Hanım'ın her iki eşi de hariciyecidir. Eşlerinden büyükelçi İbrahim Şadi Kavur'dan, Ömer adlı bir oğlu dünyaya gelir.

Ömer Kavur, Türk sinemasının özgün yönetmenlerinden biri olacaktır. Emel Korutürk'ün teyzesi Melek Morali da aile içinde ünlü bir kişiliktir. Bunun nedeni de Yahya Kemal'in platonik aşkı olmasıdır. Bu tek taraflı aşk, Yahya Kemal'e en güzel aşk dizelerini yazdırmıştır.⁸⁷

⁸⁷ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Resim 78: Emel Korutürk'ün annesi Hasene Cimcoz

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Hasene ve Salah Cimcoz'un çocuklarının en büyüğü olan Fatma, Mısırlı Prenses Zeynep'in oğlu Ali Haydar Barsal ile evlenmiştir. Onların kızı, yani Emel Hanım'ın yeğeni Sina Hanım ise Fethi Gürel ile evlenmiştir. Fethi Gürel aynı zamanda, eski MIT Daire Başkanlarından Mehmet Eymur'un dayısıdır. Emel Hanımın erkek kardeşi İbrahim Cimcoz ise İsviçre ve Almanya'da eğitim görmüş Rita isimli bir Almanla evlenmiştir.

Ailenin dördüncü çocuğu Emel Cimcoz, akademi eğitimi almıştır ve resim yapmaktadır. 1915 doğumlu olan Emel Hanım, o zamanlar sadece on beş evin bulunduğu Moda'da çocukluğunu geçirmiştir. 1936'da İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirmiştir.⁸⁸

Resim 79: Çocukluğunu geçirdiği Moda kıyılarında Emel Cimcoz

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁸⁸ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Resim 80: Akademi yıllarında arkadaşlarıyla birlikte çekilen bu fotoğrafta Emel Cimcoz, koyu renkli erkek yaka ceketini ve dizlerinin altında eteği, ökçeli ayakkabıları ve saçlarını yandan ayırarak, başının arkasında toplamış ve ceketinin yakasına taktığı broşu ile poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Araştırmacı Gökhan Önce kitabında, Emel Cimcoz'u şöyle anlatmıştır:

"Hanımefendi yapısı icabı ve aileden tevarüs ettiği tevazu içinde alâyişi sevmeyen hali ve tavrıyla beni çok etkilemiştir. Lise eğitimini İsviçre'de yaptı ve Güzel Sanatlar Akademisi resim bölümüne girdi. İbrahim Çallı atölyesinde resim çalışmalarına başladı ve diğer ünlü hocalardan eğitim aldı. Akademi de Avni Arbaş, Turgut Atalay, Selim Turgan gibi arkadaşları vardı."

Emel Cimcoz, 1944 yılında deniz subayı Fahri Korutürk ile evlenmiştir. Donanma Komutanlığı ve Deniz Kuvvetleri Komutanlığı yapan Korutürk, 1960'dan sonra Moskova'ya büyükelçi olarak atanmıştır. Dürüstlüğü ile ünlü Korutürk Rusya'daki dinleme sisteminden, baskı ve kontrol atmosferinden çok rahatsız olmuştur. Bu durum sağlığını etkilemiştir.

İstanbul'a dönüp emekliliğin keyfini çıkarmaya başlayan çifti hiç beklemedikleri bir anda, bir akşamüstü İhsan Sabri Çağlayangil aramış ve "Fahri Bey, smokininizi alın ve yarın Ankara'ya gelin" demiştir. Fahri Bey Ankara'ya gitmiş ancak tavrını belli etmiştir: "Ben ancak üç parti mutabık ise bu görevi kabul ederim," demiştir ve 6 Nisan 1973'te 6. Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Korutürk çiftinin üç çocukları olmuştur. İlk çocukları Osman Korutürk, Dışişleri'nde birçok önemli görevlerde bulunmuştur ve Paris Büyükelçisi olarak görev yapmıştır.

Korutürk'lerin ortanca oğlu Salah ise Dışişleri'nde çalışmıştır. Ailenin üçüncü çocuğu Ayşe ise psikoloji okuduktan sonra akademik kariyer yaparak öğretim görevlisi olarak çalışmıştır.⁸⁹

⁸⁹ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.153, 154, 156

Resim 81: Korutürk ailesinin Çankaya Köşkünde verdiği bu pozda Emel Hanım, açık renkli gömleği, ön kısmı işlemeli hırkası ve baskılı, diz altı eteği, başının arkasına doğru taradığı saçları ile oldukça sade görünmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Emel Korutürk'ün, Moda'daki bu mondan (Kaliteli-Yüksek) yaşamdan dolayı Çankaya'da hiçbir sıkıntısı olmamıştır. Zaten siyasi sanatsal ortamdan askeri bir ortama geçerken de hiç yabancılık çekmemiştir. Fahri Bey ile tanışmaları çok iyi bir ortak arkadaşlarının aracılığıyla olmuştur. Emel Hanım ilk yıllarını şöyle anlatmıştır:

"Gölcük'teki hayatı da çok sevdim. Fahri Bey çok karakterli, işgal ettiği mevkiye çok saygılı biriydi. Yumuşak değildi ama çok çağdaş ve açık fikirliydi. Sürekli okur; tarih kitaplarını okurken notlar düşerdi. Batı müziğini çok severdi ama gençliğinde tambur çalarmış. Türk musikisini de sever, makamlarını bilirdi."

Yabancı dil bildiği için yurt dışından gelen konuklarıyla doğrudan konuşabilen Emel Hanım'ın Çankaya yıllarında en çok kimden etkilendiğine, en çok kimi sevdiğine sorulunca: "Kesinlikle Şahbanu, tanısaydınız, eminim severdiniz" demiştir.

Emel Korutürk'ü etkileyen bir diğer şahsiyet de Grace Kelly olmuştur. Jacques Cousteau için Türkiye'ye gelen Prens Rainier ile Grace Kelly'i, Emel Hanım son derece doğal ve hoş bulmuştur.⁹⁰

Resim 82: Fransız sefîresi ile sohbet ederken çekilen bu fotoğrafta etek-ceket döpiyes takım tercih eden First Lady Emel Hanım, sade şıklığını ceketinin yakasındaki broşu kolyesi ve küçük küpeleri ile tamamlamıştır. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

⁹⁰ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Resim 83: Japon sefiresini ağırlayan Emel Hanım, koyu renkli etek-cekete döpiyes takımını geniş-erkek yaka gömleği ve ceketinin yakasına taktığı broşu ile tamamlamıştır. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Çankaya döneminde Emel Hanım'ı en çok etkileyen yerli şahıs ise Nazmiye Demirel olmuştur ve o dönemden şöyle bahsetmiştir:

"Nazmiye Hanım'ı çok zeki ve esprili bulurum. Jivkov gelmişti bir resmi ziyaret için. Kızı refakat ediyordu. Uzun boylu, soğuk, mesafeli bir tipti kız ve yabancı dil bilmiyordu. Dolayısıyla yemekte sohbet etme imkânı olmadı. Yemek bitti, bir ara baktım Nazmiye Hanım ile Jivkov'un kızı bir köşede gülüşüyorlar, merak ettim yanlarına gidip "Hanımefendi nece anlaştınız? diye sordum, 'Gözce' dedi.

Bayan İnönü'nün de son derece zeki olduğunu düşünürdüm. Babam anlatmıştı. İnönüler resmi ziyaret için Bosna'ya gitmişler. Büyük de bir resim sergisi açacaklar. Mevhibe Hanım pembe şapkası ve giysileriyle çok şıkmiş. Devlet protokolü gereği üstü açık bir arabada ilerliyorlarmış, tam Bosna'ya girerlerken Mevhibe Hanım şapkasını çıkarıp eşarp bağlamış; 'Burada Müslümanlar çoğunlukta, böylesi daha uygun' demiş. " demiştir.

Hanımefendinin tüm günü zorunlu randevularla geçmiştir. Emel Hanım'ın özel kabul günü hiç olmamıştır. Randevuyla gelen elçi eşlerini pembe salonda kabul etmiştir. Fahri Korutürk perhizde olduğu için onların döneminde Çankaya'da genellikle hafif yemekler pişirilmiştir. Hanımefendi listeyi Aşçıbaşı İsmail Tavşan'a bırakmış, fakat davetlerin öncesinde yemekler ve her türlü ayrıntıyla bizzat kendisi ilgilenmiştir. Emel Hanım'ın köşke getirdiği bir özel düzenleme de çiçeklerle ilgili olmuştur. Çiçekler vazolara özel bir tanzimle yerleştirilmeye başlanmıştır.⁹¹

⁹¹ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.162

Resim 84: Cumhurbaşkanı eşı Fahri Korutürk ile ankaya Köşkü’nde ettikleri sohbet esnasında çekilen bu fotoğrafta Emel Hanım klasik tarzından uzak spor-günlük tabir edilebilecek bir elbise ile görülmektedir. Saçları ise her zamanki klasik tarzına göre daha sadedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Nutuk atmayı sevmeyen Emel Korutürk yaşamından, insanlardan hep hoşnut olduğunu dile getirmiş ve köşkte özel bir yaşamı olmayışından da hiç şikâyetçi olmamıştır. Kendisiyle yapılan röportajlarda ısrarla sorulmasına rağmen Çankaya'da özel bir proje gerçekleştirmediğini, sadece protokol görevlerini yerine getirdiğini söylemiştir.

Emel Korutürk o günlerden şöyle bahsetmiştir:

"Köşkte sabah uyanır uyanmaz görevim başlıyor, hep borçlu gibi kalkıyorum. En sevdiğim saatler gece yatmaya gittikten sonra. Ancak o zaman kendimle olabiliyorum. "

Resim 85: İran'a yaptıkları görev gezisi esnasında uçakta çekilen bu fotoğrafta Emel Hanım desenli mantosunu boynuna taktığı fular ile tamamlamıştır.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

1970’li yıllarda politika, dünya çapında problemler, çevre sorunları ve öğrenci hareketleri modayı etkilemiştir. Cinsellikten, siyasete, alternatif toplum arayışına giren gençler otoriteye baş kaldırmış, yeni varoluş biçimleri aramışlardır. 1960’larda beliren ve 1970’lerde yaygınlaşan hippî’ler de bu düzeni reddeden gençlik kitlesi olarak ortaya çıkmışlardır.⁹²

Bu dönemde çiçek çocuk akımı devam ederken, Glamrock ve Londra’da başlayan Punk modası, Avrupa’ya yayılmaya başlamış, hem sokak modasını hem de yüksek modayı etkilemiştir. Mini ve maksi eteklerin bir arada kullanıldığı bu yıllarda, çingene bluz ve tunikler savaşa karşı tutumun bir yansıması olmuştur. Bu dönemde pamuklu, kadife ve yünlü jarse gibi mat yüzeyli dokumalardan yapılmış giysiler giyilmiştir. Disco kavramı moda dünyasında kendini gösterirken, tulumları, platform topuklu ayakkabıları ve hotpantsleri de kendisiyle beraber getirmiştir. Ayrıca Japon moda tasarımcılarının Paris’te tanınmaya başladığı yıllar olarak da bilinmektedir.⁹³

Resim 86: 1970’ler Punk modası (Зелинг, 1999:419)

⁹² Cumhuriyet Modaları, 1992: 76

⁹³ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Dönemde önemli bir yer tutan el örgüleri, işlemeler, aplikeler, el boyamaları ve üstleri yazılı, resimli tişört, gömlek ve bluejean giyilmiştir.⁹⁴

Bu dönemde dizlere kadar daracık gelen, dizden aşağıya ayakkabıyı örtecek kadar geniş paçalı pantolonlar, göğsü kaplayacak kadar geniş yakalar, dar ve düşük omuzlu ceketlerin içine giyilen daracık, uzun sivri yakalı gömlekler, canlı renklerde geniş enli kravatlar, omuzlara konulan vatkalar moda olmuştur.⁹⁵

1970'lerde ortaya çıkan punk hareketi, 1976-1978 yılları arasında etkili olmuştur. Parlak renkli saç stilleri, metal çubuklu ayakkabıları, siyah deri ceketleri, abartılı makyajlarıyla farklı bir görünüm sergilemişlerdir. Gece giysilerinde; japone kollu, derin dekolteli elbiseler, maksi etekler, kapitone yelekler, şalvar tipi pantolonlar, jarse ve ipek pantolon-tunik takımlar görülmektedir.

Çankaya yıllarında Emel Hanım'ın resmi görevleri dışında yaptıklarını Dışişleri'nin Hanımefendisi Mina Türkmen Özdoğan şöyle anlatmaktadır:

"Hiçbir yere açıklamamıştır ama hem Çankaya Köşkünü hem Çamlı Köşkü, hem de Atatürk'ün Ankara'daki evini o restore ettirmiştir. Üstüne üstlük son derece aslına sadık bir şekilde yaptırdı restorasyonu. Atatürk'ün çalışma odasındaki kitabını, defterini, kalemini bile eliyle yerleştirmiştir. Dahası 701i yıllarda Türk ocağı' olarak bilinen ve işkence yapıldığı iddia edilen binanın üst katlarını temizletip müze kimliğine kavuşturdu ve o yılların onca vurdu kırdı ve şiddeti arasında sanatı düşünmekte ısrar etti orada müthiş koleksiyonlar sergilendi. "

Emel Hanım 1978'deki hareketli ortam içinde, sosyal olaylara da ilgisiz kalmamıştır. Kadınların sosyal haklar için kendisiyle görüşme talebinde bulunan Devrimci Kadın Dernekleri Federasyonu yönetim kurulunun görüşme talebini kabul etmiş ve yönetim kurulu üyelerinden Nadire Mater, Ayşegül Devecioğlu ve Nihal Uygur'u Köşk'te ağırlayarak kadınların taleplerini gerçekleştirmek için elinden geleni yapacağı konusunda söz vermiştir.

⁹⁴ Cumhuriyet Modaları, 1992: 77

⁹⁵ Cumhuriyet Modaları, 1992: 79

Emel Hanım'ın yaşamının temeli bariz bir şekilde sanattır. En çok sanattan konuşmaktan haz almış, en çok sanatla ilgilenmiş, en çok sanatçılarla onore olmuştur. Yeğeni Ayşegül Hanım şöyle anlatmıştır:

"Bir gün Moskova uçağında Emel Hanım, Ayla Erduran'a rastlamış. Uçak inişe geçtiği sırada Ayla Hanım yanına para almadığını fark etmiş. Malum, o yıllarda kredi kartı yok, ah vah etmiş. Derken Emel Hanım imdada yetişmiş ve borç vermiş. O da döner dönmez parayı yollamış. Ancak bu küçük dayanışma bile Emel Hanım'ı o kadar mutlu etmiş ki, Ayla Erduran'a yardım edebilme fırsatım oldu' diye sevinmiş. "

Emel Hanım, sanata olan saygısı yüzünden, sayısız tablo yapmış olmasına rağmen kendisi için 'ressam' sıfatını kullanmadığı gibi kullanılmasına da izin vermemiştir. O kadar ki, bir gün cumhuriyet gazetesinde saygın bir köşe yazarının sütunlarında kendisini ressam' olarak tanımlanmasına çok üzülmüş ve düzeltme yapılmasını rica etmiştir.

Emel Hanım tablolarını bir araya getirmeyi yâda sergilemeyi hiç düşünmemiş ve yaptığı resimlerin çoğunu akrabalarına ve dostlarına hediye etmiştir. Ancak bunlardan en kıymetlisi Moda'daki evinin salonundaki tablosudur. Babası Salah Cimcoz'u evlerinin denize nazir balkonunda Cumhuriyet gazetesi okurken resimlediği çok tablosudur.

Emel Korutürk, Çankaya'dan İstanbul'a dönerken de en çok tuval ve fırçalarına tekrar kavuşabileceği için sevinmiştir ve Moda'ya yerleşir yerleşmez resim yapmaya bıraktığı yerden devam etmiştir.⁹⁶

Emel Hanım'ın eşi Fahri Korutürk, 1980 yılında, yedi yıllık hizmet süresi tamamlandığından Cumhurbaşkanlığı görevinden ayrılmıştır. 12 Ekim 1987 tarihinde vefat etmiştir.⁹⁷

⁹⁶ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

⁹⁷ <http://www.mfa.gov.tr/fahri-koruturk.tr.mfa>

Resim 87: Emel Korutürk'ün evinin salonunu süsleyen en sevdiği tablosudur. Babası Salah Cimcoz'u Cumhuriyet gazetesi okurken resmetmiştir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 88: Emeklilik günlerini yaşadığı sırada çekilen bu fotoğrafta Emel Hanım, diz altı eteği ve hırkasını açık renkli bluzu ile tamamlayarak Moda'daki evinde poz vermiştir.

Emel Korutürk (97) 13 Mart 2013 tarihinde Kadıköy'deki Kızıltoprak Florence Nightingale Hastanesi'ne kaldırılmış tüm müdahalelere karşın hayatını kaybetmiştir. Korutürk'ün cenazesi, 14 Mart Perşembe günü Teşvikiye Camii'nde kılınan öğle namazından sonra Zincirlikuyu Mezarlığı'nda toprağa verilmiştir. Emel Korutürk eşi ile beraber Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nin kurulmasına önyak olmuştur. “Gazi'ye Şükran” adlı tablosu, Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi'nde sergilenen Korutürk'ün çeşitli müzelerde eserleri bulunmaktadır.⁹⁸

⁹⁸ http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/diger/409180/Emel_Koruturk_vefat_etti_.html

9. KENAN EVREN VE SEKİNE EVREN

Sekine Evren: (1922 - 3 Mart 1982)

Türkiye Cumhuriyeti'nin yedinci Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in eşidir.

9 Kasım 1982 – 9 Kasım 1989 tarihleri arasında Cumhurbaşkanlığı yapan Kenan Paşa'nın karısı Sekine Evren 7. Cumhurbaşkanı eşidir. Çankaya köşküne taşınmadan vefat etmiştir.

9.1. Kenan Evren Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 9 Kasım 1982 - 9 Kasım 1989

1917 yılında Manisa ilinin Alaşehir ilçesinde doğdu. İlk ve orta öğrenimini Alaşehir, Manisa, Balıkesir, İstanbul'da sürdürdü ve Maltepe Askerî Lisesi'nden mezun oldu. 1938 yılında Kara Harp Okulu'nu, 1949 yılında Harp Akademisi'ni bitiren Kenan Evren topçu subayı ve kurmay subay olarak silahlı kuvvetlerin çeşitli kademelerinde görev yaptı. Dokuzuncu Kore Türk Tugayı'nda önce Harekât ve Eğitim Şube Müdürlüğü, sonra Kurmay Başkanlığı görevlerinde bulundu. Ordu Komutanlığı ve Kara Kuvvetleri Komutanlığı'ndan sonra 7 Mart 1978'de Genelkurmay Başkanlığı'na atandı. Bu görevi sırasında 12 Eylül 1980'de gerçekleştirilen askerî darbeyle diğer görevlerinin yanı sıra Milli Güvenlik Konseyi ve devlet başkanlığını da üstlendi.

7 Kasım 1982'de halkoyuna sunulan ve kabul olunan Anayasa ile Türkiye'nin yedinci cumhurbaşkanı olarak göreve başladı. 9 Kasım 1989'da görev süresini tamamlayarak cumhurbaşkanlığından ayrıldı. Kenan Evren, 9 Mayıs 2015 günü 98 yaşında vefat etti. 1944 yılında Sekine Hanım ile evlenen Kenan Evren üç çocuk babasıydı.⁹⁹

⁹⁹ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/kenan_evren/

Resim 89: Türkiye Cumhuriyeti Yedinci Cumhurbaşkanı Kenan Evren

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/kenan_evren/)

9.2. Sekine Evren Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Alaşehirli Sekine Hanım üzüm yetiştiren, hali vakti yerinde bir tüccar olan Mustafa Muslu ile Emine Muslu'nun dört kızından en büyüğü olarak doğmuştur. Sekine ortaokulu İzmir'de bitirmiş, ancak babasının işleri dolayısıyla geri dönünce, o yıllarda Alaşehir'de lise olmadığı için, başarılı bir öğrenci olmasına rağmen okumaya devam edememiştir. Sekine'nin Üsteğmen Kenan Evren ile evleninceye kadar rahat bir yaşamı olmuştur. Ondan sonrası ise zorlukları asma çabası, bitmeyen taşınmalar, yokluk, yorgunluk şeklinde tezahür etmiştir.

Sekine Hanım'ın eşi yedinci Cumhurbaşkanı Kenan Evren eşiyle tanışma hikâyesini ve evliliğini şu şekilde anlatmaktadır:

"Ben Denizli'de Üsteğmendim, sene 1943. Annem, babam da yanımda. Babam 'Evlenme zamanın geldi' dedi. Ben de 'Baba dedim, ben Akademi imtihanına gireceğim, kazanırsam kurmay subay olarak evleneceğim, kazanmazsam da sizin dediğiniz olur, bir an önce evlenirim'. Ben böyle dedim ama bir süre sonra Alaşehir'den ablam geldi, yanında da bir fotoğraf. Çok iyi bir aileden, çok iyi bir kız diye ısrar ediyor. Mecbur kaldım, 'Peki' dedim, 'Ama nasıl göreceğim? Alaşehir'e gitme imkânım da yok. Nişan yapalım, öyle göreyim' dedim. Nitekim onu ancak nişanda gördüm, tabii ki güzeldi, güzel olmasa alır mıydım? Nişandan sonra Denizli'ye döndüm, baş başa bir yere bile gidemedik.

1944'un 19 Mayıs'ında nikâh kıyıldı, İzmir'e gittik eşya beğenmeye. Orada ilk defa eşimle sinemaya gideceğiz, ama yine yalnız bırakılmadık, yanımızda akrabalar. 27 Mayıs'ta biri Alaşehir'de, diğeri Denizli'de yapılan iki düğünle evlendik. Nihayet baş başa kalacağız, bir evimiz olacak derken, görevli bulunduğum tümenin lağvedilmesi emri geldi. Taburun Eceabat'a gitmesi gerekecekti. Ben uçaksavar kursu görmüştüm ve tayin bekliyordum. Birkaç gün sonra Ankara'daki bir arkadaşımın Menemen'e tayinimin çıktığına dair bir telgraf aldım.

Alay komutanına rica ettim, tayinim çıkmış Eceabat'a gitmemeyim diye. Ama tabii ortada resmi bir tebliğ olmadığı için komutan kabul edemedi. Böylece ben bir haftalık esimi annemin yanına bırakıp gittim, onları da Menemen'e gideceğim diye İzmir'e yolladım, 17 gün sonra tayin oldum, Menemen'e gittik. 1945 senesinin 13 Nisan'da ilk çocuğum dünyaya gelecekti İzmir'de, askeri hastanedeyiz, esim "eklamsi" nöbeti geçirdi, ya o ya çocuk ölecekti, anneyi kurtarın dedim, çocuk bulunur ama eş bulunmaz. Çocuk oğlandı. Bir daha da oğlum olmadı, zaten sülalede erkek çocuk doğmadı.

Çok tutumluydu. Ay sonlarını hep bir kenara attığı paralarla getirirdik. Gösterisi hiç sevmezdi, çok sade idi. Elbiselerini, çocukların okul önlüklerini kendi dikerdi. Evimizde hep portatif sandalyeler kullanılırdı; misafir odasında bile. Koltuk almazdı. Kişilikliydi. Bir şeyi isteyince ona ulaşırdı. Bir gün Kapalıçarşı'ya gitmiştik, halı almak istedi, ben istemedim, paramız yok falan diye münakasa ettik, kızdı, kolundaki bilezikleri sattı, halıyı aldık.

Onun tutumluluğu sayesinde Tandoğan'da bir daire aldık, sonra da hep kooperatiflere girdik, evlerimiz oldu. Ev almaya bayılırdı. Sonra ben onları sattım, Marmaris ve Bodrum'daki evleri yaptırdım. O hep sıkıntı çekti, hiç rahat etmedi, ben bugün onun sayesinde böyle rahat yaşıyorum. ''¹⁰⁰

¹⁰⁰ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanlığı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Resim 90: Sekine-Kenan Evren çiftinin nişanlılık dönemlerinde çekilen bu fotoğrafta Kenan Evren askeri üniforması ile Sekine Hanım ise belden büzgülü, kısa kollu delik işi olarak tabir edilen dantel detaylı elbisesi, takıları ve bigudili saçları poz vermişlerdir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 91: Evren çiftinin evliliklerinin ilk yıllarında çekilen bu fotoğrafta Kenan Evren askeri üniforması ile Sekine Hanım ise inci kolye ile tamamladığı düğme detaylı elbisesi ile poz vermektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Sekine Hanım'ın büyük kızı Şenay Gürvit kendisi ile yapılan bir röportajda annesinden şu şekilde bahsetmektedir:

“Annemi nasıl tarif etsem? Şöyle anlatabilirim, terfi dönemlerinde evdeki heyecanı bilirsiniz, bizde hiç böyle bir heyecan, gerginlik olmazdı. Babamın terfi ettiğini, çoğu kez komşulardan öğrenirdik. Babam da işte olan biteni asla anlatmazdı, çoğunluk dışarıdan öğrenirdik. Mağrurdu, tayin dönemlerinde öyle kapı kapı dolaşmak, komutan eşlerini çaya çağırarak gibi şeylere tenezzül etmezdi. Böyle yapanların avantaj sağlamalarına da pek üzülmüştü. Bir de dil öğrenememize, yurtdışına gidemememize hep çok içlenirdi. Yurtdışına çıkanların hayatı değişirdi, bizimki değişmezdi. Yani bir anlamda yerimizde sayıyoruz duygusu içindeydi. Annem, hep bir an önce emekli olalım, evimizde oturalım derindeydi. Çok çekti, hiç sefa görmedi.

Erken kalkardı ama kahvaltımızı genellikle babam hazırlardı. Özenli bir kadındı, yemeği de öyle özenli yapardı. Yemeğin başında durmazsan, o yemek olmaz derdi. Sebze ve et yemekleri yapardı. Çok temizdi, hepimizi çok temiz giydirdi. İnanılmaz tutumluydu, çarşıya gider, alacakmış gibi pahalı giysileri tek tek inceler, gelir evde model çıkartır, dikerdi. Çok sade giyinirdi, hayatı boyunca tek bir mücevheri olmamıştı, hep imitasyon takardı. Biz üç kardeşe zümrüt yüzük yaptırmıştı ama kendisi hiç zümrüt takmamıştır. Gösterisi sevmezdi. Pahalı mallardan nefret ederdi.

12 Eylül olmuş, annem felçli, Genelkurmay Başkanlığı lojmanlarında kalıyorlar, ev birkaç katlı olduğu için annem inemiyor, dolayısıyla odasından çıkamıyor. Babam "Sekine, Çankaya'ya taşınalım mı? Orası düzayak, salona inebilir, gezebilirsin" diyecek oldu. Konuşamayan annemin boğazından çığlık gibi bir “Hayır” koptu ve 'Darbe yapıp gelindi, bizim taşınmamızın resmi olması gerekir. Referandum yapılmadan, halk istemeden asla gitmem' dedi. Gururlu kadındı, laf söylenmesini kabul edemezdi. Referandumu göremedi, lojmanlarda öldü.”¹⁰¹

¹⁰¹ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Kenan Evren'in 1944 yılında evlendiği eşi Sekine Evren, Manisa doğumludur. Şenay, Gülay ve Miray adlı üç kız çocuğu dünyaya getiren Sekine Evren, Mayıs 1980 tarihinde bir yurt dışı seyahatinde ağır bir kalp krizi geçirmiştir. Daha sonra felç geçiren Sekine Hanım ömrünün kalan 2 yılını rahatsızlıklarıyla mücadele ile sürdürmüştür. 1982 yılında vefat eden Sekine Evren eşinin tarifiyle "Aşırı tutumlu, çok sade, gösterişi sevmeyen ve kişilikli bir kadındı." ¹⁰²

Resim 92: Kenan – Sekine Evren kızları ile birlikte poz vermiştir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

¹⁰² <http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/05/11/kenan-evrenin-esinin-buyuk-sirlari>

Resim 93: Kenan Evren'in askeri üniforması, Sekine Hanım ise büzgülü-yarım kollu, baskılı uzun elbisesi ve inci kolyesi ile poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 94: Koyu renkli mantosu, gözlükleri, deri çantası ve ökçeli ayakkabılarıyla Sekine Hanım ve eşi Kenan Evren (http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz_kenan_evren)

Sekine Hanım, ilk First Lady Latife Hanım'dan son First Lady Emine Hanım'a kadar olan tüm First Lady'ler arasında Cumhurbaşkanlığı köşküne çıkmamış ve First Lady Ünvanını alamadan vefat etmiş tek Cumhurbaşkanı eşidir.

10. TURGUT ÖZAL VE SEMRA ÖZAL

Semra Özal: (12 Ocak 1934 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşidir.

9 Kasım 1989 – 17 Nisan 1993 tarihlerinde 4 yıl boyunca Çankaya Köşkünün ev sahibeliğini yapmıştır.

10.1. Turgut Özal Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 9 Kasım 1989 - 17 Nisan 1993

1927 yılında Malatya'da doğdu. 1950 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi Elektrik Mühendisliği bölümünü bitirdi. Elektrik İşleri Etüd İdaresinde görevlendirildi. 1952 yılında mühendislik ekonomisi alanında uzmanlık eğitimi için ABD'ye gönderildi. Türkiye'ye döndükten sonra Elektrik İşleri Etüd İdaresi Genel Müdür Yardımcılığı'na atandı.

1961–1962 yıllarında askerlik hizmetini Millî Savunma Bakanlığı Bilimsel Danışma Kurulu üyesi olarak yaptı ve Devlet Planlama Teşkilatı'nın kurulmasına katkıda bulundu. Bu sırada, Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde ders verdi. Bir süre Başbakanlık Teknik Uzmanlar Kurulu Üyesi olarak çalıştı ve 1967–1971 yıllarında Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı görevini yürüttü. Ayrıca Ekonomik Koordinasyon Kurulu, Para ve Kredi Kurulu, RCD Koordinasyon Kurulu ve AET Koordinasyon Kurulu başkanlıklarında bulundu.

1971–1973 yıllarında Dünya Bankası'nda danışman olarak görev yaptı. Türkiye'ye döndükten sonra çeşitli sınaî kuruluşlarında çalıştı ve 1979 yılı sonlarına doğru Başbakanlık Müsteşarı olarak atandı. Aynı dönemde Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı görevini de vekâleten yürüttü. Türkiye ekonomisini liberalleştirmeyi hedefleyen ve 24 Ocak Kararları olarak bilinen geniş çaplı programın hazırlanmasında önemli rol oynadı.

12 Eylül 1980 askerî müdahalesinden sonra kurulan hükümete ekonomik işlerden sorumlu Başbakan Yardımcısı olarak atandı. 1982 yılında bu görevinden istifa etti.

1983 yılında Anavatan Partisi'ni kurdu ve aynı yıl yapılan genel seçimlerde partisinin birinci gelmesi üzerine hükümeti kurmakla görevlendirildi ve Türkiye Cumhuriyeti'nin 19. Başbakanı oldu. 1987 seçimleri sonrasında tekrar hükümet kurdu ve başbakan olarak görev yaptı.

31 Ekim 1989'da Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye Cumhuriyeti'nin sekizinci cumhurbaşkanı olarak seçilen Özal 9 Kasım 1989 günü bu görevine başladı. 17 Nisan 1993 günü geçirdiği bir rahatsızlık sonucu görevi sırasında vefat etti. 1954'te Semra Hanım'la evlenen Turgut Özal'ın üç çocuğu bulunuyordu.¹⁰³

¹⁰³ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/turgut_ozal

Resim 95: Türkiye Cumhuriyeti'nin Sekizinci Cumhurbaşkanı Turgut Özal

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/turgut_ozal/)

10.2. Semra Özal Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Semra Yeyinmen 1934'te doğmuştur. Nişantaşı Kız Lisesi'nden mezun olan Semra Hanım'ın annesi Azize Hanım son derece ağır, bir ev hanımı olarak tanımlanmaktadır. Tersanede çalışan baba Yeyinmen ise çevresinde son derece sayılan bir adamdır, aile Karamürsellersle birlikte Valideçeşme'deki konaklarının bir bölümünde oturmaktadır. Yine iddia edildiği gibi Azize Hanım bu konakta vekilharç değildir. Ziya Karamürsel ile kardeş torunları oldukları için, anneannelerinin hissesinde yaşamışlardır. O yıllarda Arın ve Alım Karamürsel kardeşler ile küçük Semra da bahçede oynamış, birlikte okula gitmişlerdir.

Aile uzun bir süre köşkte yaşadıkdan sonra ayrılmaya karar vermiş ve Maltepe'de mütevazı bir eve yerleşmişlerdir. Azize Hanım orada da kendisini kısa süre içinde çevresine saydırır, evine habersiz gidildiğinde dakikada sofraya kurabilen, başı türbanlı, akça pakça, 'sultan gibi' denilen kadınlardandır. Ailede akça pakçalığı ve ağırlığı ile abla Selma anneye benzetilirken, Semra Hanım'ın bağımsız kişiliği kimden aldığı bilinmemektedir.

Resim 96: Semra ve kız kardeşi Selma Yeyinmen aynı kumaştan dikilmiş elbiseleri ve soket çorapları ile poz verirken diğer fotoğraf ise babaları ile birlikte çekilmiştir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 97: Gençlik zamanlarında voleybol oynarken çekilen bu fotoğrafta başındaki bandanası, pantolonu ve spor ayakkabıları ile Semra Yeyinmen (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

İstanbulu bir ailede yetişen Semra Hanım, Türkçe kurallarını, musiki makamlarını pekiyi bilmektedir. Bilindiği gibi dayısı, İsmet İnönü'ye çok yakın olan, klasik batı müziğinin yaygınlaşmasının öncülerinden Mükerrer Berk'tir. Berk o zamanlar Türkan Hanım ile evlidir. Daha sonra ise ilk arp sanatçılarımızdan Sevin Berk ile evlenmiştir.

Semra Hanım liseyi bitirdikten sonra, Ankara'ya dayısının yanına gitmiştir. Semra Hanım, bu gidişin iddia edildiği gibi iş arama amaçlı olmadığını, yengesinin Elektrik İşleri Etüd İdaresi'ndeki bir arkadaşının doğum yapması üzerine işe başladığını, hatta bu durumdan hiç memnun kalmayan babasının nüfus cüzdanını yollamadığını söylemiştir.

Saçlarını örüp arkada sepet yapan, mazbutluğu "sandıktan çıkma" olarak ifade edilen hanım hanımcık bir kızdır. Aynı yerde mühendis olarak çalışan, eczacı bir hanımla kısa bir evlilik geçirip boşanan Malatyalı genç mühendis Turgut Bey'de onu bu hali ile beğenmiş ve konuyu Ankara'da oturan yengesine açmıştır.

Ailelerin tanışıp anlaşmasının ardından, Semra Hanım ve Turgut Bey için aile arasında söz kesilmiştir. Semra Hanım gabardinden gri bir tayyör giymiştir. Ceketinin içine ise o sıralar moda olan beyaz bir bluz giymiştir.

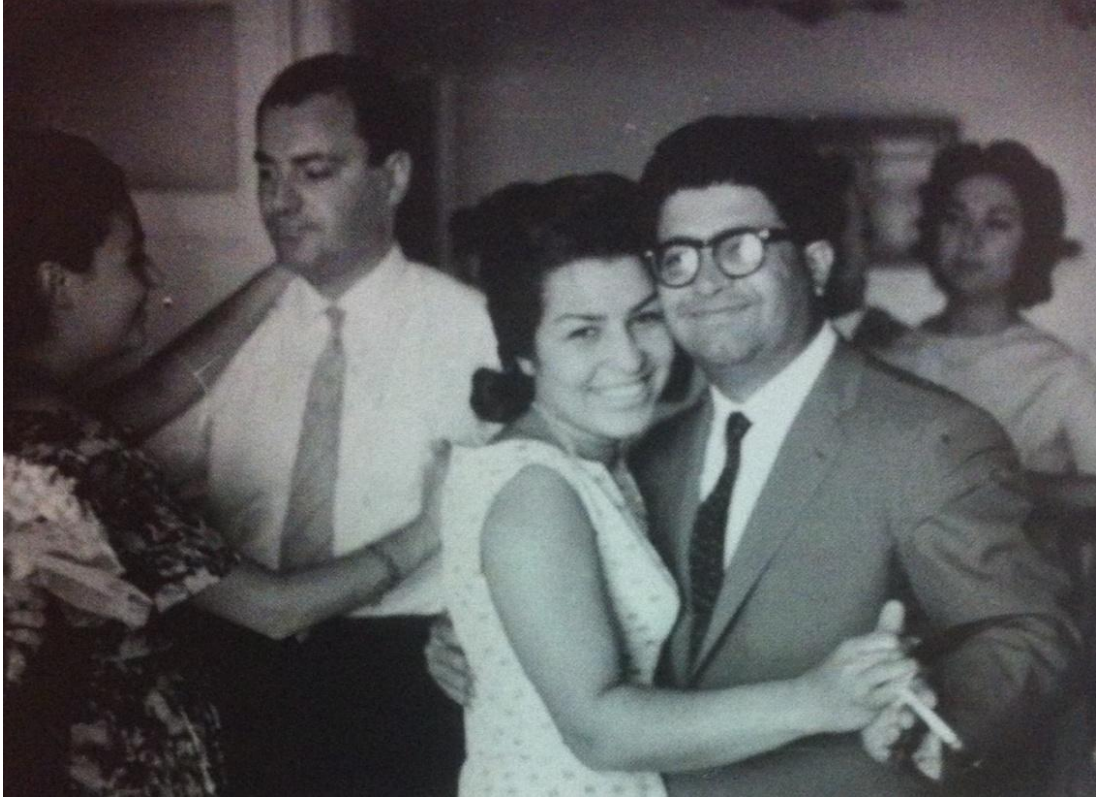
Resim 98: Semra Yeyinmen bir opera antresinde dayısı Mkerrem Berk ve yengesi Türkan Hanım ile birlikte boyundan bağlamalı Şifon beyaz elbisesi ve zarif takılarıyla poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 99: Özal çiftinin düğün günü çekilen bu fotoğrafta Semra Hanım tafta kumaştan dikilen uzun kollu, erkek yakalı, önden (kumaş ile kaplanmış) düğmeli, zarif takıları ve uzun duvağı ile Turgut Bey ise boydan çizgili kumaştan dikilen erkek yaka ceket ve pantolonu ile poz vermiştir.

(http://www.turknostalji.comuploadsnewsheadline_388.jpg)

Özal çifti çok mütevazı şartlarda evlenmiştir. Peş peşe gelen iki çocukları ile (Zeynep 7 aylık olduğu için Ahmet'le aynı doğum yılını paylaşmaktadırlar) pek sıradan bir dairede oturmuşlardır. Semra Hanım'ın en dikkat çekici özelliği kimseye müdanası olmaması, kendine olan güveni ve rahatlığıdır. İki çocuğunu da tek başına yetiştirmiştir ve kimseden bir beklentisi yoktur. Semra Hanım'ın tahammül edemediği üç şey vardır: Okunmuş gazeteler, solmuş çiçekler, kararmış gümüşler. Evi her zaman derli toplu olmuştur.

Resim 100: Kolsuz açık renkli elbisesi ile Semra Hanım Turgut Bey ile bir arkadaş toplantısında çekilmiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Özal ailesinin nezdinde Semra Hanım'ın şikâyet edilecek bir yanı yoktur. Fedakârlığı, ketumluğu ile beğeni ve güven kazanmıştır. Yalnız kayınvalidesi ile yıldızları pek barışmamıştır. Birbirlerini pek sevmezler. Hafize Hanım onun için sık sık "O kadar biliyorsa perhiz yemeği yapsın da kocasını zayıflatsın" demiştir, gelininin kulağına gitsin diye ama Turgut Bey önüne konanı yemeye, hele telefonda konuşuyorsa sınırı aşarak yemeye devam etmiştir.

Evlendiklerinden bir süre sonra EİEİ'den (Elektrik İşleri Etüt İdaresi) Turgut Özal'ı mesleki bilgisini artırması için Londra'ya göndermişlerdir. Turgut Bey'in İngiltere'ye gittiği yıllarda memleket henüz bolluğa ve refaha erişememişti, ve lüks tüketim malları yoktu. Dolayısıyla Turgut Bey'in bu yolculuktan ne getirdiği pek bir merak konusu olup, yazılıp, çizilmiştir. Semra Hanım ABD gezisi olarak yazılan ve kendilerine atfedilen iç çamaşırı öyküsünü tümüyle yalanlamış ve Turgut Bey'in o seyahatten sadece bir şemsiye ve hamile olduğu için bir bebek getirdiğini söylemiştir.

Turgut Bey Genel Müdürlüğü alamadığı için EİEİ den istifa etmiş, Demirel'e yakınlığı sayesinde önce Başbakanlık Müşavirliği sonra da DPT Müsteşarlığı'na atanmıştır. Turgut Özal'ın bundan sonraki iş hayatı Devlet Planlama Teşkilatı'nda geçmiştir. Adını da ilk bu yıllarda duyurmuş ve Semra Hanım bu yükselme sürecinde çevreye karşı "Turgut Bey" demeye başlamıştır.

Nitekim 1971 yılında kurulan yeni kurulan hükümet Özal'ın sözleşmesini imzalamamış ve Turgut Bey DPT Müsteşarlığı görevinden alınmıştır. Demirel onu ancak buraya kadar koruyabilmiştir. Bu durum Özalların neşesini bir süre kaçırmış ama bu neşesizlik uzun sürmemiştir. Turgut Bey'in ektiklerini biçme zamanı gelmiştir, Amerikalılar onu yalnız bırakmamıştır ve Washington'da Dünya Bankasında işini hazırlamışlardır.

Nisan 1971'de Özal Ailesi güle oynaya Washington'a yerleşmişlerdir. Ailede herkes mutludur ama tüketim cenneti Amerika'da oturmak, "yabancılarla" görüşebilmek Semra Hanım'ı bir başka sevindirmiştir.

Her zamanki el çabukluğu ile evini düzenlemiş, çocukları okula yerleştirmiş, kendisi de Emine Eser başkanlığındaki Türk Amerikan İş Derneği'nde murakıp olarak çalışmaya başlamıştır. Semra Hanım'ın o yıllarda tuttuğu hesap defteri o kadar düzgündür ki daha sonraları Büyükelçi'nin eşi Emine Esenbel tarafından vitrine yerleştirilmiştir.

Dünya Bankası çalışanlarının eşleri ile birlikte de bir dizi çalışma yürütür, hatta Başkan olur ve günler, aylar böyle geçip gider. Bir süre sonra Sakıp Sabancı'nın 1973'te bir ABD gezisi sırasında yaptığı danışmanlık teklifini, biraz da Sakıp Bey'in ısrarlarını kıramadıklarından kabul etmişlerdir. Aynı dönemde Kral Faysal da Turgut Bey'e danışmanlık teklif etmiş, İsviçre'de bir malikâne bile ayarlamıştır ama Turgut Bey'in gönlü ülkesindedir. Özalların İstanbul ve özel sektör serüveni böyle başlamıştır.

Resim 101: Koyu renkli, desenli kumaştan dikilen 'V' yaka elbisesi ile Semra Hanım arkadaşlarıyla birlikte poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Özalların ikinci Devlet Planlama Teşkilatı yılları ile birlikte yaşamları iyice yoğunlaşmıştır. Mesnevi Sokak'taki evde toplantı üzerine toplantı yapılmaktadır. Turgut Bey evde çalışmayı sever. Başbakanlık döneminde bile evde çalıştığı, toplantıları evde yaptığı görülmüştür. Dolayısıyla Semra Hanım da her şeye şahit olmakta, öğrenmektedir. Ve bu güçlü karakter tabii ki duyduklarına tarafsız kalmamıştır. Turgut Bey gibi Semra Hanım da uzun, bol ev giysileri içinde rahat etmektedir.

O yıllarda Devlet Planlama Teşkilatı çalışanları, toplantılara katılanların bir kısmı, çevresine Semra Hanım'ı sabahlığı ile gördüğünü söylemişlerdir. Dağlarda, tepelerde, plajlarda, gazinolarda, resepsiyonlarda hep ele ele dolaşmaları, şarkılara eşlik edecek kadar kıvamındaki neşeleri ile Özallar âşık bir çift profili çizmişlerdir. Nitekim Özalları tanıyan hemen herkes aşklarının büyüklüğünün altını çizmiştir. Turgut Bey de röportajlarında Semra Hanım'ın ellerinden enerji aldığını, karısının kendisine güç verdiğini söylemiştir.

Resim 102: Semra Özal bu fotoğrafıyla çevresi tarafından Silvana Mangano'ya (İtalyan aktris) benzetilmiştir. (1959) (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Semra Özal önderliğindeki, Türk Kadını Güçlendirme Vakfı, sadece Hasbahçe toplantıları ve papatyalar ile gündeme gelmiş olmasına rağmen ‘‘Papatyalar’’ Doğu'da azımsanmayacak bir çaba göstermişlerdir. Sadece resmi nikâh ve doğum kontrol meselesi ile yetinmeyip, doğudaki hastalara da kucak açmışlardır. Bu noktada dikkat çeken, Semra Hanım'ın, zenginleri örgütleyip, paralarının küçük bir miktarının fakirlere akmasını sağlamaya çalışmasıdır. Semra Hanımın bilinen farklı bir tarafı ise halk sevgisini kazanmayı önemsemesidir. Tarikatçılara, dincilere, kayınvalidesine değil ama halka kendini sevdirmeyi önemsemiştir. Halkçılık bir yana onda güçlü bir Evita Peron hayranlığından söz edilebilir. Aynen onun gibi kocasından bağımsız, halka bizzat hizmet götürmek istemesi, bir taraftan ben sizdenim mesajı verirken, bir taraftan imza dağıtacak kadar kendini önemsemesi, sarı boyalı saçları, süsü pusu ile halka doğrudan hitap etmesi Semra Hanıma özgü davranışlardandır.

Resim 103: Semra Özal yarım kol mantosu ile Almanya Başbakanı Ludwig Erhard ile birlikte görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Semra Özal, Türk Kadını Güçlendirme Vakfının 'El Emeği Göz Nuru' sergisine yazar Selim İleri'yi jüri seçerek yine birçok kişi şaşırtmıştır. O yıllarda basının "Kel Papatya" diye adlandırdığı Selim İleri ile yapılan bir röportajda Semra Özal'dan şu şekilde bahsetmiştir:

"Semra Özal'ı 1980lerde Cumhurbaşkanı eşiyken tanıdım. Türk Kadını Güçlendirme Vakfı'nın El Emesi Göz Nuru sergisi jürisindeydim. Basın adımı Kel Papatya'ya çıkarmıştı, Şunu fark etmiştim: Basının yansıttığı o frapan kadın değildi. Çevresindekiler müthiş yağcı, yanlışa sevk eden tiplerdi. Bir keresinde bir koleksiyon için Bursa'ya gitmiştik. 'Sultanım, güzellik' halindeydi çevresi. Semra Hanım dönüp, 'Görüyorsunuz insani ne hale getiriyorlar' demişti. Son derece akli başındaydı.

Bir keresinde de Harbiye ordu Evi'nde buluşmuştuk. En şatafatlı zamanlarıydı. Herkes bir şey istiyordu. Çok tanınmış bir sunucumuzun eşi de hasta kocasının Amerika'da tedavi edilmesini istiyordu. Semra Hanım, hem konumunu ihmal etmeden, hem de bütün bu insanları kurmadan gerekli cevapları veriyordu. Örneğin sunucunun eşine: "Doktorlarımız çok iyi, ilgilenmiyorlar diyorsanız bizzat ben de gelirim, ilgilenirler demişti. O sırada UNICEF Resim Yarışması'nı kazanmış bir kur çocuğundan bahsedildi. Kızın babası yokmuş, tek göz odalarında annesiyle yokluk içinde yaşıyormuş. Semra Hanım dikkatle dinledi, tam hatırlamıyorum Şişli Terakki ya da Işık Lisesi'nin müdürünü telefonla arattı. Küçük kızın parasız yatılı alınmasını istedi ve "Velisi de ben olacağım" dedi.

Resim 104: ‘Papatyalar’ olarak adlandırılan Türk Kadını Güçlendirme Vakfı üyeleri ile poz veren Semra Hanım’ın giyim tarzıyla çevresindekilere olan etkisi görülmektedir. Semra Hanım’ın kendine özgü saç stilini ve rengini benimseyen hanımlar, yine Semra Hanım’ın tarzı olan tayyör takımları ile poz vermişlerdir. (<http://baronvonplastik.blogspot.com.tr/>)

Semra Hanım birçok özelliğinin yanı sıra edebiyata düşkünlüğü ile de bilinmiyor. Afife Jale'yi seyrettikten sonra birçok insandan daha fazla Müslüman Türk kadının dramını anlamış ve yorumlamıştı. Onunla birkaç gün süren bir röportaj dizisi yapmıştık. Yanıtları yazılı vermişti, imla ve noktalaması çok düzgündü ve değme insanlara taş çıkartacak edebiyat bilgisi vardı. Konuşmayı sevdiği gibi dinlemeyi de seviyordu. Sanata ilgi duyar, bir yazarın nasıl yaşadığını merak ederdi’’ demiştir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Resim 105: Semra Özal partililer ile bir ANAP yemeğinde iken çekilmiştir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 106: Semra Hanım kendine özgü saçları, gözlükleri ve desenli kumaştan dikilen etek-cekete dopyesi ile arkadaşları ile poz vermiştir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 107: Semra Hanım kendine özgü saç modeli, volan kollu bluzu ve ekose desenli eteği ile eşi Turgut Özal ile dans ederken poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Moda ile her zaman ilgili olan ve modayı kendi tarzına uyarlayan Semra Hanım yaşadığı dönemin moda akımları ve popüler kültür ile ilgili olmuştur.

Tarihsel süreç içerisinde bir nesnenin moda haline gelmesinin, moda tasarımcılarının etkileri yanında, belirli dönemlerde ünlü olmuş kişilerin, giyim-kuşam yönünden takip ve taklit edilmesiyle de mümkün olduğu görülmektedir.

1950’li yıllarda Audrey Hepburn’ün makyajı, 1960’lı yıllarda Beatles ve Elvis Presley’in, 1980’li yıllarda Prenses Diana’nın özellikle ünlü kavramının ön plana çıktığı 1990’lı yıllarda ise; Michael Jackson ve Madonna gibi şöhretli insanların giyim tarzlarının popüler olmasından bu durum anlaşılabilir.

Tarih içerisinde, modanın siyasi olaylardan etkilendiğini gösteren birçok örneğin yaşandığı görülmektedir. Bir dönem meydana gelen petrol krizi sonrası Arap giyimine, SSCB’nin dağılması ile Rusya’ya duyulan ilgi bu tür örnekler olarak gösterilebilir. 1980’li yıllarda yaşanan petrol kriziyle mini eteğe ve 1960’larda esinlenen giysilere dönüş söz konusu olmuştur. Bu yıllarda asimetrik modeller ilgi çekmiştir.

1980’lerde aerobik gibi sporların popülerleşmesi taytları, tozlukları ve vücudu sıkıca saran giysileri moda haline getirmiştir. Kadınların iş dünyasında daha çok yer almalarıyla kendine emin bir duruşu yansıtan ve omuzlarda kullanılan büyük vatkalara da bu yıllarda çok fazla kullanılmıştır.

80’lerde ortaya çıkan disko kültürü de modayı etkilemiştir. Yapay disko ışıkları göz önünde bulundurularak, tasarımlarda saten gibi parlak kumaşlar, fosforlu renkler tercih edilmiştir. Kimono tarzı giysiler, jarse tişörtler, asimetrik kesimler, gece mavisi rengi Japon modacılar tarafından moda dünyasına kazandırılmıştır. Pantolonlarda pililer yeniden doğmuş, üstü bol, paçası dar, şalvar pantolonlara bırakmıştır.

Ceket içlerine polo yaka ya da yakasız gömlek ve tişörtler giyilmiştir. Kadınlar etek ya da pantolonla giydikleri abartılı vatkalarla kaldırılmış omuzlu ceketleri, kravatları ile iş kadını imajına bürünmüşlerdir.

Kovboy stili çizmeler, sivri burunlu düz botlar, fiyonklu düz balerin stili ayakkabılar, burnu açık arkadan bantlı ayakkabılar moda olmuştur.

Elektronik iletişim, video, özel televizyon kanalları, modaların artan bir hızla yayılmasında etkin araçlar olmuşlardır. 80'li yılların tasarımlarında tek bir stil kullanılmamış; tarihin çeşitli dönemlerinden alınan uyumlu parçalar yeni tarzda kombinlenerek modern bir görünüm elde edilmiştir.

Kadınlar iş dünyasına atılmış, iş yaşamına uygun rahat giysiler tercih etmişlerdir. Erkek giysilerinin belirli biçimleri kadın giysilerine adapte edilmiş, kadının cinselliği geri plana itilirken, erkeklerle eşit koşullarda rekabet edileceği vurgulanmıştır.

İş ciddiyetiyle bağlantılı olarak takım elbise kadınlar tarafından tercih edilmiştir. Vatkalarla vurgulanan geniş kesimli omuzları olan uzun blazer ceketler, diz hizasında dar ve pilili etekler, yüksek topuklu sade, şık, rugan ayakkabılar moda olmuştur.¹⁰⁵

¹⁰⁵ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Başbakan eski Başdanışmanı ve Özel Kalem Müdürü Engin Güner, Özal ailesinden şu şekilde bahsetmektedir:

"Rahmetli Turgut Özal'ı ODTÜ'de öğrenci olduğum 1961 yılından beri tanırım. Ayrıca Cumhurbaşkanlığı döneminde kendisiyle Başdanışmanı ve Özel Kalem Müdürü olarak çok yakın çalıştım. Bu süre içerisinde doğal olarak Semra Özalı da daha yakından tanıdım. Aslında kendisini ilk görüşüm Turgut Bey ile hoca-öğrenci ilişkileri sırasında, yani 1961 yılında Ankara'dadır. Ondan sonra birkaç kez onlar yurtdışına geldikçe görüştüm. Ama asıl yoğun temasımız Köşk'te olmuştur. Hemen şunu ifade etmeliyim ki: maalesef Özallar kamuoyuna genelde yanlış tanıtılmıştır. Hiç şüphesiz zaman zaman Semra Hanım'ın buna imkân veren davranışları da olmuştur. Ancak yakından tanıdığında bambaşka bir Semra Özal ortaya çıkmaktadır.

Benim tanıdığım Semra Özal, her zaman eşinin yanında, ona destek olan, ailesine bağlı, çağdaş, zeki, ilkeli, gerçekçi, sevecen, yardımsever, olduğu gibi görünen, yapmacıksız bir kişiliğe sahiptir Herkesle kolaylıkla temas kuran bir yapısı vardır. Sanıldığından aksine daha çok mütevazıdır, halktan insanlarla bir arada olmayı tercih eder. Bu hasletleri yanında, çok saf, insanlara kolayca inanan bir yanının da olduğunu unutmamam gerekir. Sanıyorum ki kendisini asıl yıpratan da herkese kolayca inanan bu yapısıdır. Semra Özal eşine herkesi kıskandıracak ölçüde büyük bir aşkla bağlıydı. Rahmetli Özal da aynı şekilde. Köşk'te sabah sporunu tamamlayan Turgut Özal, kahvaltı sofrasına oturup Semra Hanım yumurtalarını soymaya başladığında, ben ve duruma göre bir iki arkadaş yanına gider, basını değerlendirip, konuşmaları ve günün hazırlığını yapardık. Semra Hanım oturma salonunun kapısından kendisini mutlaka öperek uğurlardı. Bazen düşünceli ve somurtkan bir tavırla bunu unutarak odadan çıktığında Semra Hanım "Nereye Turgut?" dediğinde geri döner, bu ilk görevi mutlaka yerine getirirdi. Aralarındaki büyük aşk konusunda elbette ki çok şeye şahit olmuşuzdur."¹⁰⁶

¹⁰⁶ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.207, 208

Resim 108: Özal Ailesi

(Ayça Atıkoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Semra Özal kendisi ile yapılan bir röportajda First Lady olduğu dönemden ve kendisinden şu şekilde bahsetmiştir:

"Benim için Köşk'te en önemli yer Atatürk'ün kullandığı bölümdü. İnanılmaz Atatürk hayranıyım. İlk önce orayı görmek istedim. Bu bölümde pek kimse oturmamış ve burası bakımsızlıktan adeta çökmüş. Büyük bir banyo ve fiskiyelele masaj yapan bir duş yeri var. 'İlk olarak burayı yapacağım ve ben burada kalmak istiyorum' dedim. Böylece yerler mermer kaplandı. Kırılan tuvaletler yapıldı, fiskiyeleler açıldı. Ben üç buçuk yıl bu bölümde yaşadım. Herkes sağlam yerleri kullanmış, o bölümde yatak bile yoktu. Başbakanlık konutunda da aynı şeyi yapmıştım. Atatürk'ün hazırlattığı 'Adabı Muaşeret' kitaplarını, kullandığı tabak takımlarını depolardan toplatıp, bir vitrin yaptırarak içine yerleştirmiştim. Yine o yıllarda Sotheby's de Atatürk'ün el yazısıyla yazdığı bir mektup açık artırmaya çıkarılmıştı. Büyükelçiliğe sordurtmuştum, böyle bir ödenekleri yokmuş. Ben de o sırada Londra'da olan Melike Hasefe'ye söyledim ve mektubun alınmasını sağladım. Şimdi bende duruyor.

İlk resmi konuğumuz Benazir Butto idi. Camlı Köşk'teki somya çok eski bir asker somyası idi, önce onu değiştirdik yenisini getirttik. Çarşaf, havlu, bornoz gibi şeyleri de ben evden getirdim. Benazir zeki, çalışkan, hırslı bir kadındır. Kocasıysa çocuksudur. Benazir Özalın ölümünde de başsağlığına geldi. Başsağlığına gelenlerden biri de İspanya Kraliçesi Sofia idi. Konuta gelen yabancı konuklar arasında Mübarek de varda. Ama en önemli olayımız Bush'lardır. Onlarla çok samimi olduk. Camp David'de kalırken çok rahattık. Bir yakınımızın evinde gibiydik. Uzanıyor, televizyon seyrediyor, yemek yiyor, sohbet ediyorduk; aileden, torunlardan, siyasetten her şeyden konuşuyorduk. Turgut Bey ameliyat olduğunda da Başkan Bush önce kendisi ziyaret etmişti sonra da iki oğlunu göndermişti. Çok sepatik çocuktur (Başkan Bush'u kastetmiştir). Rahmetliden sonra da mektuplaşmaya devam ettik, Barbara da mektupların sonuna birkaç satır ekliyor. Bunun dışında Nancy Reagan ile iki seneden fazla bir süre uyuşturuculara yönelik mücadele için çalıştım. Bu komisyonda kraliçeler dâhil tüm başkan eşleri vardı. Atlanta'da bir oylama yapıldı, benim hazırladığım rapor olduğu gibi kabul edildi.

Ayrıca Kraliçe Fabiola başkanlığındaki kırsal kesimde çalışan kadınlar üzerine bir çalışma yürüttüm. Bütün bu çalışmalarımın dolayısıyla Miami'de bana doktora ünvanı verildi. Törenle cüppe giydim. Rektör hakkımda o kadar uzun bir konuşma yaptı ki ben bile şaşırdım. 67 bin kişi ayağa kalkarak alkışlamıştı Bir Türk olarak çok gururlandım, gözlerim doldu. Biliyor musunuz ben 14 yaşından beri sosyal çalışmalar içindeyim, çok faalimdir. UNICEF çok kimseye ödül vermiştir ama James Grant ülkemde yürüttüğüm çalışmalardan dolayı bana madalya verdi."

Resim 109: UNİCEF başkanı James Grant'ten ödül alırken Semra Özal

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Biz Has bahçe’de geceler düzenleyerek gezici otobüs aldık. Aile planlamasını yaydık. 'Neslimizi mi kurutmaya geldiniz' diye doktorları kovalayan köylüleri ikna etmeyi başardık. Sağlık Bakanlığı'na her ay rapor verdik. Resmi nikâhı yaygınlaştırdık. Çalışmalarımıza hala devam ediyoruz. Kötü şeyler haber oluyor. İyiler olmuyor, onun için yaptıklarımız bilinmiyor."

Resim 110: First Lady Semra Özal kendine özgü saç stili ve degrade gözlükleri ile Cumhurbaşkanı eşi Turgut Özal ile birlikte poz vermiştir. Semra Hanım, omuz ve yaka detayları çiçek işlemeli ceket ve tayyör takımı ile dönemin modasını kendine özgü bir şekilde yorumlamıştır. (<http://cdn.internethaber.comnews500x380338415.jpg>)

Resim 111: Semra Özal saç stili, yaka ve pervaz kısımları kadife detaylı koyu renkli mantosu ile First Lady Semra Hanım eşi Turgut Özal ile poz vermektedir. (http://im.haberturk.com20130419837361_detay.jpg1366387573)

Politika hakkındaki görüşleri ise şöyledir:

“Ben hiçbir zaman politikaya sıcak bakmadım. İl Başkanlığı’na oynamamın tek sebebi ANAP’taki gericilere yol vermemektir. Ben İl Başkanı olmasaydım İstanbul gericilerin eline geçiyordu. İstanbul’u ele geçiren de Türkiye’yi ele geçirir. Gece gündüz çalıştım, o salona silahların altında girdim, büyük mücadelelerle aldım oylar. Yoksa eğer iktidar gibi bir sorunum olsaydı, kurulmasını bizzat istediğim ANAP’ın kurucu üyesi olurum. Tayinlere mi karışmışım? Asla. Çünkü ben çok gururluyumdur, istediğim yapılmazsa kırılırım. Salt bu bile benim için karışmama sebebidir. Biliyor musunuz ben hayatımda Başbakanlık Binasına gitmiş değilim. Değil iş yerinde kocamı ziyaret etmek, ben telefon bile açmam, aranmayı beklerim.”

Resim 112: 90'lı yılların moda akımlarından biri olan vatkalı, erkek yaka ceketi ile Cumhurbaşkanı eşi ile birlikte kendine özgü saç modeli ve degrade gözlükleri ile Semra Özal (<http://www.turkerinanoglu.comimagesworksbigsemra.turgutozal.jpg>)

Resim 113: Payetli siyah-beyaz ceketi ile Semra Özal ve Turgut Özal

(http://media-cdn.t24.com.trmediastories201309page_610600155.jpg)

Resim 114: Kendine özgü bir tarz benimseyen Semra Hanım kendisinden önceki diğer First Ladylerin aksine günlük hayatındaki birçok anında gazeteciler tarafından görüntülenmiştir. Bu fotoğraf ise Cumhurbaşkanı eşi Turgut Özal ile sahilde yaptıkları yürüyüş esnasında çekilmiştir. Özal çifti oldukça spor bir tarz içerisindedir.

(<http://www.tarafsizhaber.comresimyer221433.jpg>)

Resim 115: Farklı bir First Lady olduğunu her fırsatta göstermekten çekinmeyen Semra Hanım eşi ile birlikte eşinin giydiği takım elbise ile uyumlu mavi tonlarındaki mantosu ile gazetecilere poz vermiştir. (<http://listelist.comfirst-lady>)

Semra Hanım gericiliğe ve dindarlıkta şekilciliğe karşı çıkarken, inancının da altını çizmiştir:

"Beş altı kere umre bir kere de hac yaptım. Annem Dame De Sion'da okumuştur, babası kaymakam olduğu için başka bir ile tayinleri çıkınca bitiremiyor ama ölümüne kadar romanları Fransızca okurdu. Rumcası da iyiydi, çok da şık bir kadındı, elleri her zaman manikürlüydü, ölüm döşeginde bile son derece süslü bir gecelik giymişti ama beş vakit namaz kılardı. Ben de hem namazımı kılarım hem meyhaneye giderim. Dua ederim ve Allah dualarımı her zaman kabul eder. Annemin baba tarafı Mısır'dan gelmiştir ve Peygamber soyundandır. Bendeki bu olumlu enerjinin oradan geldiğini düşünürüm. Baba tarafım ise saraylıdır, babamın babası sarayda tablakâr başı' (mutfak malzemelerine bakan kişi), o zaman Padişah yakınlarına birçok arazi verir ve dedeme de Balmumcu da çok geniş araziler verilmiş.

Babam İstanbul'un işgali sırasında yüksek tahsilini yapamamış, o yıllarda çok gözde olan Tersanede çalışmaya başlamış hemen sonra da bir Avusturya firması babamı Viyana ya götürmüştü. Babam orada ilk kez perçinsiz elektrik kaynağını öğreniyor ve dönüşünde tersanede bu tekniği öğretmeyi üstleniyor. Yani öyle yazıldığı gibi işçi falan değildi babam. Ben köşkte büyüdüm ve Yüzme ihtisas Kulübü'nün bir baraka olduğu dönem den beri iyi bir yüzücüyümdür. "First Lady" sözcüğünü ben getirdim." diyen Semra Hanım, diğer First Ladyler ile ilgili şöyle konuşuyor:

"Emel Hanım çok zariftir, Nazmiye Hanım da çok iyi bir ev hanımıdır. Onun yanında kimsenin aleyhinde konuşamazsınız. Sekine Evren'i de tanımış ve çok sevmiştim. Tatlı sert bir kadındı. Hanımların çaya çağırıp bin bir çeşit yemek sunmalarından hoşlanmazdı. "Çayın yanında bir kurabiye, bir grisini yeter," derdi. Ben de öyle düşündüğüm için ona çok hak verirdim." ¹⁰⁷

¹⁰⁷ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.213, 214, 215, 216

Resim 116: Emeklilik günlerinde davetlerden, etkinliklerden uzak kalmak istemeyen Semra Hanım kendine özgü tarzını günümüzde de yansıtmaya devam etmektedir.

(<http://img.sabah.com.tr/2008/12/21/gnyim137DCD4E6DC4FB4E7A59403r.jpg>)

Turgut Özal'ın, aile hayatıyla bütüncül bir Cumhurbaşkanı imajı yarattığı ve Semra Özal daima eşinin yanında bulunarak Cumhurbaşkanı imajını desteklediği görülmüştür. Semra Özal, yalnızca yurt dışından gelen üst düze devlet adamlarının karşılanması sırasında protokolde yer almaktan öte Turgut Özal'ın her yurt içi seyahatlerinde de yanında bulunmuştur.¹⁰⁸

Günümüzde ise Büyükdere'deki, iki katlı sade evinde hayatına devam etmektedir.

¹⁰⁸ 1980 Sonrasında Türk Siyasi Hayatında Yer Alan Cumhurbaşkanı İmajları Üzerine Bir İnceleme- İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 2013/II 45 75-100

11. SÜLEYMAN DEMİREL VE NAZMİYE DEMİREL

Nazmiye Demirel: (3 Ocak 1927 - 27 Mayıs 2013)

Türkiye Cumhuriyeti'nin dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in eşidir. 16 Mayıs 1993 – 16 Mayıs 2000 tarihleri arasında 7 yıl Çankaya Köşkünün ev sahibeliğini yapmıştır.

11.1. Süleyman Demirel Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 16 Mayıs 1993 - 16 Mayıs 2000

1924'te Isparta'nın Atabey ilçesine bağlı İslamköy'de doğdu. İlköğrenimini doğduğu köyde, ortaokul ve liseyi Isparta ve Afyon'da bitirdi. Şubat 1949'da İstanbul Teknik Üniversitesi İnşaat Fakültesi'nden mezun oldu. Aynı yıl Elektrik İşleri Etüd İdaresi'nde göreve başladı. Sulama ve elektrik konularında araştırma yapmak üzere ABD'ye gönderildi. 1954 yılında Devlet Su İşleri Barajlar Dairesi Başkanlığı'na, 1955 yılında da Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü'ne atandı. 1960–1962 yıllarında serbest müşavir ve mühendis olarak çalıştı.

Orta Doğu Teknik Üniversitesinde öğretim görevlisi oldu. Siyasî yaşamına, 1962 yılında, Adalet Partisi Genel İdare Kurulu üyeliği ile başladı. 28 Kasım 1964'te bu partiye genel başkan seçilmesinin ardından, kurulmasını sağladığı ve Şubat-Ekim 1965 aylarında görev yapan koalisyon hükümetinde Başbakan Yardımcısı ve Devlet Bakanı olarak görev aldı.

10 Ekim 1965 genel seçimlerinde Isparta Milletvekili olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne girdi ve seçimlerde Adalet Partisi'nin tek başına iktidar olması üzerine Türkiye'nin 12. Başbakanı olarak hükümeti kurdu. Süleyman Demirel 4 yıl süren bu hükümetten sonra 1969, 1970, 1975, 1977 ve 1979 yıllarında 5 kez daha hükümet kurdu. 12 Eylül 1980'de gerçekleşen askerî müdahale üzerine görevden uzaklaştırıldı ve yedi yıl yasaklı olarak siyaset dışı kaldı.

6 Eylül 1987’de yapılan halk oylaması ile siyasî yasaklar kaldırılınca Süleyman Demirel 24 Eylül 1987’de Doğru Yol Partisi Genel Başkanlığı’na seçildi. 29 Kasım 1987’de yapılan genel seçimlerde Isparta milletvekili olarak yeniden TBMM’ye girdi. 20 Ekim 1991’de yapılan genel seçimler sonrasında Doğru Yol Partisi ile Sosyal demokrat Halkçı Parti’nin oluşturduğu

49. Hükûmet’te başbakan olarak görev aldı. 16 Mayıs 1993’te, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye’nin 9. Cumhurbaşkanı seçildi. Demirel, 16 Mayıs 2000 günü görev süresini tamamlayarak cumhurbaşkanlığından ayrıldı. 1948 yılında Nazmiye Hanımla evlendi. Süleyman Demirel, 17 Haziran 2015 günü 91 yaşında vefat etti.¹⁰⁹

¹⁰⁹ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/suleyman_demirel/

Resim 117: Türkiye Cumhuriyeti Dokuzuncu Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/suleyman_demirel/)

11.2. Nazmiye Demirel Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

İslamköylü Nazmiye Hanım elinde dantelli mendili, geniş yakalı süslü tayyörleri ve her daim kullandığı kırmızı ruju ile görsel hafızalarda yer etmiştir. Diğer başbakan ve Cumhurbaşkanı eşleri görev süreleri ile sınırlı ilgi uyandırırken, Nazmiye Hanım, 1960'lardan beri siyaset sahnesinden inmeyen kocasından dolayı her zaman ilgi çekmiş, ama kamuoyundan hep kibarca sıyrılmıştır.

Kibarca, çünkü 1969'dan beri, basına söyleşi vermemesine rağmen (Demirel'in yanında ettiği birkaç cümle dışında), Nazmiye Hanım'a kırgın, kızgın bir medyadan söz edilmemiştir. Bu suskunluk başta Ankara basını olmak üzere kabullenilmiş bir suskunluk; demeç alınamamış, söyleşi verilmemiş ama muhabbete devam edilmiş, Güniz Sokak'taki evin kapısını da, mutfağını da herkese açık tutmuştur.

Vefatından önce Süleyman Bey ile bir gazeteci arasında şöyle bir konuşma geçmiştir: "Gazeteciliğimi iki röportajla bitirmek isterim. Biri Papa, diğeri de Nazmiye Hanım." Demirel, "Yarısını oldu bil," deyince, gazeteci heyecanlanır: "Yani Nazmiye Hanım'la konuşabilecek miyim?" "Yoo, sana Papa'yı ayarlayacağım," demiştir.

Resim 118: Parlak kumaştan diktirdiği diz altı eteği ve kruvaze kayık yaka ceketli döpiyesini inci takımı kolye ve küpeleriyle tamamlayan Nazmiye Hanım, sivri burunlu ökçeli ayakkabıları ile tül detaylı şapkası ve elindeki bir buket gül ile poz vermiştir. (<http://www.trtturk.comhabermutevazi-first-lady-nazmiye-demirelin-hayati-36653.html>)

Nazmiye Hanım'ı küstüren söyleşi ise, 1969'da Hayat dergisinde çıkan "Türk Kadınlarından Portreler" dizisi çerçevesinde Nazmiye Hanım ile yapılan bir söyleşi olmuştur. Genç, güzel, konuşkan, insani rahatlatan Başbakan eşi olarak Bikkat Köknür ile gerçekleştirilen bu sohbette Nazmiye Hanım'ın karakterine dair ipuçları da bulunmaktadır. Kendine güvenen, saklanmaya gerek duymayan, dolayısıyla söyleyeceğini doğrudan söyleyen, ahlakçı, aileci, başarılı bir adamın önünü kapatmayacak kadar akıllı, toplumsal koşulları kabul eden ama derinlerde bir yerde Arizona'da hızlı araba kullanmayı, özgürlüğü düşleyen, özentisiz, hediye gelen porselen bebekleri salonuna yerleştiren uyumlu ve kişilik sahibi bir eştir.

Söyleşi, Kavaklıdere Güniz Sokak 31 no'da yapılmıştır. Söyleşinin hemen başında yeni taşındıkları ev için gazeteci soruyor: "Bu apartmanı kirayla mı tuttunuz?" o da "Hayır" diyor. "Öteki gibi bu da bizimdir Yani ailelerimizin. Gazeteci "ailelerimiz" i pek anlamıyor, "Kimin ailesi?" diye soruyor. Nazmiye Hanım da aynı rahatlıkla cevap veriyor: "Hem kocamın, hem de benim; ikimizin de mensup olduğumuz ailelerin. Bizde ayrı gayrı yoktur. Babamla kayınpederim kardeş çocukları olurlar. Kayınvalidemle babam da akrabadır. Kayın validem 'abla' derdi babaanneme. Evlenmeleri de hep aralarında olmuş. Kız kardeşim, Başbakan'ın dayısının oğlunun hanımı olur. Hepimiz geniş bir aileyiz. Vaktiyle aile bağları güzel kurulmuş. Herhangi bir ayrılık bahis konusu değildir aramızda. Para, mal herkesindir".

Gazeteci Hanım özel mülkiyeti savununca da: "Mayıs'ta gül zamanı. Sizi davet edeceğim Isparta'ya. Yerinde bunun böyle olduğunu göreceksiniz" diyor. Söyleşi boyunca özel meselelerinden uzak duran Nazmiye Hanım, aile yaşamını şöyle anlatmıştır:

"İslamköy'de doğdum. İslamköy Isparta'nın bir mahallesi gibidir. Otomobille şehre on-on beş dakika uzaklıktadır. Isparta'da gül bahçelerimiz, İslamköy'de evlerimiz ve arazilerimiz var. Çocukluğum devamlı Isparta ile İslamköy arasında geçti. Başımızı dinlemeye İslamköy'e giderdik. İlkokulu İslamköy'de, enstitüyü Isparta'da bitirdim. Ailemizde yedisinden yetmişine kadar herkes çalışır.

Babam hastalanıncaya kadar şirketin başından ayrılmamıştır. Annem hala şalvarını giyer, bahçelerde çalışanları kontrole gider. İki erkek kardeşimden birisi Isparta'daki işlerle uğraşır, öbürü üniversitede öğrenci. Mevsimine göre yazsa emprime, üstüne pardösü giyerim. Seyahatlerde ve araba kullanırken tayyörü tercih ederim. Kısa kollu esvapla çıkmam sokağa. Kocam Su işleri müdürüyken çıkardım. 1955'ten beri araba kullanırım. Prensip olarak, kocama verilen makam arabasında bir yere gitmezdim. Alışverişlerim, ziyaretlerim için ben de bir arabaya ihtiyaç duydum. Kendi arabamı kendim kullanırım. Bir pazar kocamla beraber gezerken, aramızda üçüncü bir kimsenin bulunmasından da hoşlanmam. "

Resim 119: Araba kullanmayı çok seven Nazmiye Hanım eşi Süleyman Demirel ile birlikte poz vermiştir. (<http://www.trthaber.comfoto-galeriturkiyenin-first-ladyleri6384sayfa-14.html>)

Nazmiye Hanım dış gezilerini de şöyle anlatmıştır: "1954'te eşim Barajlar Dairesi müdürüyken Eisenhower bursu ile Amerika'ya gittik. On dört milletten mühendisler seçtiler. Türkiye'den de eşimi istediler. Daha evvel, 1949'da Etüt Dairesi'nde çalıştığı sıralarda hükümet de kendisini Amerika'ya göndermişti. o zaman yeni evliydik. Yolculuğu kısa süreceği için ben kalmıştım. 1954'te beni de beraberinde aldı. Pek çok yerini dolaştık Amerika'nın. Arkasından kongreler dolayısıyla Fransa'ya, İsviçre'ye, İtalya'ya seyahatler yaptık. 1960'ta İspanya'daki Büyük Baraj Kongresi'ne katıldık. 1963'te babamı tedaviye İngiltere'ye götürdük. Sonra gene gerek Avrupa'ya gerek Amerika'ya defalarca gidip geldik. Daha ziyade teknik bir insanın eşi olarak oradaki teknik gelişmeleri, bütün bunların memleketimde de olmasını dileyerek ilgiyle izledim. Kongrelerde daima kocamın yanında bulundum. Çok çarşı pazar gezmeye imkân bulamadım, fakat gene de her hanım gibi butiklerde esvaplar yaptırdım. Vitrinlerle alakalandım. "

Söyleşi, yayınlanmasının ardından basında geniş yankı bulmuş ve Başbakan'ın mal varlığının ailesi ile ortak olması büyük tepki çekmiştir. Bu olay üzerine Nazmiye Hanım, basına ve gazetecilere sessizliğe bürünmüştür ve kapısını gazetecilere sadece eşi için açmıştır.¹¹⁰

Demirellerin tanıştıkları yıllardan şu şekilde bahsedilmektedir:

"Nazmiye ile Süleyman, kardeş torunları olarak yokluk yıllarının daha bir kenetlediği ortamda birlikte büyümüştür. Babaları Mesut Şener ile Yahya Çavuş zaman içinde birbirlerine kardeşten de yakın olur ve Mesut Şener kızı Nazmiye için kardeşten yakın hısmının küçük oğlu Süleyman'ı uygun görür. Bir tür beşik kertmesi gibidir. Süleyman Demirel liseden mezun olduğu yıl, yaz tatilini geçirmek üzere İslamköy'e gelir. On sekiz yaşındadır, zaten tüm yaz tatillerinde oradadır. Nazmiye Şener'e ilk kez o yaz alıcı gözüyle bakar. Nazmiye, köyün en alımlı, en güzel kızlarındandır. Aralarında pek konuşmazlar, ama genç Süleyman'ın Nazmiye Hanım'a gönül koyduğu, köyde dilden dile dolaşır. Aile büyüklerinin söz kesme önerisini iki genç de sevinçle karşılar.

¹¹⁰ Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006

Yaz sonunda Süleyman Bey Teknik Üniversite'de okumak üzere İstanbul'a yolcu edilir. Genç Nazmiye köy evine kapanıp İstanbul'a mühendis mektebine göndermekle gurur duyduğu sözlüsünün yolunu gözler, çeyizini hazırlar. Köy ilkokulunu bitirdikten sonra bir süre Kız Sanat'a devam etmiştir. El işlerinde beceriklidir. Renk renk ipliklerle örtüler işler. Müstakbel eşiyle ne telefonla görüşebilir ne de mektuplaşabilir. Süleyman öğrenimini sürdürürken sözlüsünden yakın arkadaşı Hasan Vardar dışında kimseye söz etmemiştir. Mezuniyetinin altı ay gecikmesi nedeniyle canı sıkındır. Bu arada verir evlenme kararını ve Nazmiye Şener'e tek cümlede duyurur: "Çeyizin ve hazırlıkların tamamsa en kısa zamanda evlenelim. "Aile büyükleri düğün tarihini kararlaştırırlar: 12 Aralık 1948. İslamköy

„111

Resim 120: Demirel çiftinin evliliklerinin ilk yıllarında çekilen bu fotoğrafta Nazmiye Hanım, halka küpeleri ve şömiziye yakalı gömleği ile poz vermiştir. <http://www.ensonguncelhaber.comresimler2suleyman-demirelin-cocuk-sirri-77876.jpg>

¹¹¹ Aktüel, 1993

Nazmiye Şener, İslamköy'de Pembeli Yol, 14 numaraya gelin gider. Nazmiye Hanım, "Günlerden pazardı, dediği o evlilik gününden bir ay sonra Süleyman Demirel'den ayrı düşer. Demirel iş için İslamköy'den ayrılır 21 yaşındaki gelin kayınpeder Yahya Çavuş ve kayınvalide Ümmühan Hanım'la birlikte İslamköy'de kalır, ama bu süre uzar. Hasretin bitmesi için bir yıl daha gerekecektir devlet genç Demirel'i ABD'ye göndermiştir. Dönüşte kendisine Adana'da görev verilir. Orada Cemal Paşa mahallesinde bir ev kiralanır. Nazmiye Hanım Adana'daki tek göz odayı evliliklerinin gerçek başlangıcı sayar. Adana'dan Ankara'ya, kira evlerinin birinden diğerine taşınılan memuriyet günlerinde evlere çekidüzen verilmesi, gerekli eşyaların alınması hep Nazmiye Hanım'ın üzerindedir. Bu sorumluluk duygusu hiç değişmez. Başbakan Süleyman Demirel'e eşlik ettiği Türkiye Cumhuriyetler gezisinde bile bu evcil sorumluluğunun ayrıntıları görülür: Kendilerine tahsis edilen bölümde, gazetecilerle sohbet öncesi çay kahve istenir. Başbakan geziye katılan gazetecilere dönüp, "Merak etmeyin Nazmiye Hanım tedbirlidir, yanında neskafeğini, çayını getirmiştir," der. Politikanın ihanetlerini, askeri darbeleri, sürgün ve gözaltılarını, dirayetle karşılayan Nazmiye Demirel'in hayatını etkileyen çok üzücü bir olay vardır: Evliliklerinin üç yılı bile dolmadan geçirdiği ateşli ağır hastalığa uygulanan yanlış tedavi sonucu çocukları olamayacaktır. Demirel bu nedenle 1951 yılını, "Hayatımın en üzüntülü günleri. " diye nitelemiştir.

Nazmiye Hanım, burs kazanan eşiyle birlikte gittiği Amerika'da da İslamköy geleneklerini ihmal etmez. Sabahları erkenden kalkılır Nazmiye Hanım mutfakta eşine kendi elleriyle kahvaltı hazırlar, eşinin çok sevdiği hamur işlerini sık sık sofraya koyar, eşini evin kapısından kendisi uğurlar, sonra biraz dinlenir, sofrayı toplar, bulaşıkları yıkar ve akşam yemeğini hazırlamaya koyulur. Ama Amerika, Nazmiye Hanım'ı çok etkiler. "Buradan oraya gidince değil, oradan buraya gelince çok şaşırdım," der. Mesela, orada araba kullanmayı öğrenir. Ankara'ya dönüşlerinde Nazmiye Hanım'ı son derece modern giysiler içinde, Chevrolet marka otomobilin direksiyonunda görenler şaşırır. Artık DSI Genel Müdürlüğüne tayin edilen bürokrat Süleyman Demirel'in eşi sıfatıyla resmi balolarda, gecelerde eşini hiç yalnız bırakmaz.

Her zaman şık ve bakımlıdır, ama yine de göze batmamayı becerir. Birlikteliklerinin ilerleyen yıllarında hayatlarına politika girer. Güniz Sokak'ın 25 numaralı müstakil evinde, sürdürdükleri yaşam, politik hayatlarının abidesi sayılabilir. Üç katlı bu evdeki yaşantı, aynı zamanda Nazmiye Demirel'in kişiliğini de sergiler. Hayatı çoğunlukla evin orta katında geçer. Sabahları yine erken kalkar, eşinin kahvaltısını hazırlar, giyinmesinde ona yardımcı olur. Eşi evden ayrıldıktan sonra evin ihtiyaçlarıyla ilgilenir. Alınacakları aldırır, Demirel'in istediği yemekleri hazırlama ya koyulur. Yakın çevresi yaprak sarma ve hamur işlerinin en iyi yaptığı yemekler olduğunu söyler. " ¹¹²

Resim 121: Nazmiye Hanım, ensesinden yarım topladığı maşalı saçları ve dönemin belirgin moda akımlarından geniş yakalı ceketini ile görülmektedir. Elit hanımlar tarafından sıklıkla tercih edilen dönemin tipik özelliklerinden olan geniş yakalı ve geniş omuzlu döpiyes takımlar gömlek rahatlığı verirken aynı zamanda resmi bir görünüm vermektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

¹¹² Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri, İnkilap Yayınevi, 2006, s.227, 228

Nazmiye Hanım'ı tanıyan hemen herkesin üzerinde birleştigi görüş, eşinin en iyi arkadaşı, güvenilir, sağlam karakterli bir kadın olduğu, çocuklar olmamasına rağmen mükemmel bir aile düzeni kurdukları ve Demirel'in çevresine her zaman "Ben anahtar taşıyım ama kullanmam, çünkü onun istediği saatte evde olurum" dediğidir.

Resim 122: Demirel çiftinin yaptığı bir yurtdışı seyahati dönüşü havaalanında çekilen bu fotoğrafta Nazmiye Hanım, erkek yaka, yarım kol döpiyesi, cat-eyes güneş gözlükleri ve çantasıyla poz vermiştir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Demireller çok genç yaştan itibaren siyasi bir çerçeve de yaşamak zorunda kaldıkları için evlerine ve geleneklerine bağlı yaşamışlardır. Evdeki sıcaklığının ve rahatlığının aksine Nazmiye Hanım protokolde serinkanlı ve heyecansız bir profil çizmiştir. Bu konuda görüşlerini bildiren Prof Dr. Nur Vergin, 50 yıldır toplumsal rolünü kimseyi kırmadan yapmış olmasının bile Nazmiye Hanım'ın ne kadar zeki olduğunu bir kanıt olduğunu söylemiştir.

Dışarıya çıkmayı pek sevmeyen, evinin korunaklığına sığınan Nazmiye Hanımın kuaförü de ihtiyaç duyulduğunda evine gelmiştir. Nazmiye Hanım evine olan bağlılığından dolayı Demirel Cumhurbaşkanı olunca "Çankaya'ya taşınmamız şart mı, işleri buradan idare edemez misin?" diye sormuştur. Ancak "Bu benim irademin dışında" cevabını alınca bavullarını toplamış ve Çankaya'ya taşınmıştır.²³⁰ Son derece isteksizce gittiği Çankaya'da geçirdiği yılların onun en keyifsiz dönemi olduğunu söylenebilir, köşkte çok az değişiklik yapmış olması da bu sahiplenmemenin göstergesi gibidir.

Resim 123: Nazmiye Hanım erkek yaka koyu renkli döpiyesi ile poz vermiştir.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 124: Kolları ve yakası kürk ile kaplanmış baskılı mantosu ile poz veren Nazmiye Hanım, inci kolyesi, şapkası, çantası ve yelpazesi ile son derece şık görünmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Demirellere olan yakınlığı ile bilinen Gazeteci Yavuz Donat Demireller ile olan anılarından şu şekilde bahsetmektedir: "Helikoptere ya da otobüse dönen Süleyman Bey'in ilk işi Nazmiye Hanımı aramaktır. 'Nazmiye, kalabalık muhteşemdi' diye başlar anlatmaya, niyeti açıktır, karısından bir aferin koparmak! Nazmiye Hanım'ın notu pek kıttır, öyle kolay kolay pekiyi demez. Demirel'in en önemli eleştirmeni hep o olmuştur. Eğer eşi yanında değilse, geceyi Ankara dışında geçirmez. Onu yalnız bırakmak istemez.

Bir seyahat dönüşü uçak inişe geçmiştir, Cumhurbaşkanı'nın etraf her zamanki gibi gazetecilerle, işadamları ile çevrilidir. Nazmiye Hanım çevresi ile sohbet eden eşinin iniş anonsunu duymadığını anlar ve dönüp "Kemerini bağla" der. Süleyman Bey 'Ben esas sana bağlandım' diye cevap verince, hanımefendi'nin pek hoşuna gider. "

Resim 125: Nazmiye Hanım payetli şifon elbisesinin omuzlarına aldığı kürkü ve çok sevdiği inci küpeleriyle eşine eşlik etmektedir. (<http://listelist.comfirst-lady>)

Nazmiye Hanım'ın erkek kardeşi Ali Bey ablası ile ilgili görüşlerini şu şekilde beyan etmiştir:

"Esprili, ince ve zekidir. Rolünü, huzur vermeyi, kocasının gözünü arkada bırakmamayı son derece başarıyla yerine getirdiğine inanıyorum. Ailemizde herkesin kendi işi vardı. Benimki okumak, onunki eşinin aklı evde kalmayacak şekilde evi idare etmektir. Ablamın işi hükümeti idare etmek değildi. O yüzden pasif olduğu yönündeki eleştirilere katılmıyorum, onun işi huzur vermektir ve bir kere bile huzursuzluk çıkarmadı. Ben annemin evinden çok onlarda yaşadım. Ve insanın işini iyi yapınca huzurun yakalanabildiğini de bir tek onlarda gördüm. Niye yalan söyleyeyim, onlardan başka kimsede böyle bir huzur ortamı görmedim. Meselelerle hiç mi ilgilenmez? Tabii ki ilgilenir, ama ilgi telkin tarzında, müdahale tarzında ya da anlatım tarzında olabilir, o anlatandır ve genellikle 'diyorlar' diye anlatır. Zaman zaman hata yapıldığını düşündüğünde de "Şu hatalar işleniyor" diye telkinde bulunur. Ama hiçbir zaman memur tayini işlerine karışmaz. Eniştemin ve bizim ailelerimizin maddi olarak birbirinden çok farklı olduğu doğru değil. Onlar paylaşımı bir önceki kuşakta yaptıkları için mal azalmış. Şöyle bir durum var: Bizim ailenin erkeklerinin beşi birden Sarıkamış'tan, Çanakkale'den dönmemiş. Süvarilermiş ve üç cepheye birden katılmışlar. Biz çok kayıp verdik o yüzden bizim ailede kadınlar tek başlarına ayakta durmayı bilir.

Ablam ile eniştem nasıl mı evlendi? Yakıştırma usulü ile oldu. Evliliklerinin neredeyse ilk yıllarından beri ablam protokolün içinde oldu. Onun protokol görevlerini çok iyi yaptığını düşünürüm. Yabancı misyonla da her zaman ilgilenmiştir. Onları genellikle dışarıda ağırlardı, yakın bildiklerini ise evde. Önceleri Buğday Sokak'taki evlerinde, sonra Güniz Sokak'ta. Nazmiye Demirel'in en sevdiği şeylerden biri araba kullanmaktır, ama başbakanlıktan sonra yeni bir hayat seçti. Sinema, tiyatroya gitmekten, araba kullanmaktan vazgeçti. Bir eş olarak hep eniştemin arkasında oldu, onu hiçbir zaman yalnız bırakmadı.

Yaşamı nasıl mı geçer? Sabah namazını kılar, çayını kendisi demler, evde yatılı yardımcı istemez. Kahvaltı saatinde, Demirel gelene kadar gazeteleri okur. Kahvaltıya hiçbir zaman pijama ile oturmazlar. Demirel'i yolcu ettikten sonra bir buçuk saat kadar günlük gazeteleri, haftalık dergileri okur.

Sonra öğlen hazırlıklarına başlar, yemeklerin başını ve sonunu denetler, arada bulunmaz. Demirel öğlen yemeğine eve gelir, yemekten sonra da bir saat uyur, Ablam öğleden sonra misafir kabul eder, arada mutlaka telefon görüşmelerini yapar. Evini çok sever. Ev onun için aynı zamanda bir kaçıdır. Yapamayacağı şeylerin istenmesinden korktuğu için sokağa çıkmayı pek sevmez. O çok zekidir, daha randevu talebinden ne isteneceğini anlar. Başladığınız cümleden ruh halinizi çözer. Biz korkuları olmayan bir aileyiz, en büyük zenginliğimiz budur Ablam dönem dönem eleştirilmiştir, oysa çok seçicidir ama seçiciliği gönül sıcaklığındandır, malzemede değil "demiştir.

Resim 126: Demirel çifti üçüncü Cumhurbaşkanı Celal Bayar ile birlikte poz vermişlerdir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Resim 127: Demirel çifti bir kabul sırasında ve Nazmiye Hanım tercih ettiği desenli kürkü ile konuklarıyla ilgilenirken görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

Süleyman Demirel eşi Nazmiye Hanım'ı şu şekilde anlatmıştır:

"Kuzeniz biz, benden 4-5 yaş küçüktür Nazmiye. Bir dedede buluşuyoruz. Kız kardeşi dayımın oğlu ile evli, yeğenim onun kardeşi ile evli. Aynı yerde doğduk, büyüdük. Nazmiye 9 yaşında yetim kaldı. Kocaman evleri, bağ bahçeleri annesi tek başına ayakta tuttu. Zengin derler ama Anadolu'nun zenginliği Hac'ca gidip zenci getirmekle ölçülürdü o zamanlar. Onlar da varlıklı bir aileydi. Savaşlar erkek tayfasını kırmış geçirmiş. Rahmetli babası da annesiyle akrabaydı. Annesi yürekli, enteresan bir kadındı. 90 yaşına kadar yaşadı. Birbirine çok düşkün, saygılı bir ailedir. Ailede erkeklerin ölmüş olması bağlılığı ve metaneti artırmış. Anadolu'nun kahrını çekmiş kadınlardır onlar. Nazmiye ile 54 senedir evliyiz, birçok hadiselerle karşılaştık. Ben çabuk başarılı oldum. 30 yaşında genel müdürdüm. Başında bulunduğum teşkilatlardan dolayı Nazmiye birçok yaşlı insan ile muhatap oldu ama onlarla çok iyi anlaştı, herkesi çok sevdi. 1951'de Adana'ya gittik.

Bir süre otelde kaldık, sonra küçük bir eve yerleştik. Nazmiye kısa sürede ev sahibinin kızları ile kardeş gibi oldu. Hala da görüşürler. Hayatı her yerde güzelleştirir. 1954'te bir yıl Amerika'da kaldık. San Francisco'da, New York'ta dil bilmediği halde kendi kendine gezer, dolaşırdı, şartlara hemen uymuştu. Sabahlar güne gazete okuyarak başlar, aklına yatma yanlar sorar, soruşturur. Ben hep 'Evden sağlam çıkarsak, gerisi kolay' derim. Gönlü çok iyidir, çok merhametlidir. Eşimin en sevdiğim bir diğer özelliği de hep doğal kalmış olmasıdır. Başbakanlık da Cumhurbaşkanlığı da bizi doğallığımızdan koparamamıştır. Bunun dışında çalışkan ve yürekli olduğunu söyleyebilirim. Konuklarını çok iyi ağırlar, yakından ilgilenir. Yabancı konuklar içinde Barbara Bush ve Hillary Clinton ile çok iyi dost oldu. Yeltsin'in hanımını da çok sevdi. Hillary Clinton gerçekten çok sempatikti. "

Resim 128: Süleyman Demirel'in bir basın toplantısı sonrası çekilen bu fotoğrafta eşine eşlik eden Nazmiye Hanım, açık renkli, erkek yaka döpiyesi, inci takımı aksesuarları, eldivenleri, gözlüğü ve başına taktığı bandanası ile içinde bulunduğu dönemin (80li yılların sonu 90lı yılların başı) birçok moda unsurunu çok şık bir şekilde kombinlemiştir. (<http://www.trthaber.comfoto-galeriturkiyenin-first-ladyleri6384sayfa-14.htm>)

Resim 129: Nazmiye Hanım yakın dostlarıyla birlikte poz verirken, hanımefendilerin giyim tarzlarının birbirine olan benzerlikleri dikkat çekmektedir. Çoğunlukla etek-cekete takımdan oluşan döpiyesler zamanla pantolon-cekete olarak tercih edilmeye başlanmıştır. Nazmiye Hanım ise tercihini etek-cekete takımdan yana kullanmış, ‘V’ yaka bir bluz ve gerdanlığı ile kombinini tamamlamıştır.

(Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

90'lı yıllarda savaş, işsizlik, küreselleşme, medya ve teknolojinin gelişimi toplumları etkilemiş, kumaş teknolojisinin gelişimi, yeni moda akımlarının doğmasına neden olmuştur. 90'larda modada var olan stillerin farklı biçimleri geliştirilmiştir.

Geçmiş; bir sürü marka, tarz ve model karşı-karşıya, yan yana kullanılmıştır. Uzun ya da kısa, kloş veya daracık giysiler buna örnektir. 'Feminen' diye kabul görmüş bir kumaştan yapılmış erkek ceket, lüks parlak malzemeden yapılmış bir spor ayakkabı, artık hiçbir malzeme tek bir cinse özel değildir.

1990'lara girildiğinde 80'li yılların çok renkliliği azalmaya başlamıştır. Sade ve vücudu kavrayan formlar 90'lara damgasını vurmuştur. Bu modanın öncülerinden biri Prada'dır. Büyük bedenler ya da çekmiş, daraltılmış görünüm, ters çevrilmiş gibi dikilmiş, gelişigüzel bitirilmiş etek boyları görülmektedir.¹¹³

Bu yıllarda ortaya çıkan Körfez Savaşı ile birlikte moda olan kamuflaj desenli giysiler aynı şekilde 11 Eylül 2001 yılında Amerika'ya düzenlenen saldırı sonrasında moda olmuştur. Yeşil, kahverengi, bej ve haki renklerdeki giysiler asker botları ve kemerleriyle tamamlanmıştır. Kamuflaj desenli giysilerin altına "kargo" ismi verilen bol cepli ve bol kesimli pantolonlar giyilmiştir.

1991-1992 yıllarında stretch pantolonlar ve tayt eşofmanlar moda olmuştur. 1940'lar, 50'ler, 60'lar, 70'ler ve 80'lerden gelip günümüzü etkisi altına alan vintage kıyafetler, ünlü modacıların ilham kaynağı oldu. 2000'lerin başında vintage mağazaları yükselişe geçti ve Jackie Kennedy tarzı elbiseler, işlemeli hırkalar, disko tarzı renkli tişörtler, lâteks taytlar en çok satılan parçalar oldu.

2000'li yılların başında popüler olan hip hop şarkılar modayı etkilemiştir. Bol Jean'lar, eşofmanlar, kapüşonlu sweatshirt'ler, sneaker'lar, bol Jean ceketler, büyük zincirler ve bandanalar moda olmuştur.

¹¹³ Cumhuriyet Modaları, 1992: 87

Vintage giysiler moda tasarımcılarının ilham kaynağı haline gelmiştir. Bu yılların başında 80'lerin romantik çizgileriyle 90'ların salaş rock havası bir arada kullanılmıştır. Gençlerin gardırobunu spor şortlar, atletik bluzlar, düşük bel ve İspanyol paça jeanler oluşturmuştur. 2000 yılının sonlarında ekose desenler erkekler tarafından çok kullanılmıştır. Taşlanmış dar kesim jean'ler ekose gömlekle kombinlenmiştir.¹¹⁴

Resim 130: First Lady olduğu 1993-2000 dönemleri arasında popüler moda kültürü olan sade ve vücudu kavrayan formlardan ziyade daha klasik görüntü yaratan tayyör takımları tercih eden Nazmiye Hanım, ökçeli sivri burun ayakkabıları ve sade takılarıyla bir açılış konuşmasında görülmektedir. (Ayça Atikoğlu, Cumhurbaşkanı Eşleri)

¹¹⁴ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Eşinin başbakanlığı ve Cumhurbaşkanlığı dönemlerinde, yurtiçi ve yurt dışı davetlerde, açılışlarda, resepsiyonlarda her daim eşini yalnız bırakmayarak eşlik eden Nazmiye Hanım, etek-ceket döpiyes takımlarını sıklıkla tercih etmiştir. 90'lı yılların vintage etkisinden ziyade etek-ceket takımları, sade ama şık takılarıyla tamamladığı kombinlerinde kendisi ile özdeşleşen kırmızı rujunu eksik etmemiştir.

Resim 131: Demirel çifti konuklarına eşlik ederken çekilen bu fotoğrafta Nazmiye Hanım, payetli ceket, uzun siyah eteği, ökçeli ayakkabıları ve kırmızı mendili ile görülmektedir. (<http://www.ensonhaber.comgalerinazmiye-demirelin-cok-ozel-fotograflari>)

Resim 132: Siyah renkli etek-cekete beyaz gömlekle ve yakasına taktığı broş ile tamamlayan Nazmiye Hanım eşinin kolunda poz verirken onuncu First Lady Semra Hanım yine aynı resmi görünümündedir. Aynı giyim tarzına sahip iki First Lady arasındaki fark ise Nazmiye Hanım'ın geniş yakalı gömleği ve etek boyunun uzunluğudur. (<http://www.ensonhaber.comgalerinazmiye-demirelin-cok-ozel-fotografleri3>)

Resim 133: Davet ve resepsiyonlarda genellikle koyu renkli ya da düz kumaşlardan dikilen ikili takım döpiyesler ya da üçlü takım tayyörler tercih eden Nazmiye Hanım çiçek baskılı kumaştan dikilen ceket ve vazgeçilmez aksesuarlarından olan inci kolyesi ve küpeleri ve ceket ile uyumlu tonlardaki ruju ile poz vermiştir. (http://www.belge.com.tr/haber-65955-6-turkiyenin_first_ladyleri.html)

Süleyman Demirel “Bir elmanın iki yarısıydık” dediği eşi Nazmiye Demirel’i Alzheimer hastalığı nedeniyle kaldırıldığı hastanede bir gün olsun yalnız bırakmamıştır. Evine her girişinde söylediği cümleyi, o duymuyor olsa da tekrar etti: “Nazmiye ben geldim...” Eşinin durumu ağırlaşp doktorların, “Sayın Cumhurbaşkanım gelmeseniz de olur, artık sizi tanımıyor” cümlesine verdiği yanıt herkesi duygulandırmıştır: “Ben onu tanıyorum ya...”

Nazmiye Demirel, Çankaya Köşkünden ayrıldıktan sonra 2005'te rahatsızlanmış ve Alzheimer hastalığına yakalanmıştır. Alzheimer rahatsızlığıyla mücadele eden Demirel, 27 Mayıs 2013'te vefat etmiştir. Cenazesi, memleketi Isparta'nın Atabey İlçesi'ne bağlı İslamköy Beldesi'nde toprağa verilmiştir.¹¹⁵

¹¹⁵ <http://www.topragizbiz.com/showthread.php/2711-turkiye-nin-first-lady-leri-cumhurbaskani-esleri>

12. AHMET NECDET SEZER VE SEMRA SEZER

Semra Sezer: (1944 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin onuncu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in eşidir. 16 Mayıs 2000 – 28 Ağustos 2007 yılları arasında görev yapan kocasının yanında Çankaya Köşkü'nde yer almıştır.

12.1. Ahmet Necdet Sezer Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 16 Mayıs 2000 - 28 Ağustos 2007

1941'de Afyon'da doğdu. 1958 yılında Afyon Lisesi'ni, 1962'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Aynı yıl Ankara'da hâkim adayı olarak göreve başladı. Askerliğini Kara Harp Okulu'nda yedek subay olarak yaptı. Sezer, sırasıyla Dicle ve Yerköy Hâkimlikleri ile Yargıtay Tetkik Hâkimliği görevlerinde bulundu. Medeni Hukuk alanında 1977-1978'de Ankara Hukuk Fakültesi'nde yüksek lisans öğrenimi yaptı.

1983'te Yargıtay üyeliğine seçildi. Yargıtay 2. Hukuk Dairesi Üyesi iken Yargıtay Genel Kurulu'nca belirlenen üç aday arasından cumhurbaşkanı tarafından 1988'de Anayasa Mahkemesi asıl üyeliğine atandı. Sezer, Anayasa Mahkemesi Kurulu'nca da 6 Ocak 1998'de Anayasa Mahkemesi Başkanlığı'na seçildi.

5 Mayıs 2000'de Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin onuncu cumhurbaşkanı olarak seçildi. 16 Mayıs 2000'de başladığı görevini 28 Ağustos 2007 tarihinde tamamladı. 1964 yılında Semra Hanım'la evlenen Ahmet Necdet Sezer üç çocuk babasıdır.¹¹⁶

¹¹⁶ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/ahmet_necdet_sezer/

Resim 134: Türkiye Cumhuriyeti'nin Onuncu Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer

(http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/ahmet_necdet_sezer/)

12.2. Semra Sezer Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Semra (Kürümoğlu) Sezer, 17 Ağustos 1944 yılında Van'da doğmuştur. Bankacı bir babanın kızıdır. Türkiye Cumhuriyeti ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü ile akrabadır. Akrabalıkları Kürümoğulları aşiretine dayanmaktadır. Bu aşiret, Anadolu'ya 700 yıl kadar önce Horasan'dan gelmiştir. Önce Hakkâri'nin Tiyar Vadisi'ndeki Erdel köyüne yerleşmişlerdir. Erdel'e bitişik Kürüm köyü, ailelerine ad vermiş ve Kürümoğulları diye anılmışlardır. Yıllar yılı İpek Yolu'nda ticaretle uğraşmış daha sonra Bitlis'e yerleşmişlerdir.

Rus harbinde Bitlis işgal edilince Kürümoğulları Van'a ve Diyarbakır'a göç etmişlerdir. I. Dünya Savaşı'ndan sonra dağılma süreci hızlanmış ve dağılma sırasında ailenin bir kolu İzmir'e yerleşmiş; o koldan İsmet (İnönü) doğmuştur. Diğer bir kol ise Erciş'i mekân tutmuş ve bu koldan Kemal Bey Erciş'te doğmuştur. Avukat olup Ankara'ya yerleşmiş ve kızı Semra Kürümoğlu, Ankara Yenimahalle'de dünyaya gelmiştir.¹¹⁷ 1961 yılında Yenimahalle Kız Lisesi'ni bitirmiş ardından Ankara Hukuk Fakültesine devam etmiştir.¹¹⁸

Resim 135: Semra Kürümoğlu'na ait çocukluk fotoğrafıdır.

(<http://arsiv.sabah.com.tr/2000/05/19p10.html>)

¹¹⁷ <http://www.milliyet.com.tr/2007/04/15/yazar/dundar.html>

¹¹⁸ http://www.cankaya.gov.tr/tr_flash/semra.htm

1941 yılında Afyon'da doğan Ahmet Necdet Sezer ile Ankara Hukuk Fakültesi'nde öğrenci iken tanışmıştır. Abdullah Muradoğlu, "Köşk'teki Hâkim" kitabında (Anka, 2001) ikisini Sebahattin Genelioğlu'nun tanıştırdığını söylemiştir. Genelioğlu, Sezer'in Afyon Lisesi'nden yakın arkadaşıdır. O yıllarda Emlak Kredi Bankası'nda çalışmaktadır. Semra Hanım'ın babası Kemal Kürümoğlu ise aynı bankanın personel müdürüdür. Üstelik o da Ankara Hukuk mezunudur.

Semra Hanım Hukuk fakültesinde öğrenci iken ikinci sınıfta okuldan ayrılmış, öğretmen olmaya karar vermiş ve Atatürk İlk Öğretmen Okulu'nu bitirmiştir. Ahmet Necdet Sezer'le Semra Kürümoğlu 1964'te evlenmişlerdir. Semra Hanım 20 yaşında gelin olmuş ve eşinin tayin olduğu Dicle'ye gitmiştir.¹¹⁹

Sezerlerin ilk çocukları burada doğmuştur. Sezer ailesinin ilk çocukları Zeynep 1966 yılında Dicle'de doğmuştur. Sezer ailesi daha sonra, Yozgat'ın Yerköy ilçesine tayin olmuştur. Semra Hanım ikinci doğumunu da burada yapmış ve ikiz çocukları, Ebru ve Levent dünyaya gelmiştir. Semra Hanım ve Ahmet Bey, 1975 yılından itibaren çocuklarını Ankara'da yetiştirmişlerdir.¹²⁰

Resim 136: Semra ve Ahmet Necdet Sezer'in gençlik yıllarında kızları Zeynep ile çekilen bu fotoğrafta Semra Hanım yakasız ve kolsuz elbisesi ile Ahmet Bey ise takım elbisesi ile poz vermişlerdir. (http://arsiv.sabah.com.tr/2007/03/27/res_gun135-2-20070327.html)

¹¹⁹ <http://www.milliyet.com.tr/2007/04/15/yazar/dundar.html>

¹²⁰ <http://arsiv.ntv.com.tr/news/6395.asp>

Semra Sezer eşinin peşinden Dicle'ye gitmiş ama eğitimini ihmal etmemiştir. Orada fark derslerini vererek öğretmen olmaya hak kazanmıştır. Dicle'de başlayan öğretmenlik hayatı tam 33 sene sürmüştür. Kariyerinin sonunda 1995'te Çankaya İlköğretim Okulu'nda öğretmenlik yapıyorken emeklilik hakkı kazanmıştır. Ama o yıl bir hak verildi ve kendi durumundakilere üniversite mezuniyet şansı doğmuştur.

Semra Sezer bu haktan yararlanarak Hacettepe Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği Bölümü'ne kaydolmuştur. Eşi Anayasa Mahkemesi üyesiydi. Ama Semra Hanım bu durumdan sınıf arkadaşlarına hiç söz etmemiştir. 1996 yazında üç ay daha eğitim aldı ve o yılın sonbaharında mezun olmuştur. Mezuniyet notları ise; İlk dönem 4 üzerinden 3.58, ikinci dönem 3.73, üçüncü dönem 3.61 ve son dönem 3.68'di.

Semra Sezer'in okula gittiği ilk günü sıra arkadaşı Elmas Demir şöyle anlatmıştır:

"Spor ayakkabı, kot pantolon giymişiz, tam bir öğrenci havasında gittik sınıfa; heyecanla hocayı bekliyoruz, fakat gelmiyor. Bir ara koridora çıktım. Baktım, gözünde gözlüğü ile tam profesör edasında bir hanımefendi geliyor. Sevinçle sınıfa döndüm, 'Arkadaşlar hocamız geliyor, lütfen oturalım' dedim. Meğer Semra Sezer'miş. Teneffüs aralarında derslerden konuşurduk. Ders dışında nadiren, akşama ne pişireceğimizden söz eder, zaman zaman da birbirlerimize yemek tarifleri verirdik."

Hacettepe Üniv. Sınıf Öğretmenliği Bölümü'nde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olan Mahir Kalfa, "öğrencisi Semra Sezer"i şöyle anlatmıştır: 'Gözü ve kulağı sürekli hocadaydı. En ufak bir bilgiyi kaçırmamak için gayret sarf ettiğini görürdüm derslerde. Siz emekliliğinizi almış yaşıtasınız. Bu tamamlama programının size kazandıracağı fazla bir şey yok' dediğimde şöyle demişti:

'Bu derslere bilimde ne gibi ilerlemeler olduğunu merak ettiğim için katılıyorum. Bu alanda son dönemlerimi yaşasam da öğrencilerime ne gibi katkılarda bulunabilirim endişesini taşıyorum.'¹²¹

1996 yılında Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünde lisans öğrenimini tamamlayan Semra Hanım 28 Ocak 2000 gününde emekli olmuştur.¹²²

1996'da mezun olduktan sonra Çankaya İlköğretim Okulu'nda dört yıl daha öğretmenlik yapmıştır. Branşı sınıf öğretmenliği idi. O süre içinde Ahmet Necdet Sezer de Anayasa Mahkemesi Başkanı olmuştur. Şubat 2000'de eşi by-pass ameliyatı olunca emekliliğini istemiştir. Okul yönetimi, başarılı hizmetlerinden ötürü kendisine 1 maaş ikramiye vermiştir. 1/4 kadro derecesiyle 56 yaşında emekli olmuştur. Rahat bir emeklilik hayatı düşlerken iki ay sonra, eşinin cumhurbaşkanı adayı olduğunu televizyondan öğrenmiştir. Bu duruma Semra Hanım kadar Sınıf Öğretmenliği Bölümü'ndeki sınıf arkadaşları ve öğretmenleri de çok şaşırılmıştır. Sınıflarındaki 53 yaşındaki başarılı öğrenci Semra Sezer, Türkiye'nin "First Lady"si olmuştur.

2000 yılında emekli olana dek ilkokul öğretmenliği yapmıştır. Az konuşmasıyla tanınan Semra Sezer eşinin yaşam tarzına uyum sağlamış bir kadındır. Eşiyle tiyatroya, konsere gitmiş, alışverişe çıkmıştır. Daima tutumlu olmuştur. Cumhurbaşkanı olan eşi makam aracını kırmızı ışıktaki durdururken Semra Hanım, hastanede muayene kuyruğuna girmiştir. İçki ve sigara kullanmamıştır. Beyazlaşan saçlarını boyatmamıştır. Takı takmayan ve oje sürmeyen Semra Hanım sadeliğiyle özdeşleşen bir First Lady olarak hafızalara kazınmıştır.¹²³

¹²¹ <http://www.milliyet.com.tr/2007/04/15/yazar/dundar.html>

¹²² http://www.cankaya.gov.tr/tr_flash/semra.htm

¹²³ http://arsiv.sabah.com.tr/ozel/cankaya3586/dosya_3596.html

Resim 137: Semra Hanım siyah diz altı eteği, şömiziye yaka beyaz gömleği, erkek yaka gri ceket, boyatmadığı ve arkaya doğru sade bir biçimde taradığı saçları ve alyansının yanında tercih ettiği tek aksesuarı olan saati ile oldukça sade görünmektedir. (<http://arsiv.ntv.com.tr/news/5264.jpg>)

Resim 138: Sezer Ailesi
bir arada: Semra ve
Ahmet Necdet Sezer,
oğulları Levent Sezer,
büyük kızları Zeynep-
Mustafa Kemal
Kısacıkıoğlu, küçük
kızları Ebru-Hakan
Akbatır.

(<http://arsiv.ntv.com.tr/news/5268.jpg>)

Semra Sezer, Çankaya Köşkü'ndeki evine geçene kadar, konuklarına kendisi çay-kahve hazırlamıştır. Eşi Ahmet Necdet Sezer Cumhurbaşkanı seçildikten sonra bile konuklarına elleriyle ikramda bulunduğu söylenmiştir.¹²⁴

Resim 139: Askeri bir tören sırasında çekilen bu fotoğrafta Semra Hanım lila ve haki yeşil tonlarındaki iki parçadan oluşan etek-cekete döpiyes takım ve siyah topuklu ayakkabı tercih etmiştir. Aksesuar kullanmayan Semra Hanım saçlarını doğal haliyle kullanmayı tercih etmiştir.

(<http://www.trthaber.com/foto-galeri/turkiyenin-first-ladyleri6384/sayfa-16.html>)

¹²⁴ http://www.belge.com.tr/haber-65955-6-turkiyenin_first_ladyleri.html

2001'in başında, düşük belli jean ve 80'lerden esinlenerek tasarlanan göbeği açıkta bırakan bluzlar bir arada kullanılmıştır. 2002'de klasik Burberry desenleri yeniden keşfedilmiş ve gençler arasında moda haline gelmiştir.

2002'nin sonlarında ise tunik tarzı işlemeli bluzlar moda olmuştur. 21. yüzyılda başlayan "etnik trend" 2002 yılına gelindiğinde tasarlanan giysilerde belirgin olarak ortaya çıkmıştır. Baharat renklerinde, etnik desenli şifon, keten, müslin gibi kumaşlar bunun yanı sıra ince deri süet ve dantel kumaşlar giysilerde yaygın olarak kullanılmıştır. Drapeler, volanlar, büzgüler ve fırfırlarla süslü bluzlar, bol kesimli pantolonlar ve kloş eteklerle tamamlanmıştır.¹²⁵

70'lerin özgürlüğünün simgesi olan Mary Quant tarzı "flower power" akımı 2002 yılında moda olan bir başka akım olmuştur. Büyük çiçek desenli kumaşlardan yapılan uzun ya da çok kısa elbiseler ve bluzlarda bu akım görülmektedir.¹²⁶

60'lı yılların izlerini taşıyan mini etekler, elbiseler, renkli mus ve file çoraplar ile canlı renkler 2003-2004 yılı modasının belirgin özellikleridir. Bu yıllara kadar var olan maskülen çizginin yerini feminen çizgiler almıştır.¹²⁷

2003 yılı sonlarına gelindiğinde "Uzak Doğu" akımı modayı etkilemiş, hâkim yakalı, Uzak Doğu desenleriyle bezenmiş kumaşlardan yapılan bluz, gömlek ve elbiseler moda olmuştur.

2004 yılında pek çok akım bir arada kullanılmaya başlamıştır. Moda tasarımcılarının bir kısmı parlak renklerde, karmaşık desenli kumaşlardan yapılmış giysiler tasarlarken bir kısmı da pastel renklerde ve sade çizgilerde giysiler tasarlamışlardır.

2005 yılında kapri pantolonlar moda olmuştur. 1980'lerin sembolü tayt, 2007'de tekrar popüler olmuş ve uzun tunikler, gömlekler ve baby-doll elbiselerle kombinlenmiştir.

¹²⁵ Elle Dergisi, 2002

¹²⁶ Elle Dergisi, 2002: 22

¹²⁷ www.tempodergisi.com.tr

80'lerden esinlenilen taytlar 2008'de deri, lâteks, parlak modern kumaşlarla yeniden yorumlanmıştır. Bu dönemde maksiler, bol tunikler, tek omuz elbiseler, asimetrik kesimler moda olmuştur.¹²⁸

Modaevlerini tercih etmeyen emekli öğretmen Semra Sezer'in kıyafetleri Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğretmen ve öğrencilerinin ellerinden çıkmıştır. Mütevazı tavırları, sade giyimiyle dikkat çeken Türkiye'nin First Lady'si Semra Sezer, kıyafetlerini Olgunlaşma Enstitüsü'ne diktirmiştir. Semra Hanım'ın, Çankaya Köşkü'ne çıktığı günden itibaren birçok kıyafeti Olgunlaşma Enstitüsü'nün öğretmen ve öğrencilerinin ellerinden çıkmıştır. Kumaşını kendi seçen Semra Hanım, öğretmenlerle modeli belirlemiş, özelliğine göre 2 ya da 3 kez okula giderek prova yapmıştır. Sezer'in provasını da okuldaki giyim öğretmenleri yapmıştır.

Resim 140: Semra Sezer'in eşiyle birlikte gittikleri Hollanda'da, onurlarına verilen akşam yemeğinde giydiği Türk motifi işlemeli siyah tuvaleti Olgunlaşma Enstitüsü tarafından dikilmiştir. Bu işlemeli tuvalet Hollanda Kraliçesi'nin de büyük beğenisini toplamıştır. (<http://arsiv.sabah.com.tr/2001/07/12/g03.html>)

¹²⁸ <http://fashionwithsisters.blogspot.com>

Semra Sezer, yakınları tarafından “Biraz Nazmiye Hanım, biraz Rahşan Hanım” diye tanımlanmıştır. Emekli ilkokul öğretmeni Semra Sezer, perde arkasında kalmaya özen göstermesi, ev işleriyle ilgisi ve mutfak becerisiyle Nazmiye Hanım'ı, kültürü, giyim ve saç tarzıyla ise Rahşan Hanım'ı çağrıştırmıştır.

Semra Hanım da, eşine cumhurbaşkanlığı yolunu açan Başbakan Bülent Ecevit'in eşi Rahşan Hanım gibi saçını boyamamış, gri ve siyah tonların hakim olduğu sade tayyörler tercih etmiştir. Moda ne olursa olsun bu tarzını değiştirmemiştir.

Resim 141: Ahmet Necdet-Semra Sezer çifti bir uçak kazasında ölen Polonya Cumhuriyeti Başkanı ve eşini karşılarırken çekilen bu fotoğrafta Semra Hanım siyah renkli oversize (Bedensiz) bir manto ve siyah topuklu ayakkabılar tercih etmiştir. (<https://i.bilgi-bilgi.com/i/o/kac/1414660151.293.jpg>)

Resim 142: Ahmet Necdet-Semra Sezer çifti Suriye Devlet Başkanı Esad ve eşi ile poz verirken Semra Hanım koyu yeşil etek-cekete döpiyes takım tercih etmiştir. (http://img.mynet.com/ha3e/esadlar_sezerler.jpg)

Çankaya'ya taşınmadan önce yakın çevresine, “Ben first lady olmam, emekli öğretmenim, eski sade yaşamıma devam ederim” demiştir. Yakın çevresinin, ‘okumayı seven, son derece kültürlü, her konuda fikri olan bir insan’ diye tanımladığı Semra Sezer, eşinin Anayasa Mahkemesi üyeliği ve başkanlığı dönemlerindeki sosyal etkinlikler ve geziler sırasında, ‘uyumlu, sakin ve ölçülü’ davranışlarıyla tanınmıştır.¹²⁹

¹²⁹ <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=-150740>

Resim 143: Amerika Başkanının eşi Laura Bush ve Cumhurbaşkanı eşi Semra Sezer Ankara'da düzenlenen bir tören sırasında bayrak delegasyonunu selamlarken, Semra Hanım, krem rengi diz altı elbise, kahverengi, tek düğmeli şal yaka ceket ve aynı tonlarda topuklu ayakkabı tercih etmiştir.

(http://photos.state.gov/libraries/ankara/17565/dostlar_arasinda_foto_serigisi_galeri3/first20lady.jpg)

Semra ve Ahmet Necdet Sezer'in büyük kızları Zeynep Eximbank'ta çalışmakta ve kendisi gibi bir bankacı olan Mustafa Kemal Kısacıkoglu ile evlidir. Küçük kızları Ebru da Eximbank'ta çalışıyor ve o da Başkent Üniversitesi'nde öğretim üyesi olan Hakan Akbatur'la evlidir. Oğulları Levent Sezer de bankacı ve İstanbul'da yaşamaktadır.¹³⁰

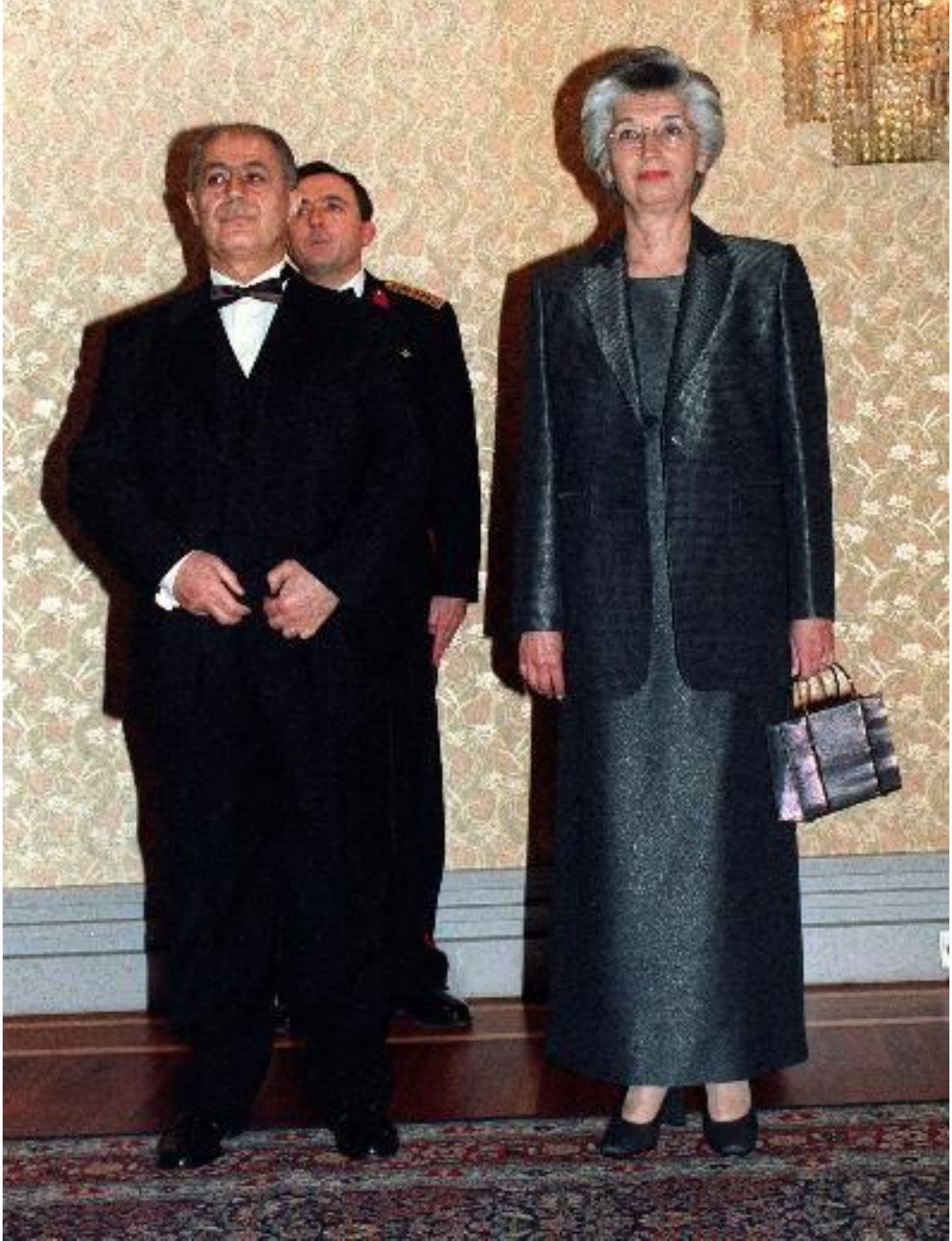
Eşinin Cumhurbaşkanlığı döneminde toplumsal hayata nadiren katılmıştır. Daha çok eğitimle ilgili girişimlerde ve konferanslarda gözükmiştir.¹³¹

Resim 144: Kahve tonlarında, erkek yakalı ve yaka kenarlarında kullanılan ceketin bir ton koyu renginde tercih edilen biyeli ceket ve krem bluzu ile Semra Hanım konuşma yaparken çekilmiştir.(<http://www.dipnot.tv/cankaya-koskunun-first-ladyleri/75154>)

¹³⁰ <http://arsiv.ntv.com.tr/news/6395.asp>

¹³¹ http://arsiv.sabah.com.tr/ozel/cankaya3586/dosya_3596.html

Resim 145: Fme tonlarında parlak kumaştan dikilen kayak yaka, ayak bileğine kadar uzanan etek boyu elbisesinin üzerine yine aynı tonlardaki şal yaka, tek düğmeli ceket, elbise ve ceketini ile aynı tonlardaki çanta ve siyah topuklu ayakkabılar tercih eden Semra Hanım eşi ile birlikte bir davet esnasında poz vermişlerdir. (<http://trthaberstatic.s3-website-eu-west1.amazonaws.com/resimler/352000/353627.jpg>)

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in emekli öğretmen eşi Semra Sezer, Çankaya'da bulunduğu yedi yılda enerjisinin çoğunu eğitim için harcamıştır. Ankara, Yozgat ve Dicle'de öğretmenlik yapan ve 2000 yılında emekliye ayrılan Semra Sezer, 2001 yılında başlattığı ve kendisinin himayesinde yürütülen 'Ulusal Eğitime Destek Kampanyası' ile başta okula gitmeyen genç kızlarla, eğitimsiz vatandaşların okuma yazma öğrenmesini ve meslek edinmesini sağlamıştır. Kampanya çerçevesinde 373 bin 792 okuma yazma ve meslek edindirme kursu açılmıştır. Bu kurslardan 8 milyon 54 bin 940 kişi mezun olmuştur.

Semra Sezer, birçok projenin yapılması için Türkiye'nin dört bir yanında çok sayıda kermes ve defilenin hazırlanmasında etkin rol almıştır. Kampanya çerçevesinde hazırlanan ünlü modacı Yıldırım Mayruk'un 'İğnenin Ardından' adlı 2007 yılı yaz defilesi yoğun ilgi görmüştür.

Yaşlılar için de kampanya Semra Sezer aynı kampanya çerçevesinde hayata geçirilen 'Yaşlıların Yaşam Kalitesini Yükseltme Girişimi'ni de himayesi altına almıştır. 2005 yılı ocak ayında başlayan proje özellikle yoksul ve özürlü yaşlıların toplumca dışlanmadan sağlık gereksinimlerinin karşılamasını ve yaşam kalitelerinin yükseltmesini amaçlamıştır.

Resim 146: Yıldırım Mayruk'un 'İğnenin Ardından' adlı defilesinde Semra Hanım siyah tayyör takımı ile destek amaçlı podyuma çıkmıştır.

(<http://gcube.milliyet.com.tr/Detail/2007/04/26/semra-sezer-yildirim-mayruk-defilesinde-896968.jpg>)

Sezer, Toplum Temelli Rehabilitasyon Projesi, Yaşlı Bakım Kurumlarında Sürekli Kurumsal Gelişim Projesi, Geriatrik Hastalar İçin Evde Bakım Modeli ve Ekip Eğitimi projelerini de hayata geçirmiştir.¹³²

2007 yılında eşinin Cumhurbaşkanlığı görevini Abdullah Gül'e devretmesinin ardından emeklilik günlerine devam etmiştir.

¹³² <http://www.radikal.com.tr/politika/semra-sezerin-kampanyasiyla-373-bin-kurs-acildi-824190>

13. ABDULLAH GÜL VE HAYRÜNNİSA GÜL

Hayrünnisa Gül: (18 Ağustos 1965 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin on birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün eşidir. 28 Ağustos 2007 - 10 Ağustos 2014 yılları arasında Çankaya Köşkünün ev sahibeliğini yapmıştır.

13.1. Abdullah Gül Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 28 Ağustos 2007 - 28 Ağustos 2014

29 Ekim 1950'de Kayseri'de doğdu. Öğrenimini Kayseri Lisesi ve İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde yaptı. Aynı fakültede başladığı doktora çalışmaları için iki yıl İngiltere'de kaldı ve 1983'te İstanbul Üniversitesi'nden Doktor unvanı aldı. Sakarya Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü'nün kuruluşunda çalıştı ve aynı bölümde ekonomi dersleri verdi. 1989'da uluslararası ekonomi dalında Doçent oldu. 1983-1991 yılları arasında merkezi Cidde'de olan İslam Kalkınma Bankası'nda ekonomist olarak çalıştı. 1991 – 2007 yılları arasında Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde beş dönem Kayseri Milletvekili olarak hizmet verdi.

1991 – 1995 yılları arasında TBMM'de Plan ve Bütçe Komisyonu üyeliği yaptı. 1991 - 2001 yılları arasında Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi üyesi olarak Konsey'in Kültür, Tüzük, Siyasi ve Ekonomik Kalkınma komitelerinde çalıştı. 1995 – 2001 yılları arasında TBMM'de Dışişleri Komisyonu'nda üye olarak görev yaptı. 1996'da kurulan 54. Hükümet'te Devlet Bakanı ve Hükümet Sözcüsü olarak görev aldı.

2000 yılında Yenilikçi Hareket'e liderlik etti ve Fazilet Partisi Kongresi'nde genel başkan adayı oldu. 2001'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nin kuruluşunda rol alan öncülerden oldu. Siyasî ve Hukukî İşlerden Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı olarak görev yaptı.

2001 – 2002 yılları arasında NATO Parlamenterler Meclisi üyeliği yaptı. 2002’de Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi’nde 10 yıl aralıksız sürdürdüğü başarılı çalışmalarından dolayı kendisine “Pro Merito” madalyası ve “Sürekli Onursal Üye” unvanı verildi. 18 Kasım 2002’de Başbakan olarak Türkiye Cumhuriyeti’nin 58. Hükümeti’ni kurdu. 2003 – 2007 yılları arasında 59. Hükümet döneminde Başbakan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı olarak görev yaptı.

28 Ağustos 2007 tarihinde, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından Türkiye'nin onbirinci Cumhurbaşkanı olarak seçildi.

Bulgaristan Burgaz Hür (2003), İngiltere Exeter (2005), Azerbaycan Bakü Devlet (2007), Romanya Dimitrie Cantemir Hristiyan (2008), Kazan Devlet (2009), Hindistan Amity (2010), Bangladeş Dakka (2010), Pakistan Kaid-i Azam, Güney Kore Hankuk (2010) ve Endonezya Üniversiteleri (2011) tarafından verilen fahri doktora; Çin Kuzeybatı Üniversitesi (2009) tarafından verilen fahri ekonomi doktorası ve Sincan Üniversitesi (2009), Kırgızistan Yusuf Balasagun Millî Üniversitesi (2009), Kazakistan Ahmet Yesevi Üniversitesi (2010) ve Türkmenistan İktisat ve Kamu Yönetimi Devlet Enstitüsü (2013) tarafından verilen fahri profesörlük unvanları bulunmaktadır.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, İngiltere’den “Knight Grand Cross of the Order of the Bath”, Portekiz’den “Grande Colar”, Hollanda’dan “Order of the Dutch Lion”, Kazakistan’dan “Altın Kartal Nişanı”, İsveç’ten “Royal Order of the Seraphim”, Türkmenistan’dan “Türkmenistan Devlet Nişanı”, Norveç’ten “Aziz Olaf Nişanı”, Azerbaycan’dan “Haydar Aliyev Nişanı” ve Gürcistan’dan "Victory Order of St. George" adlı nişanların yanı sıra İtalya, Katar, Kuveyt, Kamerun, Suudi Arabistan, Macaristan ve Pakistan’dan da yüksek devlet nişanlarına layık görülmüştür.

Hayrünnisa Gül ile evli olan Abdullah Gül, Ahmet Münir, Kübra ve Mehmet Emre adlı üç çocuk babasıdır.¹³³

¹³³ http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/abdullah_gul/

Resim 147: Türkiye Cumhuriyeti'nin On Birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül

(<http://www.abdullahgul.gen.tr/sayfa/cumhurbaskani/portreler/bigs/Portreler-49.jpg>)

13.2. Hayrünnisa Gül Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

18 Ağustos 1965 tarihinde İstanbul Beşiktaş'ta doğan Hayrünnisa Özyurt aslen Kayserilidir. Koca Ragıp Paşa İlkokuluna, ardından Çemberlitaş Kız Lisesi'ne devam etmiştir. 18 Ağustos 1979'da 15 yaşında iken aile köklerinin bulunduğu Kayseri'ye kuzeninin düğünü sebebiyle ziyarete gitmiştir. Hayrünnisa Hanım 2002 tarihinde gazeteci Yener Süsoy'a o ziyareti şu şekilde anlatmıştır:

"Abdullah beyi ilk defa Kayseri'de, bir düğünde gördüm ve gerçekten hoşlandım. Benim teyzemin oğluyla onun halasının kızı evleniyordu. O tarihte Çemberlitaş Kız Lisesi'nde öğrenciydim. O zaman siyasetle uğraşmıyordu, üniversitede asistandı. Sakarya ile İstanbul arasında mekik dokuyordu. Bir sene kadar nişanlı kaldığımız için birbirimizi tanıma fırsatımız da oldu. 21 Ağustos 1980 günü evlendik. Beni çok genç görüp, çocukların benim olmadığını zannedenler var. Size açıkça söyleyeyim, kocamı çok seviyorum, ona hâlâ aşığım, ayrıca onu çok da yakışıklı bulurum. Kocamın Türkiye'nin kaderini değiştireceğine inanıyorum" diyen Hayrünnisa Gül, eşiyile ilgili hislerini, böyle anlatmıştır.¹³⁴

Evlendiklerinde Hayrünnisa Hanım 15, Abdullah Gül ise 30 yaşındaydı. Evlilik için tek şartı ise Hayrünnisa Hanım'ın okula devam etmesiydi. Ancak Hayrünnisa Hanım evlendikten sonra okula devam edememiş ve lise eğitimini yarım bırakmıştır.

Başarılı bir öğrenci iken okulu bıraktığına çok üzülen Hayrünnisa Hanım durumu en sevdiği öğretmeniyile paylaşmış daha sonra ise öğretmeni kendisine cesaret vermiş ve okulu dışarıdan da bitirebileceğini söylemiştir.

¹³⁴ <http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=219423>

Resim 148: Öğrencilik yıllarında üniforması ile Hayrünnisa  zyurt

(http://www.candundar.com.tr/_v3/#!/arama/Hayr nnisa_G l/#Did=5276)

Hayrünnisa Hanım, derslerini evde çalışıp okulu dışarıdan tamamlamaya karar vermiştir. 1981 ve 82 yıllarında hep çalışmış ve 1982'de sınava girmiştir. Ama girdiği gibi salondan çıkarılmıştır. 12 Eylül döneminde okulda başörtüsü konusundaki kurallar sıkılaştırıldığı için başörtüsüyle sınava alınmamıştır. Ve o yıllar diploma hayaline de veda etmiştir.

Ancak aradan yıllar geçse de yarım kalan tahsilini unutmamıştır. Ve 17 sene sonra, dışarıdan liseyi bitirmek isteyenler için kredi sistemi getirilince, başarılı notları sayesinde pek az fark ders vererek diploma alabileceği bir fırsat bulmuştur. Necmettin Erbakan h k metinin olduğu sıralar başörtüsüyle sınava girmiş ve hiç dershaneye, kursa vs. gitmediği halde fark derslerini vermiştir. Oğlu Mehmet'in ilkokula başladığı sene, 17 yıl gecikmeyle lise diplomasını almıştır.

Lise diplomasını aldıktan sonra  niversite sınavına girmiştir. Dil Tarih'te Arapça Dili ve Edebiyatı okumak istemiştir. Eşinin görevi dolayısıyla gittiği Cidde'de Arapça  ğrenen Hayrünnisa Hanım Arapça kursu dışında, İngilizce ve bilgisayar kursuna da gitmiştir.¹³⁵

¹³⁵ http://www.candundar.com.tr/_v3/#!/arama/Hayr nnisa_G l/#Did=5276

Resim 149: Hayrünnisa Hanım'ın gençlik yıllarına ait bu fotoğrafta beyaz gömleği, ekru tonlarındaki önden düğmeli eteği, beyaz çantası ve koyu renkli başörtüsü ile görülmektedir. (http://www.candundar.com.tr/_v3/#!/arama/Hayrünnisa_Gül/#Did=5276)

Gazeteci Can Dünder, Hayrünnisa Hanım'ı kaleme aldığı 2007 tarihli yazısında kendisinden şu şekilde bahsetmektedir:

“Cidde'de Abdullah Gül gündüz çalışırken Hayrünnisa Gül evde Ahmet'le Kübra'ya bakıyordu. Sonra, akşam eşi eve geldiğinde çocukları ona bırakıyor ve kursa gidiyordu. Gittiği sürpriz bir kurs daha var: Direksiyon kursu... Evet, kadınların araba kullanmasının yasak olduğu Arabistan'da Hayrünnisa Gül direksiyon kursuna gidiyordu. Bütün gün evde kocasının işten dönmesini beklemekten sıkılmıştı. Sürüş hocası olan kocasıyla tatil günleri sabah erkenden şehir dışında bir bölgeye gidip gizlice direksiyon çalışıyorlardı. Bu tehlikeli derste Hayrünnisa Hanım, Abdullah beyin sıraladığı bidonların arasına Toyota arabasını park etmeye çalışıyordu.

Türkiye'ye döndüğünde ilk sınavda ehliyet aldı. Hayrünnisa Gül yine kurssuz, dershanesiz girdiği üniversite sınavında istediği bölümü kazandı. Ancak nasıl tam lise mezuniyet sınavına gireceği dönemde 12 Eylül patlamışsa, tam üniversiteye gireceği dönemde de 28 Şubat patladı. Eşi ve onlarca kamerayla birlikte gittiği Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi'ne başörtülü fotoğrafla yaptığı başvuru kabul edilmedi.

Ve üniversite düşünö gömmüş oldu. Bir danışmanı "O, Aslan burcudur" diyor: "Asla yılmaz. Rızası olmadan bir şey yapmaz. Ve bir işi yapıyorsa en mükemmeline yapmaya çalışır."

Hayrünnisa Gül'ün Çankaya'da pasif kalacağını sananlara, çevresinden dinlediğim birkaç sahne aktaracağım. Tanık olan bir bakan: Abdullah Gül'ün Dışışleri Bakanlığı dönemi...

Hayrünnisa hanım gelen yabancı konukların eşlerine Türkiye'nin gözde mekânlarını gezdiriyor. Ve gezdirirken utanıyor. Konukları ağırladıkları Ankara Palas dökülüyor. Sultanahmet ve Dolmabahçe bakımsız. Tarihi eserler de öyle... Bir şeyler yapmaya çalışıyor ama mevzuat engel; ödenek yok. Bakanlar Kurulu ilgilenmiyor. Ve bir gün, Hayrünnisa hanım "Kabineyi basmaya" karar veriyor. Bakanlar Kurulu toplantısı başlamadan salona giriyor.

İçtenlikle bakanlara derdini anlatıyor:

"O tarihi binaların hali sizi de utandırmıyor mu? Lütfen yardımcı olun, sponsor bulun ya da ödenek ayırın; şu görüntüyü düzeltelim" diyor.

İstedini söküp alıyor. Yakınları onu asıl, Başbakanlık ve Dışışleri konutlarındaki tadilat çalışmalarıyla tanıyorlar. Bu iki önemli mekâna çekidüzen verebilmek için şantiye şefi gibi çalışıyor Hayrünnisa Gül...

Yabancı konuklara verilecek hediyeler için resmi antetli paket kâğıdı tasarlamaktan yemek mönülerini yenilemeye, Ankara Palas'ın deposundan getirtilen koltuklara yeni kumaş kaplatmaktan masa örtüleriyle sofrı takımlarını kayıt altına alıp arşivlemeye, duvarlardaki tabloların ve bahçeye diktiğı meyve ağaçlarının envanterini çıkarmaya kadar her şeyle ilgileniyor. Yabancı bir ülkeye gideceğı zaman orada görüşeceğı partnerinin kimliğini ve ülkenin özelliklerini araştırıyor. ''¹³⁶

¹³⁶ http://www.candundar.com.tr/_v3/#!/arama/Hayrünnisa_Gül/#Did=5276

Resim 150: Katlamalı beyaz başörtüsü ile Hayrünnisa Hanım
(<http://frmderin.com/hayrunnisa-gul-biyografisi-hayrunnisa-gul-kimdir.html>)

Üniversite sınavına giren Hayrünnisa Hanım, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Arap Dili ve Edebiyatı bölümünü kazanmış ancak 8 Eylül 1998'de kayıt için gittiğinde türbanlı fotoğrafı kabul edilmeyerek kaydı yapılmamıştır. Bunun üzerine 1999'da dönemin Fazilet Partisi milletvekili olan eşi Abdullah Gül, Hayrünnisa Gül'ü Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi önüne, noter ve gazeteciler eşliğinde getirdi ve yine kayıt yapılmayınca basına dönerek, "Bugün Moskova'da yaşıyor olsaydık böyle bir engelle karşılaşmazdık eşim." demiştir.¹³⁷

6 ve 9 Şubat 2008 tarihlerinde üniversitelerde türban Anayasa değişikliği TBMM tarafından kabul edilmiştir.¹³⁸ Aralık 2014'te ise Boğaziçi Üniversitesi'ne kayıt yaptıran Hayrünnisa Gül üniversite eğitimine devam etmektedir.¹³⁹

¹³⁷ http://www.belge.com.tr/haber-65955-6-turkiyenin_first_ladyleri.html

¹³⁸ http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2008/02/080209_turkey_2update.shtml

¹³⁹ <http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2015/03/turkey-women-in-middle-east-gul-first-lady.html#ixzz41evagQfu>

Resim 151: İngiltere Kraliçesi Elizabeth'in 2008 yılındaki Ankara ziyareti sırasında Cumhurbaşkanının Kraliçe onuruna verdiği davette, Hayrünnisa Hanım, Dilek Hanif tarafından tasarlanan, saf ipek kumaştan hazırlanmış pastel gülkurusu rengindeki tuvaletin üstüne, parlak pul ve taşlarla işlenmiş aynı tonlarda dantel ceket ve tuvaletle aynı renkte devamıymış gibi görünen katlamalı bir modelle kuyruk şeklinde arkada uzanan türban tercih etmiştir.

(<http://www.milliyet.com.tr/>),(http://www.cypriot.org.uk/Documents/Haber8/12-Mayis_files/image003.jpg)

Resim 152: İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth ve eşi Edinburgh Dükü Philip tarafından karşılanan Gül çifti Buckingham Sarayına doğru yol almak üzere gazetecilere poz verirken First Lady Hayrünnisa Gül'ün giydiği gri tonlarındaki asimetrik zigzag deri detaylı ceket, ayak bileklerine kadar uzanan eteği, aynı tonlardaki türbanı ve yine aynı tonlardaki deri çantası ve Kraliçe dâhil herkesin dikkatini çeken yüksek topuklu botları ile İngiliz basınının beğenisini kazanmıştır.

(http://i.dailymail.co.uk/i/pix/2011/11/22/article-0-0EE7301E00000578-213_634x540.jpg)

Resim 153: İngiltere gezisi esnasında gri tonlarında etek-cek t takım tercih eden Hayrünnisa Hanım, aksesuar olarak kombinlerinde sıklıkla kullandığı Osmanlı motifli y z klerinden tercih etmiştir. (<http://modaturken.blogspot.com.tr/2011/11/hayrunnisa-gulun-ingiltere-gezisinde.html>)

Resim 154: İngiliz basını gazetelerin ilk sayfalarında Hayrünnisa G lun fotoğraflarına geniş yer vermiş ve First Ladynin giyim tarzını beğeniyle sayfalarında paylaşmışlardır.

İngiliz Daily Mail gazetesi, Bayan G l n, tam bir ince topuk uzmanı olduğunu ve daha önce böyle uzun topukları defalarca başarıyla giydiğini yazarken, İngiliz Telegraph gazetesi ise Hayrünnisa G l n kıyafetini, “G l, krem-gri kostümü ve başörtüsünü, bilekte biten 16 santimetre topuklu botlarıyla tamamladı” sözleriyle aktarmıştır.

Daily Telegraph, Gül çifti onuruna dün akşam Buckingham Sarayı'nda verilen resmi yemeği “Saray’da bir Doğu tadı” başlığıyla vermiştir.

Hayrünnisa Gül’ü öne çıkaran büyük bir fotoğrafa ilk sayfasından yer veren gazete, iç sayfalarında da Kraliyet karşılmasını “ihtişam, resmigeçit ve çarpıcı ökçeler” başlığıyla ve çeşitli fotoğraflarla aktarmıştır. Gazete, “Hayrünnisa Gül 15 santimetrelik gri topuklu ayakkabılarıyla Kraliçe’nin yanında yükseldi” yazmıştır.

İngiliz Daily Mirror gazetesi ise “Kraliçe, Buckingham Sarayı’na eşiyle varan Hayrünnisa Gül’ün bilekte biten gri botlarından hipnotize olmuş gibiydi” ifadesini kullanmıştır.¹⁴⁰

¹⁴⁰ <http://www.milliyet.com.tr/-ya-duserse-diye-korktu-/dunya/dunyadetay/24.11.2011/1466632/default.htm>

Resim 155: 22 Kasım 2011 tarihinde İngiltere Kraliçesi 2. Elizabeth, İngiltere'ye resmî ziyarette bulunan Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve eşi Hayrünnisa Gül onuruna Buckingham Sarayı'nda verilen akşam yemeğinde Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ilk defa Frak (Frak devlet törenleri gibi çok resmi törenlerde tercih edilen, tasarım ve aksesuarları kesin kurallar ile belirlenmiş tören kıyafetidir) giymiştir. Hayrünnisa Gül ise, yeşil tonlarında, parlak saten kumaştan dikilen yaka ve kol kısmı işlemeli, belden oturtmalı simetrik ceket, aynı tonlarda etek ve başörtüsü tercih etmiştir. Aksesuar tercihini ise parlak taşlı çanta ve Osmanlı motifli yüzüğünden yana kullanmıştır. (<http://www.abdullahgul.gen.tr/haberler/170/81329/cumhurbaskani-gul-ve-bayan-gul-onuruna-buckingham-sarayinda-aksam-yemegi.html>)

On birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün eşi Hayrünnisa Gül, toplumu bir arada tutan ve geleceğe taşıyan değerlerin başında, sevgi, saygı ve dayanışma temelleri üzerinde yükselen aile yapısının olduğuna inanmaktadır.

Hayrünnisa Gül'e göre, hayattaki en büyük başarı, birbirine saygı duyan ve destek olan güçlü bireylerden oluşan bir aileye sahip olmaktır. Kendi hayatında da birinci önceliği ailesidir. Eşinin her zaman en büyük destekçisi, çocuklarını hayata hazırlarken de yol gösterici olmuştur. Anelik vasfıyla kadının, aileyi, dolayısıyla da toplumu şekillendirmede önemli bir rolü olduğunu düşünen Hayrünnisa Gül kadının ve ailenin güçlendirilmesi adına yürütülen faaliyetleri desteklemiştir.

Bütün insanların, özellikle de çocukların eşitliğine, sevgi ve şefkate layık olduğuna inanan ve yalnızca kendi çocuklarına karşı değil ülkesinde yaşayan bütün çocuklara karşı sorumluluk hisseden bir anne olarak Hayrünnisa Gül kendisini sosyal faaliyetlere adanmıştır.

Engelli çocukların eğitim görebileceği ve sosyal hayatın her alanında etkin olabileceği konusunda toplumsal farkındalık oluşturmayı amaçlayan Eğitim Her Engeli Aşar Projesi'ni desteklemektedir.

Devlet ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği, sanatçılar, sporcular, işadamları ve medyanın gönüllü desteğiyle yürütülen bu projeyle, engelli çocukların engelli olmayanlarla birlikte aynı ortamda, aynı okullarda eğitim görebileceği konusunda toplumun bilinçlendirilmesi ve eğitim kurumları başta olmak üzere tüm sosyal çevrenin engellilerin ihtiyaçlarını karşılayacak fiziki şartlara kavuşturulması hedeflemektedir.

Nisan 2009'da Cumhurbaşkanlığı Köşkü'nde yapılan tanıtım toplantısıyla kamuoyuna duyurulan proje kapsamında, Türkiye'nin 81 ilinde valiler engelli çocuğu olan 63.000'den fazla aileyi ziyaret ederek onlara devletin sağladığı eğitim imkânları hakkında bilgi vermiş; 63 okul ve 2.242 özel eğitim sınıfı yapılmış ve eğitim gören engelli sayısında yaklaşık yüzde 144 oranında artış sağlanmıştır.

Hayrünnisa G l, Eēitim Her Engeli Aēar Projesi'nin hamisi olarak Ekim 2010'da Avrupa Konseyi Parlamenterler Meclisi'ne konuēmacı olarak davet edilmiē ve Avrupa Konseyi  yesi 47 ülkenin parlamenterlerinin hazır bulunduēu Genel Kurul'a hitap etmiētir.

Hayrünnisa G l baēarılı gençlere sahip çıkılması gerektiēine inanmaktadır. Sportif baēarının en az akademik baēarı kadar önemli olduēunu ve desteklenmesi gerektiēini d ē nmektedir. 81  lden 81 Yıldı  Projesi ile her ilde valiliklerce belirlenen derslerinde ve sporda baēarılı ancak maddi imkânları yeterli olmayan gençleri himayesine almıētır.

Manevi anneleri olarak bu gençlere, hayallerini ger ekleētirmeleri ve dünya çapında baēarılar  imza atmaları için her türlü desteēi saēlamaktadır.¹⁴¹

¹⁴¹ <http://www.abdullahgul.gen.tr/sayfa/hanimefendi/biyografi/>

Resim 156: 2013 yılı başlangıcı sebebiyle büyükelçiler ve yabancı misyon şeflerinin eşlerini  ankaya Köşkü'nde ağırlayan Hayrünnisa G l, bordo tonlarındaki asimetrik belden oturtmalı ceket ve etek yine aynı tonlarda başörtüsü tercih etmiştir. (<http://www.yesiltopuklar.com/hayrunnisa-gul-buyukelci-eslerini-cankaya-koskunda-agirladi.html>)

Toplumda kitap okuma bilincinin geliştirilmesi, çocuklara ve gençlere okuma alışkanlığının kazandırılması amacıyla Hayrünnisa Gül'ün öncülüğünde, Konuşan Kitap Şenlikleri düzenlenmektedir. İstanbul, Şanlıurfa, Kayseri ve Ordu'da gerçekleştirilen ve başta yazarlar olmak üzere topluma rol model olan ünlülerin, katılımcılara kitap okuduğu bu şenliklerle, çocuklar ve gençlerin kitap okumaya özendirilmesi ve toplumun her kesiminin kitapla ilişkisinin güçlendirmesi hedeflenmiştir.

Hayrünnisa Gül, diyabetin yaşamın her alanında bir gündem konusu haline getirilmesi ve hayat boyu diyabetten korunma bilincinin geliştirilebilmesini sağlamak amacıyla Diyabeti Durduralım Projesi' ni desteklemektedir. Proje ile sağlıklı yaşam konusunda kamuoyunu bilgilendirmek, beslenme bilinci oluşturmak, spor ve egzersizli hayatın bir parçası haline getirmek, diyabet ve diyabetin sebep olduğu hastalıkların bakım ve tedavi hizmetleri nedeniyle ülke ekonomisi üzerinde oluşan yükün geleceğe dönük olarak azalmasını sağlamak amaçlanmıştır.

Hayrünnisa Gül, sosyal sorunların çözümünde devlet kadar sivil topluma ve bireylere de görev düştüğüne inanmaktadır. Gönüllülük esasıyla yürütülen çalışmalara büyük önem vermektedir.

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtlarında tespit edilen ihtiyaçlar çerçevesinde, emekli öğretmenlerin gönüllü çalışmalarını amaçlayan Emekliyiz Gönüllüyz Projesi'ni desteklemektedir.

Projenin amacı, emeklilik dönemlerinde sosyal hayatta aktif olarak görev almak isteyen öğretmenlerle devletin koruması altında yaşayan çocukların bir araya gelmesini sağlayarak bu çocukların psikolojik, sosyal, kültürel ve akademik gelişimlerine ivme kazandırmaktır.

Resim 157: Hayrünnisa Gül, Amerikalı First Lady Michelle Obama'nın Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'na katılan heyet başkanlarının eşleri onuruna verdiği davete katılırken, siyah-gri tonlarında, kruvaze ceket tercih etmiştir.

(<http://www.abdullahgul.gen.tr/haberler/170/87201/hayrunnisa-gul-michelle-obamanin-verdigi-davete-katildi.html>)

Türk toplumunu ayakta tutan en önemli dinamiklerden birinin sosyal dayanışma ve yardımlaşma olduğuna inanan Hayrünnisa Gül, yıllardır ihtiyaç sahibi aileleri düzenli olarak ziyaret etmekte, şehit aileleriyle yakından ilgilenmekte ve sorunlarına kalıcı çözümler bulmaya çalışmaktadır.

Hayrünnisa Gül kültürel zenginliğin gelecek nesillere bırakılacak en önemli miras olduğunu düşünmektedir. Geleneksel sanatların aslına uygun bir şekilde korunması ve yaşatılması çalışmalarını desteklemektedir.

Bugüne kadar birçok resmi ziyarete katılan Hayrünnisa Gül, gittiği yerlerin tarihini ve geleneklerini yakından tanımaya ve kendi kültürünü de yabancılara tanıtmaya önem vermektedir. Farklı kültürleri tanımanın ve kazanılan dostlukların insanı zenginleştirdiğine inanmaktadır. Bu yaklaşımı, dünya liderlerinin eşleriyle kurduğu kişisel ilişkileri kalıcı kılmıştır. 2012 yılında Bayan Gül'e, Kraliçe Beatrix tarafından "Hollanda Kraliyet Büyük Nişanı" tevdi edilmiştir.

Yabancı konuklarını Türk insanının geleneksel misafirperverliğiyle ağırlamaya özen gösteren Hayrünnisa Gül'ün mutfak kültürüne de özel bir ilgisi vardır. Zengin Türk mutfağının unutulmaya yüz tutmuş lezzetlerini ve yöresel yemekleri yabancı misafirlerine sunmaktan büyük keyif almaktadır.¹⁴²

¹⁴² <http://www.abdullahgul.gen.tr/sayfa/hanimefendi/biyografi/>

Resim 158: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül ve eşi Hayrünnisa Gül, ülkemize resmî bir ziyarete gelen Ürdün Haşimi Krallığı Kralı II. Abdullah İbn El Hüseyin ve eşi Kraliçe Rania El Abdullah'ı Çankaya Köşkü'nde düzenlenen törenle karşılar. Hayrünnisa Hanım, patlıcan moru, belden oturtmalı, erkek yaka, peplum (ceket, elbise ya da eteğin bel kısmına bağlı kısa bir etek parçası görünümüne verilen ad) ceket, siyah bluz ve etek, ceketinin tonlarında başörtü ve aynı tonlarda deri çanta tercih etmiştir. (<http://www.abdullahgul.gen.tr/haberler/170/85267/hayrunnisa-gul-kralice-raniayi-cankaya-koskunda-agirladi.html>)

Kurulduğu günden bu yana devletin zirvesinde bulunan isimlerin eşlerini giydirmesiyle tanınan Olgunlaşma Enstitüsü, First Lady Hayrünnisa Gül'e pek çok kıyafet hazırlamıştır. Enstitü, ağırlıklı olarak geleneksel Türk kadın kıyafetlerini el emeği ve işleme sanatıyla ürettiği ve benzeri olmayan "haute couture" modellerle büyük beğeni toplamıştır. Enstitü'nün bu ürünleri özellikle Türkiye'ye gelen yabancı konukların eşlerine özel defilelerle sunulmaktadır.

Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in eşi Semra Sezer'in yanı sıra Genelkurmay Başkanı ve Kuvvet komutanlarının eşlerine de gece ve gündüz kıyafeti hazırlayan Olgunlaşma Enstitüsü on birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün eşi Hayrünnisa Gül'e de kıyafet hazırlamıştır.

Hazırlanan kıyafetler gece ve gündüz kullanımlı olduğunu söyleyen yetkililer, türban konusuna da açıklık getirmişlerdir. Enstitünün türban veya tesettür dikmediğini ifade eden yetkililer, "Hazırladığımız kıyafetlerin hiçbirine türban yapmadık, bu yönde de istek gelmedi. Bayan Gül'ün türbanı dışarıdan satın aldığını biliyoruz. Bize hiçbir şekilde türbanlı siparişte bulunmadı" demişlerdir.

Genelkurmay Başkanı Orgeneral Yaşar Büyükanıt'ın eşi Filiz Büyükanıt da gece ve gündüz kıyafetlerinin büyük bir bölümünü Olgunlaşma Enstitüsü'ne yaptırdığını bildiren Enstitü yetkilileri, eski Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel'in eşi Nazmiye Demirel ile Merhum Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın eşi Semra Özal'ın da kıyafetlerini hazırladıklarını söylemişlerdir.

Abdullah Gül'ün Cumhurbaşkanı adaylığı süresinde devam eden tartışmalarda kimi zaman odak noktasına gelen Hayrünnisa Gül'ün, First Lady sıfatını almasıyla birlikte Köşk günlerinde giyeceği kıyafetler de tartışma konusu olmuştur. Gül'ün, "türban" tartışmalarının gölgesinde, Türk modacısı Atıl Kutoğlu ile görüştüğü, modacının daha esnek ve Sofia Loren tarzı kıyafetler hazırlayacağı iddiaları ortaya atılmıştır. Bu iddialar Bayan Gül'ün yakın çevresi tarafından kabul edilmemiştir.

Geniş açılımlı adıyla Ankara Şerife Uludağlı Kız Teknik Öğretim Olgunlaşma Enstitüsü, 1958 yılında kurulmuştur. Bugün Ankara'da Radyoevinin hemen yanındaki binada faaliyet gösteren Enstitü, uzun yıllar Türk modasına öncülük yapan bir okul özelliğini taşımaktadır.

Türk kültüründe önemli bir yeri olan Türk el sanatlarını araştıran, geliştiren, özenle koruyarak, çağdaş yorumlarla halka sunan ve özelliklerini bozmadan gelecek kuşaklara aktaran eğitim kuruluşu olarak faaliyet göstermektedir.

Geçmişte, Enstitünün ilk müşterileri arasında Bayan Korutürk, Bayan İnönü, Bayan Sunay, Bayan Çağlayangill'in yanı sıra Türkiye'yi ziyaret eden Sophia Loren, Carlo Ponti, İngiltere Kraliçesi Elizabeth, İran Kraliçesi Farah Diba, Prenses Süreyya, Japonya Prensesi de bulunmaktadır.¹⁴³

2009 yılında, Metalik renkler, pembe, fuşya, mor gibi canlı renkler, volanlı üstler, bilekte biten rengârenk botlar, kalın kemerler, firfırlı gömlekler, göğüs altında biten yüksek bel bol paçalı kesimler moda olmuştur.

2010 yılında hacimli kollu, belde kemerli, dizde biten küçük elbiseler, kırıxık üstler, dar bluzlar ve gömlekler moda olmuştur. Bu dönemde gömlek, tunik, elbise ve bluzların yaka ve manşetlerinde firfır kullanılmıştır. Birbirinden farklı kumaşlarla, farklı kesimlerle tasarlanan şort-ceklet takımlar bir arada kullanılmıştır.

2011 yılında uzun, yüksek bel etekler, bol paça pantolonlar, metal aksesuarlarla zenginleştirilmiş deri elbiseler, bluz üstüne giyilen küçük yelekler, mini ya da maksi çok uzun ceklet blazerler, moda olmuştur.

¹⁴³ <http://www.hurriyet.com.tr/hayrunnisa-gulun-modacisi-belli-oldu-7164033>

Günümüzde tasarımın yanı sıra giysilerde rahatlık, şıklık ve fonksiyonellik sağlayan kumaşların kullanımı önem kazanmıştır. Bunun sonucunda geliştirilen su ve yağ barındırmayan, ısı değişimlerine duyarlı ve giyen kişiye konfor sağlayan “hi-tech kumaşlar” giysilerde kullanılmaya başlanmıştır.¹⁴⁴

Yakın çevresi, First Lady Hayrünnisa Gül'ün Çankaya Köşkü'nde başörtüsüyle ve protokol krizleriyle değil, kendi tarzı ve çeşitli faaliyetleriyle gönül kazanarak gündem olacağını vurgulamıştır. Yakın çevresine göre Hayrünnisa Hanım protokolde geri kalan; ancak halkla ilişkiler ve özellikle çocuk-kadın sorunlarında öncülük yapan bir First Lady portresi çizmiştir.

Hayrünnisa Hanım'ın, "eşine destek olmak" amacıyla dünyaca ünlü modacı Atıl Kutoğlu'ndan "başörtüsünü modernize etmesini istediği" ileri sürülmüştür. Ancak yakın çevresinden öğrenildiğine göre First Lady'nin kesinlikle böyle bir niyeti olmamıştır.

Hayrünnisa Gül'ü yıllarca giydiren Ankara'daki modacısı Nesrin Akçiçek, First Lady adayının hiçbir zaman başörtü modernizasyonu gibi bir talebinin olmadığını söylemiştir. Akçiçek'e göre, onun için şekil değil kalite önemlidir. "Ben kendi merakımdan özel kalemimi aradım. Gazeteler yazdı; ama böyle bir anlaşma söz konusu değil, denildi. Zaten benim tanıdığım Hayrünnisa Hanım başörtüsüne çok dikkat eder. Modernize falan söz konusu değil." demiştir.

Nesrin Akçiçek, Akçiçek Moda Evi'nin kurucusudur. Genellikle siyasi eşlerinin giyindiği Olgunlaşma Enstitüsü'nün de eski müdür yardımcısıdır. Hayrünnisa Hanım'la tanışıklığı Abdullah Gül'ün başbakanlığı dönemine rastlamaktadır. İlk olarak Bayan Gül'ün Ankara Hoşdere'deki atölyesine gelmesiyle tanışmışlardır. Hayrünnisa Hanım, Nesrin Hanım'a ilk siparişini Lagos'ta giyeceği beyaz kıyafet için vermiştir. Nesrin Hanım'a göre First Lady'nin tarzı oldukça iyidir. Bayan Gül'ün estetik anlayışının da olduğunu söyleyen Akçiçek, hangi kumaşın hangi modele yakışacağından iyi anladığını belirtmiştir.

¹⁴⁴ T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık öğretim Fakültesi Yayını No: 1967, Moda Tasarım

Resim 159: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, eşi Hayrünnisa Gül ile resmî ziyarette bulunduğu İsveç'in başkenti Stockholm'de, İsveç Kralı Carl XVI. Gustaf ve Kraliçe Silvia tarafından törenle karşılandıkları sırada çekilen fotoğrafta Hayrünnisa Hanım; lacivert, erkek yaka, uzun mantosu ve aynı tondaki deri çantası, turkuaz başörtüsü ve siyah topuklu ayakkabıları ile poz vermiştir. Törenin ardından kraliyet üyeleri ile çekilen aile fotoğrafında ise Hayrünnisa Hanım, lacivert uzun eteği, başörtüsü ile aynı tondaki turkuaz, asimetrik ceketi ile poz vermiştir.

(<http://www.abdullahgul.gen.tr/haberler/170/85330/cumhurbaskani-gul-isvec-kraliyet-sarayinda.html>)

Hayrünnisa G l, kıyafetleri konusunda oldukça titiz davranmaktadır. Abartılı kıyafetlerden hoşlanmayan G l, sade giysileri sevmektedir. Uçuk renkleri tercih etmektedir. En sevdiği renk mavi, beyaz ve pembedir. Hayrünnisa Hanım terzisine genellikle kumaşlarını kendisi getirmektedir. 'Şantuk kumaşı' adı verilen el dokuma kumaşları sevmektedir.

Bayan G l' n kıyafetlerinde dikkat ettiği en önemli Şey düğme ve fermuardır. Giysilerde kullanılan düğme ve fermuarların orijinal olmasına dikkat etmektedir. Pantolonu pek tercih etmeyen First Lady en fazla etek-cek t takım sevmektedir.

Dar kesimli etekler üzerine uzun cek tleri giymektedir. Başörtüsü,  antas  ve ayakkabılarının aynı renk olmasına  zen göstermektedir. Yurt içinde ve yurt dışında modayı mutlaka takip etmektedir. Marka giyinmeyi tercih ediyor; ancak ucuzluğu da takip etmektedir. Kızılay'daki Bursa Ucuz Kumaş Pazarı'ndan kumaşlar alıp diktiren Hayrünnisa Hanım, kıyafet modellerini kendi çizmektedir.

Hayrünnisa Hanım başörtüsünü de kıyafetlere göre seçmektedir. Genelde t rbanını bağlama Őeklini değiştirmemektedir. Onun için, türbanın Őeklinden çok kumaş deseni ve kalitesi önemlidir. Takılara oldukça önem vermektedir. Yaka broşlarını, yüzüklerini, kolyelerini kıyafetine göre seçmektedir. Makyaj yapmakta; ancak abartıdan uzak sade tonları tercih etmektedir.¹⁴⁵

Ayrıca yurtiçi ve yurtd ş  gezilerinde Hayrunnisa G l, kendisine özel tasarım oluşturulan Derishow' u sıklıkla tercih etmiştir.¹⁴⁶

¹⁴⁵ http://www.aksiyon.com.tr/siyaset/basortusuyle-degil-gonul-kazanarak-gundeme-gelecek_517423

¹⁴⁶ <http://hija.be/emine-erdogan-ve-hayrunnisa-gul/>

Resim 160: 2010 yılındaki 29 Ekim resepsiyonu sırasında eşi Abdullah Gül ile birlikte konuklarını karşılayan Hayrunnisa Gül, Hakan Yıldırım imzası taşıyan bordo tonlarındaki volanlı ceket, aynı tondaki uzun eteği ve elbisesinin tonlarındaki başörtüsü ile poz vermiştir. (<http://hija.be/emine-erdogan-ve-hayrunnisa-gul/>)

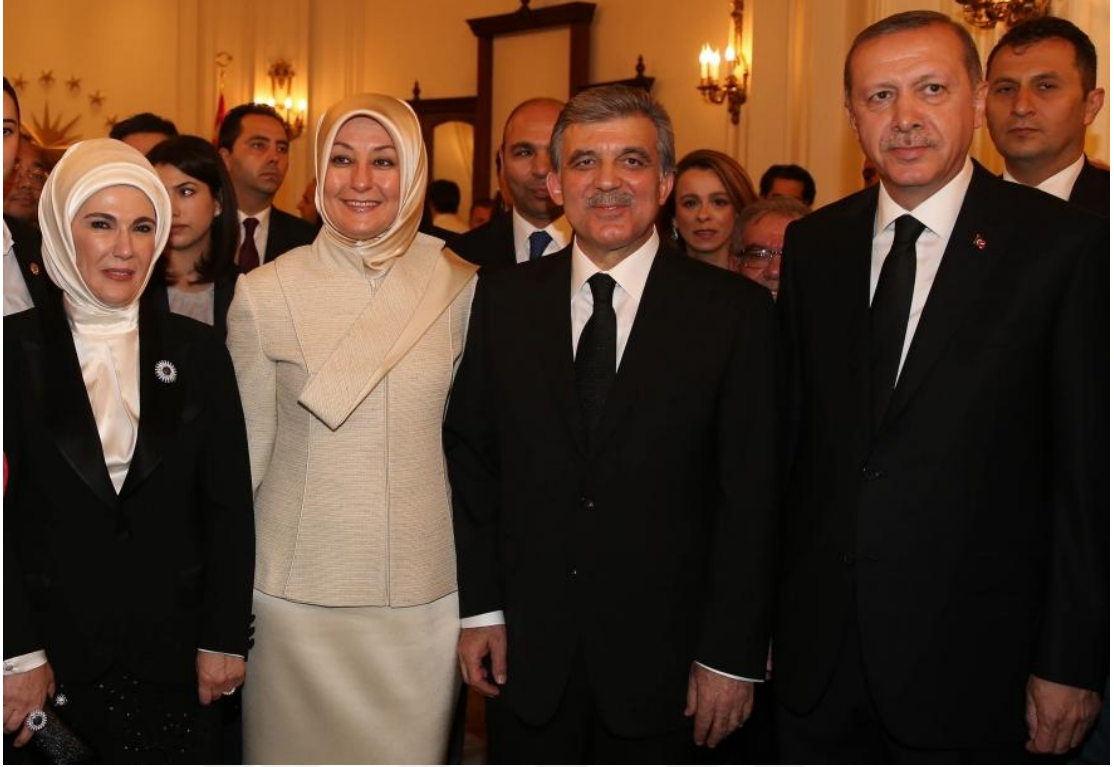

Resim 161: 2012 yılındaki Cumhuriyetin 89. yıl dönümü nedeniyle Çankaya Köşkü'nde verilen resepsiyonda; Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'ün tercihi smokin olurken, Hayrunnisa Gül ise kobalt mavisi bir elbise tercih etmiştir. Aynı renkte bir başörtü kullanan First Lady, aksesuar olarak sağ ve sol elinde birer farklı yüzük kullanmıştır. Gül'ün elbisesinin üst kısmı peplum modelinde, yaka ve göğüs kısmında ise elbise ile aynı tonda payetli kumaş asimetrik şekilde kullanılmıştır. (<http://www.abdullahgul.gen.tr/haberler/170/84222/cumhurbaskani-gulden-cankaya-koskunda-29-ekim-resepsiyonu.html>)

Resim 162: 2013 yılındaki 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı dolayısıyla Çankaya Köşkü'nde verilen resepsiyonda Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, eşi Hayrünnisa Gül ile birlikte poz verirken Hayrünnisa Hanım, omuz ve bel kısmı aplikeli ve taş işlemeli siyah uzun bir elbise ve siyah başörtüsü tercih ederken Cumhurbaşkanı Abdullah Gül smokin tercih etmiştir.

(<http://www.abdullahgul.gen.tr/ziyaretler/29Ekim/resepsiyon>)

Resim 163: Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, görev süresinin sona ermesinden önce devlet erkânına veda resepsiyonu vermiş ve resepsiyona Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci Cumhurbaşkanı seçilen Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan da katılmıştır. Veda resepsiyonunda Hayrünnisa Hanım, krem rengi asimetrik yakalı bir ceket ve aynı tonda etek ve başörtü tercih etmiştir. On ikinci Cumhurbaşkanı'nın eşi son First Lady Emine Hanım ise yakası saten kumaştan dikilen siyah ceket ve krem rengi başörtü tercih etmiştir.

(http://www.akparti.org.tr/upload/gimages/66069/aa_picture_20140812_3033363_high__large.jpg)

Resim 164: On birinci First Lady Hayrünnisa G l ve on ikinci First Lady Emine Erdoĝan (<http://www.akparti.org.tr/site/haberler/cumhurbaskani-gulun-veda-resepsiyonu/66068>)

Resim 164: On birinci Cumhurbaşkanı Abdullah Gül' n e i, First Lady Hayrünnisa G l (<http://listelist.com/first-lady1>)

Hayrünnisa Hanım Çankaya Köşk'ünden ayrılmasının ardından 2015 yılında Al-Monitor sitesinden Riada Asimovic ile yapılan söyleşide, türban hakkındaki olumsuz tavırlardan, eğitim hayatından ve First Lady döneminde yaptığı çalışmalardan şu şekilde bahsetmiştir:

Al-Monitor: Başörtülü ilk First Lady olarak Köşk'te özellikle ilk yıllarınızın kolay geçmediğini biliyoruz. Neler yaşadınız o dönemde?

Gül: Aslında Cumhurbaşkanlığı'ndan önce, 1996'da eşimin Devlet Bakanı olmasıyla birlikte başörtülü bir eş olarak ilk defa ben, devlet protokolünde aktif olarak yer almaya başladım. Dönemin Başbakanı merhum Erbakan Hoca'nın eşi rahmetli Nermin Hanım da başörtülüydü, ancak kendisi geri planda kalmayı tercih ederdi. Hatta o dönemde yurtdışından gelen heyetleri çoğu zaman Başbakan adına bizim ağırladığımızı hatırlıyorum. 2002'den itibaren de sırasıyla Başbakan, Dışişleri Bakanı ve Cumhurbaşkanı eşi olarak karşılaştığım bütün engellere rağmen üzerime düşen görev ve sorumlulukları titizlikle yerine getirmeye çalıştım.

Hatırlayacağınız gibi, Abdullah Bey'in Cumhurbaşkanı adaylığı sürecinde en büyük tartışma konularından biri, benim başörtülü olmamdı. O dönemde bazı kesimler başörtülü bir First Lady'yi kabullenmek istemedi. Eşim Cumhurbaşkanı seçildikten sonra da bu direnç bir anda yok olmadı elbette.

Devlet geleneğinde örneği olmayan uygulamalar hayata geçirildi. Bu, hem bizim açımızdan oldukça zor ve yıpratıcı bir süreçti hem de ülkemize hiç yakışmayan görüntülere neden oluyordu. Ancak zaman içinde insanlar bizi tanıdıkça, yaptığımız doğru işleri, olaylar karşısındaki tepkilerimizi gördükçe her şey normalleşmeye başladı ve bugünkü noktaya gelindi.

Al-Monitor: Başörtüsü yasağı nedeniyle öğreniminizi yarıda bırakmak zorunda kaldınız, AİHM’ DE hukuk mücadelesini göturdünüz, ama şimdi Boğaziçi Üniversitesi’nde yeniden kayıt yaptırdınız, ders alıyorsunuz. 18 Kasım’da başladınız, dersler nasıl gidiyor, memnun musunuz?

Gül: Eğitim hayat boyu devam eden bir süreç. İnsanın her yaşta ve her şartta kendini geliştirebileceğine, dahası geliştirmesi gerektiğine inanıyorum. Ülkemizin en saygın üniversitelerinden biri olan Boğaziçi Üniversitesi’nin 150. yıl etkinliklerinden biri olarak başlatılan İkinci Bahar Akademi’yi duyduğumda çok ilgimi çekti. Zaten uzun zamandır böyle bir programa devam etmek istiyordum.

Önce Psikoloji ve Güzel Sanatlar modüllerini aldım, çok memnun kaldım. Şu an Türk Siyasetine Bakış modülüne devam ediyorum. Bizzat şahidi olduğum bazı olayları ders olarak işlemek oldukça ilginç geliyor.

Üniversiteler özgür düşüncenin yeşerdiği, geliştiği yerler. Gerçi ülkemizde yakın zamana kadar üniversiteler yasaklarla anılırdı. Geçmişte bu yasaklar yüzünden benim gibi pek çok insan eğitimini yarıda bırakmak zorunda kaldı. Çok şükür ki, Türkiye o günleri aştı.

Bugün artık üniversitelerimizde, olması gerektiği gibi, özgürlük ortamı hâkim. Ancak kaybolan nesilleri, kaçırılan fırsatları, çekilen acıları telafi etmek mümkün değil ne yazık ki. Dilerim, bir daha asla bu özgürlük ve demokrasi ortamından geriye dönüş olmaz.

Al-Monitor: Sanata büyük sevginiz var, Çankaya'daki çalışmalarınız çok kapsamlıymış, çok sayıda önemli eser restore edilmiş, hatta yemek estetiği ve hazırlanan yemeklerin sunumundaki zarafet meşhur olmuş. Çankaya'da olmazsa bile, bu tür faaliyetlere farklı bir şekilde devam etmeyi düşünüyor musunuz?

Gül: Cumhurbaşkanı eşlerinin sorumlulukları olduğu gibi görevleri de vardır. Ben de eşimin Cumhurbaşkanı olarak görev yaptığı 2007-2014 yılları arasında Köşk'ün şartlarını iyileştirmek ve her açıdan Cumhurbaşkanlığı'na yaraşır bir temsil niteliği kazandırmak adına gece gündüz demeden çalıştım dersem abartmış olmam. Bütün bu söylediklerim ancak birinci elden sahiplenme ve takiple oluyor. Ben bu sahiplenmeyi gerçekten çok inanarak yaptım.

Şunu da belirtmek isterim ki, yaptığımız her işte sistem kurmaya, kurumsallaşmaya, insan yetiştirmeye ve sonraki dönemlere hafıza bırakmaya büyük özen gösterdik. Biz pek çok şeyi uzun uğraşlar neticesinde, çoğu zaman tecrübe ederek keşfetmek durumunda kaldığımız için açıkçası, bizden sonra gelenler aynı zorlukları yaşamassın ve bu birikimden istifade etsinler istedik. Bundan sonraki süreçte de, kültür ve sanat alanındaki bu birikimi kamu yararına kullanmaya devam edeceğim.¹⁴⁷

1980'de Abdullah Gül ile evlenen Hayrünnisa Gül, Ahmet Münir (1983), Kübra (1985) ve Mehmet Emre'nin (1991) annesi, Zeynep Serra (2010) ve Ayşe Sena'nın (2014) anneannesidir.¹⁴⁸

Abdullah-Hayrünnisa Gül çifti, 10 Ağustos 2014 tarihinde halkın oyları ile on ikinci Cumhurbaşkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhurbaşkanlığı görevini devralmasının ardından Çankaya Köşk'ünden ayrılmışlardır.

¹⁴⁷<http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2015/03/turkey-women-in-middle-east-gul-first-lady.html#ixzz41ew7QtKF>

¹⁴⁸ <http://www.abdullahgul.gen.tr/sayfa/hanimefendi/biyografi/>

14. RECEP TAYYİP ERDOĞAN VE EMİNE ERDOĞAN

Emine Erdoğan: (21 Şubat 1955 -)

Türkiye Cumhuriyeti'nin on ikinci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşidir. 28 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na ev sahibeliği yapmakta ve First Lady ünvanını taşımaktadır.

14.1. Recep Tayyip Erdoğan Hayatı ve Cumhurbaşkanlığı Dönemi

Görev Süresi: 28 Ağustos 2014 -

Aslen Rizeli olan Recep Tayyip Erdoğan 26 Şubat 1954'te İstanbul'da doğdu. 1965 yılında Kasımpaşa Piyale İlkokulu'ndan, 1973 yılında ise İstanbul İmam Hatip Lisesi'nden mezun oldu. Fark dersleri sınavını vererek Eyüp Lisesi'nden de diploma aldı. Üniversiteyi Marmara Üniversitesi İktisadî ve Ticarî Bilimler Fakültesi'nde okuyan Erdoğan, bu okuldan 1981 yılında mezun oldu.

Gençlik yıllarından itibaren sosyal hayat ve siyasetle iç içe bir yaşamı tercih eden Erdoğan, disiplinli ekip çalışmasının ve takım ruhunun önemini kendisine çok genç yaşlarda öğreten futbolla 1969-1982 yılları arasında amatör olarak ilgilendi. Aynı zamanda bu yıllar, genç bir idealist olarak memleket meseleleri ve toplumsal sorunlarla ilgilenen Recep Tayyip Erdoğan'ın aktif politikaya adım attığı döneme rastlamaktadır.

Lise ve üniversite yıllarında Millî Türk Talebe Birliği öğrenci kollarında aktif görev alan Recep Tayyip Erdoğan, 1976 yılında MSP Beyoğlu Gençlik Kolu Başkanlığı'na ve aynı yıl MSP İstanbul Gençlik Kolları Başkanlığı'na seçildi. 1980 yılına kadar bu görevlerini sürdüren Erdoğan, siyasi partilerin kapatıldığı 12 Eylül döneminde, özel sektörde bir süre müşavirlik ve üst düzey yöneticilik yaptı.

1983 yılında kurulan Refah Partisi ile fiilî siyasete geri dönen Recep Tayyip Erdoğan, 1984 yılında Refah Partisi Beyoğlu İlçe Başkanı, 1985 yılında ise Refah Partisi İstanbul İl Başkanı ve Refah Partisi MKYK üyesi oldu.

İstanbul İl Başkanlığı görevi sırasında diğer siyasi partiler için de model olan yeni bir örgütsel yapı geliştiren Erdoğan, bu dönemde özellikle kadınların ve gençlerin siyasete katılımını artırmaya yönelik çalışmalar yaptı; siyasetin tabana yayılarak geniş halk kitleleri tarafından benimsenip itibar görmesi yolunda önemli adımlar attı. Bu yapılanma, mensubu bulunduğu Refah Partisi'ne 1989 Beyoğlu yerel seçimlerinde büyük bir başarı kazandırırken, yurt genelinde de parti çalışmaları için örnek teşkil etti.

27 Mart 1994 yerel seçimlerinde İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan, siyasî yeteneği, ekip çalışmasına verdiği önem, insan kaynakları ve malî konulardaki başarılı yönetimiyle dünyanın en önemli metropollerinden biri olan İstanbul'un kronikleşmiş sorunlarına doğru teşhis ve çözümler üretti. Su sorunu, yüzlerce kilometrelik yeni boru hatlarının döşenmesiyle; çöp sorunu ise dönemin en modern geri-dönüşüm tesislerinin kurulmasıyla çözümlendi.

Hava kirliliği sorunu Erdoğan döneminde geliştirilen doğalgaza geçiş projeleriyle son bulurken, kentin trafik ve ulaşım açmazına karşı 50'den fazla köprü, geçit ve çevre yolu inşa edildi; sonraki dönemlere ışık tutacak birçok proje geliştirildi. Belediye kaynaklarının doğru kullanımı ve yolsuzluğun önlenmesi amacıyla olağanüstü önlemler alan Erdoğan, 2 milyar dolar borçla devraldığı İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin borçlarını büyük ölçüde ödedi ve bu arada 4 milyar dolarlık yatırım gerçekleştirdi. Böylece, Türkiye'nin belediyecilik tarihinde yeni bir çığır açan Erdoğan, bir yandan diğer belediyelere örnek olurken, bir yandan da halk nezdinde büyük bir güven kazandı.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Aralık 1997'de Siirt'te halka hitaben yaptığı konuşma sırasında, Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretmenlere tavsiye edilen ve bir devlet kuruluşu tarafından yayınlanan bir kitaptaki şiiri okuduğu için hapis cezasına mahkûm edildi ve İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı görevine son verildi.

Recep Tayyip Erdoğan, 4 ay kaldığı cezaevinden çıktıktan sonra kamuoyunun ısrarlı talebi ve gelişen demokratik sürecin bir sonucu olarak 14 Ağustos 2001'de arkadaşlarıyla birlikte Adalet ve Kalkınma Partisi'ni (AK Parti) kurdu ve Kurucular Kurulu tarafından AK Parti'nin Kurucu Genel Başkanı seçildi. Milletin teveccüh ve güveni AK Parti'yi daha kuruluşunun ilk yılında Türkiye'nin en geniş halk desteğine sahip siyasî hareketi haline getirdi ve 2002 yılı genel seçimlerinde üçte iki parlamento çoğunluğuyla tek başına iktidara taşındı.

Hakkındaki mahkeme kararı nedeniyle 3 Kasım 2002 seçimlerinde milletvekili adayı olamayan Erdoğan, yapılan yasal düzenlemeyle milletvekili adaylığının önündeki yasal engelin kalkması üzerine, 9 Mart 2003'te Siirt ili milletvekili yenileme seçimine katıldı. Bu seçimde oyların yüzde 85'ini alan Erdoğan, 22. Dönem Siirt Milletvekili olarak parlamentoya girdi.

15 Mart 2003 tarihinde Başbakanlık görevini üstlenen Recep Tayyip Erdoğan, aydınlık ve sürekli kalkınan bir Türkiye idealiyle, hayatî öneme sahip birçok reform paketini kısa süre içinde uygulamaya koydu. Demokratikleşme, şeffaflaşma ve yolsuzlukların engellenmesi yolunda büyük mesafeler kat edildi.

Buna paralel olarak ülke ekonomisi ve toplum psikolojisini olumsuz yönde etkileyen ve onyıllardır çözülemeyen enflasyon kontrol altına alındı, itibarını yeniden kazanan Türk Lirası'ndan 6 sıfır atıldı. Devletin borçlanma faiz oranları aşağı çekildi, kişi başına düşen millî gelirden büyük artış gerçekleştirildi.

Ülke tarihinde daha önce görülmemiş hız ve sayıda baraj, konut, okul, yol, hastane ve enerji santrali hizmete girdi. Bütün bu olumlu gelişmeler, bazı yabancı gözlemciler ve Batılı liderler tarafından "Sessiz Devrim" olarak adlandırıldı.

Recep Tayyip Erdoğan, Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde ülke tarihinin dönüm noktası olarak nitelenen başarılı girişimlerine ek olarak, akılcı dış politikası ve yoğun ziyaret-temas trafiğiyle Kıbrıs sorununun kalıcı çözüme kavuşturulması ve dünyanın çeşitli ülkeleriyle verimli ilişkiler geliştirilmesi konularında önemli adımlar attı.

Tesis edilen istikrar ortamı iç dinamikleri harekete geçirirken, Türkiye'yi bir merkez ülke haline getirdi. Türkiye'nin ticaret hacmi ve siyasi gücü, yalnız içinde bulunduğu coğrafi bölgede değil, uluslararası alanda da hissedilir düzeyde arttı.

Recep Tayyip Erdoğan, 22 Temmuz 2007 genel seçimlerinde %46.6 oy alarak büyük bir zafer kazanan Ak Parti'nin Genel Başkanı olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin 60. Hükümeti'ni kurdu ve tekrar güvenoyu aldı.

Recep Tayyip Erdoğan, 12 Haziran 2011 seçimlerinden de daha büyük bir zaferle çıktı ve % 49,8 oy alarak 61. Hükümeti kurdu. 10 Ağustos 2014 Pazar günü halkın oyları ile 12. Cumhurbaşkanı seçildi. Recep Tayyip Erdoğan evli ve 4 çocuk babasıdır.¹⁴⁹

¹⁴⁹ <http://www.tccb.gov.tr/receptayyiperdogan/biyografi/>

Resim 165: Türkiye Cumhuriyeti On İkinci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan

(<http://www.tccb.gov.tr/assets/resim/genel/RecepTayyipErdogan-Portre-03.jpg>)

14.2. Emine Erdoğan Hayatı, Giyim Stili ve Yaşadığı Dönemle İlişkisi

Emine Erdoğan, Cemal ve Hayriye Gülbaran çiftinin beşinci ve tek kız çocuğu olarak 16 Şubat 1955'te İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Aslen Siirtli olan Emine Erdoğan, İstanbul Mithat Paşa Kız Meslek Enstitüsü'nde okumuş, gençlik yıllarından itibaren aktif biçimde sosyal faaliyetlerin içinde bulunmuştur.

İsim annesi olduğu 'İdealist Kadınlar Birliği'nin kurucu üyeleri arasında yer almış, Millî Türk Talebe Birliği ve dönemin Hanımlar İlim ve Kültür Derneği'nin faaliyetlerini yakından takip etmiştir. Yazar Şule Yüksel Şenler'in de katkısıyla hayatında önemli kararlar alarak kendini fikir ve aksiyon alanında sosyal çalışmalara adanmıştır.

Resim 166: Emine Erdoğan'ın gençlik yıllarında çekilmiştir.

(<http://www.milliyet.com.tr/2006/12/21/son/resim/emine3.jpg>)

Bu süreçte Recep Tayyip Erdoğan ile tanışmış ve 4 Temmuz 1978 tarihinde evlenmiştir. Türk siyaset tarihinin en önemli liderlerinden birisi olan Recep Tayyip Erdoğan'ın siyasi mücadelesinde en büyük destekçisi olmuştur.

Resim 167: Erdoğan çiftinin düğün günü çekilen fotoğrafında Emine Hanım türbanlı, dantel detaylı bir gelinlik tercih ederken Recep Tayyip Erdoğan koyu renk bir takım elbise tercih etmiştir. (<http://www.habervole.com/wp-content/themes/vole8/yazdir.php?id=6714>)

Resim 168: Erdoğan çiftinin gençlik yıllarında bir açılış esnasındayken çekilen bu fotoğrafta, Emine Hanım siyah mantosunun üzerine renkli, çiçek detaylı bir başörtü tercih etmiştir. (<http://www.viratrabzon.com/haber/basbakan-erdoganin-ask-celiskisi-5780.html>)

Recep Tayyip Erdoğan Refah Partisi İstanbul İl Başkanı olduğunda, Emine Erdoğan İl Kadın Kolları'nın kurucu yönetim kurulu üyesi olarak vazife almış ve Türkiye'de kadınların siyasete katılımında çığır açan bir sürecin öncülüğünü yapmıştır. Refah Partisi'nin seçim başarısına büyük katkı sağlayan kadın hareketini başlatmış, partiye gönül veren kadınlarla birlikte gerektiğinde ev ev dolaşmıştır.

Eşi Recep Tayyip Erdoğan İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanı seçildikten sonra ise, farklı sosyal sorumluluk projelerinin içinde bulunmuştur. AK Parti belediyelerinde hâlâ devam eden 'zengin ve yoksulların buluştuğu iftar sofraları' girişimini başlatarak farklı kesimler arasında sosyal dayanışma içinde bir yardım koridorunun oluşmasına katkı sağlamıştır.

İki kız, iki erkek dört evladı olan Emine Erdoğan, sosyal ve siyasal hayatta daima aktif roller üstlenmiş, Başbakan eşi olduğu yıllarda da faaliyetlerini artırarak sürdürmüştür. Ailesinden aldığı yardımseverlik mirasını hayatının tümüne yansıtarak binlerce insana yardım eli uzatmıştır. 2005 yılında 'Toplumsal Gelişim Merkezi'nin (TOGEM) kuruluşuna öncülük etmiş, çocukların ve kadınların eğitimi ile ilgili önemli faaliyetlerin gerçekleştirilmesine destek olmuştur.

Emine Erdoğan, Türkiye'nin belli yörelerinin kanayan yarası olan kız çocuklarının okutulmaması sorununa karşı Millî Eğitim Bakanlığı ile birlikte yurt çapında büyük bir seferberlik başlatmıştır. 'Haydi, Kızlar Okula' kampanyası ile 300 bine yakın kız çocuğunun okuma-yazma öğrenmesine ve okula gitmesine vesile olmuştur.

Eğitim konusundaki bu gayreti 'Ana-Kız Okuldayız' kampanyasıyla yeni bir boyut kazanmış, ismini bizzat kendisinin verdiği bu çalışma ile okuma-yazma öğrenme fırsatı bulamamış annelerin problemlerine çözüm üretmiştir.

Emine Erdoğan çocuklara şiddet uygulanmasına, onların zorunlu olarak çalıştırılmasına karşı da mücadele etmiş; '7 çok geç' gibi erken çocukluk eğitiminin önemini vurgulayan çeşitli kampanyalara destek vermiştir. Bu tür çalışmalara farklı ülkelerin First Lady'lerini de davet ederek kampanyaların etki alanını genişletmiştir.

Toplumda gönüllülük bilincini artırmak ve kamu hizmetleri uyumunu sağlamak üzere Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından hazırlanan ‘Toplum Kalkınmasında Gönül Elçileri’ projesini himaye etmiştir. Türkiye’nin 81 ilinden vali eşleri ile birlikte kadın, yaşlı, çocuk, engelli, gazi ve şehit aileleri, yoksullar ve madde bağımlıları gibi grupların yaşam kalitesini yükseltmek üzere bir gönüllülük seferberliğine öncülük yapmıştır. Türkiye’de büyük destek ve ilgi gören ‘Kardeş Aile Projesi’nde de Emine Erdoğan’ın büyük emeği bulunmaktadır.

En iyi kamu projesi dalında halkla ilişkiler alanının Oscar’ı kabul edilen ‘altın pusula’ ödülünü alan proje, BM tarafından diğer ülkeler için örnek teşkil eden projeler kapsamında büyük ilgi görmüştür. Proje, 2012 yılından bu yana Emine Erdoğan’ın himayesinde sürdürülmektedir.

Kadının iş hayatında daha aktif rol alabilmesi için bölge ülke liderlerinin eşleriyle ‘iş hayatında kadın’ temalı uluslararası konferanslar düzenlenmesine destek vermiştir. Türkiye’de kadınların iş dünyası gibi siyasette de daha çok rol almasına yönelik çabaları ise, parti çalışmalarıyla sınırlı kalmamış, ülke kamuoyunda kadınları siyasete katılım noktasında cesaretlendirmiştir.

Emine Erdoğan ayrıca, önemli sosyal problemlerden birisi olan madde bağımlılığına karşı toplumsal hassasiyetin artırılması ve daha etkin bir mücadele yürütülmesi için uyuşturucuyla mücadele kampanyalarına da destek vermiştir.

Eğitimden sağlığa, kadın sorunlarından engellilerin problemlerine kadar çeşitli alanlarda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının kampanyalarını himaye etmiş, seslerinin duyulmasına katkı sağlamıştır.

Emine Erdoğan, Türkiye’nin pek çok alanda hızlı yapısal reformlar yapabilmesi için Avrupa Birliği üyeliğini önemseyişini her fırsatta dile getirmiştir. Öte yandan dünyanın farklı coğrafyalarından yükselen seslere kulak vermiş, özellikle zulüm ve yoksullukla mücadele eden halkların yanında olmuş, insan hakları ihlallerine şiddetle karşı çıkmıştır. Gazze, Myanmar ve Pakistan gibi bölgelerde yaşanan insanlık trajedilerine karşı sessiz kalmayarak uluslararası organizasyonlar düzenlemiştir.

2009 yılında Gazze'ye yönelik saldırılar karşısında Arap dünyası ve Batılı ülke liderlerinin eşlerini bir araya getirmiş ve tüm dünyaya 'savaşı durdurun' çağrısında bulunmuştur. 2012 yılında ise, Myanmar'da yaşanan insanlık dramını can güvenliği riski uyarılarına rağmen bizzat yerinde gidip görmüş ve bölgeye insani yardım ulaştırmıştır. Milyonlarca annenin duygularına tercüman olarak sorunu dünya gündemine taşımış ve büyük yardım kampanyalarının başlamasına vesile olmuştur.

Türkiye Cumhuriyeti'nin halk tarafından seçilmiş ilk Cumhurbaşkanı'nın eşi olan Emine Erdoğan, Türkiye Cumhuriyeti 'First Lady'si olarak katıldığı yurt dışı seyahatlerinde farklı ülkelerin First Lady'leri ile çeşitli sosyal sorumluluk projeleri çerçevesinde fikir-alış verişinde bulunmaya devam etmektedir. Gerekğinde onları Türkiye'ye davet ederek Türkiye'nin tanıtımına da katkı sağlamaktadır.

Öte yandan bu seyahatler sırasında kültürel, sanatsal faaliyetlere ilgi göstermekte, eğitim ve sağlık kurumlarına ziyaretler gerçekleştirmektedir. Tüm dünyada modern tıbbın tamamlayıcısı olarak önemi gittikçe daha çok fark edilen geleneksel tıp alanında yapılan çalışmaları yakından takip etmektedir. Sağlıklı yaşam, doğal beslenme alışkanlıkları gibi hususlara önem vermekte ve bu konularda toplumsal bilinci artıracak çalışmalara özel ilgi göstermektedir.

Emine Erdoğan, gerek yurt içinde gerekse yurt dışında aktif sosyal hayatından arta kalan zamanda, kitap okumak ve farklı dünya müzikleri dinlemekten keyif almaktadır.¹⁵⁰

¹⁵⁰ <http://www.tccb.gov.tr/emineerdogan/biyografi/>

Resim 169: First Lady Emine Erdoğan, geçmişten günümüze birçok farklı şekilde türban modeli kullanmıştır.

Emine Erdoğan, giysilerini Olgunlaşma Enstitüsü'nde diktirmektedir. Osmanlı motiflerinin yoğunlukta olduğu kıyafetleri sevmektedir. Diktireceği elbisenin kumaşını dışarıdan satın alan Erdoğan, vereceği siparişleri de bizzat kendisi Olgunlaşma Enstitüsü'ne getirmektedir. Kıyafetlerin tarzını kendisi belirleyen Emine Hanım, enstitünün giyim hocalarına da fikir danışmaktadır.

Emine Erdoğan'ın kıyafetlerinin ortak özelliği ise vücut hatlarını belli etmeyen ve abartılı görünmeyen kıyafetler olmasıdır. Hazırlattığı kıyafetlerin diğer bir ortak özelliği ise Türk-Osmanlı motifleri ve sırma işlemelerdir. Kıyafetlerin maliyeti 500-1500 YTL arasında değişmektedir. Açık kahve tonları, bordo ve yeşil renkler de favoriler arasındadır.

İlki İstanbul Beyoğlu Olgunlaşma Enstitüsü olmak üzere Türkiye genelinde 12 enstitü bulunmaktadır. Bunların arasında en fazla üne sahip olanı ise Ankara Olgunlaşma Enstitüsüdür.

Türk kültüründe önemli yeri olan giyim ve el sanatlarını geliştiren bir eğitim kurumu olarak bilinen Ankara Olgunlaşma Enstitüsü, 1958 yılında kurulmuştur. Öğrenim için İlköğretim, Lise ve Meslek Lisesi mezunları alınmaktadır. Eğitim ve üretim sınıfı olmak üzere 2 yıllık bir eğitim programı uygulanmaktadır.

İki yıllık eğitim sonunda verilen sertifika ile öğrenciler seçtikleri bölümlere göre tasarımcı, usta öğretici ya da serbest çalışabilen kalifiye eleman olarak mezun olmaktadır. Enstitü içerisinde giyim, moda tasarım, grafik tasarım, kuyumculuk, takı tasarım, ev yönetimi ve beslenme, resim, seramik, el sanatları, nakış ve ayakkabı tasarım bölümleri bulunmaktadır.¹⁵¹

Türk modacı Elif Kavakçı, ABD'deki tasarımlarıyla Müslüman kadınların gözde modacıları arasında yer almaktadır. Kavakçı, 12 yaşındayken ailesiyle birlikte ABD'ye yerleşerek, işletme ve moda tasarımı üzerine eğitim almıştır. "Covered in Style - Stile Bürünmüş" adını verdiği koleksiyonunu ilk kez Dallas'ta düzenlenen bir defilede sergileyen Kavakçı, özgün tasarımlarıyla dikkatleri üzerine toplayarak büyük alkış almıştır.

Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan için özel kıyafetler tasarladığını ifade eden modacı Elif Kavakçı, "Çok güzel bir tarzı olan Emine Hanım'ın giyimini hayat tarzına göre tasarlıyorum" demiştir. Emine Erdoğan'ın giyim stilini çok beğendiğini vurgulayan Kavakçı, "Kendine yakışanı giyiyor." diye konuşmuştur.¹⁵²

Emine Hanım, abartıdan uzak kıyafetler seçmekte ve canlı renklerden kaçınmaktadır. Kendine özgü bir türban bağlama şekli vardır. Emine Erdoğan daha çok uzun tek parça elbiseler yâda pardösü-pantolon takımlar tercih etmektedir. Aynı rengin farklı tonlarıyla oluşturulan tesettür kombinleri daha asil ve klâs bir görüntü ortaya koyduğu için protokol davetleri için oldukça uygun bir seçimdir.¹⁵³

¹⁵¹ http://www.aksiyon.com.tr/nursel-dilek/lider-eslerine-olgun-kiyafet_512093

¹⁵² <http://www.ntv.com.tr/yasam/emine-erdoganin-modacisindan-tesettur-trendi,5WVRm228X0G43fmICwXvCg>

¹⁵³ <http://www.yesiltopuklar.com/lider-eslerinin-siklik-yarisi.html>

Resim 170: Dore rengindeki parlak kumaştan dikilen ceketinin yaka kısmına yarım fiyonk figürü tercih Emine Hanım, kendine özgü bir bağlama modeliyle, ceketini ile aynı tonlardaki iki ayrı eşarabı üst üste kullanmıştır. (<http://bilgi5.com/emine-erdogan-kiyafetleri-uzerine-bir-degerlendirme/>)

Resim 171: Osmanlı motifleri bulunan mantosu, parlak saten kumaştan dikilen petrol yeşili pantolonu, aynı tondaki başörtüsü ve Chanel marka deri çantası, siyah topuklu ayakkabıları ve siyah kürkü ile First Lady Emine Erdoğan

(<http://www.ortuluyum.com/emine-erdogan-kiyafetleri-ve-tarzi/>)

2014 yılı itibariyle, her sezon sıklıkla tercih edilen, siyah-beyaz renkleri grafik desenlerle daha da zenginleştirilerek, optik ilüzyon etkisi yaratmış ve dünya moda endüstrisi tarafından sıklıkla tercih edilmiştir.

Kış sezonunun vazgeçilmez parçalarından olan ceket ve kabanlar, maskülen ve militer tarzda kruvaze olarak kullanılmaktadır.

Mont ve ceketlerin tamamlayıcısı olan kürklerde kış aylarında sıklıkla tercih edilmiştir. İmitasyon olarak sentetik malzemelerden imal edilen yapay kürkler; montları, yelekleri ve mantoları süslemiştir.

Asil bir duruşu ve etrafa ışık saçan bir parıltısı olan ve dokunulduğunda yumuşak bir dokuya sahip kadife kumaşlar, tasarımcıların vazgeçemediği unsurlara sahiptir ve 2014 yılı itibariyle sıklıkla kullanılmıştır. Militer tarza sahip giysiler popürlüğünü kaybetmezken, asker yeşili ve haki tonları da sıklıkla kullanılmıştır.

Punk tarzına ait parçalar, 60'lar, 70'ler, 80'lerden esintiler, zımba detayları, egzotik desenler, payet işlemleri, dantel zarafeti, kış aylarının vazgeçilmezi kürk kolluklar ve etoller, bol paça pantolonlar, deri ve süet montlar, pantolon etekler, püskül detayları, iddialı renkler, kışın kullanılan boğazlı kazaklar sezonun trendlerindendir.

Gotik tarza sahip giysiler, tüy detayları, midi boya sahip etek ve elbiseler, desenli külotlu çoraplar, aksesuar amaçlı kullanılan pantolon askıları, 2014 yılı itibariyle sıklıkla kullanılan pelerin ve paçolar, büyük kemerler ile kombinlenen maksi etekler popüler moda kültürünün parçaları olmuştur.

Klasik tarzı yansıtan brokar kumaşlar elbise ve pantolonlarda sıklıkla kullanılmıştır. Ayrıca, büyük düğmeler, yüksek bel skinny pantolonlar, tayyör ve döpiyeslerin vazgeçilmez kumaşı olan tüvit kumaş moda parçalardandır.

Eteklerde ve diğer giysilerde şık bir ayrıntı olan pileler, fırırlar, manto ve ceketlerin üzerinde kullanılan büyük cepler ve enine çizgiler yani breton desenler kullanılmıştır.

Resim 172: Kürkler, çarpıcı renkler, bol paça pantolonlar, paço ve pelerinler, uzun etekler, erkek yaka, kruvaze ceket ve mantolar sezonun moda parçaları olmuştur.

(http://pimood.com/wp-content/uploads/2015_2016_sonbahar_k%C4%B1%C5%9F_bayan_modas%C4%B1_grafik_desenler_1.jpg)

Türk Modacı Tanju Babacan, Emine Erdoğan için koleksiyon hazırlayan modacılarından biridir. Kendisi bu konu ile ilgili “Evet, hanımefendi ile çalışıyoruz. Kendisi beni ağırladı, birlikte bir çalışmamız var. Giyim insanların şahsına özeldir. Herkesin kendine has bir tarzı vardır.” demiştir.¹⁵⁴

Emine Hanım türbanı konusunda en çok çift bone yerine çift eşarp kullanmasıyla dikkat çekmiştir. Ağırlıklı olarak klasik giyinen Emine Hanım’ın seçtiği renkler çoğunlukla pastel tonları olsa da siyah renkte tercihleri arasındadır. Kolyeden çok broş kullanmayı tercih eden Emine Hanım, kullandığı eşarplarda ise düz eşarpları ya da soft desenlerden çok dikkat çekmeyenleri kullanmaktadır.¹⁵⁵

Dünyaca ünlü markaların koleksiyonlarını daha çok aksesuarda kullanan Emine Erdoğan, tıpkı Hayrunnisa Hanım gibi, moda eleştirmenlerinden çok, tesettüre uygun giyinmeyi önemsemektedir. Emine Erdoğan İpekyol markası bünyesindeki özel tasarımcılara yurt dışı gezileri için kıyafet diktirmeyi tercih etmektedir.¹⁵⁶

Türkiye'nin ikinci tesettürlü First Lady'si olan Emine Erdoğan'ın giyim kuşam konusundan en çok dikkati çeken özelliğinin başörtüsü bağlama şeklidir. Emine Hanım başörtüsünü, iç tülbent ya da bone kullanmak yerine iki ayrı eşarbi üst üste kullanarak, alt eşarbını öne biraz daha çok öne çıkararak bağlamaktadır. Genellikle alt eşarbını desensiz seçmekte ve üstteki eşarbını da kıyafetine bağlı olarak desenli ya da desensiz seçmektedir.

Renk tonu olarak birbirine yakın tonlar seçen Emine Hanım çarpıcı, çok canlı renkler yerine ağırlıklı olarak krem, kahve, siyah, yeşil ve mavi tercih etmektedir. Ton sür ton, yani aynı rengin farklı tonlarını seçerek giyinmeyi tercih etmekte ve yine kendi sevdiği renkleri yorumlamaktadır.

¹⁵⁴ Aysha Dergi, Eylül 2014

¹⁵⁵ <http://www.ikradergim.com/emine-erdoganin-stili.html>

¹⁵⁶ <http://hija.be/emine-erdogan-ve-hayrunnisa-gul/>

Resim 173: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın, 30 Ağustos 2014 tarihinde Zafer Bayramı ve Türk Silahlı Kuvvetleri Günü dolayısıyla Çankaya Köşkü'nde verdiği resepsiyonda eşine eşlik eden First Lady Emine Erdoğan'ın kıyafet tercihi krem tonlarının hâkim olduğu uzun kollu bir elbise olmuştur. Emine Hanım elbisesinin üzerine 2015 yılının moda parçalarından olan kaşe kumaştan dikilen ve manto olarak kullanılan panço modelini, resepsiyon davetine uyarlayarak parlak gold tonlarında işlemeli bir kumaştan seçmiş ve elbisesi ile aynı tonda iki kat olarak kullandığı başörtüsü tercih etmiştir. Aksesuar kullanmayı tercih etmeyen Emine Hanım, sade bir makyaj kullanmıştır. (<http://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/cumhurbaskani-erdoganin-ilk-resepsiyonu>)

Resim 174: Krem tonlarındaki elbise ve başörtüsünü, gold rengi işlemeli pançosuyla kombinleyen Emine Hanım, ton sür ton (Seçilen bir rengin farklı tonlarını beraber kullanarak oluşturulan kombin) bir şıklık elde etmiştir.

(<http://www.sabah.com.tr/galeri/turkiye/cumhurbaskani-erdoganin-ilk-resepsiyonu>)

Resim 175: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan, 30 Ağustos 2015 tarihinde Zafer Bayramı münasebetiyle verdiği resepsiyon da Emine Hanım, yaka kısmı işlemeli, belinde kemeri bulunan, reglân kollu siyah bir ceket ve uzun siyah bir etek tercih etmiştir. Başörtü tercihini ise siyahın kontrast rengi olan beyazdan yana kullanan Emine Hanım kemeri ile aynı materyalde bir çanta tercih etmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/34203/cumhurbaskani-erdogandan-30-agustos-resepsiyonu.html>)

Resim 176: 29 Ekim 2015 tarihinde Cumhuriyet Bayramı sebebiyle Cumhurbaşkanlığı Külliyesi'nde bir resepsiyon veren Cumhurbaşkanı Erdoğan siyah takım elbise tercih ederken, First Lady Emine Hanım, siyah dantel ceketinin astar kumaşı olarak yağ yeşili tonunu tercih etmiştir. Ceketinin astarı ile aynı tonda başörtü tercih eden Emine Hanım, siyah uzun eteğiyle kombinini tamamlamıştır.

(<http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/35810/cumhurbaskani-erdogandan-cumhuriyet-bayrami-resepsiyonu.html>)

Resim 177: 15-16 Kasım 2015 tarihleri arasında Antalya’da düzenlenen ve dünyanın en büyük 20 ekonomisini oluşturan G20 üyesi ülkelerin devlet ve hükümet başkanlarının katıldığı zirvede, Emine Erdoğan ve beraberindeki konuklar Antalya’nın turistik yerlerini gezerken, kıyafet tercihini sıklıkla kullandığı siyah-beyaz tonlarından yapmıştır. Kolları, ön ve arka yakası işlemeli siyah mantosu, sırt kısmındaki plikaşe detayına sahiptir. Emine Hanım ayrıca 2015 yılında sıklıkla tercih edilen oversize (Bedensiz) modelde bir manto tercih ederek moda ya karşı ilgili olduğunu göstermiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/haberler/410/36001/emine-erdogan-g-20-konuk-lider-esleri-ile-kulturel-programlara-katildi.html>)

Resim 178: Cumhurbaşkanı eşi ile birlikte halkı selamlayan Emine Hanım, krem tonundaki yarım kol trençkotunu (Trenchcoat, içi astarlı, su geçirmez pardösü) hareketlendirmek için yılan desenli bir bluz ve bluzu ile aynı desende başörtü tercih etmiştir. İki kat olarak kullandığı başörtüsünün ilk katı trençkotu ile aynı tondadır. Krem renğinde Prada marka çanta tercih eden Emine Hanım, aksesuar tercihini kahve tonlarında gözlükten yana kullanmıştır.

(<http://www.haberdukkani.com/img/HD12020319.jpg>)

Tüvit ceketleri ve etek-ceket takımlarını sevdiği seçimlerinden de belli olan Emine Hanım'ın etek tercihleri de daha çok pileli eteklerden yanadır. Fakat 2015-2016 popüler moda trendlerinden olan oversize ceketlerle pantolonları da kombinlemiştir.¹⁵⁷

¹⁵⁷ <http://vivahiba.com/article/show/yeni-frist-lady-emine-erdoganin-stili/>

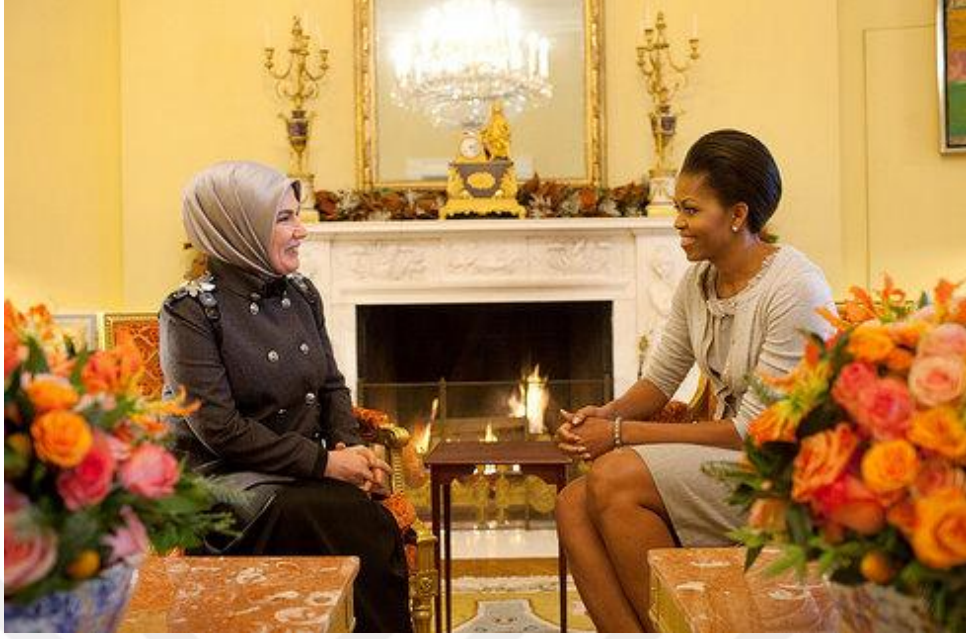
Emine Hanım eşi Recep Tayyip Erdoğan‘la evlendiği günden beri siyasi arenada boy göstermiş çok aktif bir insandır. Recep Tayyip Erdoğan‘ın büyükşehir belediye başkanlığı döneminde bir takım kadın toplantılarında konuşmalar yaptığı da bilinmektedir.

Siyasi ve kültürel çalışmalarda gençliğinden beri aktif olan, ülkesinin meselelerine ile ilgilenen Emine Erdoğan, Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan‘ın üzerinde de çok büyük etkiye sahiptir. Erdoğan‘ın herhangi bir karar alırken muhakkak eşi hanımefendiye danıştığı da bilinmektedir. Tayyip Erdoğan‘ın Büyükşehir döneminde de basının yakın markajında olan Emine Hanım‘a ilgi, Adalet ve Kalkınma Partisi 2001 yılında kurulduğundan bu güne artarak devam etmektedir.

Emine Hanım hakkında “İktidara Taşıyan Kadın” adında bir kitap da yazılmış bulunmaktadır. Ayla Özcan tarafından yazılan kitapta Emine Hanımdan şu şekilde bahsedilmektedir:

‘‘Farklı bir Emine Erdoğan var karşımızda. Hırslı, ihtiraslı ve kararlı bir kadın. İlk gençlik yıllarından beri kafasına koyduğunu yapan, aldığı kararlar doğrultusunda acı da çekse yolundan dönmeyen, gece gündüz demeden çalışan ve en yükseklerle çıkmayı hedef koymuş bir kadın. Sadece, su, limon ve baldan oluşan Osmanlı Detoks‘uyla zayıflayan, sağlıklı beslenmeye özen gösteren, birkaç yıl öncesine kadar üzüm şırasını evinde yapan, yemekten önce tatlı yemeyen, dikiş dikmeyi profesyonel derecede bilen, yüksek öğrenim görmediği halde hızlı okuma kursunun en başarılı öğrencisi olan, iyi bir yüzücü ve iyi bir sürücü Emine Erdoğan...’’¹⁵⁸

¹⁵⁸ Ayla Özcan, Emine Erdoğan, İktidara Taşıyan Kadın, 2007

Resim 179: ABD First Lady'si Michelle Obama ile görüşmesi sırasında çekilen fotoğrafta Emine Hanım, tercihini etek-cekete kullanmıştır. Vizon tonunda bir başörtü tercih eden Emine Hanım, kahverengi kruvaze, düğmeli, omuzları işlemeli ceketi ve aynı tondaki uzun eteği ile kombinini tamamlamıştır.

Resim 180: Erdoğan çiftinin ABD ziyareti esnasında Obama çifti ile poz verirken Emine Hanım beyaz elbisenin üzerine, lame tonlarında, dantel panço tercih etmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/3035/abd.html>)

Resim 181: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, eşi Emine Erdoğan ile birlikte Katar Emiri Şeyh Temim bin Hamad Al Thani'nin davetlisi olarak Katar'a resmî ziyarette bulunduğu sırada; Emine Hanım, 2015-2016 yıllarında sıklıkla kullanılan parçalardan biri olan ve Uzakdoğu'nun geleneksel giysilerinden olan 'Kimono' uyarlaması oversize üstünü ve boru paça beyaz pantolonunu, lacivert tonlarında bir başörtü ve aynı tondaki deri çantası ile kombinlemiştir.

(<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/3034/katar.html>)

Resim 182: Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Fransa seyahatine eşlik eden Emine Erdoğan, Paris'teki Louvre Müzesi'ni ziyaret ederken, yakasız siyah bir manto tercih etmiştir. Sade mantosunu yakasına taktığı broşla hareketlendiren Emine Hanım, beyaz zemin üzerine siyah puantiyeli bir başörtü ve siyah deri Hermes marka çanta tercih etmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/37191/fransa.html>)

Resim 183: Letonya gezisi sırasında Cumhurbaşkanı Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan, Letonya Cumhurbaşkanı Berzins ve eşi Dace Seisuma ile birlikte çekilen aile fotoğrafında Emine Hanım, oversize, siyah bir manto ve beyaz eşarp tercih ederken, Letonya First Lady'si turkuaz döpıyes tercih etmiştir.

(<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/3036/letonya.html>)

Resim 184: Estonya gezisi sırasında, Cumhurbaşkanı Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan, Estonya Cumhurbaşkanı Ilves ve eşi Evelin Ilves ile aile fotoğrafında poz verirken, Emine Hanım, erkek yakalı, düğmeli, uzun beyaz krovaze ceket ve aynı tonda pantolon ve başörtü tercih ederken, ceketinin düğmelerini ve ceketin yaka kısmını, beyazın kontrast rengi olan siyah seçerek zıtlıkların uyumunu yakalamıştır. (<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/3037/estonya.html>)

Resim 185: Cumhurbaşkanı Erdoğan, eşi Emine Erdoğan ile birlikte Fildiş Sahili, Gana, Nijerya ve Gine'yi kapsayan Batı Afrika turunun üçüncü durağı olan Nijerya'ya 2 Mart 2016 tarihinde resmî bir ziyaret gerçekleştirmiştir. Ziyaret esnasında çocuklarla yakından ilgilenen Emine Hanım, Nijeryalı bir kız çocuğu ile poz verirken, lacivert trençkot ve mint yeşili başörtü tercih etmiştir. Aksesuar tercihini trençkotuna taktığı broştan ve yüzükten yana kullanan Emine Hanım başörtüsü ile aynı tonda olan mint yeşili taşlı bir yüzük tercih etmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/40044/nijerya.html>)

Resim 186: Cumhurbaşkanı Erdoğan ve eşi Emine Erdoğan, Belçika'ya yaptığı ziyaret esnasında Brüksel'de bulunan Kraliyet Sarayı'nda, Belçika Kralı Philippe ve eşi Kraliçe Mathilde tarafından resmî törenle karşılanırken çekilen aile fotoğrafında Emine Hanım; hâkim yaka, kolları gri astar üzerine siyah dantel detaylı, uzun siyah bir ceket ve aynı tonda geniş paçalı bir pantolon, ceketinin astarı tonlarında çift katlı eşarp tercih etmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/35603/belcika.html>)

Resim 187: Emine Hanım Belçika ziyareti esnasında, T.C. Brüksel Büyükelçiliği konutunda Avrupa'daki kadın misyon mensupları, milletvekilleri, misyon şefleri ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ile akşam yemeğindeyken ise, toprak tonlarında yakasız, yaka kısmı zincir detaylı bir ceket ve krem tonunda çift katlı eşarp tercih etmiştir. (<http://www.tccb.gov.tr/yurt-disi-ziyaretler/1708/35603/belcika.html>)

Resim 188: Erdoğan çiftinin günlük hallerinin yansıdığı bu fotoğrafta, Recep Tayyip Bey, ekose desenli bir ceket ve açık mavi bir gömlek tercih ederken, Emine Hanım'ın tercihi haki ve krem degrade renk geçişine sahip, bel kısmında fiyonk modeline sahip kemerli bir pardösü, egzotik desenli bir başörtü ve haki renkli deri Chanel marka çanta olmuştur.

(<http://bilgi5.com/emine-erdogan-kiyafetleri-uzerine-bir-degerlendirme/>)

Resim 189: Erdoğan çifti Singapur seyahatinde, botanik bahçeyi gezerken çekilen fotoğrafta Emine Hanım, açık pembe tafta kumaştan erkek yaka uzun bir ceket, beyaz bol paçalı pantolon, beyaz başörtü ve beyaz topuklu ayakkabı tercih etmiştir.

(http://www.mnd.gov.sg/mndlink/2014/2014_Jan-Feb/Guestbook.htm)

Yıllardır tüm röportaj tekliflerini geri çeviren Emine Erdoğan, ilk kez 20 Şubat 2013 tarihinde Mısır'ın ünlü kadın dergisi Nisf el-Dünya'ya röportaj vermiştir. Emel Fawzi adlı muhabirin sorularını yanıtlayan Emine Erdoğan, kadın hakları konusunda hayli çarpıcı tespitlerde bulunmuştur:

Emel Fawzi: Geçmiş yıllarda Türk kadınlarının eğitimi için birçok kampanya yaptınız. Gerçekten bu tür kampanyalar verimli oldu mu?

Erdoğan: Türkiye'de kadınların eğitim düzeyini yükseltmek için özellikle çok çaba harcanıyor. Kız çocuklarının okula gitme oranının % 97'ye ulaşmış olmasından gurur duyuyoruz. Benim bizzat yürüttüğüm ülkenin her yerindeki kampanyalar, son on yıl içinde, yaptığımız teşviklerle kırsal kesimlerde yaşayan binlerce genç kızın eğitilmesine sebep oldu. Ve çok sayıda yaşlı kadın okuma yazma programlarına katılarak okuma yazma öğrendi. Kadınların siyasi alanda, kamu hizmetlerinde ve hükümet organlarında temsil oranı giderek artıyor. Ancak kadınlar inisiyatifi kendi ellerine almalı. Böylece sorunlar çok daha hızlı çözülür ve gelecek için şansımız ve umutlarımız artar.

Emel Fawzi: Çağırınız sadece Türk kadınına değil, tüm dünyada kadınlarının güçlendirilmesi gerektiğini vurguluyorsunuz...

Erdoğan: Biz aslında kadın sorunlarını yerel veya küresel meseleler diye ayırmıyoruz. Tüm dünyadaki kadınların ortak sorunları var ve biz bu sorunların kolektif eylem yoluyla daha kolay çözülebileceğine inanıyoruz. Bu bağlamda, Türk ve Mısırlı kadınlar arasında bu tür yakın ilişkiler olmasını bekliyoruz, ortak sorunlarımızın çözümünde bizim dayanışmamız ve yakın işbirliği yapmamız çok önemli.

Emel Fawzi: Myanmar'ı ziyaret ettiniz ve milyonlarca insanın önünde duygulandınız ve gözyaşı döktünüz. Gazze'ye gittiniz, desteklediniz ve çeşitli toplantılara katıldınız. Sizce Müslüman kadınlar Müslüman dünyadaki ezilen toplumları savunmak için neler yapmalı?

Erdoğan: Trajedilere duyarsız kalmamalıyız. Ne yazık ki bu insanlık dışı ve utanç verici operasyonlara uluslararası toplum duyarsız. Ben Filistin'in gelişmelerini yakından takip ediyorum. Özellikle Gazze'yi. Dört yıl önce gerçekleşen katliamda bin 500 insan öldüğünden bu yana Gazze'ye yardım gönderiyoruz. Ben şahsen yardım teslimatında çalışıyorum, birçok dost ülkenin lider eşleriyle Filistin için çeşitli etkinlikler düzenledik. Bütün dünya Filistin'i ve Gazze'yi bıraksa da biz onları terk etmeyiz ve yalnız bırakmayız. Gazze'yi hapishanesinden kurtarmaya çalışacağız. Myanmar'da da çok duygulandım ve üzüldüm. Özellikle kadınlara ve çocuklara karşı yapılan zulme şiddetle karşıyım.¹⁵⁹

Resim 190: Krem rengi kürk yaka mantosu ve siyah erkek yaka mantosu ile Erdoğan çifti (http://www.turktime.com/haber_resim/520568bc-126c-465a-a5e3-9b89d95d5bd7_tepe.jpg)

¹⁵⁹ <http://www.sabah.com.tr/gundem/2013/02/20/emine-erdogan-ilk-kez-roportaj-verdi>

Türkiye Cumhuriyetinin on ikinci Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi Emine Erdoğan, 10 Ağustos 2014 tarihi itibarıyla First Lady ünvanını taşımaktadır. Erdoğan çiftinin, Ahmet Burak, Necmettin Bilal, Esra ve Sümeyye adlarında dört çocuğu bulunmaktadır. Emine Hanım, yurtiçi ve yurtdışı gezilerde, resepsiyonlarda eşinin yanında olup ona destek olmaya devam etmektedir. Dünya basını tarafından da ilgiyle takip edilen First Lady, Cumhurbaşkanlığı Külliyesinde konuklarını ağırlamaya devam etmektedir.

Resim 191: Türkiye Cumhuriyeti First Lady'si ünvanını taşımakta olan First Lady Emine Erdoğan (<http://listelist.com/first-lady>)

SONUÇ

Bu çalışmada, Türkiye Cumhuriyetinin First Lady'lerinin giyim ve yaşam stilleri incelenmiştir. Türkiye Cumhuriyetinin First Lady'leri eşlerinin içinde bulunduğu konum itibariyle gizlilik esasına göre yaşamlarını devam ettirmişlerdir. Görev süreleri biten eşleri ile birlikte inzivaya çekilen First Lady'ler, köşkte bulundukları süreçte yaşananları, gizlilikle muhafaza etmiş, devlet sırrı olarak korumuşlardır.

Bu sebeple First Lady'lerin yaşamlarını araştırırken, First Lady'lerin yakınları ya da Çankaya'da görevde bulunan kişiler tarafından kaleme alınan kitaplar kaynak olarak kullanılmıştır. Yine First Lady'lerin yakınları tarafından, First Lady'leri tanımaya ve anlamaya yönelik yapılan söyleşilere yer verilmiştir. First Lady'lerin giyim stilleri incelenirken kullanılan, yakınları tarafından paylaşılan ya da gazete arşivlerinden taranan fotoğrafların birçoğu, First Lady'lerin yaşadıkları dönem itibariyle siyah-beyazdır.

Latife Uşşaki, Mevhibe İnönü, Reşide Bayar ve Melahat Gürsel yaşamları boyunca hiçbir söyleşiyi kabul etmemiştir. Nazmiye Demirel, 1960'lı yıllarda yaptığı ve yanlış anlaşılmalara sebebiyet veren söyleşi sebebiyle kapılarını kapatmış ünvanı gereği eşine yurtiçi ve yurtdışı gezilerde eşlik etmiş, destek olmuştur. Semra Özal ise basına yakın görünmesine rağmen Çankaya döneminden önemli ayrıntıları paylaşmamıştır. Eşinin vefatı sebebiyle köşkten ayrıldıktan sonra, diğer First Lady'ler gibi inzivaya çekilmeyip, hareketli hayatına devam eden tek First Lady'dir.

Tüm First Lady'ler için ortak bir tanımlama yapmak gerekirse, (Latife Uşşaki ve Emel Korutürk kültürel ve maddi zenginlik içinde yetişmişlerdir) halkın içinden, orta sınıf ailelerde yetişmiş, tutumlu ve mütevazı, çocuklarının giysilerini, yeri gelince kendi giysilerini bile kendileri diken, hayatlarının çoğu bir şehirden başka bir şehre taşınmakla geçen, eşlerine Türkiye'nin ve dünyanın dört bir yanındaki gezilerde eşlik eden, birkaç First Lady dışında çoğunluğu First Lady olmayı eşini kırmamak için kabul eden ama her daim eşlerinin destekçileri olmuş Hanımefendilerdir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk First Lady'si Mustafa Kemal Atatürk'ün eşi Latife Uşşaki'dir. Latife Hanım, Paris'te Sorbonne Üniversitesi'nde Hukuk Eğitimi almış ve Londra'da dil öğrenimi görmüştür. Latife Hanım, Mustafa Kemal Atatürk ile iki buçuk yıl süren evliliği süresince modern ve medeni Türk kadınının simgesi olma görevini üstlenmiş, pek çok yurt gezisinde eşine eşlik etmiştir. First Lady olmadan önce Avrupalı bir genç kız imajı çizen Latife Hanım, Atatürk ile evliliği sonrası eşine eşlik ettiği süre boyunca başörtüsü kullanmıştır. Şapka ve Kıyafet İnkılabı ayrılığın ardından yapılmıştır. Bu sebeple Latife Hanım'ın gençlik dönemi ve First Lady dönemi sonrası çekilen fotoğrafları başı açık olmasına rağmen First Lady olduğu iki buçuk senelik süreçte başörtülü fotoğrafları bulunmaktadır.

İkinci First Lady Mevhibe İnönü 12 yıl süre ile en uzun süre First Lady ünvanını taşıyan Cumhurbaşkanı eşidir. Mevhibe Hanım, eşinin büyük desteği ile Türk Kadınının toplum içindeki gerçek yerini bulması için önderlik etmiştir. Latin harfleri ile yazı yazan ilk kadınlardan olmuştur. Çarşafını çıkaran Mevhibe Hanım, otomobil kullanmış, ata binmiştir. Yaşadığı dönemin moda öğelerini takip ederek kullanan Mevhibe Hanım, yine yaşadığı dönemin popüler saç şekli olan 'Flapper Modeli'ni First Lady dönemi boyunca sıklıkla kullanmıştır. Giysilerini Olgunlaşma Enstitüsü'nde diktirmiş ve yurtdışından da alışveriş yapmayı tercih etmiştir. 1938'e kadar başbakan ve 1938-1950 arası Cumhurbaşkanı eşi olarak toplum önünde sürekli "en önemli kadın" görevini üstlenen Mevhibe İnönü, zarif ve şık bir First Lady olarak hafızalara kazınmıştır.

Üçüncü First Lady Reşide Bayar 10 yıl süren First Lady dönemi ile Mevhibe Hanımdan sonra en uzun süre bu ünvanı taşıyan ikinci First Lady'dir. Kurtuluş Savaşı'na katılan bankacı eşi ile birlikte zorlu geçen yılların ardından, eşinin Cumhurbaşkanı seçilmesi üzerine köşke çıkmış ancak mütevazı tavrından hiç vazgeçmemiştir. Atatürk'ün isteği üzerine başörtüsünü çıkarmıştır. Köşke taşındıktan sonra bakımsız kalan haliyle yakından ilgilenmiştir. Cumhurbaşkanı eşi Celal Bayar'la yurt dışı gezilerine katılan Reşide Hanım, yabancı misyon ve devlet başkanlarını da Çankaya'da son derece başarılı bir şekilde ağırlamıştır.

Ancak Reşide Hanım Yunan işgalini unutamamış ve sadece Yunan protokolü ile bir araya gelmemiştir. Sade ve mütevazı bir giyim tarzı tercih eden Reşide Hanım dünya modasıyla ilgili olmamıştır.

Dördüncü First Lady Melahat Gürsel, görevi sırasında vefat eden ilk Cumhurbaşkanı olan Cemal Gürsel'in eşi olarak 5 yıl süre ile First Lady ünvanını taşımıştır. Asker olan Cemal Bey ve eşi Melahat Hanım, Cumhurbaşkanlığı görevi süresi boyunca maaş almayı reddedip, emekli general maaşı ile geçinen tek çifttir. Sadeliğini giyim tarzına yansıtan Melahat Hanım günlük giysilerini kendi dikerken, davetlerde kullandığı giysilerini Kız Teknik Okulu ve Olgunlaşma Enstitüsü'nde diktirmiştir

Beşinci First Lady Atıfet Sunay, 7 yıl süre Lady ünvanını taşımıştır. Kendinden önceki First Lady'lerin aksine köşke çıkmak için çok istekli olmuştur. Köşkle yakından ilgilenmiş, bakım ve restorasyon yaptırmıştır. Atıfet Hanım giyimine önem veren bir First Lady olmuştur. Elbiselerini genellikle Faize Sevim Modaevi'nde yaptırmıştır. Giysilerinde Türk motifli gece elbiselerinin kullanılmasına dikkat etmiştir.

Altıncı First Lady Emel Korutürk, Çankaya Köşkü'ne 7 yıl ev sahibeliği yapmıştır. İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ni bitirmiştir. Kültürel zenginliği olan, sanat ile iç içe bir ailede yetişmiştir. Yabancı dil bildiği için yabancı konuklarıyla yakından ilgilenmiştir. 1970'li yıllarda moda olan ve etkisini zaman zaman günümüzde bile gösteren vatkalının yılları olmuştur. Emel Hanım giyim tarzı olarak etek-cekete tayyör takımları sıklıkla tercih etmiştir. Günlük yaşamında ise sade elbiseler kullanmıştır.

Yedinci First Lady Sekine Evren, First Lady ünvanı alamadan ve köşke çıkamadan vefat etmiş tek First Lady'dir.

Sekizinci First Lady Semra Özal, görevi sırasında vefat eden ikinci Cumhurbaşkanı eşi olarak 4 yıl First Lady ünvanını taşımıştır. Gerek renkli kişiliği, gerekse kendine özgü giyim tarzı ve aksesuarları ile eşinin görevi esnasında ve Köşk'ten ayrıldıktan sonra bile gündemi meşgul etmeye devam etmiştir.

Saç modelinden, kullandığı rujun rengine, giydiği tayyör takımların stilinden, tercih ettiği aksesuarlara kadar yaşadığı dönemin hanımları tarafından taklit edilmiş, ‘Semra Özal Tarzı’ hafızalara kazınmıştır. Dünya moda öğelerinden ziyade kendine özgü bir giyim tarzı benimseyen Semra Hanım, gösterişli giyim stilini günümüzde de tercih etmektedir.

Dokuzuncu First Lady Nazmiye Demirel, 7 yıl First Lady ünvanını taşımıştır. Nazmiye Hanım elinden eksik etmediği dantelli mendili, geniş yakalı süslü tayyörleri ve her daim kullandığı kırmızı ruju ile hafızalara kazınmıştır. Çankaya’ya taşınmayı eşini kırmamak için kabul eden First Lady’lerden biridir. Dolayısıyla köşkte çok az değişiklik yapmış ve eşine eşlik etmek için sadece protokol görevlerini yerine getirmiştir. Davet ve resepsiyonlarda genellikle koyu renkli yâda düz kumaşlardan dikilen ikili takım döpiyesler yâda üçlü takım tayyörler tercih eden Nazmiye Hanım, giysilerini Olgunlaşma Enstitüsü’nde diktirmiştir.

Onuncu First Lady Semra Sezer, Çankaya Köşkü’ne 7 yıl ev sahibeliği yapmıştır. Emekli Öğretmen olan Semra Hanım, First Lady olduktan sonra giyim tarzını hiç değiştirmeden kullanmaya devam etmiştir. Eğitim alanında yaptığı çalışmalarla anılan Semra Hanım, makyaj yapmayan, beyazlayan saçlarını bile boyatmayan, modaya karşı ilgili olmayıp kendi giyim tarzını yansıtan bir First Lady olmuştur. Modaevlerini tercih etmeyen emekli öğretmen Semra Sezer’in kıyafetleri Olgunlaşma Enstitüsü’nde dikilmiştir.

Onbirinci First Lady Hayrünnisa Gül, 7 yıl süre ile Çankaya Köşkünün ev sahibeliğini yapmıştır. Hayrünnisa Hanım, başörtülü olması sebebiyle 2007 yılında Cumhurbaşkanı seçilen eşine, 2010 yılı itibariyle eşlik etmeye başlamıştır. 2010 yılı itibariyle gerek yurtiçi, gerekse yurtdışı gezilerde, resepsiyon ve davetlerde eşine eşlik etmiştir. Yabancı basın tarafından beğeniyle izlenmiştir. Giysilerini çoğunlukla Olgunlaşma Enstitüsü’ne diktiren Hayrünnisa Hanım; Dilek Hanif ve Hakan Yıldırım gibi Türk modacılarla da çalışmıştır. Ayrıca Ankara’daki Akçiçek Moda Evi’nin kurucusu olan modacı Nesrin Akçiçek ile de çalışmıştır. Etek-cekete ya da elbise tercih eden hayrünnisa Hanım dönemin moda unsurlarını giysilerine yansıtmıştır.

Onikinci First Lady Emine Erdoğan, halkın oyları ile 12. Cumhurbaşkanı seçilen Recep Tayyip Erdoğan'ın eşi ve dönemin First Lady'sidir. Diğer First Lady'lerin aksine siyaset ile yakından ilgili olmuş ve gençliğinden itibaren eşine destek amaçlı aktif siyasette rol almıştır. Emine Erdoğan, giysilerini Olgunlaşma Enstitüsü'nde diktirmektedir. Elif Kavakçı ve Tanju Babacan gibi Türk Modacılarla da çalışmaktadır. Giysilerinde genellikle, pantolon ve uzun ceket, ya da etek-ceket tarzını tercih eden Emine Hanım moda ile yakından ilgilidir. Günümüz moda öğelerini sıklıkla kullanmayı tercih eden Emine Hanım First Lady ünvanını taşımaya devam etmektedir.

Semra Özal, Semra Sezer, Hayrünnisa Gül ve dönemin First Lady'si Emine Erdoğan dışındaki tüm First Lady'ler vefat etmişlerdir.

Tüm bu araştırmalar doğrultusunda, geçmişten günümüze, First Lady ünvanı taşıyan tüm hanımefendilerin, birbirinden özgün karakterlere ve giyim stillerine sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

KAYNAKÇA

Aksu, Ş. (4-6 Haziran 1998). Atatürk Devrimi Sürecinde Kıyafet Devrimi Yeri. *Atatürk'ün Cumhuriyetin İlanından Sonraki Hedefleri Sempozyumu* (S. 123). İzmit: Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi.

Ateş, T. (1999). *Türk Devrim Tarihi*. İstanbul: Der Yayınları.

Atikoğlu, A. (2006). *Cumhurbaşkanı Eşleri, Çankaya'ya Dokunan Kadın Elleri*. İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Bozdağ, İ. (2001). *Gazi Ve Latife*. İstanbul: Tekin Yayıncılık.

Çalışlar, İ. (Ekim 2006). *Latife Hanım*. İstanbul: Doğan Kitapçılık.

Demir, Ş. (Kasım 2012). Bir Osmanlı Hanımefendisi Ve Bir Cumhuriyet First Leydisi Reşide Bayar,(Nilüfer Bayar-Gürsoy'un Anlatımına Göre).

Demir, Ş. (Ağustos 2009). Milli Mücadelede Celal Bayar (1919-1923). *İstanbul Üniversitesi Yakın Dönem Türkiye Araştırmaları Dergisi* , 63.

Erden, S. (Tarih Yok). Kültürel Batılılaşma. *Modern Türkiye'de Siyasi Düşünce Ansiklopedisi, 3.Cilt, "Modernleşme Ve Batılılaşma* , 387-388. İletişim Yayınları.

Ertürk, Y. N., Kipöz, Y. Ş., Civitçi, P. Ş., Üreyen, D. M., Kanışkan, Ö. E., & Kağnıcıoğlu, D. H. (Ocak 2013). *Moda Tasarım*. Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No: 3014, Açık Öğretim Fakültesi Yayını No: 1967.

Feyzioğlu, T. (1995). Türk İnkılabının Temel İlkesii: Laiklik. *Atatürk Kültür, Dil Ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi* , 207-208.

Göksu, O. (Şubat 2013). 1980 Sonrasında Türk Siyasi Hayatında Yer Alan Cumhurbaşkanlarının İmajları Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi* .

Keskinkılıç, F. (2000). Hukuksal Bir Yaklaşımla Kılık- Kıyafet Devriminin Değerlendirilmesi. T.C. Genelkurmay Başkanlığı-Atatürk Haftası Armağanı, Genelkurmay Başkanlığı Askeri Tarih Ve Stratejik Etüt Başkanlığı Yayınları , 269.

Ozankaya, Ö. (1999). *Cumhuriyet Çınarı*. Ankara: 4. Baskı.

Özcan, A. (2007). *Emine Erdoğan / İktidara Taşıyan Kadın*. Birharf Yayınları.

Sitembölükbaşı, Ş. (1996). Kültür Devrimleri Yönüyle Atatürk Reformları. *Türkiye Günlüğü* , 56-62.

Şenşekerci, E. (2000). *Türk Devriminde Celal Bayar(1918-1960)*. İstanbul: Alfa Yayınları.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://arsiv.ntv.com.tr/news/6395.asp> (Erişim Tarihi: 2016)
- http://arsiv.sabah.com.tr/ozel/cankaya3586/dosya_3596.html (Erişim Tarihi: 2016)
- http://bolulatifehanimao.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/14/01/970448/icerikler/latife-hanim-kimdir_274095.html (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://ds.anadolu.edu.tr/eKitap/EVI210U.pdf> (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://fashionwithsisters.blogspot.com> (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://hija.be/emine-erdogan-ve-hayrunnisa-gul/> (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://hurarsiv.hurriyet.com.tr/goster/printnews.aspx?DocID=-150740> (Erişim Tarihi: 2016)
- http://tr.wikipedia.org/wiki/Latife_U%C5%9F%C5%9Faki (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://vivahiba.com/article/show/yeni-frist-lady-emine-erdoganin-stili/> (Erişim Tarihi: 2016)
- http://wsp.presidencia.gov.co/Prensa/2010/Octubre/Paginas/20101001_15.aspx (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://www.abdullahgul.gen.tr/sayfa/hanimefendi/biyografi/> (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.aksiyon.com.tr/nursel-dilek/lider-eslerine-olgun-kiyafet_512093 (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.aksiyon.com.tr/siyaset/basortusuyle-degil-gonul-kazanarak-gundeme-gelecek_517423 (Erişim Tarihi: 2016)
- <http://www.al-monitor.com/pulse/tr/originals/2015/03/turkey-women-in-middle-east-gul-first-lady.html#ixzz41evagQfu> (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.bbc.co.uk/turkish/news/story/2008/02/080209_turkey_2update.shtml (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.belge.com.tr/haber-65955-6-turkiyenin_first_ladyleri.html (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.belge.com.tr/haber-65955-6-turkiyenin_first_ladyleri.html (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.billcasselmann.com/wording_room/lord_lady.htm (Erişim Tarihi: 2016)
- http://www.candundar.com.tr/_v3/#!/arama/Hayr nnisa_G l/#Did=5276 (Erişim Tarihi: 2016)

http://www.cankaya.gov.tr/tr_flash/semra.htm (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/first-lady> (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.hurriyet.com.tr/hayrunnisa-gulun-modacisi-belli-oldu-7164033>
(Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.ikradergim.com/emine-erdoganin-stili.html> (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.ismetinonu.org.tr/index.php/mevhibe-inonu> (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.mehriban-aliyeva.org/en/article/item/4> (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.merriam-webster.com/dictionary/first%20lady> (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.mfa.gov.tr/fahri-koruturk.tr.mfa> (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.milliyet.com.tr/2007/04/15/yazar/dundar.html> (Erişim Tarihi: 2016)

[http://www.milliyet.com.tr/-ya-duserse-diye-korktu-
/dunya/dunyadetay/24.11.2011/1466632/default.htm](http://www.milliyet.com.tr/-ya-duserse-diye-korktu-/dunya/dunyadetay/24.11.2011/1466632/default.htm) (Erişim Tarihi: 2016)

[http://www.ntv.com.tr/yasam/emine-erdoganin-modacisindan-tesettur-
trendi,5WVRm228X0G43fmICwXvCg](http://www.ntv.com.tr/yasam/emine-erdoganin-modacisindan-tesettur-trendi,5WVRm228X0G43fmICwXvCg) (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/first-lady> (Erişim Tarihi: 2016)

http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=cts&haberno=6654
(Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.radikal.com.tr/haber.php?haberno=219423> (Erişim Tarihi: 2016)

[http://www.radikal.com.tr/politika/semra-sezerin-kampanyasiyla-373-bin-kurs-
acildi-824190](http://www.radikal.com.tr/politika/semra-sezerin-kampanyasiyla-373-bin-kurs-acildi-824190) (Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.sabah.com.tr/gundem/2013/02/20/emine-erdogan-ilk-kez-roportaj-verdi>
(Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.sabah.com.tr/gundem/2015/05/11/kenan-evrenin-esinin-buyuk-sirlari>
(Erişim Tarihi: 2016)

<http://www.stildolabim.com/2012/07/turkiye-de-1930-yillar-giyim-kusam.html>
(Erişim Tarihi: 2016)

http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/abdullah_gul/ (Erişim Tarihi: 2016)

http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/ahmet_necdet_sezer/
(Erişim Tarihi: 2016)

http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/celal_bayar/ (Erişim Tarihi: 2016)

http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/cemal_gursel/ (Erişim Tarihi: 2016)

http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/cevdet_sunay/ (Erişim Tarihi: 2016)

http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/fahri_koruturk/ (Erişim Tarihi: 2016)
http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/ismet_inonu/ (Erişim Tarihi: 2016)
http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/kemal_ataturk/ (Erişim Tarihi: 2016)
http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/kenan_evren/ (Erişim Tarihi: 2016)
http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/suleyman_demirel/
(Erişim Tarihi: 2016)
http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanlarimiz/turgut_ozal/ (Erişim Tarihi: 2016)
http://www.tccb.gov.tr/cumhurbaskanligi/gorev_yetki/ (Erişim Tarihi: 2016)
<http://www.tccb.gov.tr/emineerdogan/biyografi/> (Erişim Tarihi: 2016)
<http://www.tccb.gov.tr/receptayyiperdogan/biyografi/> (Erişim Tarihi: 2016)
<http://www.topragizbiz.com/showthread.php/2711-turkiye-nin-first-lady-leri-cumhurbaskani-esleri/>(Erişim Tarihi: 2016)
<http://www.wsj.com/articles/the-first-ladies-and-their-predecessors-1432830990>
(Erişim Tarihi: 2016)
<http://www.yesiltopuklar.com/lider-eslerinin-siklik-yarisi.html> (Erişim Tarihi: 2016)
https://en.wikipedia.org/wiki/First_Lady (Erişim Tarihi: 2016)
<https://issuu.com/womendergisi/docs/womendergisi> (Erişim Tarihi: 2016)
https://tr.wikipedia.org/wiki/K%C4%B1yafet_%C4%B0nk%C4%B1%C3%A2b%C4%B1 (Erişim Tarihi: 2016)
<http://www.tempodergisi.com.tr> (Erişim Tarihi: 2016)

ÖZGEÇMİŞ

10 Haziran 1989 tarihi, İstanbul İli Fatih ilçesi doğumluyum. İlk ve Orta Öğrenimimi Bakırköy ilçesinde tamamladım. Öğrenim gördüğüm Kız Meslek Lisesini birinci olarak bitirdim. Lisenin ardından Beykent Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksek Okulu Tekstil Bölümü'nü birincilikle bitirdim. 2009 yılında girdiğim Dikey Geçiş Sınavı'nı dereceyle kazanarak, Marmara Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Tekstil Eğitimi Hazır Giyim Öğretmenliği Bölümüne kaydoldum. Bu bölümden 2012 yılında mezun olduktan sonra, 2013 yılında Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Ana Sanat Dalı Yüksek Lisans eğitimine başladım.

Özel ilgi alanlarım, Uzak Doğu ve Asya'ya özgü geleneksel giysiler, aksesuar ve el emeği ile işlenen kumaşlarıdır.

Şeyma Büşra Güncü